SOLOMON NORTHUP

12 ANI DE SCLAVIE

Original: *Twelve Years a Slave* (first in 1853)

Traducere din limba engleză de:
MIHAI-DAN PAVELESCU

Editura: METEOR PRESS
2014

POVESTEA
LUI SOLOMON NORTHUP
CETĂȚEAN AL STATULUI NEW YORK,
RĂPIT ÎN WASHINGTON CITY ÎN 1841
ȘI
SALVAT ÎN 1853,
DE PE O PLANTAȚIE
DE BUMBAC DE LÂNGĂ RÂUL ROȘU,
ÎN STATUL LOUISIANA

SOLOMON IN HIS PLANTATION SUIT.

Solomon Northup

„Printr-o coincidență extraordinară, Solomon Northup a fost dus pe o plantație din comitatul Râul Roșu – același ținut care a fost scena captivității Unchiului Tom – iar relatarea lui despre această plantație și modul de viață de acolo, ca și unele evenimente pe care le descrie, sunt remarcabil de asemănătoare cu acea poveste.”

O cheie pentru ***Coliba Unchiului Tom****,* p. 174

•

LUI

HARRIET BEECHER STOWE
AL CĂREI NUME
ESTE IDENTIFICAT ÎN TOATĂ LUMEA CU
MAREA REFORMĂ
I SE DEDICĂ RESPECTUOS
ACEASTĂ POVESTE, CARE PERMITE ALTĂ
CHEIE PENTRU ***COLIBA UNCHIULUI TOM***

Poem

Atât de amăgiți sunt oamenii de datini, și-atât de aplecați
Spre a venera ce-i străvechi și spre a invoca
Îndelungata respectare a folosirii lor,
Încât până și sclavia, răul cel mai crunt,
Ce se transmite, iată, din tată în fecior,
Este păstrată și privită ca un lucru sfânt!
Dar se cuvine oare, sau poate tolera ciocnirea
Discuției raționale, ca un om
Croit și-alcătuit, ca toți oamenii,
Din elemente zbuciumate, printre care pofta trupească
Și prostia se întâlnesc din plin deopotrivă,
Ca și în pieptul sclavului pe care-l stăpânește,
Să fie despot absolut și să se fălească
Drept singurul om liber al țarinei sale?

Cowper[1]

• PREFAȚA EDITORULUI

Când a început pregătirea cărții pe care o veți citi în continuare, editorul n-a bănuit că va atinge asemenea dimensiuni, dar, pentru a prezenta toate faptele care i-au fost comunicate, i s-a părut necesar să extindă narațiunea.

Multe dintre afirmațiile conținute în paginile următoare sunt confirmate de dovezi incontestabile, pe când altele se bazează exclusiv pe cuvintele lui Solomon. Editorul, care a beneficiat de ocazia de a descoperi contradicții sau discrepanțe în relatarea lui, se declară totuși mulțumit: în mod invariabil, Solomon a repetat aceeași poveste, fără să se abată câtuși de puțin, și a examinat de asemenea cu atenție manuscrisul, aducând modificări acolo unde i s-a părut că textul conținea chiar și cele mai mici inexactități.

În decursul captivității sale, Solomon a trecut prin mâinile mai multor stăpâni. Tratamentul pe care l-a primit la „Pine Woods” dovedește că printre proprietarii de sclavi există și oameni de omenie, dar și oameni lipsiți de milă. Despre unii dintre ei se vorbește cu recunoștință – despre alții cu amărăciune. Relatarea întâmplărilor trăite de Solomon la Bayou Boeuf prezintă un tablou real al Sclaviei, cu toate luminile și umbrele ei, așa cum există în prezent în acel ținut. Editorul, care se consideră nepărtinitor, lipsit de prejudecăți, a avut ca singur scop redarea fidelă a poveștii vieții lui Solomon Northup, așa cum i-a fost relatată de acesta.

Editorul speră că a reușit să atingă acest țel, în ciuda erorilor de stil și exprimare pe care le vor descoperi, poate, cititorii.

DAVID WILSON
Whitehall, N.Y., mai 1853

• Capitolul I

Introducere – Obârşia – Familia Northup – Naşterea şi părinţii – Mintus Northup – Căsătoria cu Anne Northup – Decizii bune – Canalul Champlain – Excursia cu plutele în Canada – Agricultura – Vioara – Bucătăria – Mutarea în Saratoga – Parker şi Perry – Sclavi şi sclavie – Copiii – Începutul necazurilor

Întrucât m-am născut om liber, şi vreme de peste treizeci de ani m-am bucurat de binecuvântările libertăţii într-un Stat liber, şi pentru că după aceea am fost răpit şi vândut în sclavie, unde am rămas, până ce, din fericire, am fost salvat în luna ianuarie a anului 1853, după o robie de doisprezece ani, mi s-a sugerat că o relatare a vieţii şi peripeţiilor mele n-ar fi neinteresantă pentru public.

După ce mi-am recăpătat libertatea, mi-a fost imposibil să nu observ interesul sporit în Statele din Nord faţă de subiectul Sclaviei. Opere de ficţiune care susţineau că i-ar fi zugrăvit trăsăturile în toate aspectele, fie ele plăcute sau respingătoare, au circulat într-o măsură fără precedent şi, după cum am înţeles, au creat un subiect fertil pentru comentarii şi discuţii.

Eu pot vorbi despre Sclavie doar în măsura propriilor mele observaţii – doar în măsura în care am cunoscut-o şi simţit-o pe propria mea piele. Scopul meu este de a oferi o relatare imparţială şi sinceră a faptelor: de a-mi repeta povestea vieţii, fără exagerări, lăsându-i pe alţii să decidă dacă până şi paginile de ficţiune prezintă imaginea unei nedreptăţi mai crude sau a unei robii mai brutale.

Din câte am putut stabili, strămoşii mei din partea tatei au fost sclavi în statul Rhode Island. Ei aparţineau unei familii pe nume Northup, iar un membru al acelei familii, mutându-se în statul New York, s-a stabilit în Hoosic, comitatul Rensselaer, luându-l cu el şi pe tatăl meu, Mintus Northup. După moartea acelui gentleman, care a avut loc cu vreo cincizeci de ani în urmă, tata a devenit om liber, fiind dezrobit potrivit unei prevederi testamentare.

Henry B. Northup, Esq. din Sandy Hill, un distins avocat şi omul căruia, graţie Providenţei, îi sunt îndatorat pentru actuala mea libertate şi întoarcerea la soţia şi copiii mei, este o rudă a familiei pe care au servit-o strămoşii mei şi de la care au preluat numele pe care-l port eu însumi. Acestui fapt îi poate fi atribuit interesul stăruitor pe care mi l-a purtat.

La câtva timp după ce a fost eliberat, tatăl meu s-a mutat în oraşul Minerva din comitatul Essex, statul New York, unde eu am văzut lumina zilei în luna iulie a anului 1808. Nu am însă de unde să ştiu exact cât timp a rămas el în locul acela. A plecat apoi în Granville, comitatul Washington, în apropiere de locul numit Slyborough, unde a muncit câţiva ani la ferma lui Clark Northup, de asemenea o rudă a vechiului său stăpân; de acolo, a trecut la ferma Alden, din Moss Street, aflată nu departe spre nord de satul Sandy Hill; iar de acolo a plecat mai departe, la ferma pe care o deţine în prezent Russell Pratt, situată pe drumul care duce de la Fort Edward la Argyle, unde a rămas până la moartea sa, în a douăzeci şi doua zi a lunii noiembrie 1829. A lăsat în urma sa o văduvă şi doi copii – pe mine şi pe Joseph, fratele meu mai mare, care trăieşte în prezent în comitatul Oswego, lângă oraşul cu acelaşi nume; mama a murit în timpul captivităţii mele.

Deşi s-a născut sclav şi a muncit în condiţiile nefavorabile la care este supusă nefericita mea rasă, tata a fost un om respectat pentru hărnicia şi integritatea lui, aşa cum sunt gata să depună mărturie mulţi dintre cei care l-au cunoscut bine şi care mai sunt în viaţă. El şi-a văzut liniştit toată viaţa de îndeletnicirile agricole, fără să caute vreodată să se angajeze ca servitor, slujbe mai dezonorante ce par să fie special destinate fiilor Africii. Pe lângă faptul că ne-a oferit o educaţie care o depăşea pe cea acordată de obicei copiilor de condiţia noastră, el a dobândit, prin sârguinţă şi cumpătare, o situaţie materială care i-a permis dreptul la sufragiu. Obişnuia să ne povestească despre începuturile vieţii lui şi, deşi a nutrit mereu cele mai calde sentimente de bunătate, ba chiar şi de afecţiune, faţă de familia în

casa căreia fusese sclav, el a înţeles ce însemna sistemul Sclaviei şi ne vorbea cu tristeţe despre degradarea rasei sale. A încercat să ne insufle sentimentul moralităţii şi ne-a învăţat să ne punem încrederea şi credinţa în Domnul Dumnezeu, care-Şi priveşte toate creaţiile la fel, fie ele cele mai umile sau cele mai mândre. De câte ori nu mi-am amintit mai târziu sfaturile lui părinteşti, în timp ce zăceam întins într-o colibă[2] de sclavi, în ţinutul îndepărtat şi nesănătos al statului Louisiana, suferind de pe urma rănilor nemeritate pe care mi le făcuse un stăpân neomenos şi tânjind doar la mormântul care-l înghiţise pe tata, care să mă apere de biciul opresorului. În curtea bisericii din Sandy Hill, o piatră modestă marchează locul unde se odihneşte el, după ce şi-a îndeplinit cu cinste îndatoririle ce revin clasei umile în care Domnul i-a hărăzit să trăiască.

Până atunci muncisem în principal alături de tata la fermă. Orele libere care-mi erau îngăduite le petreceam de obicei fie citind, fie cântând la vioară – o plăcere care a fost cea mai mare pasiune a tinereţii mele. Mi-a fost, mai târziu, şi o sursă de consolare, prilejuindu-le momente de desfătare oamenilor simpli printre care mă azvârlise soarta şi abătându-mi gândurile, preţ de câteva ore, de la contemplarea dureroasă a propriului meu destin.

În ziua de Crăciun a anului 1829 m-am însurat cu Anne Hampton, o fată de culoare care trăia pe atunci în vecinătatea noastră. Ceremonia a fost oficiată în Fort Edward de către Timothy Eddy, Esq., magistrat, care a rămas şi în prezent cetăţean de vază al oraşului. Anne locuise mulţi ani în Sandy Hill la domnul Baird, proprietarul restaurantului „Vulturul”, apoi în familia reverendului Alexander Proudfit din Salem. Acest domn a prezidat, mulţi ani, societatea prezbiteriană din aşezarea respectivă şi era renumit pentru erudiţie şi cucernicie. Anne continuă să-şi amintească plină de recunoştinţă bunătatea excepţională şi sfaturile excelente ale acelui bărbat minunat. Ea nu-şi poate stabili linia exactă a descendenţei, dar prin venele ei curge sângele a trei rase. Este greu de precizat dacă predomină cea roşie, cea albă sau cea neagră. Dar combinaţia lor, care a stat la originea ei, i-a dăruit un chip aparte şi în acelaşi timp plăcut, aşa cum rareori se poate vedea. Deşi aduce oarecum cu progenitura unui alb şi a unei mulatre, nu poate fi totuşi definită în mod exact ca aparţinând acestei clase din care, am omis să menţionez, a făcut parte mama mea.

Eu tocmai trecusem pragul majoratului, împlinind vârsta de douăzeci şi unu de ani în luna iulie a aceluiaşi an. Lipsit de sfaturile şi de ajutorul tatei, cu o soţie care depindea de mine pentru subzistenţă, am decis să intru în afaceri şi, ignorând obstacolul culorii pielii şi conştientizarea statutului meu umil, mi-am permis luxul să visez la un viitor mai bun, gândindu-mă că o căsuţă modestă înconjurată de câţiva acri de teren ar fi trebuit să-mi răsplătească truda şi să-mi asigure mijloacele necesare obţinerii fericirii şi confortului.

De când ne-am căsătorit şi până în prezent, iubirea pe care am purtat-o soţiei mele a fost sinceră şi neclintită, şi doar aceia care au simţit blândeţea luminoasă pe care un tată o revarsă către odrasla sa îmi pot aprecia afecţiunea pentru copiii care ni s-au născut de atunci. Consider că se cuvine şi că trebuie să menţionez aceste lucruri pentru ca aceia care vor citi paginile ce urmează să poată înţelege amărăciunea suferinţelor pe care am fost sortit să le îndur.

Imediat după căsătorie, am început să ne ocupăm de gospodărirea vechii clădiri galbene care se afla pe atunci în capătul satului Fort Edward, şi care între timp a fost transformată într-un conac modern, fiind locuită în ultima vreme de căpitanul Lathrop. Este cunoscută ca Fort House. În clădirea aceasta s-au ţinut uneori şedinţele tribunalului după organizarea comitatului. Ea a fost de asemenea ocupată de Burgoyne în anul 1777, fiind situată în apropierea fortului vechi de pe malul stâng al râului Hudson.

În timpul iernii am fost angajat împreună cu alţii la repararea canalului Champlain, în secţiunea al cărei superintendent era William Van Nortwick. David McEachron a fost şeful direct al celor alături de care am muncit. Din economiile făcute din leafa mea până la deschiderea canalului, în primăvară, am putut să cumpăr o pereche de cai şi alte lucruri necesare în domeniul navigaţiei.

După ce am angajat câţiva lucrători destoinici care să mă ajute, am încheiat contracte pentru

transportarea de plute mari din cherestea de la lacul Champlain la Troy. Dyer Beckwith şi domnul Bartemy din Whitehall m-au însoţit în câteva asemenea drumuri. În timpul sezonului de navigaţie pe canal, m-am familiarizat cu arta şi tainele plutăriei – cunoştinţe care mi-au permis mai târziu să-i aduc unui stăpân vrednic de laudă servicii profitabile şi să-i uluiesc pe tăietorii de lemne săraci cu duhul de pe ţărmurile plantaţiei Bayou Boeuf.

Într-una dintre călătoriile mele spre lacul Champlain, am fost convins să fac o vizită în Canada. Ajuns în Montreal, am vizitat catedrala şi alte locuri de interes din oraşul acela, după care mi-am urmat excursia către Kingston şi alte localităţi, acumulând cunoştinţe care mi-au slujit ulterior, aşa cum se va vedea spre sfârşitul acestei istorisiri.

După ce am terminat contractele pe canal în mod satisfăcător pentru mine şi pentru beneficiari, nedorind să rămân cu braţele încrucişate, acum, când navigaţia pe canal fusese iarăşi suspendată, am semnat un alt contract cu Medad Gunn, pentru tăierea unei mari cantităţi de lemne. Aceasta a fost activitatea mea în iarna 1831-1832.

Odată cu revenirea primăverii, Anne şi cu mine am definitivat planul preluării unei ferme din vecinătate. Eu fusesem obişnuit de la vârsta cea mai fragedă cu muncile agricole, şi era o ocupaţie pe gustul meu. De aceea am intrat în discuţii pentru o parte din vechea fermă Alden, unde locuise anterior tatăl meu. Cu o vacă, un porc şi o pereche de boi frumoşi de jug pe care-i cumpărasem recent de la Lewis Brown, din Hartford, ca şi alte bunuri personale şi obiecte, am pornit spre noua noastră casă din Kingsbury. În anul acela am plantat douăzeci şi cinci de acri cu porumb, am însămânţat câmpuri întinse cu ovăz şi am început să lucrez pământul atât cât mi-o îngăduiau mijloacele de care dispuneam. Anne se ocupa de corvezile gospodăriei, în timp ce eu trudeam sârguincios pe câmp.

Am locuit acolo până în 1834. În timpul iernii am fost solicitat de numeroase ori să cânt la vioară. Ori de câte ori tinerii se adunau ca să danseze, eu eram nelipsit. Vioara mea devenise bine cunoscută în toate satele din jur. La rândul ei, Anne căpătase o oarecare faimă ca bucătăreasă în decursul perioadei îndelungate pe care o petrecuse la Taverna „Vulturul” şi de aceea, în timpul proceselor de la tribunal şi la ocaziile publice, era angajată, pe un salariu bun, în bucătăria de la Sherrill’s Coffee House.

După aceste servicii ocazionale ne întorceam întotdeauna acasă cu bani frumoşi, astfel încât, cântând la vioară, gătind şi lucrând pământul, am ajuns în scurt timp să strângem destul, ba chiar să ducem o viaţă fericită şi prosperă. Poate că ar fi fost mai bine pentru noi dacă am fi rămas la ferma Kingsbury, dar a sosit clipa când a trebuit să întreprindem următorul pas către destinul crud care mă aştepta.

În martie 1834, ne-am mutat în Saratoga Springs, într-o casă care-i aparţinea lui Daniel O’Brien, pe latura nordică a străzii Washington. Pe atunci, Isaac Taylor deţinea în capătul nordic al lui Broadway o pensiune mare, cunoscută drept Washington Hall. El m-a angajat ca vizitiu la trăsură şi în slujba aceea am lucrat timp de doi ani. După aceea am avut angajamente în general în sezonul balnear, la fel ca şi Anne, în hotelul United States şi alte localuri din oraş. În timpul iernii m-am bizuit pe vioară, dar am contribuit şi cu multe zile de trudă grea la construirea căii ferate dintre Troy şi Saratoga.

În Saratoga obişnuiam să cumpăr articolele necesare familiei mele din magazinele domnilor Cephas Parker şi William Perry, doi domni faţă de care, pentru multele lor acte de bunătate, am nutrit sentimente de mare consideraţie. Acela a fost motivul pentru care, doisprezece ani mai târziu, am ales să le expediez scrisoarea care va fi reprodusă mai târziu şi care, în mâinile domnului Northup, a reprezentat mijlocul norocoasei mele salvări.

Pe când locuiam în hotelul United States, am întâlnit frecvent sclavi care-şi însoţiseră stăpânii din Sud. Erau întotdeauna bine îmbrăcaţi şi îngrijiţi, ducând aparent o viaţă uşoară, părând afectaţi doar de puţine dintre obişnuitele necazuri. De multe ori au intrat în conversaţie cu mine pe tema Sclaviei şi aproape de fiecare dată am descoperit că nutreau o dorinţă secretă de libertate. Unii şi-au exprimat setea fierbinte de evadare şi m-au consultat cu privire la cele mai bune metode prin care se puteau elibera. În toate cazurile însă teama de represalii, care ar fi urmat cu certitudine după recapturare şi întoarcerea la

stăpâni, s-a dovedit suficientă pentru a-i împiedica să încerce. Întrucât toată viaţa respirasem aerul liber al Nordului şi eram conştient că nutream aceleaşi sentimente şi afecţiuni care-şi găsesc locul în inima omului alb; mai mult încă, conştient de o inteligenţă egală cu a multor oameni din rândul celor cu o piele mai deschisă la culoare, eram prea ignorant, sau poate prea independent, pentru a concepe cum putea cineva să fie mulţumit să trăiască în starea cumplită de sclavie. Nu puteam pricepe justiţia acelei legi, sau religii, care susţine sau recunoaşte principiul Sclaviei şi niciodată, sunt mândru s-o spun, n-am şovăit să sfătuiesc pe oricine care mi s-a adresat să profite de ocazia care i s-ar fi ivit şi să năzuiască la libertate.

Am locuit în Saratoga până în primăvara anului 1841. Aşteptările promiţătoare care ne ispitiseră, cu şapte ani în urmă, să părăsim ferma noastră liniştită de pe malul estic al Hudsonului nu se împliniseră. Deşi trăiserăm mereu în condiţii confortabile, nu prosperaserăm. Societatea şi relaţiile din această staţiune faimoasă în toată lumea nu erau indicate pentru a păstra obiceiurile simple din industrie şi economie cu care fusesem eu obişnuit, ba chiar, dimpotrivă, le înlocuiseră cu altele, care tindeau spre ineficienţă şi extravaganţă.

La momentul acela eram părinţii a trei copii: Elizabeth, Margaret şi Alonzo. Fata cea mai mare avea zece ani, Margaret era cu doi ani mai mică, iar Alonzo abia împlinise cinci primăveri. Ei ne umpleau locuinţa de bucurie. Glăscioarele lor tinere ne mângâiau auzul. Multe visuri frumoase am clădit împreună cu mama lor pentru micuţii nevinovaţi. Când nu munceam, mă plimbam cu ei, îmbrăcaţi în veşmintele cele mai bune, pe străzile şi prin crângurile din Saratoga. Prezenţa lor era o încântare pentru mine şi-i strângeam la piept cu tot atâta dragoste şi căldură de parcă pielea lor întunecată ar fi fost albă ca neaua.

Până la momentul acela, istoria vieţii mele nu prezenta nimic ieşit din comun – nimic altceva decât obişnuitele speranţe, iubiri şi strădanii ale unui om de culoare banal, care înainta modest prin lume. Am ajuns însă apoi la o cotitură în existenţa mea; am ajuns în pragul unei nedreptăţi, tristeţi şi disperări de nedescris. Intram în umbra norului, în negura deasă în care aveam să dispar în scurtă vreme, pentru a fi ascuns de ochii semenilor mei şi lipsit pentru mulţi ani grei de lumina dulce a libertăţii.

• Capitolul II

Cei doi străini – Compania circului – Plecarea din Saratoga – Ventriloci şi scamatori – Călătoria spre New York – Actele de om liber – Brown şi Hamilton – Graba de a ajunge la circ – Sosirea în Washington – Funeraliile lui Harrison – Îmbolnăvirea neaşteptată – Chinul setei – Lumina îndepărtată – Pierderea cunoştinţei – Lanţuri şi întuneric

Într-o dimineaţă, spre sfârşitul lunii martie 1841, neavând la momentul respectiv niciun angajament anume, mă plimbam prin Saratoga Springs, întrebându-mă unde aş putea obţine o slujbă până la începerea animatului sezon balnear. Ca de obicei, Anne plecase în Sandy Hill, la treizeci de kilometri distanţă, pentru a se ocupa de bucătăria de la Sherrill's Coffee House pe durata şedinţelor tribunalului. Elizabeth, cred, o însoţea. Margaret şi Alonzo erau cu mătuşa lor în Saratoga.

Pe colţul dintre strada Congress şi Broadway, lângă taverna ţinută pe atunci şi, din câte ştiu, şi în ziua de azi, de domnul Moon, m-am întâlnit cu doi gentlemeni cu aspect respectabil, ambii fiindu-mi necunoscuţi. Am impresia că mi-au fost prezentaţi de una dintre cunoştinţele mele, dar pe care zadarnic am încercat să mi-o reamintesc, cu precizarea că eram un violonist virtuoz.

În tot cazul, cei doi au deschis imediat acest subiect, punând numeroase întrebări cu privire la iscusinţa mea. Răspunsurile mele fiind aparent satisfăcătoare, mi-au propus să mă angajeze pentru o perioadă scurtă, afirmând în acelaşi timp că eram exact persoana de care aveau nevoie în afacerea lor. Numele lor, pe care mi le-au spus ulterior, erau Merrill Brown şi Abram Hamilton, deşi am motive serioase să mă îndoiesc că ar fi fost numele lor adevărate. Brown era un bărbat de vreo patruzeci de ani, scund şi voinic, cu o figură care indica şiretenie şi inteligenţă. Purta redingotă neagră şi pălărie neagră şi a spus că locuia fie în Rochester, fie în Syracuse. Hamilton era un tânăr blond, cu ochi deschişi la culoare, care mi-a făcut impresia că nu trecuse de douăzeci şi cinci de ani. Era înalt şi zvelt, îmbrăcat cu o haină de nuanţa tabacului, cu pălărie lucioasă şi o vestă elegantă. Toate veşmintele lui erau după ultima modă. Purtarea îi era oarecum efeminată, dar plăcută, şi degaja un aer nepăsător, care dovedea că se simţea în largul lui în societate. Aşa cum m-au informat, aveau legături cu o companie de circ, aflată la momentul acela în oraşul Washington; acum se întorceau la companie, după ce o părăsiseră pentru scurt timp ca să întreprindă o excursie în Nord, pentru a vizita ţara, şi-şi plăteau cheltuielile prin spectacole ocazionale. Au menţionat de asemenea că le-a fost greu să găsească muzicanţi pentru reprezentaţiile lor şi, dacă acceptam să-i însoţesc până la New York, erau dispuşi să-mi plătească câte un dolar pentru fiecare zi cât aveam să fiu plecat şi câte trei dolari pentru fiecare seară în care cântam la spectacolele lor, la care se adăuga o sumă suficientă pentru a-mi achita întoarcerea de la New York la Saratoga.

Am acceptat de îndată oferta ispititoare, atât pentru banii pe care-i promitea, cât şi din dorinţa de a vizita metropola. Cei doi gentlemeni erau nerăbdători să plecăm de îndată. Gândindu-mă că absenţa mea va fi scurtă, nu am considerat de cuviinţă să-i scriu Annei unde plecasem; de fapt, credeam că mă voi întoarce poate chiar înaintea ei. Ca atare, luând cu mine un schimb de rufărie şi vioara, am fost gata de plecare. Trăsura lor era acoperită, elegantă şi trasă de doi murgi splendizi. Bagajele lor, trei cufere mari, fuseseră legate zdravăn. Ei au ocupat locurile din spate, iar eu m-am urcat pe capră şi am mânat din Saratoga pe drumul spre Albany, încântat de noua mea slujbă şi mai fericit ca niciodată.

Am trecut prin Ballston şi, ajungând la Ridge Road, aşa cum este numit, dacă memoria mă slujeşte corect, am urmat drumul spre Albany. Am ajuns în localitate înainte de lăsarea nopţii şi am tras la un hotel la sud de Muzeu.

În seara aceea am avut ocazia să asist la unul dintre spectacolele lor, singurul de altfel în perioada cât am fost împreună. Hamilton stătea la uşă; eu formam orchestra, iar Brown oferea reprezentaţia. Aceasta

a constat din jonglerii cu mingi, dansuri pe frânghie, clătite prăjite într-o pălărie, grohăit de porci invizibili şi alte trucuri similare din recuzita ventrilocilor şi scamatorilor. Spectatorii erau foarte puţini şi nu de cea mai bună calitate, iar Hamilton, raportând încasările, a prezentat doar „în galantar, cutii deşarte”[3].

A doua zi am pornit mai departe dis-de-dimineaţă. Laitmotivul conversaţiei dintre Hamilton şi Brown era acum dorinţa de a ajunge fără întârziere la circ. S-au grăbit, fără să se mai oprească pentru a susţine vreo reprezentaţie, şi am ajuns până la urmă în New York, unde am tras la un hotel din partea de vest a oraşului, pe o stradă care făcea legătura între Broadway şi râu. Am bănuit că pentru mine călătoria luase sfârşit şi m-am aşteptat ca peste o zi-două să mă întorc la prietenii şi familia din Saratoga, dar cei doi au început să mă roage stăruitor să merg mai departe cu ei până la Washington. Brown şi Hamilton presupuneau că circul va porni spre nord imediat după sosirea lor, deoarece se apropia sezonul de vară. Mi-au promis o slujbă permanentă şi salariu mare dacă îi voi însoţi. Au insistat asupra avantajelor de care m-aş fi bucurat, iar imaginile pe care le-au zugrăvit erau atât de ispititoare, încât în cele din urmă am decis să le accept oferta.

În dimineaţa următoare, ei au sugerat că, deoarece urma să intrăm într-un stat care recunoştea Sclavia, ar fi fost bine ca înainte de a părăsi New Yorkul să-mi procur acte care să-mi ateste calitatea de om liber. Ideea mi s-a părut înţeleaptă, deşi cred că nu mi-ar fi trecut prin minte dacă n-ar fi propus-o ei. Ne-am îndreptat de aceea către o clădire care, am înţeles eu, adăpostea Vama. Hamilton şi Brown au făcut mai multe declaraţii sub jurământ, dovedind că eram un om liber. Ni s-a întocmit un act pe care i l-am dus funcţionarului de la ghişeu. Acolo am plătit şase şilingi pentru ca funcţionarul să mai adauge ceva şi ne-am întors în clădirea Vămii. După alte câteva formalităţi, actul a fost încheiat, i-am achitat vameşului doi dolari, am pus hârtiile în buzunar şi am plecat cu prietenii mei spre hotel. Trebuie să mărturisesc că la momentul acela mi s-a părut că actele nu meritau costul obţinerii lor – nu mă simţisem nici pe departe în preajma vreunui pericol la adresa siguranţei mele. Ţin minte că funcţionarul la care fuseserăm trimişi a făcut o însemnare într-un registru mare, care bănuiesc că există şi acum. O examinare a intrărilor din ultimele zile ale lunii martie sau pe 1 aprilie 1841 îi va satisface fără îndoială pe sceptici, cel puţin în privinţa acelei tranzacţii.

Având asupra mea dovada libertăţii, a doua zi după sosirea în New York am traversat cu feribotul în Jersey City şi am pornit pe drumul către Philadelphia. Acolo am rămas o noapte şi ne-am reluat călătoria spre Baltimore la prima oră a dimineţii. Am ajuns până la urmă la destinaţie şi am tras la un hotel de lângă gară, care ori era proprietatea unui domn Rathbone, ori era cunoscut drept Casa Rathbone. Pe tot parcursul drumului de la New York, nerăbdarea lui Hamilton şi Brown de a ajunge la circ părea să sporească întruna. Am lăsat trăsura în Baltimore şi am luat trenul către Washington, unde am ajuns la lăsarea nopţii, în ajunul funeraliilor generalului Harrison, şi unde am tras la hotelul Gadsby’s de pe Pennsylvania Avenue.

După cină, cei doi gentlemeni m-au chemat în apartamentul lor şi mi-au plătit patruzeci şi trei de dolari, o sumă mai mare decât cea cuvenită pentru serviciile mele, un act de generozitate care se datora, mi-au spus, faptului că nu susţinuseră reprezentaţii pe atât de des pe cât îmi dăduseră de înţeles în decursul călătoriei noastre din Saratoga. M-au informat după aceea că circul intenţionase să plece din Washington a doua zi dimineaţă, dar, din cauza funeraliilor, decisese să mai zăbovească o zi. Au fost extrem de amabili, ca de altfel aşa cum se purtaseră de la prima noastră întâlnire. N-au scăpat nicio ocazie de a-mi adresa cuvinte de laudă şi m-au impresionat cu certitudine în mod favorabil. Le acordasem încrederea mea fără rezerve şi le-aş fi dat crezare, cu toată sinceritatea, aproape fără limite. Conversaţiile şi purtarea lor permanentă faţă de mine, precauţia cu care mi-au sugerat obţinerea unui document de om liber, ca şi multe alte fapte mărunte, pe care nu are rost să le repet, indicau toate că-mi erau într-adevăr prieteni, sincer preocupaţi de bunăstarea mea. Ştiu că n-au fost aşa. Ştiu că n-au fost nevinovaţi de ticăloşia uriaşă de care-i cred acum culpabili. Cei care citesc aceste pagini vor avea

ocazia, așa cum am avut și eu, să hotărască dacă au fost sau nu complici la nenorocirea mea – monștri subtili și inumani cu chip de om, care m-au ademenit cu bună știință din sânul căminului, familiei și libertății mele, de dragul aurului. Dacă au fost nevinovați, atunci brusca mea dispariție a fost într-adevăr inexplicabilă; dar examinând în minte toate circumstanțele întâlnite, nu am putut să le atribui o presupunere atât de înțelegătoare.

După ce am primit de la ei banii, din care păreau să aibă foarte mulți, m-au sfătuit să nu ies pe stradă seara, întrucât nu eram familiarizat cu obiceiurile orașului. Făgăduind să nu le dau uitării sfatul, i-am părăsit și, la scurt timp după aceea, am fost condus de un servitor de culoare la o cameră de dormit în partea din spate a hotelului, la parter. M-am întins în pat, gândindu-mă la casă, soție și copii, și la distanța mare dintre noi, până am adormit. Însă niciun înger bun al îndurării n-a venit la căpătâiul patului pentru a mă îndemna să fug, niciun glas milostiv nu m-a prevenit în vis despre încercările ce aveau să urmeze.

În ziua următoare în Washington s-a ținut o procesiune măreață. Bubuiturile tunurilor și dangătele clopotelor au umplut văzduhul; multe case abordau doliu și străzile erau negre de lume. După o vreme a apărut și alaiul, care înainta încet pe Avenue – trăsură după trăsură, în șir lung, urmate de mii și mii de oameni care mergeau pe jos, pășind acompaniați de muzica funebră. Purtau trupul lui Harrison spre mormânt.

De la începutul dimineții am fost permanent în tovărășia lui Hamilton și Brown, de altfel singurele persoane pe care le cunoșteam în Washington. Am stat laolaltă în timp ce a trecut cortegiul funerar și-mi amintesc limpede cum geamurile ferestrelor se spărgeau și cădeau zăngănind, după fiecare salvă de tunuri trasă în cimitir. Am mers apoi la Capitoliu și ne-am plimbat mult timp pe colina din jur. După-amiaza, ei au luat-o pe jos spre Casa Albă, ținându-mă mereu aproape și indicând diverse locuri de interes. Până atunci nu văzusem deloc circul. De fapt, în toiul agitației animate din timpul acelei zile, mă gândisem prea puțin sau chiar deloc la el.

În cursul după-amiezii, prietenii mei au intrat de câteva ori în mai multe localuri și au comandat băutură, deși, cel puțin din câte îi știam eu, nu aveau obiceiul să depășească măsura. De fiecare dată, după ce se serveau ei înșiși, turnau un pahar și mi-l întindeau. Nu m-am ametit, așa cum se poate deduce din cele întâmplate în continuare. Spre seară, și la scurtă vreme după ce gustasem dintr-un asemenea pahar, m-au încercat senzații dintre cele mai neplăcute. M-am simțit foarte rău. A început să mă doară capul – o durere surdă și grea, inexprimabil de neplăcută. La cină n-am avut poftă de mâncare; vederea și aromele mâncărurilor mă îngrețoșau. Când s-a întunecat, același servitor m-a condus la camera în care dormisem în noaptea anterioară. Brown și Hamilton m-au sfătuit să mă retrag, m-au compătimit cu blândețe și și-au exprimat speranța că dimineață mă voi simți mai bine. După ce mi-am scos doar haina și cizmele, m-am trântit în pat. Era imposibil să adorm. Durerea de cap era din ce în ce mai puternică, până a devenit aproape insuportabilă. Brusc, a început să mi se facă sete. Buzele îmi erau scorojite. Nu mă puteam gândi decât la apa din lacurile, râurile și pâraiele unde mă oprisem să beau, și la găleata șiroind, care se înălța cu nectarul ei rece și abundent din adâncul fântânii. Către miezul nopții, din câte mi-am putut da seama, m-am sculat pentru că nu mai puteam suporta senzația intensă de sete. Eram un străin în clădire și nu știam nimic despre încăperile dinăuntru. Nimeni nu părea să fie treaz. Bâjbâind la întâmplare, nu mai știu nici eu pe unde, am găsit până la urmă drumul spre o bucătărie din subsol. Înăuntru trebăluiau doi-trei servitori de culoare și unul dintre ei, o femeie, mi-a dat două pahare cu apă. Pe moment mi-am ogoit setea, dar până am ajuns înapoi în cameră, m-a năpădit aceeași dorință mistuitoare de a bea, aceeași sete chinuitoare. Ba chiar, de parcă așa ceva ar fi fost posibil, mă sfredelea mai rău ca înainte, la fel ca și durerea sălbatică din cap. Sufeream îngrozitor – o agonie teribilă! Părea că ajunsesem în pragul nebuniei! Amintirea acelei nopți de cazne oribile mă va urmări până în mormânt.

La o oră sau mai mult după ce mă întorsesem de la bucătărie, am simțit că intra cineva în cameră. Păreau să fie câteva persoane – un amestec de glasuri diferite –, dar nu pot spune câte sau cui aparțineau

vocile respective. Nu pot decât să speculez că Brown şi Hamilton se numărau printre ele. Îmi amintesc cât de cât că mi s-a spus că trebuia să mergem la doctor şi să cumpărăm medicamente, şi că, după ce mi-am încălţat cizmele, fără haină sau pălărie, i-am urmat printr-un coridor lung, sau pasaj, în strada care pornea în unghi drept din Pennsylvania Avenue. Pe trotuarul de vizavi se zărea o lumină arzând la o fereastră. Am avut senzaţia că eram însoţit de trei bărbaţi, dar era o impresie indefinită şi vagă, la fel ca amintirea unui vis dureros. Drumul spre acea lumină, care, mă gândeam eu, provenea de la cabinetul medicului, şi care părea că se retrage pe măsură ce înaintam, este ultimul lucru neclar pe care mi-l pot aminti. După aceea mi-am pierdut cunoştinţa. Nu ştiu cât timp am rămas aşa – dacă numai noaptea aceea, sau multe zile şi nopţi –, dar când mi-am revenit în simţiri, am descoperit că eram singur, într-o beznă absolută şi în lanţuri.

Durerea de cap îmi mai trecuse, însă mă simţeam foarte slăbit şi neputincios. Stăteam pe o băncuţă joasă, făcută din scânduri negeluite, fără haină sau pălărie. Aveam cătuşe la mâini. În jurul gleznelor se aflau de asemenea fiare grele de care era prins un lanţ, al cărui capăt opus era fixat de un inel mare din podea. Am încercat zadarnic să mă scol. Trezindu-mă din starea aceea de durere, nu mi-am putut aduna imediat gândurile. Unde mă aflam? Ce însemnau acele lanţuri? Unde erau Brown şi Hamilton? Ce făcusem pentru a merita să fiu încătuşat într-o astfel de temniţă? Nu puteam să înţeleg. Trezirea mea în locul acela singuratic era precedată de un gol, de o perioadă nedefinită, ale cărei evenimente nu eram în stare să mi le reamintesc, oricât de mult mi-aş fi forţat memoria. Am ascultat cu multă atenţie în căutarea vreunui sunet sau semn de viaţă, însă nimic n-a întrerupt tăcerea apăsătoare, cu excepţia zornăitului lanţurilor mele, la fiecare mişcare. Am vorbit cu glas tare, dar zgomotul propriei mele voci m-a speriat. Mi-am pipăit buzunarele, atât cât îmi permiteau cătuşele – ca să descopăr că fusesem privat nu numai de libertate, ci şi de banii şi de documentul de om liber! În minte a început apoi să mi se înfiripe ideea, la început neclară şi confuză, că fusesem răpit. Aşa ceva însă, mi-am spus, era imposibil. A fost probabil o neînţelegere – o greşeală nefericită. Era inadmisibil ca un cetăţean al statului New York, care nu făcuse rău nimănui şi nu încălcase nicio lege, să fie tratat atât de inuman. Dar, cu cât îmi examinam mai mult situaţia, cu atât mi se confirmau bănuielile. Era cu adevărat un gând devastator. Am simţit că în oamenii cruzi nu exista credinţă sau milă şi, lăsându-mă în voia Bunului Dumnezeu al celor oprimaţi, mi-am plecat fruntea pe mâinile încătuşate şi am plâns amar.

• Capitolul III

Gânduri chinuitoare – James H. Burch – Țarcul de sclavi Williams din Washington – Temnicerul Radburn – Declararea libertății mele – Furia negustorului – Paleta și pisica cu nouă cozi – Biciuirea – Noi cunoștințe – Ray, Williams și Randall – Sosirea micuței Emily și a mamei sale în țarc – Necazuri materne – Povestea Elizei

Au trecut cam trei ore, timp în care am stat pe băncuța joasă, apăsat de gânduri negre. În cele din urmă, am auzit cucurigul unui cocoș, iar în scurtă vreme la urechi mi-a ajuns un huruit îndepărtat, parcă de trăsuri ce se grăbeau pe străzi, și am știut că se făcuse ziuă. Nicio rază de lumină n-a pătruns însă în temnița mea. Până la urmă, am auzit pași imediat deasupra, de parcă cineva s-ar fi plimbat înainte și înapoi, și am înțeles atunci că mă găseam într-o odaie sub pământ, iar izurile de umezeală și mucegai mi-au adeverit bănuiala. Sunetele de deasupra au continuat mai bine de o oră, după care am auzit pași apropiindu-se din afară. O cheie a zăngănit în broască, apoi o ușă grea s-a rotit pe țâțâni, lăsând să pătrundă o revărsare de lumină. Doi bărbați au intrat și s-au oprit în fața mea. Unul dintre ei era voinic și puternic, având cam patruzeci de ani, cu păr castaniu-închis, presărat de câteva fire sure. Era rotund la față, cu ten roșcovan și trăsături dezgustător de grosolane, care nu exprimau decât cruzime și viclenie. Era înalt cam de 1,78 metri, dar bondoc, și, fără să dau dovadă de prejudecăți, trebuie să-mi fie îngăduit să spun că era un om a cărui înfățișare mi se părea absolut sinistră și respingătoare. Se numea James H. Burch, așa cum am aflat ulterior, un bine-cunoscut negustor de sclavi din Washington și pe atunci, poate și mai târziu, având-l ca partener de afacere pe Theophilus Freeman din New Orleans. Cel care-l însoțea era un simplu subaltern, pe nume Ebenezer Radburn, care îndeplinea doar funcția de temnicer. Ambii bărbați continuă să locuiască în Washington, sau au locuit la momentul trecerii mele prin orașul acela, în luna ianuarie a anului trecut, când am fost eliberat din sclavie.

Lumina pătrunsă prin ușa deschisă mi-a îngăduit să văd odaia în care eram întemnițat. Nu avea nici doi metri pătrați, iar pereții păreau din zidărie masivă. Podeaua era din scânduri groase. Exista o ferestruică, cu gratii mari din fier și oblon exterior, închis.

O ușă ferecată în fier ducea într-o celulă alăturată, complet lipsită de ferestre sau alte mijloace de pătrundere a luminii. Mobilierul celulei mele consta din băncuța de lemn pe care ședeam și un godin vechi și murdar; în niciuna dintre celule nu exista pat, pătură sau altceva similar. Ușa prin care intraseră Burch și Radburn ducea într-un pasaj mic din care, după ce urcai o scară, ajungeai într-o curte înconjurată cu ziduri din cărămidă, înalte de trei metri, imediat în spatele unei clădiri de aceeași lățime. Curtea se întindea pe aproape zece metri în spatele casei. Într-un zid lateral se afla o ușă groasă, bătută în fier, prin care intrai într-un pasaj îngust și acoperit, care mărginea latura casei până în stradă. Soarta omului de culoare în spatele căruia se închidea ușa pasajului aceluia era pecetluită. Partea de sus a zidului susținea un capăt al acoperișului, care se înălța spre interior, formând un soi de șopron deschis. Sub acoperiș se găsea un pod rotund, în care sclavii puteau dormi noaptea, dacă doreau, sau puteau căuta adăpost când vremea era aspră. În mare parte, curtea semăna cu ocolul de vite al unui fermier, atâta doar că fusese astfel construită încât lumea din afară nu putea să vadă niciodată șeptelul uman care era mânat înăuntru.

Clădirea îndărătul căreia se afla curtea aceasta era o casă cu un etaj, care dădea spre o stradă din Washington. Fațada ei prezenta aspectul unei reședințe private discrete și cine ar fi privit-o nu și-ar fi închipuit niciodată sinistra ei menire. Ca o ironie a sorții, din înălțimea acestei case puteai zări perfect Capitoliul. Glasurile demnitarilor patriotici care lăudau libertatea și egalitatea aproape că se suprapuneau peste zornăiturile lanțurilor bieților sclavi. Un țarc de sclavi aflat chiar în umbra Capitoliului!

•

Aceasta este descrierea corectă a ţarcului de sclavi Williams din Washington, aşa cum era el în 1841, în a cărui celulă m-am trezit înlănţuit pe neaşteptate.

— Ia zi, băiete, cum te simţi acum? a întrebat Burch, când a intrat pe uşa deschisă.

Am răspuns că nu mă simţeam deloc bine şi am întrebat care era motivul întemniţării mele. Mi-a spus că eram sclavul lui, că mă cumpărase şi că se pregătea să mă trimită la New Orleans. L-am anunţat, cu tărie şi curaj în glas, că eram om liber şi rezident în Saratoga, unde aveam soţie şi copii care erau de asemenea liberi, şi că mă numeam Northup. M-am plâns cu îndârjire de tratamentul ciudat pe care-l primisem şi am ameninţat că, după ce voi fi eliberat, voi cere despăgubiri pentru nedreptatea care-mi fusese făcută. El a negat că aş fi liber şi, cu o sudalmă apăsată, m-a informat că venisem din statul Georgia. Am repetat întruna că nu eram sclavul nimănui şi am pretins să-mi desfacă imediat lanţurile. Burch mi-a cerut să tac, de parcă s-ar fi temut să nu mi se audă glasul. Nu i-am dat însă ascultare, şi i-am acuzat pe autorii întemniţării mele, oricare ar fi fost ei, că erau nişte ticăloşi. Văzând că nu mă poate reduce la tăcere, Burch s-a dezlănţuit, cuprins de o furie nestăvilită. Folosind injurii blasfematoare, m-a numit mincinos sfruntat, fugar din Georgia, şi mi-a aruncat în faţă toate epitetele vulgare şi grosolane pe care le-ar fi putut închipui mintea cea mai necuviincioasă.

În tot acest timp, Radburn a rămas tăcut lângă el. Sarcina lui era de a supraveghea acest grajd uman, deşi mai degrabă inuman, de a-i primi pe sclavi, a-i hrăni şi biciui, contra sumei de doi şilingi pe cap de sclav pe zi. Întorcându-se către el, Burch a poruncit să-i aducă paleta şi pisica cu nouă cozi. Radburn a dispărut şi a revenit după câteva clipe cu instrumentele acestea de tortură. Paleta, aşa cum este numită în limbajul stăpânilor de sclavi, sau cel puţin în limbajul cu care am făcut cunoştinţă întâia dată şi la care mă refer acum, era o scândură din lemn de esenţă tare, lungă de o jumătate de metru şi având forma unei vâsle obişnuite. Partea ei turtită, cam de circumferinţa a două palme cu degetele răşchirate, este sfredelită în numeroase locuri cu burghiul. „Pisica” era o frânghie mare, împletită din multe fire – firele sunt despletite pe o lungime, iar capetele lor sunt înnodate.

De îndată ce au apărut aceste instrumente teribile, am fost înşfăcat de ambii bărbaţi, care m-au dezbrăcat cu brutalitate. Picioarele, aşa cum am spus, îmi erau legate de podea. Trântindu-mă peste băncuţă, cu faţa în jos, Radburn şi-a aşezat talpa grea peste cătuşe, între încheieturile mâinilor, ţintuindu-le dureros de duşumea. Burch a început apoi să mă bată cu paleta. Lovitură după lovitură s-au abătut asupra trupului meu gol. Când braţul lui nemilos a obosit, s-a oprit şi m-a întrebat dacă mai susţineam că eram om liber. Da, eram om liber, am insistat eu, şi loviturile au reînceput, mai iute şi mai energic, dacă era posibil, ca înainte. Când obosea, repeta întrebarea şi, primind acelaşi răspuns, îşi continua cazna plină de cruzime. Printre picături, diavolul acesta întrupat bolborosea sudălmile cele mai haine. În cele din urmă, paleta s-a rupt, rămânându-i în mână doar mânerul inutil. Eu însă nu am capitulat. Toate loviturile lui brutale nu-mi puteau scoate de pe buze minciuna sfruntată că aş fi fost sclav. Azvârlind cu sălbăticie pe podea mânerul paletei rupte, Burch a luat pisica cu nouă cozi. Aceea a fost mult mai dureroasă. Am încercat din răsputeri să rezist, dar în van. Am implorat milă, însă rugăminţilor mele li s-a răspuns doar cu blesteme şi lovituri. Am crezut că voi muri sub biciuielile brutei blestemate. Chiar şi acum mi se zgârceşte carnea pe oase când îmi reamintesc. Întregul trup parcă-mi luase foc. Nu pot compara suferinţele decât cu chinurile arzătoare ale iadului!

În cele din urmă, am amuţit. Nu am mai răspuns nimic la întrebările lui repetate. De fapt, nici nu mai puteam vorbi. El a continuat să repeadă însă biciul fără încetare asupra bietului meu trup, până când mi s-a părut că, la fiecare lovitură, carnea chinuită mi se desfăcea de pe oase. Un om cu o fărâmă de milă în suflet nu ar fi bătut niciun câine cu atâta cruzime. Până la urmă, Radburn a spus că era inutil să mă mai biciuiască, fiindcă şi aşa eram acoperit de răni. De aceea Burch s-a oprit, şi, scuturându-şi pumnul ameninţător în faţa mea şi şuierând cuvintele printre dinţii încleştaţi, m-a ameninţat că dacă voi mai cuteza vreodată să pretind că aveam dreptul la libertate, că fusesem răpit sau orice altceva de felul acela,

corecţia pe care tocmai o primisem avea să mi se pară floare la ureche pe lângă cea care va urma. A jurat că ori mă va supune, ori mă va omorî. Cu aceste cuvinte consolante, mi-au scos cătuşele de la mâini, dar picioarele au rămas legate de inel; oblonul ferestruicii zăbrelite, care fusese deschis, a fost zăvorât la loc, bărbaţii au ieşit încuind uşa cea mare, iar eu am rămas din nou în beznă.

După o oră, poate două, am simţit că-mi sare inima din piept când am auzit cheia zăngănind din nou în broască. Dacă până atunci mă simţisem singur şi tânjisem cu înfocare să văd pe cineva, indiferent cine ar fi fost, acum m-am înfiorat la gândul apropierii unor oameni. Un chip omenesc mă înspăimânta, mai ales unul alb. În celulă a intrat Radburn, care a adus, pe o farfurie din cositor, o bucăţică de friptură de porc, o felie de pâine şi o cană de apă. M-a întrebat cum mă simţeam şi a comentat că fusesem biciuit destul de aspru. M-a dojenit pentru insistenţa cu care-mi afirmam libertatea. Cu un aer de superioritate şi oarecum confidenţial, m-a sfătuit să vorbesc cât mai puţin despre acest subiect, dacă doream să-mi fie bine. În mod vădit, se străduia să pară binevoitor; nu este necesar acum să speculez dacă fusese mişcat de imaginea stării mele jalnice sau dacă dorea să mă împiedice pe viitor să-mi mai cer drepturile. Mi-a desfăcut fiarele de la glezne, a deschis oblonul ferestruicii şi a plecat, lăsându-mă iarăşi singur.

La momentul acela trupul începuse deja să se resimtă, era acoperit de răni şi mă puteam mişca doar cu dificultate şi cu mari dureri. Prin fereastră nu puteam să văd decât acoperişul care se sprijinea pe zidul alăturat. Noaptea m-am întins pe podeaua tare şi umedă, fără pernă şi fără nimic cu care să mă acopăr. De două ori pe zi, cu punctualitate, Radburn sosea cu friptura, pâinea şi apa. Nu aveam poftă de mâncare, dar eram chinuit de o sete permanentă. Rănile nu-mi îngăduiau să rămân mai mult de câteva minute în aceeaşi poziţie; aşa mi-am petrecut zilele şi nopţile, aşezat, în picioare sau mişcându-mă încetişor prin celulă. Aveam inima grea şi eram descurajat. Gândurile mi se întorceau permanent la familie, soţie şi copii. Când somnul mă biruia, îi visam – visam că sunt din nou în Saratoga –, le puteam vedea chipurile şi le auzeam glasurile strigându-mă. Trezindu-mă din nălucirile plăcute ale somnului la realitatea amară din jur, nu puteam decât să gem şi să plâng. Cu toate acestea, spiritul nu-mi fusese înfrânt. M-am consolat cu gândul eliberării, şi încă al uneia foarte rapide. Era imposibil, mi-am spus, ca oamenii să poată fi atât de nedrepţi încât să mă ţină ca sclav, când adevărul cazului meu era bine ştiut. Înţelegând că nu eram un fugar din Georgia, Burch mă va lăsa cu siguranţă să plec. Deşi bănuielile se îndreptau adesea la Brown şi Hamilton, nu mă puteam împăca deloc cu gândul că ei ar fi jucat un rol în întemniţarea mea. Cu certitudine aveau să mă caute – aveau să mă elibereze din sclavie. Vai! Încă nu învăţasem măsura „neomeniei omului faţă de om”[4] şi nici răutatea fără margini de care sunt oamenii în stare de dragul unui câştig.

După câteva zile, uşa exterioară a fost deschisă, oferindu-mi libertatea de a ieşi în curte. Acolo am găsit trei sclavi – unul dintre ei era un puşti de zece ani, ceilalţi doi, tineri de douăzeci, respectiv douăzeci şi cinci de ani. N-a durat mult până am făcut cunoştinţă şi astfel le-am aflat numele şi povestea vieţii.

Cel mai vârstnic era un bărbat de culoare pe nume Clemens Ray. Locuise în Washington, unde mult timp condusese o trăsură şi lucrase într-un grajd pentru închiriat cai. Era foarte inteligent şi înţelegea perfect situaţia în care se găsea. Gândul plecării în Sud îl copleşea de durere. Burch îl cumpărase cu câteva zile în urmă şi-l ţinea aici până când era pregătit să-l trimită în New Orleans. De la el am aflat pentru prima dată că mă găseam în ţarcul de sclavi Williams, despre care nu auzisem până atunci, şi mi-a explicat pentru ce fusese construit. Eu i-am repetat amănuntele nefericitei mele istorii, dar n-a putut să-mi ofere decât mângâierea compasiunii sale. De asemenea, m-a sfătuit să nu mai pomenesc de libertatea mea, deoarece, cunoscând caracterul lui Burch, presupunea că nu voi face altceva decât să atrag asupra mea altă repriză de biciuiri. Al doilea tânăr se numea John Williams şi crescuse în statul Virginia, nu departe de Washington. Burch îl luase în schimbul unei datorii, iar el spera întruna că stăpânul său îl va răscumpăra – o speranţă care, în cele din urmă, s-a materializat. Puştiul era un băieţaş vioi care răspundea la numele de Randall. În majoritatea timpului se juca în curte, dar câteodată

plângea, strigându-şi mama şi întrebând când va sosi. Absenţa mamei părea să fie marea şi unica suferinţă a inimioarei sale. Era prea fraged ca să înţeleagă situaţia în care se afla, iar când nu-şi amintea de mamă ne amuza cu zbenguielile lui plăcute.

Noaptea, Ray, William şi Randall dormeau în podul şopronului, în timp ce eu eram încuiat în celulă. Până la urmă am căpătat toţi pături, din acelea care sunt folosite pe cai – unicul aşternut care mi-a fost îngăduit în următorii doisprezece ani. Ray şi Williams mi-au pus multe întrebări despre New York: cum erau trataţi acolo oamenii de culoare, cum puteau avea propriile lor case şi familii fără ca nimeni să-i stinghereasc㠄 sau să-i asuprească, iar Ray, mai cu seamă, ofta întruna după libertate. Dar, aceste discuţii nu se purtau astfel încât să ajungă la urechile lui Burch sau ale temnicerului Radburn, întrucât asemenea năzuinţe ar fi atras biciul pe spinările noastre.

Pentru a relata complet şi exact toate evenimentele principale din istoria vieţii mele şi pentru a zugrăvi instituţia Sclaviei aşa cum am văzut-o şi am cunoscut-o, este necesar în această naraţiune să vorbesc despre locuri bine cunoscute şi despre multe persoane care sunt încă în viaţă. Eu am fost, şi încă sunt, străin de Washington şi de împrejurimile sale – cu excepţia lui Burch şi Radburn nu cunosc pe nimeni de acolo, ştiu doar ce am auzit de la tovarăşii mei de sclavie. De aceea, dacă spusele mele nu sunt adevărate, ele pot fi cu uşurinţă contrazise.

Am rămas aproape două săptămâni în ţarcul de sclavi Williams. Cu o seară înaintea plecării mele a fost adusă o femeie, care plângea amar şi ţinea de mână o copiliţă. Ele erau mama şi sora vitregă ale lui Randall. Când le-a văzut, puştiul a fost în culmea fericirii, s-a agăţat de fusta mamei sale, şi-a sărutat surioara, manifestându-şi în toate felurile încântarea. Mama l-a cuprins în braţe, l-a strâns cu tandreţe şi l-a privit cu drag printre lacrimi, adresându-i multe cuvinte afectuoase.

Fetiţa, Emily, avea şapte-opt anişori, pielea deschisă la culoare şi un chip admirabil de frumos. Părul îi cobora în bucle cârlionţate pe lângă gât, iar croiala şi bogăţia rochiţei, ca şi perfecţiunea întregului ei aspect arătau că fusese crescută în bogăţie. Era un deliciu de fată. Femeia era înveşmântată în mătăsuri şi purta inele pe degete şi cercei auriţi. Ţinuta şi purtarea ei, bogăţia limbajului, şi felul corect de a se exprima – toate dovedeau în mod limpede că se situase, cândva, deasupra nivelului comun al unei sclave. Părea uimită că ajunsese într-un astfel de loc. În mod vădit, o întorsătură bruscă şi neaşteptată a sorţii o adusese acolo. În ciuda lamentărilor, a fost îmbrâncită împreună cu copiii şi cu mine în celulă. Cuvintele nu pot reda întru totul tânguielile ei necontenite. Lăsându-se să cadă pe podea şi cuprinzându-şi copiii în braţe, i-a îmbrăţişat cu vorbe atât de emoţionante, pe care numai dragostea de mamă şi bunătatea le pot găsi. Ei s-au cuibărit lângă mama lor, ca şi cum doar *acolo* ar fi existat siguranţă sau protecţie. În cele din urmă, au adormit, cu căpşoarele în poala ei, iar ea le-a netezit părul, îndepărtându-l de pe frunţi, şi le-a vorbit toată noaptea. I-a alintat numindu-i dragii ei – scumpii ei copilaşi –, făpturi sărmane şi nevinovate, care nu ştiau suferinţele pe care erau sortiţi să le îndure. În scurt timp, aveau să fie lipsiţi de o mamă care să-i aline – aveau să fie luaţi de la sânul ei. Ce avea să se întâmple cu ei? Vai! Ea nu putea trăi departe de micuţa Emmy şi de dragul Randall. Ei fuseseră întotdeauna copii buni şi atât de iubitori… I-ar fi frânt inima, Domnul o ştia, dacă i-ar fi fost luaţi; în acelaşi timp, ea ştia prea bine că voiau să-i vândă şi, poate, aveau să fie separaţi şi s-ar fi putut să nu se mai revadă niciodată. Până şi o inimă de piatră s-ar fi topit dacă ar fi ascultat cuvintele jalnice ale acelei mame îndurerate şi tulburate. Numele ei era Eliza şi aceasta este povestea vieţii ei, aşa cum mi-a relatat-o după aceea:

Eliza era sclava lui Elisha Berry, un bogătaş care trăia în apropiere de Washington. Cred că a spus că se născuse pe plantaţia lui. Cu ani în urmă, el căzuse în patima desfrâului şi nu se mai înţelesese cu nevasta lui. Ba chiar, la scurtă vreme după naşterea lui Randall, cei doi soţi se despărţiseră. Lăsându-şi soţia şi fiica în casa în care locuiseră dintotdeauna, Berry construise o altă casă în apropiere, tot pe domeniu, unde o adusese pe Eliza, promiţându-i că dacă va trăi cu el, o va elibera din sclavie împreună cu copiii ei. Eliza a locuit în casa aceea vreme de nouă ani, cu slugi care aveau grijă de ea, bucurându-se de confort şi lux. Emily era copilul lui Berry! În cele din urmă, tânăra ei stăpână, care rămăsese cu

mama ei în casa principală, se măritase cu un anume domn Jacob Brooks și, după o vreme, dintr-un motiv (așa cum am dedus din povestea ei) pe care Berry nu l-a putut combate, proprietățile au fost împărțite. Eliza și copiii ei au intrat în partea domnului Brooks. În cei nouă ani în care ea trăise cu Berry, ca urmare a poziției pe care o ocupaseră, Eliza și Emily deveniseră obiectul urii și aversiunii doamnei Berry și a fiicei sale. Berry însuși, așa cum l-a zugrăvit ea, era un bărbat cu inimă bună, care-i promisese mereu că o va elibera și care, Eliza nu avea nicio îndoială, i-ar fi acordat libertatea dacă i-ar fi stat în putință. De îndată ce Eliza și Emily au ajuns în proprietatea și controlul mai tinerei stăpâne, a devenit foarte clar că nu vor avea viață lungă împreună. Doamna Brooks detesta prezența Elizei, cu atât mai mult a copilei care-i era soră vitregă, în ciuda frumuseții ei!

În ziua în care fusese adusă în țarc, Brooks o luase de pe domeniu sub pretextul emiterii documentelor pentru punerea ei în libertate, ca să împlinească făgăduiala stăpânului ei. Fericită de posibilitatea eliberării imediate, Eliza își pusese veșmintele cele mai bune, o îmbrăcase pe micuța Emmy elegant și-l însoțise pe Brooks cu inima deschisă. Dar după sosirea în oraș, nu primiseră botezul de oameni liberi, ci fuseseră duse la negustorul Burch. Documentul care fusese emis era un act de vânzare. Speranța nutrită atâția ani fusese distrusă într-o clipită. În ziua aceea, Eliza se prăbușise de pe culmea celei mai mari fericiri în hăurile absolute ale disperării. Nu era de mirare că plângea și umplea țarcul cu suspine sfâșietoare.

Eliza nu mai este acum printre noi. Departe, tocmai pe Râul Roșu, acolo unde acesta curge leneș prin ținuturile mocirloase și nesănătoase din Louisiana, ea se odihnește în cele din urmă în mormânt, unicul loc de tihnă al sărmanilor sclavi! Cum și-a înecat ea amarul în plâns, cum a jelit zi și noapte și n-a putut fi alinată niciodată, cum inima i s-a frânt într-adevăr, așa cum prezisese, sub povara tristeții de mamă, se va vedea mai departe.

• Capitolul IV

Necazurile Elizei – Pregătiri de îmbarcare – Pe străzile Washingtonului – Te salut, Columbia! *– Mormântul lui Washington – Clem Ray – Micul dejun pe vapor – Păsările fericite – Aquia Creek – Fredericksburgh – Sosirea în Richmond – Goodin și Țarcul lui de sclavi – Robert din Cincinnati – David și soția lui – Mary și Lethe – Întoarcerea lui Clem – Evadarea lui ulterioară în Canada – Bricul* Orleans *– James H. Burch*

În prima noapte a întemnițării ei în țarc, Eliza s-a plâns de câteva ori cu amărăciune de Jacob Brooks, soțul tinerei ei stăpâne. A declarat că dacă ar fi fost conștientă de înșelăciunea pe care o pusese la cale, n-ar fi putut-o aduce niciodată vie aici. Ei aleseseră momentul prielnic când stăpânul Berry lipsea de pe plantație. El fusese întotdeauna bun cu ea și dorea să-l poată revedea, dar știa prea bine că nici el n-ar mai fi putut s-o răscumpere. Apoi începea din nou să plângă – sărutând copiii care dormeau –, vorbind întâi cu unul, apoi cu celălalt, în timp ce erau cufundați în somn, cu capetele în poala ei. Așa a trecut noaptea lungă, iar când zorii s-au ivit și apoi a sosit seara următoare, Eliza tot nu contenise din jelit, fără a-și găsi alinarea.

La miezul nopții următoare, ușa celulei s-a deschis și au intrat Burch și Radburn, ținând în mâini câte un felinar. Cu o sudalmă, Burch ne-a poruncit să ne strângem păturile fără întârziere și să ne pregătim de îmbarcare pe vapor. A jurat că vom fi lăsați să putrezim acolo dacă nu ne grăbeam. I-a deșteptat pe copii din somn scuturându-i brutal și a spus că păreau al d…cului de adormiți. A ieșit apoi în curte, l-a strigat pe Clem Ray și i-a poruncit să coboare din pod și să-și aducă pătura. Când a sosit Clem, ne-a așezat unul lângă altul și ne-a încătușat laolaltă: mâna mea stângă de mâna lui dreaptă. John Williams nu mai era cu noi de o zi sau două, întrucât stăpânul lui îl răscumpărase, spre marea sa bucurie. Clem și cu mine am primit porunca să pornim, iar Eliza și copiii ne-au urmat. Am fost duși în curte, de acolo prin pasajul acoperit, după care am urcat câteva trepte și, printr-o ușă laterală, am intrat în odaia de sus, unde auzisem pașii cuiva care se plimba înainte și înapoi. În camera aceasta existau o sobă, câteva scaune vechi și o masă lungă, acoperită cu hârtii. Pereții erau văruiți în alb, pe jos nu exista covor și părea a fi un soi de birou. Țin minte că lângă una dintre ferestre atârna o sabie ruginită care mi-a atras atenția. Acolo se găsea și cufărul lui Burch. La porunca lui, am apucat unul dintre mânerele cufărului cu mâna mea liberă, el a prins celălalt mâner și am ieșit pe stradă prin ușa din față în aceeași ordine în care părăsisem celula.

Era o noapte întunecoasă. Peste tot, tăcere. Puteam vedea lumini, sau reflexiile lor deasupra lui Pennsylvania Avenue, dar nu se zărea țipenie de om, nici măcar vreunul rătăcit. Eram aproape hotărât să încerc să evadez. Dacă n-aș fi fost încătușat, aș fi făcut-o aproape cu siguranță, indiferent de consecințe. Radburn se afla în urmă, ținând în mână un baston mare și împingându-i pe copii să se miște cât puteau ei de repede. În felul acesta, încătușați și în tăcere, am mers pe străzile Washingtonului – prin capitala unei națiuni a cărei guvernare, ni se spune, se fundamentează pe dreptul inalienabil al omului la viață, LIBERTATE și fericire! Te salut, Columbia, ținut cu adevărat fericit!

După ce am ajuns la vaporul cu zbaturi, am fost împinși iute în cală, printre butoaie și lăzi cu marfă. Un servitor de culoare a adus o lumină, clopotul a răsunat și, în scurtă vreme, nava a pornit pe Potomac, purtându-ne către o destinație necunoscută. Clopotul a bătut când am trecut pe lângă mormântul lui Washington! Neîndoios, Burch s-a înclinat, cu pălăria în mână, plin de respect înaintea cenușii sacre a bărbatului care și-a dedicat viața ilustră pentru libertatea țării sale.

Niciunul dintre noi n-a dormit în noaptea aceea, în afară de Randall și de micuța Emmy. Pentru prima dată, Clem Ray era copleșit. Ideea de a pleca în Sud îl umplea de groază. Își părăsea prietenii și relațiile tinereții – tot ce era drag și prețios inimii lui – și probabil că n-avea să se mai întoarcă niciodată. El și

Eliza şi-au contopit lacrimile, plângându-şi soarta crudă. Eu însă, oricât de greu mi-ar fi fost, am hotărât să ţin fruntea sus. Am întocmit în minte o sută de planuri de evadare şi eram ferm decis să încerc să scap cu prima ocazie, oricât de măruntă, care mi se va oferi. Ajunsesem deja să înţeleg că politica mea cea mai bună era să nu mai rostesc un cuvânt despre calitatea mea de om liber. Aşa ceva n-ar fi făcut decât să mă expună maltratărilor şi să-mi diminueze şansele de eliberare.

După ce a răsărit soarele, am fost chemaţi pe punte pentru micul dejun. Burch ne-a scos cătuşele şi ne-am aşezat la masă. El a întrebat-o pe Eliza dacă dorea un păhărel de alcool, dar femeia a refuzat, mulţumindu-i politicos. În timpul mesei, am tăcut toţi – între noi nu s-a schimbat niciun cuvânt. O mulatră care servea la masă a părut interesată de soarta noastră şi ne-a spus să nu mai fim atât de mohorâţi, ci să ne înveselim. După micul dejun, cătuşele au reapărut şi Burch a ordonat să mergem pe puntea de la pupa, unde ne-am aşezat pe nişte lăzi, continuând să nu scoatem o vorbă în prezenţa lui. Din când în când, câte un pasager se apropia de noi, ne privea câteva clipe, apoi se îndepărta tăcut.

Dimineaţa era foarte plăcută. Câmpurile care se întindeau pe malul râului erau acoperite de verdeaţă, mult mai timpuriu decât de obicei în acest anotimp. Soarele strălucea încălzindu-ne, iar păsările cântau în copaci. Cât invidiam păsările acelea voioase! Aş fi dorit să am aripi ca ele, ca să pot goni prin văzduh către ţinuturile mai reci ale Nordului, unde puişorii mei aşteptau în zadar sosirea tatălui lor.

Înainte de amiază, vaporul a ajuns la Aquia Creek, unde pasagerii s-au urcat în diligenţe; Burch şi cei cinci sclavi ai săi au ocupat complet o diligenţă. Burch a râs cu copiii, iar la un popas a mers până într-acolo încât le-a cumpărat o bucată de turtă dulce. Mi-a spus să ţin fruntea sus şi să par inteligent. În felul acela, dacă mă comportam corespunzător, poate că m-aş fi ales cu un stăpân bun. Nu i-am răspuns. Îi uram chipul şi nu puteam să-l privesc. M-am aşezat în colţ, nutrind în inima mea speranţa, nedispărută încă, de a-l întâlni într-o bună zi pe tiran pe pământul statului meu natal.

La Fredericksburgh am schimbat diligenţa cu o căruţă şi, înainte de a se întuneca, am ajuns la Richmond, principalul oraş din statul Virginia. Acolo am coborât din căruţă şi am străbătut strada principală până la un ţarc de sclavi aflat între gară şi râu, proprietatea unui anume domn Goodin. Ţarcul acela era similar ţarcului Williams din Washington, atâta doar că era ceva mai mare; în plus, în colţurile opuse ale curţii existau două căsuţe, care erau folosite ca încăperi pentru examinarea sclavilor de către cumpărători. Ca şi la cai, bolile reduc valoarea sclavilor. Dacă nu se acordă niciun soi de garanţie, o cercetare amănunţită este foarte importantă pentru stăpânul de negri.

La uşa de intrare în ţarcul lui Goodin ne aştepta chiar domnul cu pricina: un bărbat scund şi gras, cu chip rotofei, păr negru şi favoriţi, şi o piele aproape la fel de închisă la culoare ca a unora dintre negrii săi. Avea privirea severă şi dură, şi părea să fie cam de cincizeci de ani. Burch şi cu el s-au salutat cu mare cordialitate. În mod vădit erau prieteni vechi. În timp ce-şi strângeau mâinile cu căldură, Burch i-a spus că adusese câţiva sclavi, s-a interesat la ce oră va pleca bricul şi i s-a răspuns că probabil a doua zi. După aceea Goodin s-a întors către mine, m-a apucat de braţ, m-a răsucit puţin şi m-a privit pătrunzător, cu aerul cuiva care se consideră un bun preţuitor, de parcă ar fi socotit în minte cât valoram.

— Ia zi, băiete, de unde ai venit?

Uitând de mine pentru o clipă, am răspuns cinstit:

— Din New York.

— New York! Ei drăcie! Da’ ce căutai acolo? a sosit întrebarea lui uimită.

Zărindu-l pe Burch care în clipa aceea mă privea cu o expresie furioasă al cărei înţeles nu era greu de priceput, am adăugat imediat:

— De fapt, am fost numai puţin prin părţile acelea, implicând că, deşi era posibil să fi ajuns până la New York, doream să fie clar că nu aparţineam acelui stat liber şi, de fapt, nici altuia.

Goodin s-a întors apoi către Clem, apoi către Eliza şi copii, examinându-i şi punând diverse întrebări. A fost încântat de Emily, aşa cum erau toţi care vedeau înfăţişarea dulce a copilei. Nu mai era la fel de cochetă cum fusese când o văzusem prima dată; părul îi era acum ciufulit, însă dincolo de neglijenţă şi

oboseală, feţişoara ei radia totuşi o drăgălăşenie fără pereche.

— Cu totul, este un lot bun, un lot al d…cului de bun, a spus el subliniindu-şi părerea cu multe adjective de întărire care nu-şi găsesc locul în vocabularul unui bun creştin.

Am intrat după aceea în curte. Destul de mulţi sclavi, aproape treizeci din câte mi-am dat seama, se plimbau sau stăteau pe bănci sub şopron. Toţi erau curat îmbrăcaţi; bărbaţii aveau pălării, iar femeile purtau basmale legate pe cap.

După ce s-au îndepărtat de noi, Burch şi Goodin au urcat scara în partea din spate a clădirii principale şi s-au aşezat pe pragul uşii. Au început să discute, dar nu le-am putut auzi vorbele. După un timp, Burch a coborât în curte, m-a descătuşat şi m-a dus într-una dintre căsuţe.

— I-ai spus omului ăstuia c-ai venit din New York, a rostit el.

— I-am spus că am ajuns până la New York, am răspuns eu, aşa este, însă n-am spus nici că sunt cetăţean al acelui stat, nici om liber. Nu am vrut să pricinuiesc niciun necaz, stăpâne Burch. Dacă m-aş fi gândit puţin, nici n-aş fi rostit vorbele acelea.

El m-a privit o clipă de parcă ar fi fost gata să mă înghită de viu, apoi mi-a întors spatele şi a ieşit. S-a întors după câteva minute.

— Dacă te mai aud vreodată spunând un cuvânt despre New York, sau despre libertatea ta, te omor cu mâinile mele, poţi să fii sigur de asta! a răbufnit el cu patimă.

Nu mă îndoiam că el înţelegea mai bine decât mine pericolul şi pedeapsa pe care le atrăgeau vinderea ca sclav a unui om liber şi simţea nevoia să-mi închidă gura pentru a nu divulga delictele pe care ştia că le comisese. Desigur, viaţa mea n-ar fi preţuit nici cât o para dacă ar fi necesitat un asemenea sacrificiu şi vorbele lui erau cât se poate de serioase.

Sub şopronul aflat pe o latură a curţii se găsea o masă grosolană, iar deasupra era podul pentru dormit – la fel ca în ţarcul din Washington. După ce am mâncat carne de porc cu pâine pe masa aceea, am fost legat prin cătuşe de un bărbat cu pielea galbenă, voinic, destul de trupeş, cu o expresie de melancolie profundă întipărită pe chip. Era un om inteligent şi bine informat. Fiind legaţi laolaltă, n-a trecut mult şi ne-am spus unul celuilalt povestea vieţii. Se numea Robert şi, la fel ca mine, se născuse om liber, având soţie şi doi copii în Cincinnati. Mi-a spus că venise în Sud împreună cu doi bărbaţi, care-l angajaseră din oraşul unde locuia. Deoarece nu avea documente care să-i ateste calitatea de om liber, fusese oprit în Fredericksburgh, întemniţat şi bătut până învăţase, ca şi mine, necesitatea şi politica tăcerii. Era de trei săptămâni în ţarcul lui Goodin. M-am ataşat foarte mult de el. Ne puteam înţelege şi compătimi reciproc. Cu lacrimi şi inima împovărată, l-am văzut murind, nu la multe zile după aceea, şi i-am privit pentru ultima dată trupul lipsit de viaţă!

Robert, eu, Clem, Eliza şi copiii ei am dormit în noaptea aceea pe păturile noastre într-o căsuţă din curte. Împreună cu noi mai erau alţi patru sclavi, toţi de pe aceeaşi plantaţie, care fuseseră vânduţi şi acum se aflau în drum spre Sud. David şi soţia lui, Caroline, ambii mulatri, erau foarte afectaţi. Îi îngrozea gândul că vor fi puşi să muncească pe plantaţiile de trestie-de-zahăr şi bumbac, totuşi sursa cea mai importantă a neliniştii lor era teama că vor fi despărţiţi. Mary, o fată înaltă şi zveltă, cu pielea neagră ca pana corbului, era nepăsătoare şi aparent indiferentă. Ca mulţi cei din clasa ei, abia dacă ştia că exista cuvântul „libertate”. Crescută în ignoranţă, inteligenţa ei nu o depăşea cu mult pe cea a unui animal. Făcea parte dintre acei sclavi, foarte numeroşi, care nu se tem decât de biciul stăpânului şi a căror principală datorie este aceea de a asculta de glasul lui. Pe cealaltă sclavă o chema Lethe şi era o fire cu totul diferită. Avea părul lung şi drept, şi aducea mai degrabă cu o indiancă decât cu o negresă. Avea ochi pătrunzători şi duşmănoşi, şi de pe buzele ei se revărsau întruna cuvinte de ură şi răzbunare. Soţul ei fusese vândut. Ea însăşi nu ştia unde se găsea. Un schimb de stăpâni, era sigură în privinţa aceasta, nu putea fi mai rău. Nu-i păsa încotro va fi dusă. Arătându-şi cicatricele de pe faţă, disperata făptură dorea să poată vedea ziua în care să le şteargă cu sângele unui bărbat!

În timp ce noi aflam în felul acesta povestea nefericirilor celorlalţi, Eliza stătea singură într-un colţ,

cânta psalmi și se ruga pentru copiii ei. Obosit de pierderea somnului, nu m-am mai putut împotrivi acelui „dulce lecuitor”[5] și, întinzându-mă pe podea lângă Robert, mi-am dat uitării necazurile și am dormit până în zori.

Dimineața, după ce am măturat curtea și ne-am spălat sub supravegherea lui Goodin, ni s-a poruncit să ne strângem păturile și să ne pregătim pentru continuarea călătoriei. Clem Ray a fost anunțat că nu va merge mai departe, întrucât Burch, dintr-un motiv necunoscut, hotărâse să-l ia înapoi în Washington. Clem s-a bucurat foarte mult. Strângându-ne mâinile, ne-am despărțit în țarcul de sclavi din Richmond și nu l-am mai revăzut de atunci. După eliberare am aflat, spre marea mea surprindere, că evadase din sclavie și, în drum către pământul liber al Canadei, înnoptase în casa cumnatului meu din Saratoga, unde îmi informase familia despre locul și starea în care mă lăsase.

După-amiază am fost încolonați câte doi, cu Robert și cu mine în frunte, și am fost conduși de Burch și Goodin afară din curte, pe străzile Richmondului către bricul *Orleans.* Acesta era o navă de mărime respectabilă, cu velatură completă și încărcată în principal cu tutun. Până la ora cinci, am fost toți îmbarcați. Burch ne-a dat fiecăruia o cană din cositor și o lingură. Pe bric eram patruzeci de sclavi, adică toți cei din țarc, cu excepția lui Clem.

Cu un briceag micuț care nu-mi fusese luat, am început să-mi scrijelesc inițialele pe cană. Aproape imediat ceilalți s-au strâns în jurul meu, cerându-mi să le însemnez la fel și cănile lor. În timp, i-am mulțumit pe toți și s-a părut că n-au uitat lucrul acesta.

Peste noapte am fost duși în cală, al cărei chepeng a fost după aceea zăvorât. Ne-am culcat pe lăzi sau pe jos, oriunde era spațiu suficient pentru a ne întinde păturile.

Burch nu ne-a însoțit mai departe de Richmond, de unde s-a întors în capitală însoțit de Clem. L-am mai revăzut abia după doisprezece ani, adică în luna ianuarie a anului trecut, în biroul poliției din Washington.

James H. Burch era un negustor de sclavi care cumpăra bărbați, femei și copii cu preț mic și-i vindea cu profit. Era un speculant de carne vie – o meserie dezonorantă – și apreciat ca atare în Sud. El va dispărea deocamdată din povestea aceasta, dar va reapărea înainte de sfârșitul ei, nu ca tiran biciuitor de oameni, ci ca delincvent arestat, tremurând, într-un tribunal care nu l-a condamnat așa cum merita.

• Capitolul V

Sosirea în Norfolk – Frederick şi Maria – Arthur, omul liber – Numirea ca steward – Jim, Cuffee şi Jenny – Furtuna – Bahama Banks – Calmul – Complotul – Bărcuţa – Variola – Moartea lui Robert – Matelotul Manning – Întâlnirea din teugă – Scrisoarea – Sosirea la New Orleans – Salvarea lui Arthur – Theophilus Freeman, comisionarul – Platt – Prima noapte în ţarcul de sclavi New Orleans

După ce ne-am îmbarcat, bricul *Orleans* a pornit pe râul James. Am intrat în golful Chesapeake, iar a doua zi am ajuns în dreptul oraşului Norfolk. După ce am aruncat ancora, de noi s-a apropiat un şlep, care a adus alţi patru sclavi din oraş. Frederick, un băiat de optsprezece ani, se născuse în sclavie, la fel ca Henry, care era cu câţiva ani mai mare decât el. Amândoi fuseseră servitori de casă în Norfolk. Maria era o fată de culoare destul de cochetă, cu trup perfect, dar ignorantă şi foarte înfumurată. Gândul de a merge la New Orleans o încânta. Avea o părere extraordinar de bună despre nurii ei şi, cu un aer trufaş, a declarat că nu avea nicio îndoială că imediat după sosirea noastră în New Orleans va fi cumpărată de un gentleman celibatar şi bogat, cu gusturi alese!

Cel mai remarcabil dintre toţi era însă un bărbat pe nume Arthur. Când şlepul s-a apropiat de noi, el s-a luptat vitejeşte cu cei care-l ţineau captiv. Doar cu forţa a putut fi târât pe bric. A protestat vehement împotriva tratamentului pe care-l primea şi a cerut să fie eliberat. Avea chipul umflat şi acoperit de zgârieturi şi vânătăi, iar o parte a feţei era aproape o rană vie. A fost silit imediat să coboare în cală, al cărei chepeng a fost zăvorât. Am aflat un crâmpei din povestea lui pe când se zbătea, apoi mi-a relatat-o el pe larg: Arthur era om liber şi trăise de multă vreme în Norfolk. Avea familia acolo şi era de meserie zidar. Într-o seară, după ce zăbovise mai mult ca de obicei la muncă, pe când se întorcea spre casa lui aflată într-un cartier mărginaş, fusese atacat de o bandă pe o stradă pustie. Se luptase cât îl ţinuseră puterile, dar fusese învins până la urmă. Cu un căluş la gură, fusese legat cu frânghii şi bătut, până-şi pierduse cunoştinţa. Fusese ţinut câteva zile în ţarcul de sclavi din Norfolk – un stabiliment foarte comun, după cât se pare, în aşezările din Sud. Cu o seară în urmă fusese scos din ţarc şi îmbarcat pe şlep, care se desprinsese de ţărm şi ne aştepta sosirea. Refuzând să se împace cu noua lui situaţie, Arthur şi-a mai continuat o vreme protestele. Într-un final a tăcut, posomorât şi gânditor, părând că reflectează. În expresia încrâncenată a feţei lui puteai citi disperarea.

După ce am plecat din Norfolk, cătuşele ne-au fost scoase şi ni s-a îngăduit să rămânem pe punte în timpul zilei. Căpitanul l-a ales pe Robert să-l servească la masă, iar eu am fost ales să supraveghez pregătirea mâncării şi distribuirea hranei şi apei. Aveam trei ajutoare: Jim, Cuffee şi Jenny. Jenny pregătea cafeaua, care se făcea din făină de porumb prăjită într-un ibric, fiartă şi îndulcită cu melasă. Jim şi Cuffee coceau turta de mălai şi fierbeau şunca.

După ce ne aşezam la masă, care era o scândură lată sprijinită pe butoaie, eu tăiam carnea şi-i dădeam fiecăruia câte o bucată şi un „boţ” de turtă, iar din ibricul lui Jenny umpleam cănile cu cafea. Nu se foloseau farfurii, iar degetele negre ţineau loc de cuţite şi furculiţe. Jim şi Cuffee erau foarte modeşti şi atenţi la tot ce făceau, cumva mândri de statutul lor de bucătari-secunzi şi simţind, fără îndoială, că pe umerii lor atârna o mare responsabilitate. Eu eram numit „steward” – o denumire pe care mi-o dăduse căpitanul.

Sclavii erau hrăniţi de două ori pe zi, la ora zece şi la ora cinci după-amiaza, şi primeau întotdeauna aceeaşi mâncare, în aceleaşi cantităţi şi în acelaşi fel pe care l-am descris mai sus. Seara eram duşi în cală şi zăvorâţi.

De-abia pierdusem din vedere pământul, când a început o furtună violentă. Bricul s-a legănat într-o parte şi-n alta şi s-a afundat cu prova în jos pe talazuri, până când ne-am temut că ne vom scufunda.

Unii au suferit de rău de mare, alţii au căzut în genunchi şi s-au rugat, pe când alţii s-au îmbrăţişat reciproc, paralizaţi de groază. Din cauza celor care sufereau de rău de mare, cala în care eram închişi a devenit un loc oribil şi dezgustător. Pentru cei mai mulţi dintre noi ar fi fost mai bine dacă marea milostivă ne-ar fi răpit în ziua aceea din ghearele oamenilor neîndurători – ne-ar fi scăpat, cel puţin, de suferinţa multor sute de bice şi de agonia unei morţi nefericite. Gândul scufundării lui Randall şi a micuţei Emily printre monştrii adâncurilor pare mai acceptabil decât să mi-i imaginez cum arată, poate, în prezent, târându-se printr-o viaţă de trudă nerăsplătită.

Am staţionat trei zile lângă Bahama Banks, în locul numit Old Point Compass, sau Hole in the Wall, fiindcă nu sufla nici măcar o boare de vânt. Apa din golf era extraordinar de albă, ca zeama de var.

În relatarea cronologică a evenimentelor, ajung acum la un episod pe care mi-l reamintesc mereu cu un sentiment de regret. Îi mulţumesc Domnului, care mi-a îngăduit de atunci să scap din lanţurile sclaviei, că prin intervenţia Sa plină de milostenie m-a împiedicat să-mi mânjesc mâinile cu sângele făpturilor Sale. Şi fie ca aceia care n-au fost niciodată în astfel de circumstanţe să nu mă judece cu asprime. Dacă n-au fost încătuşaţi şi bătuţi, dacă nu se găsesc în situaţia prin care am trecut eu, târâţi departe de cămin şi de familie spre un tărâm al sclaviei, să se abţină şi să nu spună ce n-ar fi în stare să facă pentru libertate. Nu trebuie să speculez acum cât de justificat aş fi fost în ochii lui Dumnezeu şi ai oamenilor. Ajunge să spun că mă pot felicita pentru încheierea fără consecinţe a unui plan care ar fi putut avea urmări grave.

Spre seară, în prima zi de calm, Arthur şi cu mine stăteam la prova navei, aşezaţi pe vinciul de ancoră. Discutam despre destinul nesigur care ne aştepta şi ne lamentam în privinţa sorţii potrivnice. Arthur credea, şi eu am fost de acord cu el, că moartea era mult mai puţin înfricoşătoare decât viaţa pe care o întrezăream. Am vorbit multă vreme despre copiii noştri, despre vieţile pe care le duseserăm până atunci şi despre posibilităţile de evadare. Unul dintre noi a sugerat preluarea comenzii bricului. Într-o astfel de eventualitate, am discutat posibilitatea de a ajunge până la portul New York. Eu ştiam prea puţine despre folosirea busolei, dar am întâmpinat cu înflăcărare ideea acestei tentative. Am dezbătut apoi ce şanse am fi avut într-o confruntare cu echipajul: pe cine ne-am fi putut bizui şi pe cine nu, care ar fi fost momentul potrivit pentru atac şi maniera sa – totul a fost discutat şi rediscutat. Din clipa sugerării ideii, am început să sper. Am explorat-o întruna în minte. S-au formulat rând pe rând diverse dificultăţi, dar toate au fost privite cu încredere, demonstrând cum puteau fi depăşite. În timp ce alţii dormeau, eu şi Arthur ne perfecţionam planul. În cele din urmă, cu multă precauţie, i-am prezentat treptat lui Robert intenţia noastră. El a aprobat-o fără zăbavă şi a intrat în conspiraţie plin de entuziasm. Nu cutezam să ne bazăm pe alţi sclavi. Fiindcă sunt crescuţi în teamă şi ignoranţă, este aproape incredibil cât de servili se vor ghemui sub privirea unui alb. Nu era prudent să destăinuim o taină atât de îndrăzneaţă niciunuia dintre ei şi, în cele din urmă, noi trei am decis să ne asumăm singuri responsabilitatea teribilă a acţiunii.

Aşa cum am descris mai devreme, seara eram duşi în cală, al cărei chepeng era apoi zăvorât deasupra noastră. Cum să ajungem pe punte ar fi reprezentat aşadar prima dificultate. Stând însă la prova bricului, observasem bărcuţa de salvare care se afla acolo întoarsă cu fundul în sus. M-am gândit că dacă ne-am fi ascuns sub ea, absenţa noastră nu ar fi fost remarcată seara printre ceilalţi, când erau mânaţi în cală. Am fost ales să încerc această posibilitate, pentru a ne convinge dacă era viabilă. Ca atare, în seara următoare, după cină, am profitat de o ocazie şi m-am pitit iute dedesubtul bărcuţei. Zăcând acolo, aproape întins pe punte, puteam să văd ce se întâmpla în jurul meu, fără să fiu reperat. Dimineaţă, când sclavii au ieşit din cală, m-am strecurat neobservat din ascunzătoarea mea. Rezultatul fusese complet satisfăcător.

Căpitanul şi secundul dormeau în cabina celui dintâi. Cu ajutorul lui Robert, care, în rolul său de servitor la masă, avusese multe ocazii de a vedea cabina, am stabilit cu exactitate poziţia cuşetelor lor. Tot Robert ne-a informat că pe masă se aflau întotdeauna două pistoale şi un cuţit de abordaj. Bucătarul

echipajului dormea în bucătăria sa de pe punte, un soi de vehicul pe roți care putea fi deplasat după cum o cerea nevoia, în vreme ce mateloții, care nu erau decât șase, dormeau fie în teugă, fie în hamacuri întinse prin greement.

În cele din urmă, am definitivat planul. Arthur și cu mine urma să ne furișăm în tăcere în cabina căpitanului, să luăm pistoalele și cuțitul și, pe cât de iute posibil, să-i lichidăm pe el și pe secund. Robert, înarmat cu o bâtă, urma să stea lângă ușa care dădea de pe punte în cabină și, la nevoie, să le țină piept mateloților, până îi puteam veni în ajutor. După aceea urma să acționăm în funcție de circumstanțe. Dacă atacul avea să fie atât de surprinzător și de reușit încât să depășească orice rezistență, chepengul urma să rămână zăvorât; în caz contrar, aveam să-i chemăm pe sclavi sus și, în tumultul și confuzia create, intenționam fie să ne recâștigăm libertatea, fie să ne pierdem viețile. După aceea eu urma să-mi asum rolul neobișnuit de pilot și, pornind spre nord, să ne punem speranța într-un vânt norocos care să ne ducă pe tărâmul libertății.

Numele secundului era Biddee, dar pe al căpitanului nu mi-l mai reamintesc, deși rareori uit un nume pe care l-am auzit, fie și doar o dată. Căpitanul era un bărbat scund și binevoitor, cu spatele drept și iute în mișcări, cu ținută mândră, care părea întruparea curajului. Dacă mai trăiește, și dacă se va întâmpla ca aceste pagini să-i ajungă sub ochi, va afla un episod legat de călătoria bricului, de la Richmond la New Orleans, în 1841, care n-a fost consemnat în jurnalul lui de bord.

Eram toți pregătiți și așteptam cu nerăbdare o ocazie să ne punem planul în aplicare, când acesta a fost dejucat de un eveniment trist și neprevăzut. Robert a căzut bolnav și, în scurt timp, s-a anunțat că avea variolă. Starea a continuat să i se înrăutățească și a murit cu patru zile înainte de a ajunge la New Orleans. Un matelot l-a cusut în pătura lui, punându-i la picioare un bolovan mare luat din balast, apoi a fost întins pe un capac de tambuchi; ridicat cu palanul deasupra balustradei punții, trupul neînsuflețit al sărmanului Robert a fost încredințat apelor alburii ale golfului.

Toți am fost înspăimântați de apariția variolei, iar căpitanul a ordonat ca în cală să fie împrăștiat var și să fie luate mai multe măsuri de precauție. Moartea lui Robert și prezența bolii m-au întristat la culme, și mă uitam la nesfârșit peste uriașele întinderi de apă, cu sufletul neconsolat.

La o seară sau două după dispariția lui Robert, stăteam rezemat de bocaportul de lângă teugă, complet descurajat, când un matelot m-a întrebat cu glas blând de ce eram atât de deznădăjduit. Tonul și comportamentul lui m-au liniștit și i-am răspuns că eram un om liber și că fusesem răpit. El a recunoscut că aveam motive serioase să mă simt deznădăjduit și a continuat să mă descoase, până a aflat amănuntele istoriei mele. Părea sincer interesat de soarta mea și, în graiul necioplit al marinarilor, a jurat că mă va ajuta în măsura în care îi stătea în putință. L-am rugat să-mi facă rost de toc, cerneală și hârtie, pentru a le putea scrie unor prieteni. Mi-a făgăduit că o va face, dar mi-ar fi fost greu să le folosesc fără a fi descoperit. Așa ceva s-ar fi putut totuși realiza, dacă mă puteam strecura în teugă când el intra de cart și ceilalți mateloți dormeau. M-am gândit pe dată la bărcuță. În opinia lui John Manning, cum se numea bărbatul acesta de ispravă, nu eram departe de Balize, aflat la gura fluviului Mississippi, și era necesar ca scrisoarea să fie întocmită cât mai repede, altfel ocazia ar fi fost pierdută. De aceea, în seara următoare am reușit să mă pitesc din nou sub barca de salvare. Cartul lui Manning începea la miezul nopții. L-am văzut intrând în teugă și l-am urmat după vreo oră. Moțăia pe jumătate adormit deasupra unei mese pe care pâlpâia o lumină slabă și pe care se mai găsea un toc și o foaie de hârtie. S-a trezit la intrarea mea, mi-a făcut semn să mă așez și mi-a arătat hârtia. I-am adresat scrisoarea lui Henry B. Northup din Sandy Hill – declarând că fusesem răpit, că mă aflam la bordul bricului *Orleans,* aflat în drum spre New Orleans, că-mi era imposibil să ghicesc destinația mea finală și-l rugam să întreprindă măsuri pentru a mă salva. Scrisoarea a fost sigilată și i-am scris adresa, iar după ce a citit-o, Manning a făgăduit că o va duce la oficiul poștal din New Orleans. M-am grăbit la locul meu de sub bărcuță, iar dimineața, când sclavii au ieșit din cală și umblau pe punte, m-am furișat afară neobservat și m-am amestecat printre ei.

Bunul meu prieten John Manning era englez la origine și unul dintre mateloții cei mai generoși și mai nobili care au păşit vreodată pe o punte; trăise în Boston și era un bărbat înalt, bine clădit, de douăzeci și patru de ani, cu chipul pe alocuri ciupit de vărsat, dar cu o expresie binevoitoare.

Până am ajuns la New Orleans, nimic nu a mai întrerupt monotonia traiului nostru zilnic. Ne-am apropiat de debarcader și, chiar înainte ca nava să fie amarată, l-am văzut pe Manning sărind pe țărm și îndreptându-se grăbit spre oraș. Când a pornit, a privit înapoi peste umăr, cu un gest semnificativ, dându-mi de înțeles scopul plecării sale. S-a întors destul de repede și, trecând pe lângă mine, m-a lovit scurt cu cotul și mi-a făcut cu ochiul, parcă spunând „s-a rezolvat”.

Așa cum am aflat ulterior, scrisoarea a ajuns la Sandy Hill. Domnul Northup s-a dus în Albany și a prezentat-o guvernatorului Seward, dar, întrucât nu oferea informații explicite asupra probabilei mele adrese, la momentul respectiv nu s-a considerat recomandabil să se instituie măsuri pentru eliberarea mea. S-a decis să se mai aștepte, cu speranța că în cele din urmă s-ar putea obține date despre locul unde mă găseam.

Imediat după amarare, am fost martorii unei scene fericite și emoționante. La scurt timp după ce Manning părăsise bricul, pornind către poștă, au apărut doi bărbați care au strigat numele lui Arthur. Când i-a recunoscut, acesta aproape că a înnebunit de fericire. Cu greu a putut fi ținut locului să nu sară peste bordul bricului, iar când s-au reunit, la scurt timp după aceea, i-a prins de mâini și i-a ținut așa foarte mult timp. Erau oameni din Norfolk, care veniseră în New Orleans ca să-l elibereze. Ei l-au informat că răpitorii lui fuseseră arestați și erau închiși în Norfolk. Au mai discutat puțin cu căpitanul, apoi au plecat cu Arthur, care jubila.

Dar în toată mulțimea care se înghesuia pe chei nu era nimeni care să mă cunoască, ori căruia să-i pese de mine. Nimeni… Niciun glas familiar nu mi-a încântat auzul, și nu exista nici măcar o singură figură pe care s-o mai fi văzut vreodată. Arthur avea să se realăture în scurtă vreme familiei sale și să aibă satisfacția de a vedea răzbunate nenorocirile pe care le îndurase; dar, vai, eu aveam să-mi mai revăd vreodată familia? Inima îmi era cuprinsă de o deznădejde totală, care mă umplea de disperare și regretam că nu-l însoțisem pe Robert pe fundul mării.

În scurt timp, la bord s-au urcat negustători și comisionari. Unul dintre ei, un bărbat înalt, cu o figură suptă, piele albă și ușor cocârjat, a apărut cu o hârtie în mână și a preluat lotul lui Burch, format din mine, Eliza și copiii ei, Harry, Lethe și alții care ni se alăturaseră la Richmond. Domnul acesta se numea Theophilus Freeman. Citind de pe hârtia lui, el a strigat:

— Platt.

Nu a răspuns nimeni. Numele a fost repetat, apoi încă o dată, dar tot fără răspuns. A fost strigată apoi Lethe, după aceea Eliza, Harry și tot așa până ce lista s-a terminat, iar fiecare a făcut un pas înainte când și-a auzit numele.

— Domnule căpitan, a întrebat Theophilus Freeman, unde este Platt?

Căpitanul nu i-a putut răspunde la întrebare, întrucât la bord nu exista nimeni cu numele acela.

— Cine l-a expediat pe negroteiul *ăsta*? l-a întrebat el pe căpitan, arătând spre mine.

— Burch, a răspuns căpitanul.

— Te numești Platt – corespunzi descrierii primite. De ce n-ai făcut un pas înainte? m-a întrebat el pe un ton furios.

L-am informat că nu mă numeam așa, că nu purtasem niciodată numele respectiv, dar că nu aveam nicio obiecție față de el.

— Ei bine, te voi învăța eu care-ți este numele, a zis Freeman, în așa fel încât să nu-l mai uiți niciodată, fir-ai al d…cului!

Și pentru că veni vorba, domnul Theophilus Freeman nu era deloc mai prejos decât partenerul său Burch în privința blasfemiilor. Pe bric fusesem cunoscut sub numele „Steward” și acum era prima dată când mi se spunea Platt – numele pe care Burch i-l trimisese comisionarului său. De pe navă văzusem

deținuții în lanțuri care munceau la îndiguiri și apoi am trecut pe lângă ei când am fost duși către țarcul lui Freeman. Acesta semăna foarte bine cu cel al lui Goodin din Richmond, atâta doar că în jurul curții nu se ridicau ziduri din cărămidă, ci avea un gard din scânduri înfipte vertical în pământ, cu vârfurile ascuțite.

Socotindu-ne și pe noi, în țarcul acesta eram acum cel puțin cincizeci de persoane. După ce ne-am lăsat păturile într-o căsuță din curte, am fost chemați și hrăniți, după care ni s-a îngăduit să ne plimbăm prin curte până seara, când ne-am învelit în pături și ne-am întins în șopron, sau în curte, sub cerul liber, după preferințele fiecăruia.

În noaptea ac6ea am închis puțin ochii. Gândurile îmi goneau fără încetare prin minte. Era oare posibil să mă găsesc la mii de kilometri de casă, să fi fost mânat pe străzi ca un animal fără minte, înlănțuit și bătut fără milă, să fi făcut parte dintr-o ceată de sclavi, eu însumi un sclav? Oare evenimentele din ultimele săptămâni erau cu adevărat reale sau treceam doar prin fazele deprimante ale unui vis prelungit? Nu era însă o iluzie. Paharul amarului meu era plin până la refuz. Am ridicat atunci mâinile spre Dumnezeu și, în ceasurile tăcute ale nopții, înconjurat de formele adormite ale tovarășilor mei, am implorat milă pentru captivul sărman și uitat. Mi-am îndreptat rugile unui suflet frânt către Tatăl nostru Atotputernic – al tuturor, oameni liberi și sclavi –, implorând putere din înălțimi, ca să rezist în fața necazurilor mele, până când lumina zorilor i-a trezit pe adormiți, aducând o nouă zi de sclavie.

• Capitolul VI

Afacerea lui Freeman – Curăţenie şi haine – Exerciţiile din sala de vânzare – Dansul – Vioristul Bob – Sosirea clienţilor – Examinarea sclavilor – Bătrânul domn din New Orleans – Vânzarea lui David, Caroline şi Lethe – Despărţirea dintre Randall şi Eliza – Variola – Spitalul – Însănătoşirea şi întoarcerea în ţarcul de sclavi Freeman – Cumpărarea lui Eliza, Harry şi Platt – Suferinţa Elizei la despărţirea de micuţa Emily

Foarte amabilul şi cucernicul domn Theophilus Freeman, partener sau comisionar al lui James H. Burch şi administrator al ţarcului de sclavi din New Orleans, a sosit de dimineaţă devreme printre animalele sale. După ce a împărţit ocazionale lovituri de picior printre bărbaţii şi femeile mai vârstnice, şi multe lovituri de bici peste urechile sclavilor mai tineri, n-a trecut mult şi toţi au fost treji şi în picioare. Domnul Theophilus Freeman s-a învârtit printre noi, plin de hărnicie, pregătindu-şi „marfa” pentru sala de vânzare, intenţionând, neîndoios, ca în ziua aceea să reuşească o afacere strașnică.

În primul rând ni s-a cerut să ne spălăm amănunţit şi să ne radem bărbile. După aceea ni s-a împărţit fiecăruia câte un rând de haine noi, ieftine, dar curate. Bărbaţii aveau pălărie, haină, cămaşă, pantaloni şi pantofi; femeile purtau rochie din stambă şi basma cu care să-şi acopere capetele. Am fost duşi după aceea într-o sală mare în partea din faţă a clădirii de care era lipită curtea, pentru a fi instruiţi înainte de sosirea clienţilor. Bărbaţii au fost aranjaţi pe o latură a sălii, iar femeile pe latura opusă, toţi în ordinea descrescătoare a înălţimii. Emily se afla la sfârşitul rândului de femei. Freeman ne-a cerut să ne ţinem minte locurile şi ne-a sfătuit să părem inteligenţi şi vioi – uneori ameninţându-ne, iar alteori oferindu-ne diverse stimulente. În timpul zilei ne-a instruit în arta de a „părea inteligenţi” şi de a ne duce cu precizie la locurile noastre.

După prânz, am reluat instruirea şi am fost puşi să dansăm. Bob, un băiat de culoare care îi aparţinea de ceva timp lui Freeman, ne cânta la vioară. Stând lângă el, mi-am adunat curajul şi l-am întrebat dacă ştia „Virginia Reel”. Mi-a răspuns că nu cunoştea melodia şi m-a întrebat dacă o puteam cânta. Când i-am răspuns afirmativ, mi-a întins vioara. Am început să cânt şi, când am terminat, Freeman mi-a poruncit să continui, arătându-se foarte încântat şi spunându-i lui Bob că îi eram mult superior – o observaţie care a părut să-l amărască mult pe colegul meu muzicant.

În ziua următoare au sosit mulţi clienţi pentru a examina „noul lot” al lui Freeman, care era foarte locvace, prezentând pe larg atuurile şi calităţile noastre. Ne-a pus să ţinem capetele sus, să mergem vioi înainte şi înapoi, în vreme ce clienţii ne pipăiau mâinile, braţele şi trupurile, ne răsuceau, ne întrebau ce puteam face, ne cereau să deschidem gurile şi să ne arătăm dinţii, la fel cum un jocheu cercetează un cal pe care vrea să-l cumpere. În unele cazuri, un bărbat sau o femeie erau duşi în căsuţa din curte, dezbrăcaţi şi examinaţi mai amănunţit. Cicatricele de pe spinarea unui sclav erau considerate dovezi ale unei firi rebele sau nesupuse şi-i scădeau preţul.

Un domn în vârstă, care căuta un vizitiu, a dat semne că mă place. Din conversaţia lui cu Freeman, am aflat că locuia chiar în oraş. Am dorit foarte mult să mă cumpere, fiindcă mi-am închipuit că nu-mi va fi greu să fug din New Orleans, pe o navă care se îndrepta către nord. Freeman a cerut pentru mine o mie cinci sute de dolari, iar bătrânul domn a declarat că era prea mult pentru vremurile acelea grele. Freeman a subliniat însă că eram zdravăn şi sănătos, cu o constituţie solidă, şi inteligent. A avut de asemenea grijă să-mi exagereze talentele muzicale. Bătrânul a argumentat cu abilitate că nu vedea nimic deosebit în această îndemânare la un negru, pentru ca în cele din urmă, spre regretul meu, să plece, spunând că va reveni. În ziua aceea s-au încheiat totuşi câteva tranzacţii. David şi Caroline au fost cumpăraţi împreună de un proprietar de plantaţii, din Natchez. Ne-au părăsit, surâzând larg şi extrem de fericiţi că nu fuseseră despărţiţi. Lethe a fost vândută unui plantator din Baton Rouge şi ochii i-au

fulgerat de mânie când a plecat.

Același bărbat l-a cumpărat și pe Randall. Puștiul a fost pus să sară și să alerge prin sală, apoi să execute multe alte mișcări care să-i pună în valoare condiția fizică. În tot acest timp, Eliza a plâns în hohote și și-a frânt mâinile. Ea l-a implorat pe bărbat să nu-l cumpere pe Randall decât dacă le cumpăra și pe ea și pe Emily. A promis că dacă o va face, va fi cea mai credincioasă sclavă din lume. Bărbatul a răspuns că nu-și permitea sumele respective, iar Eliza, înnebunită de durere, a început să plângă în hohote. Freeman s-a întors către ea cu sălbăticie, ridicând biciul, și i-a poruncit să termine cu gălăgia, fiindcă altfel avea s-o pedepsească. El nu accepta așa ceva, asemenea smiorcăieli, și dacă nu înceta imediat, avea s-o ducă în curte și să-i aplice o sută de bice. Da, avea să-i scoată repede prostiile alea din cap, să-l ia d…cul dacă n-o făcea! Eliza s-a ghemuit în fața lui și a încercat să-și șteargă lacrimile, dar în van. A spus că dorea să fie cu copiii ei în puțina viață care-i mai rămăsese de trăit. Toate încruntăturile și amenințările lui Freeman n-au putut-o reduce la tăcere pe mama îndurerată, care a continuat să-i implore și să le cerșească, în mod jalnic, să n-o separe de copiii ei. Le-a repetat întruna cât de mult îșI iubea băiatul. Le-a promis din nou cât de credincioasă și ascultătoare va fi: cât de mult va munci zi și noapte, până în ultima clipă a vieții, dacă i-ar fi cumpărat pe toți împreună. Totul a fost însă în zadar; bărbatul nu-și putea permite costul lor. Târgul s-a încheiat, și Randall a trebuit să plece singur. Eliza s-a repezit atunci spre el, l-a îmbrățișat strâns, l-a sărutat din nou și din nou, și l-a rugat să n-o uite – în tot acest timp, lacrimile șiroiau pe obrajii băiatului.

Freeman a blestemat-o, numind-o târâtură smiorcăită și văicăreață, și i-a poruncit să plece la locul ei și să se comporte corespunzător. A amenințat-o că nu va mai răbda mult timp asemenea purtare. Dacă nu avea grijă, îi va oferi în curând un motiv cât se poate de real de a plânge – putea fi sigură de *asta.*

Plantatorul din Baton Rouge, cu noile lui achiziții, era gata de plecare.

— Nu plânge, mamă. Voi fi un băiat bun. Nu plânge, a zis Randall privind în urmă când au ieșit pe ușă.

Dumnezeu știe ce s-a întâmplat cu băiatul acela. A fost cu adevărat o scenă jalnică. Aș fi plâns eu însumi, dacă aș fi cutezat.

În seara aceea au căzut bolnavi aproape toți cei care sosiseră cu bricul *Orleans,* văitându-se de dureri violente în spinare și cap. Micuța Emily a plâns întruna – ceva neobișnuit la ea. Dimineața a fost chemat un medic, dar n-a izbutit să determine cauza afecțiunii noastre. În timp ce m-a examinat pe mine și a pus întrebări legate de simptomele mele, i-am spus că, după părerea mea, era variolă, menționând decesul lui Robert ca motiv. Acceptând că era posibil să am dreptate, a promis că va trimite după medicul-șef al spitalului. În scurt timp a apărut medicul-șef, doctorul Carr, un bărbat micuț, cu păr șaten, care a decretat că era variolă, ceea ce a trezit multă spaimă în curte. La scurt timp după plecarea lui, Eliza, Emmy, Harry și cu mine am fost suiți într-o căruță și duși la spital, o clădire mare din marmură albă, la periferia orașului. Harry și cu mine am fost internați într-o cameră la etaj. Mie mi-a fost foarte rău. Timp de trei zile, am fost complet orb. Pe când zăceam bolnav, într-o zi a sosit Bob, spunându-i doctorului Carr că fusese trimis de Freeman să se intereseze de sănătatea noastră. Spune-i, i-a răspuns doctorul, că lui Platt îi merge foarte rău, dar dacă supraviețuiește până la ora nouă, s-ar putea să-și revină.

M-am așteptat să mor. Deși nu vedeam multe motive pentru care să merite să trăiesc, apropierea morții m-a înfricoșat. Poate că m-aș fi resemnat dacă ar fi fost să-mi sfârșesc viața în sânul familiei, însă decesul printre străini și în asemenea circumstanțe era un gând amar.

În spital erau mulți pacienți internați, de ambele sexe și de toate vârstele. În partea din spate a clădirii se fabricau sicrie. Când murea cineva, bătea clopotul, anunțându-i pe gropari să vină și să ducă leșul la Țarina Olarului[6]. În fiecare zi și în fiecare noapte, clopotul acela răsuna melancolic, anunțând un alt deces. Dar ceasul meu nu sosise încă. După ce a trecut apogeul bolii, am început să-mi revin, iar peste două săptămâni și două zile, m-am întors cu Harry în țarc, desfigurat de variolă, ale cărei urme le port și azi pe chip. În ziua următoare au fost aduse Eliza și Emily, într-o căruță, și am fost trimiși din nou în

sala de vânzare, pentru a fi inspectaţi şi examinaţi de cumpărători. Am continuat să sper că bătrânul domn care căuta un vizitiu va reveni aşa cum făgăduise şi mă va cumpăra. În eventualitatea aceea, eram încrezător că în scurt timp îmi voi recăpăta libertatea. Au sosit numeroşi clienţi, dar bătrânul domn nu a mai apărut niciodată.

În cele din urmă, Freeman a apărut într-o zi pe când eram în curte şi ne-a poruncit să ne ocupăm locurile în sala mare. Când am intrat, ne aştepta un domn şi, întrucât el va fi frecvent amintit în decursul relatării mele, mi se pare potrivit să-i descriu aspectul exterior şi să ofer cititorilor estimarea caracterului său făcută de mine la prima vedere.

Era un bărbat de înălţime obişnuită, uşor gârbovit, aplecat în faţă. Era arătos şi părea de vârstă mijlocie. Prezenţa lui nu avea nimic respingător, iar chipul şi tonul vocii îi erau atrăgătoare şi agreabile. Însuşirile lui mai alese erau însă cele ale sufletului şi inimii, aşa cum putea observa oricine. S-a plimbat printre noi, întrebându-ne ce puteam face şi cu ce munci eram obişnuiţi, dacă credeam că ne-ar plăcea să locuim cu el, dacă vom fi băieţi buni în cazul în care ne va cumpăra, şi tot aşa.

După alte examinări şi discuţii legate de preţuri, el i-a oferit lui Freeman o mie de dolari pentru mine, nouă sute pentru Harry şi şapte sute pentru Eliza. Nu pot spune dacă variola ne depreciase valoarea sau care a fost motivul pentru care Freeman hotărâse să reducă cinci sute de dolari din preţul pe care mi-l fixase anterior. Oricum, după o scurtă reflecţie vicleană, a anunţat că accepta oferta.

De îndată ce a auzit tranzacţia, Eliza a fost cuprinsă din nou de agonie. Boala şi tristeţea o scofâlciseră şi o încercănaseră. Ar fi o uşurare dacă aş putea trece complet sub tăcere scena care s-a desfăşurat atunci, deoarece îmi readuce în memorie amintiri mai jalnice şi mai tulburătoare decât pot zugrăvi cuvintele. Am văzut mame sărutând pentru ultima oară feţele copiilor lor răposaţi. Le-am văzut privind în adâncul mormântului, când bulgării de pământ bufneau surd pe coşciuge, ascunzându-i pentru totdeauna de ochii lor, dar n-am asistat niciodată la o asemenea manifestare de durere intensă, nemăsurată şi nezăgăzuită, ca atunci când Eliza a fost despărţită de fetiţa ei. S-a desprins din rândul celorlalte femei şi, repezindu-se către Emily, a cuprins-o în braţe. Simţind un pericol iminent, copila şi-a strâns instinctiv mâinile în jurul gâtului mamei şi şi-a cuibărit căpşorul la pieptul ei. Freeman i-a poruncit cu severitate să păstreze tăcerea, însă ea nu l-a băgat în seamă. A prins-o atunci de braţ şi a smucit-o cu brutalitate, dar Eliza nu s-a desprins de fată. Atunci, abătând asupra ei o rafală de sudalme viguroase, a lovit-o fără milă, astfel încât femeia s-a împleticit, gata să cadă. Vai, cât de sfâşietor a început ea atunci să implore, să cerşească şi să se roage ca să nu fie separată de copilă! De ce nu puteau fi cumpărate împreună?! De ce nu era lăsată să-şi păstreze unul dintre scumpii ei copii?!

— Milă, stăpâne, milă! a ţipat ea, căzând în genunchi. Te rog, stăpâne, cumpăr-o pe Emily. Nu voi putea munci niciodată dacă îmi va fi luată: voi muri.

Freeman a intervenit iarăşi, dar, ignorându-l, ea a continuat să insiste, povestind cum îi fusese luat Randall, cum n-avea să-l revadă niciodată, iar asta în sine era groaznic, dar, vai, Dumnezeule! era păcat, era o cruzime s-o despartă şi de Emily, mândria ei, unicul ei odor, care nu putea supravieţui singură, era prea tânără, fără mama ei!

Până la urmă, după alte multe rugăminţi, cumpărătorul Elizei a făcut un pas înainte, evident afectat, şi i-a spus lui Freeman că o va cumpăra pe Emily şi l-a întrebat care-i era preţul.

— Preţul *ei*? Vrei s-o cumperi *pe ea*? a replicat Theophilus Freeman. Şi imediat, răspunzând la propria-i întrebare, a adăugat: N-o vând. Nu-i de vânzare.

Bărbatul a recunoscut că nu avea nevoie de o sclavă atât de tânără, care nu i-ar fi adus niciun profit, dar fiindcă mama o iubea atât de mult, era dispus să plătească un preţ rezonabil în loc să le vadă separate. Freeman a rămas însă complet surd la această propunere omenoasă. Nu avea de gând s-o vândă pe Emily sub nicio formă, deoarece peste câţiva ani putea să câştige bani frumoşi de pe urma ei. În New Orleans existau destui bărbaţi care ar fi plătit cinci mii de dolari pentru o fetişcană aşa frumuşică şi atrăgătoare cum avea să fie Emily. Nu, nu, n-avea s-o vândă deocamdată. Era o frumuseţe,

o cadră, o păpușă, nu ca negresele culegătoare de bumbac cu buze groase și țeasta ascuțită – și dacă n-avea să fie așa, să fie el al d…cului!

Când a aflat despre hotărârea lui Freeman de a o păstra pe Emily, Eliza și-a ieșit pur și simplu din minți.

— *Nu* voi pleca fără ea! N-o veți lua de lângă mine! aproape c-a urlat ea, iar țipetele i s-au amestecat cu glasul puternic și furios al lui Freeman, care-i poruncea să tacă.

Între timp, Harry și cu mine fuseserăm în curte, ne luaserăm păturile și acum stăteam lângă ușa din față, gata de plecare. Cumpărătorul nostru era alături, privind-o pe Eliza cu o expresie care indica regretul că o cumpărase cu prețul unei întristări atât de mari. Am mai așteptat puțin, până când Freeman, pierzându-și răbdarea, a smuls-o cu brutalitate pe Emily de lângă mama ei, întrucât cele două se strângeau cu toată puterea în brațe.

— Nu mă părăsi, mami, nu mă părăsi! a țipat copila, când mama ei a fost îmbrâncită violent spre ușă. Nu mă părăsi, întoarce-te, mami! a continuat ea să strige, întinzându-și implorator brațele micuțe.

Plânsetele i-au fost însă zadarnice. Am fost zoriți, afară pe ușă, apoi pe stradă. În tot acest timp, am putut s-o auzim strigând-o:

— Întoarce-te… nu mă părăsi… întoarce-te, mama!

Glasul de copil s-a auzit mai slab, apoi și mai slab, pierind treptat, pe măsură ce ne îndepărtam, pentru ca până la urmă să dispară complet.

Eliza nu i-a mai văzut și nici n-a mai auzit vreodată de Emily sau de Randall, dar nu i-au dispărut nicio clipă din gând, fie zi, fie noapte. Pe câmpurile de bumbac, în colibă, întotdeauna și peste tot, a vorbit despre ei – adesea cu ei, ca și cum ar fi fost într-adevăr prezenți. N-a avut parte de tihnă sufletească decât atunci când se pierdea în această iluzie sau când dormea.

Așa cum am mai spus, Eliza nu era o sclavă obișnuită. La inteligența ei înnăscută se adăuga o educație generală și cunoștințe despre o mulțime de subiecte. Avusese parte de oportunități de care beneficiază foarte puțini membri ai clasei ei oprimate. Fusese propulsată în sfera unei alte vieți, superioare. Mulți ani la rând, libertatea – pentru ea și pentru odraslele ei – fusese stâlpul de nor de peste zi și stâlpul de foc de peste noapte[7]. În pelerinajul ei prin sălbăticia sclaviei, cu ochii ațintiți asupra farului aceluia generator de speranță, ea se înălțase până în „vârful lui Fazga”[8] și zărise „tărâmul făgăduinței”. Pe neașteptate însă fusese cu totul copleșită de dezamăgire și disperare. Imaginea glorioasă a libertății îi pierise dinaintea ochilor, când fusese luată în captivitate. Acum „noaptea plânge întruna cu lacrimi pe obraz și dintre toți câți o iubeau, niciunul n-o mai mângâie; toți prietenii au devenit dușmani”[9].

• Capitolul VII

Vaporul Rodolph – *Plecarea din New Orleans – William Ford – Sosirea în Alexandria, pe Râul Roşu – Decizii – Great Pine Woods – Vitele sălbatice – Reşedinţa de vară a lui Martin – Drumul spre Texas – Sosirea la stăpânul Ford – Rose – Doamna Ford – Sally şi copiii ei – Bucătarul John – Walter, Sam şi Antony – Joagărele de pe Indian Creek – Duminicile – Convertirea lui Sam – Beneficiile bunătăţii – Plutele – Adam Taydem, micuţul alb – Cascalla şi tribul lui – Serbarea indiană – John M. Tibeats – Apropierea furtunii*

După ce am părăsit ţarcul de sclavi din New Orleans, Harry şi cu mine ne-am urmat noul stăpân pe străzi, în vreme ce Eliza, plângând şi întorcând mereu capul, a fost târâtă de Freeman şi slugile lui, până am ajuns la bordul vaporului cu zbaturi *Rodolph,* care se afla amarat la cheu. După nici jumătate de oră, avansam iute în amonte pe Mississippi, îndreptându-ne către un punct de pe Râul Roşu. La bord se mai aflau destui sclavi, tocmai cumpăraţi de pe piaţa din New Orleans. Îmi amintesc de un domn Kelsow, despre care se spunea că era un bine-cunoscut proprietar de plantaţii, cu domenii întinse, şi care avea în grijă un grup de femei.

Numele stăpânului nostru era William Ford şi locuia pe atunci în „Great Pine Woods", din parohia[10] Avoyelles, situată pe malul drept al Râului Roşu, în inima statului Louisiana. Actualmente, este predicator baptist. În toată parohia Avoyelles, şi mai ales pe ambele ţărmuri ale lui Bayou Boeuf, unde este mai bine cunoscut, cetăţenii îl consideră un vrednic reprezentant al Domnului. Poate că, pentru mulţi cetăţeni din Nord, ideea unor indivizi care-şi ţin în robie fraţii, ca şi traficul de carne vie, par complet incompatibile cu concepţiile lor despre o viaţă morală sau religioasă. Din descrierile unora ca Burch şi Freeman, ca şi ale altora care vor fi menţionaţi ulterior, ei sunt împinşi să dispreţuiască şi să deteste fără discriminare întreaga clasă a proprietarilor de sclavi. Eu am fost însă o vreme sclavul lui Ford şi am beneficiat de ocazia de a-i desluşi caracterul şi firea şi de aceea nu greşesc defel când spun că, după părerea mea, n-a existat nicicând un creştin mai blând, mai nobil şi mai sincer decât William Ford. Influenţele şi relaţiile care-l înconjuraseră întotdeauna l-au împiedicat să vadă răul inerent de la baza sistemului Sclaviei. El n-a pus niciodată la îndoială dreptul moral al unui om de a-l supune pe altul. Privind prin aceiaşi ochelari ca şi înaintaşii lui, el vedea lucrurile în aceeaşi lumină, dar ideile i-ar fi fost fără îndoială diferite dacă ar fi fost crescut în alte circumstanţe şi ar fi beneficiat de alte influenţe. Cu toate acestea, a fost un stăpân model, care a procedat corect şi nepărtinitor, condus de credinţa sa, şi norocos a fost sclavul care a ajuns în proprietatea lui. Dacă toţi oamenii ar fi ca el, Sclavia ar fi lipsită de mai bine de jumătate din amărăciunea ei.

Am călătorit două zile şi trei nopţi la bordul vaporului cu zbaturi *Rodolph,* timp în care nu s-a întâmplat nimic interesant. Eu eram cunoscut acum ca Platt, numele pe care mi-l dăduse Burch, şi care mi-a rămas pe toată perioada robiei. Eliza fusese vândută sub numele „Dradey". Aşa a fost trecută în actul de vânzare către Ford, care se găseşte acum în arhiva din New Orleans.

În timpul călătoriei, am reflectat întruna asupra situaţiei mele şi m-am întrebat permanent care ar fi fost cel mai bun plan pe care l-aş fi putut urma pentru a evada. Uneori, nu doar atunci, ci şi după aceea, eram gata să-i dezvălui lui Ford toate detaliile istoriei mele, iar acum sunt înclinat să cred că ar fi fost spre beneficiul meu. Am examinat de multe ori varianta aceea, dar n-am aplicat-o niciodată, de teama eşecului, până când, finalmente, transferul meu şi dificultăţile financiare ale lui Ford au făcut-o în mod vădit nesigură. După aceea, sub alţi stăpâni, total diferiţi de William Ford, am ştiut prea bine că, dacă se va afla câtuşi de puţin despre adevărata mea istorie, voi fi trimis pe loc în adâncurile cele mai îndepărtate ale sclaviei. Eram un sclav prea scump ca să fiu pierdut, şi eram perfect conştient că aveam să fiu dus şi mai departe, într-un loc îndepărtat, poate peste graniţa Texasului, şi vândut; că aveau să se

scape de mine aşa cum hoţul scapă de calul pe care l-a furat, dacă aş fi şoptit măcar un cuvânt despre dreptul meu la libertate. De aceea am decis să zăvorăsc ferm secretul în inima mea – să nu suflu niciodată un cuvânt sau o silabă despre cine sau ce eram –, încrezându-mă în Providenţă şi în propria mea şiretenie pentru a scăpa.

Am coborât de pe *Rodolph* într-un loc numit Alexandria, un orăşel pe malul de sud al Râului Roşu, la câteva sute de kilometri de New Orleans. Am rămas acolo peste noapte, m-am urcat dimineaţa în tren şi în scurtă vreme am ajuns la Bayou Lamourie, o aşezare încă şi mai mică, aflată la treizeci de kilometri de Alexandria. Acolo se termina calea ferată. Plantaţia lui Ford se găsea pe drumul spre Texas, la douăzeci de kilometri de Lamourie, în Great Pine Woods. Distanţa aceasta, am fost anunţaţi, trebuia parcursă pe jos, deoarece nu mai existau mijloace de transport publice. De aceea, am pornit toţi la drum alături de Ford. Era o zi teribil de dogoritoare. Harry, Eliza şi cu mine eram încă slăbiţi, iar tălpile ne erau sensibile de la efectele variolei. Am înaintat încet, iar Ford ne-a spus să nu ne grăbim, ci să ne aşezăm şi să ne odihnim de câte ori am fi dorit – un privilegiu de care am profitat destul de frecvent. După ce am ieşit din Lamourie şi am traversat două plantaţii, una aparţinând domnului Carnell, iar cealaltă unui anume domn Flint, am ajuns la Pine Woods, un ţinut sălbatic care se întinde până la râul Sabine.

Împrejurimile Râului Roşu sunt plate şi mlăştinoase, în schimb Pine Woods este o zonă deluroasă, întreruptă de multe văi micuţe. Ţinutul este acoperit de numeroşi arbori: stejari albi, castani pitici, dar în principal pini galbeni, care sunt foarte înalţi, până la douăzeci de metri, şi perfect verticali. Pădurile erau pline de vite, foarte fricoase şi sălbatice, care galopau în turme, pufnind sonor la apropierea noastră. Unele dintre ele erau însemnate sau arse cu fierul roşu, dar restul păreau a fi sălbatice, nedomesticite. Erau mai mici decât rasele din nord, iar cel mai mult mi-au atras atenţia coarnele lor, care porneau din părţile laterale ale capului şi erau perfect drepte, ca două ţepuşe din fier.

La amiază am ajuns într-o poiană, o porţiune defrişată de sol, cu suprafaţa de trei-patru acri. Pe ea se găsea o căsuţă din lemn nevopsită, un pătul pentru porumb sau, aşa cum îi spunem noi, hambar, şi o bucătărie din buşteni, care se afla la vreo cinci metri de casă. Era reşedinţa de vară a domnului Martin. Plantatorii bogaţi, care au proprietăţi mari la Bayou Boeuf, obişnuiesc să petreacă anotimpul cald în pădurile acestea, unde găsesc apă limpede şi o umbră încântătoare. Pentru plantatorii din această parte a ţinutului, asemenea refugii sunt echivalentele aşezărilor New Port şi Saratoga pentru locuitorii bogaţi ai oraşelor din Nord.

Am fost trimişi la bucătărie, unde ni s-a dat să mâncăm cartofi dulci, turte de mălai şi şuncă, în vreme ce stăpânul Ford a luat masa cu Martin, în casă. În gospodărie am văzut câţiva sclavi. Martin a ieşit şi ne-a privit, l-a întrebat pe Ford cât plătise pentru fiecare, dacă eram ageamii şi aşa mai departe, şi s-a interesat în general despre piaţa de sclavi.

După ce ne-am odihnit pe îndelete, am pornit din nou, urmând drumul spre Texas, care părea foarte rar umblat. Cale de opt kilometri am mers numai prin păduri, fără să zărim măcar o casă. În cele din urmă, tocmai când soarele coborâse mult spre apus, am intrat într-o altă poiană, largă de doisprezece-cincisprezece acri.

Aici se afla o casă mult mai mare decât cea a domnului Martin, cu etaj şi verandă în faţă. În spatele ei se găseau o bucătărie din buşteni, poiată, pătule pentru porumb şi câteva colibe pentru negri. În imediata apropiere se afla o livadă de piersici, dar şi de portocali şi rodii. Totul era complet înconjurat de pădure şi acoperit de iarbă bogată şi îmbelşugată. Locul era tăcut, singuratic şi plăcut – cu adevărat o oază de verdeaţă în sălbăticie. Aceasta era reşedinţa stăpânului meu, William Ford.

Când ne-am apropiat, am văzut pe verandă o fată gălbuie la faţă; numele ei era Rose. Apropiindu-se de uşă, ea şi-a strigat stăpâna, care a ieşit în fugă să-şi întâmpine soţul. L-a sărutat şi, râzând, l-a întrebat dacă-i cumpărase pe „negrotei”. Ford i-a răspuns afirmativ, apoi ne-a spus să ocolim casa, să mergem la coliba lui Sally şi să ne odihnim. Când am dat colţul casei, am găsit-o pe Sally spălând; în apropiere, cei

doi copilaşi ai ei se rostogoleau în iarbă. Au sărit în picioruşe şi s-au îndreptat spre noi legănându-se, ne-au privit o clipă ca o pereche de iepuraşi, după care au fugit înapoi la mama lor, parcă temători.

Sally ne-a condus în colibă şi ne-a spus să ne lăsăm boccelele şi să ne aşezăm, fiindcă era convinsă că eram obosiţi. În clipa aceea, a intrat în goană John bucătarul, un băiat de şaisprezece ani mai negru decât orice corb, ne-a privit fix, după care s-a întors fără măcar să spună „bună ziua” şi a fugit înapoi în bucătărie, hohotind, ca şi cum sosirea noastră ar fi fost o glumă extraordinară.

De cum s-a făcut întuneric, şi obosiţi de mersul îndelungat pe jos, Harry şi cu mine ne-am înfăşurat în pături şi ne-am întins pe podeaua colibei. Ca întotdeauna, gândurile mi s-au întors la soţie şi copii. Conştientizarea situaţiei în care mă aflam, lipsa de speranţe a oricărei tentative de a evada prin pădurile întinse din Avoyelles mă apăsau cu putere, totuşi inima îmi era acasă, în Saratoga.

Am fost trezit dis-de-dimineaţă de glasul stăpânului Ford, care o striga pe Rose. Ea s-a grăbit spre casă, unde avea să îmbrace copiii, Sally a plecat să mulgă vacile de pe câmp, în timp ce John trebăluia în bucătărie, pregătind micul dejun. Între timp, Harry şi cu mine am mers prin curte, privindu-ne noua reşedinţă. Imediat după micul dejun, şi-a făcut apariţia un bărbat de culoare, care conducea trei perechi de boi înjugaţi la un car plin cu cherestea. Era un alt sclav al lui Ford, pe nume Walton, soţul lui Rose. Aceasta din urmă era originară din Washington, de unde fusese adusă cu cinci ani în urmă. N-o văzuse niciodată pe Eliza, dar auzise de Berry, şi cunoştea şi ea aceleaşi străzi şi aceiaşi oameni, fie personal, fie de la alţii. S-au împrietenit repede şi vorbeau mult despre trecut şi despre prietenii care rămăseseră în urmă.

La vremea aceea, Ford era un om bogat. Pe lângă terenul din Pine Woods, mai avea o exploatare mare de cherestea la Indian Creek, la şase-şapte kilometri depărtare, iar din partea soţiei o plantaţie întinsă şi mulţi sclavi la Bayou Boeuf.

Walton venise cu încărcătura de cherestea de la joagărul de la Indian Creek. Ford ne-a cerut să ne întoarcem cu el, spunând că ne va urma în scurt timp. Înainte de a pleca, doamna Ford m-a chemat în cămară şi mi-a înmânat o căldare din cositor plină cu melasă pentru mine şi Harry.

Eliza continua să-şi frângă mâinile şi să deplângă pierderea copiilor ei. Ford a încercat pe cât a putut s-o consoleze – a asigurat-o că nu era nevoie să muncească foarte mult, că putea să rămână cu Rose şi s-o ajute pe stăpână la treburile casei.

Mergând cu Walton în car, Harry şi cu mine ne-am împrietenit destul de bine cu el cu mult înainte să fi ajuns la Indian Creek. El era „sclav născut” al lui Ford, despre care vorbea cu bunătate şi afecţiune, aşa cum un copil ar vorbi despre propriul lui tată. Când m-a întrebat de unde venisem, i-am spus că din Washington. Auzise multe despre oraşul acela de la soţia lui, Rose, şi pe toată durata drumului m-a asaltat cu multe întrebări bizare şi absurde.

La joagărul de la Indian Creek, am găsit alţi doi sclavi ai lui Ford: Sam şi Antony. Sam era tot din Washington, şi fusese adus în acelaşi lot cu Rose. Muncise la o fermă de lângă Georgetown. Antony era fierar din Kentucky şi-şi slujea stăpânul actual de zece ani. Sam îl cunoştea pe Burch, şi când a aflat că el mă trimisese de la Washington, am căzut imediat de acord asupra subiectului extremei lui ticăloşii. Tot el îl trimisese şi pe Sam aici.

După ce Ford a sosit la joagăr, am fost repartizaţi la stivuirea trunchiurilor şi tăierea buştenilor, ceea ce am făcut tot timpul verii.

De obicei, petreceam duminicile în poiană, unde stăpânul îi aduna pe toţi sclavii în jurul lui şi le citea şi comenta Scripturile. El căuta să ne insufle bunăvoinţa faţă de semenii noştri şi încrederea în Dumnezeu – enumerând răsplăţile promise celor care vor duce o viaţă cinstită şi evlavioasă. Aşezat în pragul casei, înconjurat de servitori şi servitoare care-l priveau cu gravitate, Ford ne vorbea despre bunătatea şi dragostea Creatorului şi despre viaţa care va veni. Adesea, rugile care se ridicau de pe buzele lui spre ceruri erau singurele sunete ce întrerupeau solitudinea locului.

Pe durata verii, Sam a devenit profund credincios, concentrându-se intens asupra religiei. Stăpâna i-a

dăruit o Biblie, pe care o lua cu el la muncă și o cerceta de câte ori îi era permis un răgaz de odihnă, deși îi era greu să înțeleagă o mare parte din cuvinte. I-am citit adesea din această carte, o favoare pe care mi-a întors-o prin multe expresii de recunoștință. Pioșenia lui Sam a fost adesea observată de albii care veneau la joagăr, iar remarca pe care a trezit-o, în general, a fost aceea că un bărbat ca Ford, care le îngăduia sclavilor săi să aibă Biblii, „nu era demn să dețină negrotei”.

William Ford n-a pierdut însă nimic prin bunătatea sa. Am remarcat de altfel, și nu doar o dată, că aceia care-și tratau mai îngăduitor sclavii erau răsplătiți cu volumul cel mai mare de muncă. O știu din propria mea experiență. Eram încântat să-l surprind pe stăpânul Ford cu un volum de muncă mai mare decât cel pe care îl aștepta de la mine, pe când, la stăpânii care i-au urmat, nimic nu mă îndemna să depun eforturi suplimentare decât biciul supraveghetorului.

Dorința de a auzi aprobarea din vocea lui Ford mi-a sugerat o idee care i-a adus profit. Cheresteaua pe care o produceam fusese contractată pentru a fi livrată în Lamourie. Transportul se făcea pe uscat și reprezenta o parte importantă din cheltuieli. Indian Creek, pe care erau situate joagărele, era un pârâu îngust, dar adânc, care se vărsa în Bayou Boeuf. În unele locuri albia avea lățimea de numai trei metri și jumătate și era zăgăzuită frecvent de trunchiuri de copaci. Bayou Boeuf era legat de Bayou Lamourie și am apreciat că distanța de la joagăre până la acest al doilea bayou[11], unde trebuia să livrăm cheresteaua, era cu câțiva kilometri mai scurtă pe apă decât pe uscat. M-am gândit că dacă pârâul putea fi făcut navigabil pentru plute, costul transportului s-ar fi redus simțitor.

Adam Taydem, un alb micuț care fusese soldat în Florida și cutreierase ținutul acela îndepărtat, era maistru și superintendent al joagărului. El a considerat ridicolă ideea, însă Ford a primit-o favorabil și m-a lăsat să încerc experimentul.

După ce am îndepărtat toate obstacolele de pe cursul de apă, am construit un tren de plute înguste, format din doisprezece bușteni. În privința aceasta cred că eram destul de priceput, deoarece nu uitasem anii anteriori de experiență pe canalul Champlain. Am trudit din greu, dorindu-mi să reușesc, atât pentru a-l bucura pe stăpânul meu, cât și pentru a-i dovedi lui Adam Taydem că planul meu nu era chiar atât de fantasmagoric pe cât îl categorisea el neîncetat. Un om putea dirija cu prăjina trei bușteni. Eu m-am ocupat de cei trei din frunte și am început să coborâm pe pârâu. În scurtă vreme, am intrat în primul bayou și am ajuns apoi la destinație într-un timp mai scurt decât anticipasem.

Sosirea trenului de plute în Lamourie a creat senzație, iar domnul Ford m-a acoperit de laude. Din toate părțile am auzit că Platt al lui Ford era considerat „negroteiul cel mai isteț din Pine Woods” – practic eram Fulton[12] de pe Indian Creek. N-am fost insensibil față de laudele primite, și m-am bucurat mai cu seamă de triumful asupra lui Taydem, ale cărui ridiculizări pe jumătate malițioase îmi zgândăriseră mândria. Din clipa aceea, întregul control asupra aducerii cherestelei la Lamourie a fost trecut în mâinile mele până la terminarea contractului.

Indian Creek curge pe toată lungimea sa printr-o pădure superbă. Pe malurile sale trăiește un trib de indieni, o rămășiță de Chickasaw sau Chickopee, dacă-mi amintesc corect. Ei locuiau în colibe simple, cu suprafața interioară de un metru pătrat, construite din trunchiuri de pin și acoperite cu scoarță, și consumau carne de căprioară, raton și oposum, care abunda în pădurile acelea. Uneori făceau troc cu plantatorii de pe bayou, schimbând vânatul pentru porumb și whisky. De obicei purtau pantaloni din piele de vițel și cămăși de vânătoare din stambă, vopsite în culori fistichii, care se încheiau de la brâu până sub bărbie. Pe încheieturile mâinilor aveau brățări din aramă, iar în urechi și nasuri inele din același metal. Hainele purtate de *squaw*[13] erau foarte similare. Iubeau mult câinii și caii – aveau mulți cai, dintr-o rasă mică și rezistentă – și erau călăreți iscusiți. Confecționau căpestrele, chingile și șeile din pieile netăbăcite ale animalelor; scările erau realizate dintr-o esență specială de lemn. Am văzut atât bărbați, cât și femei, care, pe căluții lor, apăreau și dispăreau în pădure cu o viteză de neînchipuit, urmând poteci înguste și întortocheate și ocolind copacii, într-o manieră care punea în umbră realizările

cele mai de seamă ale artei ecvestre civilizate. Cu pădurea răsunând de ecourile strigătelor lor, reapăreau pe neașteptate cu aceeași viteză năucitoare cu care porniseră. Satul lor, Indian Castle, se afla pe Indian Creek, dar terenurile pe care le cutreierau se întindeau până la râul Sabine. Din când în când, sosea în vizită câte un trib din Texas, și atunci urma o adevărată petrecere în „Great Pine Woods”. Șeful tribului se numea Cascalla, iar al doilea în rang era ginerele lui, John Baltese; cu amândoi, dar și cu alți membri ai tribului, am făcut cunoștință în cursul frecventelor mele călătorii cu plutele. Sam și cu mine i-am vizitat de multe ori, după ce terminam corvezile din ziua respectivă. Dădeau ascultare șefului, iar cuvântul lui Cascalla era lege pentru ei. Erau un popor primitiv, dar inofensiv, și se bucurau de viața lor sălbatică. Nu le plăceau terenurile deschise, malurile defrișate de pe bayou, preferând să se pitească în umbrele pădurii. Îl proslăveau pe Marele Spirit, le plăcea whisky-ul și erau fericiți.

Odată, am fost prezent la un dans, când un trib din Texas a poposit în satul lor. O căprioară întreagă fusese pusă la proțap deasupra unui foc mare, care-și azvârlea lumina până hăt departe, printre copacii sub care se strânseseră. După ce au format un cerc, alternând bărbați și *squaw,* un soi de scripcă indiană a început să cânte o melodie indescriptibilă. Era un sunet continuu, unduitor și cumva melancolic, care varia foarte puțin. De la prima notă, dacă se poate spune că în cântecul acela ar fi existat mai mult de o singură notă, ei au început să se rotească, umblând unul după altul și scoțând sunete guturale și monotone, la fel de indescriptibile ca și muzica scripcii. După ce au descris trei asemenea cercuri, s-au oprit brusc, au răcnit de ai fi zis că le vor crăpa plămânii, apoi au desfăcut cercul și s-au prins în perechi, bărbat și *squaw,* fiecare sărind înapoi cât mai departe posibil, apoi înainte – salturi pline de grație pe care le-au repetat de două-trei ori, după care au refăcut cercul și au reînceput rotirile. Aparent, dansatorul cel mai iscusit era considerat acela care răcnea cel mai tare, sărea cel mai departe și scotea sunetele cele mai asurzitoare. Din când în când, unul sau mai mulți dansatori se desprindeau din cerc și veneau la foc, unde tăiau o felie de carne din căprioara de pe proțap.

Zdrobeau porumb cu un pisălog din lemn într-o gaură de forma unui mojar, scobită în trunchiul unui copac căzut, și din mălaiul acela preparau turte. Alternau între dans și mâncare. Așa au fost tratați vizitatorii din Texas de către fiii și fiicele oacheșe din neamul Chickopee, și aceasta este descrierea unei petreceri indiene în Pine Woods din Avoyelles, așa cum am văzut-o eu.

Toamna am părăsit joagărul, fiind luat să lucrez în poiană. Într-o zi, stăpâna l-a îndemnat pe Ford să cumpere un război de țesut, pentru ca Sally să înceapă să țească materiale pentru hainele de iarnă ale sclavilor. El nu știa unde ar putea găsi așa ceva, până i-am sugerat că ar fi fost mai simplu să-l construiască, informându-l în același timp că eram un fel de „meșter bun la toate” și, cu permisiunea lui, aș fi încercat să-l fac eu. Mi-a acordat-o fără șovăială și mi-a îngăduit să merg la un plantator din vecinătate, pentru a examina un asemenea război înainte de a începe lucrarea. După ce l-am terminat, Sally l-a declarat perfect. Putea să țească cu ușurință norma ei zilnică de doisprezece metri, să mulgă vacile și să-i mai rămână și timp liber. Războiul de țesut a funcționat atât de bine, încât am primit sarcina de a construi și altele, care au fost duse la plantația de pe bayou.

În vremea aceea, în poiană a sosit un dulgher pe nume John M. Tibeats, pentru a executa unele lucrări la casa stăpânului. Am primit porunca să opresc lucrul la războaie și să-l ajut, astfel că, timp de două săptămâni, am fost în tovărășia lui, socotind și potrivind scânduri pentru tavan, întrucât camerele tencuite erau o raritate în parohia Avoyelles.

John M. Tibeats era opusul lui Ford din toate punctele de vedere. Era un bărbat micuț, iritabil, iute la mânie și răutăcios. Nu am auzit să fi avut vreun domiciliu stabil, ci trecea de la o plantație la alta, oriunde putea găsi de lucru. Nu avea niciun statut în comunitate, nu era stimat de albi, și nici măcar respectat de sclavi. Era ignorant și, în plus, răzbunător. A părăsit parohia cu mult înaintea mea, și nu știu dacă în prezent mai trăiește. Cu siguranță însă, ziua care ne-a adus laolaltă a fost una nefericită pentru mine. În tot timpul petrecut la stăpânul Ford nu văzusem decât partea luminoasă a Sclaviei. Ford nu avea o palmă grea, care să ne strivească de pământ, ci arăta în sus și ni se adresa cu vorbe blajine și

vesele, ca unor camarazi muritori, care răspundeau ca și el înaintea Creatorului nostru, al tuturor. Mă gândesc la el cu afecțiune și, dacă mi-aș fi avut alături familia, cred că aș fi putut accepta fără a crâcni servitutea aceea blândă, până la capătul zilelor, însă norii se strângeau la orizont – vestitori ai unei furtuni nemiloase, care avea să se năpustească în scurt timp asupra mea. Eram sortit să îndur încercări amare cum numai sărmanii sclavi le știu, și să renunț la viața relativ fericită pe care o cunoscusem la „Great Pine Woods”.

• Capitolul VIII

Problemele lui Ford – Vânzarea către Tibeats – Ipoteca – Plantaţia doamnei Ford de pe Bayou Boeuf – Descrierea lui Bayou Boeuf – Peter Tanner, cumnatul lui Ford – Întâlnirea cu Eliza – Jalea ei după copii – Chapin, supraveghetorul lui Ford – Abuzurile lui Tibeats – Butoiaşul de cuie – Prima luptă cu Tibeats – Înfrângerea şi umilirea lui – Încercarea de a mă spânzura – Intervenţia şi discursul lui Chapin – Reflecţii triste – Plecarea bruscă a lui Tibeats, Cook şi Ramsey – Lawson şi catârul murg – Mesajul către Pine Woods

Din nefericire, William Ford a început să se confrunte cu probleme financiare. Împotriva lui a fost pronunţat un verdict judecătoresc apăsător, întrucât depusese chezăşie pentru fratele său, Franklin Ford, care locuia pe Râul Roşu mai sus de Alexandria şi nu-şi plătise datoriile. Îi era îndatorat şi lui John M. Tibeats cu o sumă considerabilă pentru construirea joagărului de la Indian Creek şi a unei ţesătorii, a unei mori pentru porumb şi a altor construcţii pe plantaţia de la Bayou Boeuf, care încă nu fuseseră terminate. De aceea, pentru a achita toate datoriile respective, a fost nevoit să vândă optsprezece sclavi, printre care m-am numărat şi eu. Şaptesprezece sclavi, inclusiv Sam şi Harry, au fost cumpăraţi de Peter Compton, un plantator care locuia tot pe Râul Roşu.

Eu însă i-am fost vândut lui Tibeats, fără doar şi poate pe baza măruntelor mele abilităţi în dulgherie. Asta s-a întâmplat în iarna anului 1842. Actul trecerii mele de la Freeman la Ford, aşa cum am găsit în arhiva publică din New Orleans, după ce m-am întors, era datat 23 iunie 1841. La momentul vânzării, întrucât preţul hotărât pentru mine a fost mai mare decât datoria, Ford a primit o ipotecă de patru sute de dolari. Sunt îndatorat pe viaţă, aşa cum se va vedea mai târziu, acelei ipoteci.

Mi-am luat rămas-bun de la prietenii mei din poiană şi am plecat cu noul stăpân Tibeats la plantaţia de pe Bayou Boeuf, la patruzeci şi trei de kilometri de Pine Woods, pentru a încheia contractul neterminat. Bayou Boeuf este un curs lent şi unduit care se desprinde din Râul Roşu, unul dintre braţele de apă aproape stătătoare ce sunt frecvente în ţinutul acela. Porneşte nu departe de Alexandria şi-şi urmează traseul întortocheat către sud-est, depăşind lungimea de optzeci de kilometri. Pe ambele maluri se înşiruie plantaţii largi de bumbac şi trestie-de-zahăr, care se întind până la hotarele mlaştinilor interminabile. Locurile sunt pline de aligatori, astfel încât este periculos pentru porci sau pentru copiii sclavi fără minte să hălăduiască în preajma apei. La un cot al acestui bayou, nu departe de Cheneyville, se afla plantaţia doamnei Ford; fratele ei, Peter Tanner, un mare latifundiar, trăia pe malul opus.

Când am sosit la Bayou Boeuf, am avut plăcerea să mă întâlnesc cu Eliza, pe care n-o văzusem de câteva luni. Doamna Ford nu fusese mulţumită de ea, Eliza fiind mai preocupată să reflecteze cu tristeţe asupra nefericirilor personale decât să trebăluiască în gospodărie, şi de aceea fusese trimisă să muncească pe plantaţie. Slăbise foarte mult şi continua să jelească pierderea copiilor. M-a întrebat dacă îi uitasem, şi de multe ori se interesa dacă îmi mai aminteam cât de frumuşică era micuţa Emily – şi cât de mult o iubea Randall – şi se întreba dacă dragii ei mai trăiau şi unde puteau fi. Se năruise sub povara durerii sufleteşti. Ţinuta ei gârbovită şi obrajii scofâlciţi indicau dureros de clar că se apropia de capătul drumului ei istovitor.

Supraveghetorul lui Ford pe plantaţia aceasta şi responsabil pentru bunul ei mers era un anume domn Chapin, un individ mânat de bunătate, originar din statul Pennsylvania. Ca şi ceilalţi, nu-l privea cu ochi prea buni pe Tibeats, ceea ce, alături de ipoteca de patru sute de dolari, a însemnat norocul meu.

Acum eram silit să muncesc din greu. Din zori şi până noaptea târziu, nu mi se îngăduia nicio clipă de răgaz. Cu toate acestea, Tibeats nu era niciodată mulţumit, ci suduia şi se plângea întruna. Nu mi-a adresat niciodată vreun cuvânt bun; deşi îi eram sclav credincios şi câştigam zilnic sume importante pentru el, în fiecare seară intram în coliba mea împovărat de epitete abuzive şi usturătoare.

Terminaserăm moara de porumb, bucătăria și altele, și lucram la clădirea țesătoriei, când m-am făcut vinovat de o faptă care în statul acela se pedepsea cu moartea. A fost prima mea încăierare cu Tibeats. Țesătoria se afla în livadă, la vreo zece metri de reședința lui Chapin, sau „casa mare”, așa cum era numită. Într-o seară, după ce lucrasem până se întunecase prea mult ca să mai văd ceva, Tibeats mi-a poruncit să mă trezesc dis-de-dimineață, să iau un butoiaș de cuie de la Chapin și să încep să bat șindrila pe clădire. M-am retras în colibă extrem de obosit și, după ce mi-am pregătit cina din șuncă și turtă de mălai și am conversat o vreme cu Eliza, care ocupa aceeași colibă, la fel ca Lawson și soția lui Mary, și un sclav pe nume Bristol, m-am întins pe podeaua din pământ, fără să anticipez suferințele ce mă așteptau a doua zi. Înainte să se lumineze de ziuă mă aflam pe veranda „casei mari”, așteptând apariția supraveghetorului Chapin, deoarece a-l trezi din somn pentru a-l anunța însărcinarea pe care o primisem ar fi însemnat o îndrăzneală impardonabilă. Când a ieșit din casă, mi-am scos pălăria și l-am informat că stăpânul Tibeats îmi poruncise să-i cer un butoiaș de cuie. Chapin a intrat în magazie, a rostogolit butoiașul afară și a spus că dacă Tibeats prefera altă mărime de cuie, se va îngriji să i le furnizeze, dar că până atunci le puteam folosi pe acelea. A încălecat apoi pe calul care aștepta înșeuat și legat cu frâul de poartă, și a plecat pe câmp urmat de sclavi, iar eu am pus butoiașul pe umăr, m-am dus la țesătorie și am început să bat șindrila.

Pe la începutul dimineții, Tibeats a sosit în locul unde lucram cu hărnicie. În ziua aceea părea mai morocănos și mai dezagreabil ca de obicei. Era stăpânul meu, potrivit legii era proprietarul trupului meu și putea exercita asupra mea un control pe cât de tiranic l-ar fi îndemnat natura sa. Dar, în același timp, nu exista nicio lege care m-ar fi putut împiedica să-l privesc cu dispreț. Îi detestam atât firea, cât și intelectul. Când a ajuns la țesătorie, eu tocmai venisem la butoiaș să mai iau cuie.

— Am crezut că ți-am zis să-ncepi în dimineața asta prin a bate șindrilele, a spus el.

— Da, stăpâne, asta fac, am răspuns.

— Unde? a întrebat el.

— De cealaltă parte a casei.

A ocolit casa și mi-a examinat pentru o vreme munca, mormăind în barbă pe tonul cuiva care caută greșeli.

— Nu ți-am zis aseară să iei un butoiaș de cuie de la Chapin? a izbucnit el din nou.

— Da, stăpâne, și l-am luat, iar supraveghetorul a spus că, dacă doriți, vă va face rost de altă mărime când se va întoarce de la câmp.

Tibeats s-a dus la butoiaș, i-a examinat o clipă conținutul, apoi l-a izbit violent cu piciorul. S-a întors după aceea, s-a apropiat furios de mine și a exclamat:

— Fir-ai al d…cului să fii! Crezusem că *te pricepi* la ceva!

— Am încercat să fac așa cum mi-ați spus, stăpâne, i-am răspuns. N-am vrut să greșesc cu ceva. Supraveghetorul a zis…

El însă m-a întrerupt cu o asemenea revărsare de sudălmi, încât n-am mai putut termina fraza. În cele din urmă, a pornit spre casă și, ducându-se pe verandă, a luat unul dintre bicele supraveghetorului. Biciul avea mâner scurt din lemn, învelit în șireturi din piele, și mai gros la un capăt. Cureaua lungă de un metru era făcută din mai multe fâșii de piele netăbăcită.

La început m-am simțit oarecum speriat și primul impuls a fost să fug. Nu mai era nimeni în jur, cu excepția bucătăresei Rachel și a soției lui Chapin, dar niciuna dintre ele nu se zărea pe afară. Toți ceilalți erau la câmp. Știam că Tibeats intenționa să mă biciuiască și era prima dată că cineva încerca asta de când sosisem în Avoyelles. În plus, consideram că nu eram vinovat cu nimic și că mai degrabă aș fi meritat să fiu lăudat decât pedepsit. Frica mi s-a transformat în mânie și, înainte ca Tibeats să fi ajuns la mine, hotărâsem să nu mă las biciuit, indiferent dacă asta ar fi însemnat moartea pentru mine.

Înfășurând curelele biciului în jurul mâinii și apucând capătul subțire al mânerului, Tibeats a venit spre mine și, cu o privire plină de răutate, mi-a poruncit să-mi scot cămașa.

— Stăpâne Tibeats, am rostit privindu-l cu îndrăzneală în față, *n-o voi face.*

Eram pe punctul de a mai spune ceva, ca justificare, când el a sărit asupra mea, m-a înhățat de beregată cu o mână și a ridicat biciul pentru a mă lovi. Înainte însă ca lovitura să se abată asupra mea, îl prinsesem de gulerul hainei și-l trăsesem spre mine. Aplecându-mă, l-am luat de gleznă și, împingându-l cu celălalt braț, a căzut. Strângându-l de piciorul pe care-l țineam lipit de pieptul meu, astfel încât capul și umerii lui doar atingeau pământul, mi-am pus talpa pe gâtul său. Era complet în puterea mea. Sângele mi se urcase la cap și părea să-mi curgă ca un foc prin vene. În frenezia turbării mele, îi smulsesem biciul din mână. Tibeats s-a luptat cu toate puterile, jurându-se că nu voi mai apuca ziua de mâine și că-mi va smulge inima din piept. Însă atât zvârcolirile, cât și amenințările îi erau la fel de zadarnice. Nu pot spune de câte ori l-am bătut. Lovitură după lovitură au căzut iuți și grele peste trupul care se zbătea. A strigat mult – a țipat „mă omoară!" –, iar în cele din urmă tiranul blasfemator a invocat numele Domnului. Însă acela care nu dovedise niciodată milă n-a căpătat-o. Mânerul rigid al biciului s-a îndoit după trupul lui tremurător, până când am simțit că mă doare brațul drept.

Până în clipa aceea fusesem prea ocupat ca să mă uit în jur. Oprindu-mă pentru un moment, am zărit-o pe doamna Chapin privind de la fereastră și pe Rachel stând în ușa bucătăriei. Atitudinile lor exprimau agitație și spaimă. Țipetele lui Tibeats se auziseră până pe câmp, și Chapin venea în goana calului. L-am mai izbit o dată sau de două ori pe Tibeats, apoi l-am împins de lângă mine cu o lovitură de picior atât de bine țintită, încât s-a rostogolit pe pământ.

S-a ridicat în picioare și, scuturându-și țărâna din păr, mă privea, alb la față de mânie. Ne-am uitat unul la celălalt în tăcere. Nu am scos niciun cuvânt până nu s-a apropiat Chapin de noi, în galop.

— Ce s-a-ntâmplat? a strigat supraveghetorul.

— Stăpânul Tibeats vrea să mă biciuiască pentru că am folosit cuiele pe care mi le-ați dat, am răspuns.

— De ce nu sunt bune cuiele acelea? s-a întors el către Tibeats.

Tibeats a răspuns că erau prea mari, fără a-i acorda însă nicio atenție lui Chapin. Continua să mă pironească maliții os cu privirea lui de șarpe.

— Eu sunt supraveghetorul aici, a început Chapin. Eu i-am spus lui Platt să le ia și să le folosească, iar dacă nu au mărimea potrivită, voi aduce altele când mă voi întoarce de pe câmp. Nu este vina lui. De asemenea, voi aduce cuiele dorite atunci când consider eu de cuviință. Sper că înțelegi *asta,* domnule Tibeats.

Tibeats nu i-a răspuns, dar, scrâșnind din dinți și scuturând pumnul, a jurat că se va răzbuna și că lucrurile nu se terminaseră nici pe departe acolo. După aceea s-a îndepărtat, urmat de supraveghetor, și a intrat în casă, cel din urmă vorbindu-i întruna pe un ton scăzut și însoțindu-și cuvintele de gesticulări.

Am rămas locului, neștiind dacă era mai bine să fug sau să aștept rezultatul, indiferent care ar fi fost el. În cele din urmă, Tibeats a ieșit din casă și, încălecându-și calul, singura lui proprietate, cu excepția mea, a pornit pe drumul spre Cheneyville.

După ce a dispărut, Chapin a ieșit din casă, în mod vizibil tulburat, și mi-a poruncit să nu mă clintesc și să nu încerc să părăsesc plantația indiferent de motiv, apoi s-a dus la bucătărie, a chemat-o pe Rachel și a discutat cu ea. S-a întors la mine și, plin de sinceritate, mi-a atras din nou atenția să nu fug, spunând că stăpânul meu era un netrebnic, că plecarea lui nu era de bun augur și că era posibil să am necazuri înainte de căderea nopții. Indiferent însă de evenimente, a insistat el, nu trebuia să mă clintesc de acolo.

Stând locului, am căzut pradă unei agonii indescriptibile. Eram conștient că mă expusesem singur unor pedepse inimaginabile. Răbufnirii mele extreme de furie i-a luat locul un dureros sentiment de regret. Un sclav neajutorat și fără prieteni – ce puteam *să fac,* ce puteam *să spun,* pentru a justifica, oricât de puțin, actul îngrozitor pe care-l comisesem, de a insulta și maltrata un *alb.* Am încercat să mă rog, am încercat să-mi implor Tatăl Ceresc să mă susțină în suferința extremă, dar emoția mi-a sugrumat glasul și n-am putut decât să-mi plec fruntea în mâini și să plâng. Am rămas așa cel puțin o oră,

găsindu-mi uşurarea doar în lacrimi, când, ridicând ochii, l-am zărit pe Tibeats, însoţit de doi călăreţi, venind în lungul bayoului. Au intrat în curte, au sărit de pe cai şi s-au apropiat de mine cu bice mari; unul dintre ei purta şi un colac de frânghie.

— Încrucişează mâinile, mi-a poruncit Tibeats şi a adăugat o expresie atât de injurioasă, încât nu este decent s-o reproduc.

— Nu trebuie să mă legaţi, stăpâne, am rostit. Sunt gata să merg oriunde cu dumneavoastră.

Unul dintre tovarăşii lui a făcut atunci un pas înainte, jurându-se că dacă voi opune cea mai mică rezistenţă, îmi va sparge capul, îmi va smulge toate membrele trupului, îmi va reteza beregata neagră… şi a folosit multe alte expresii similare. Înţelegând că împotrivirea ar fi fost zadarnică, am încrucişat mâinile şi am aşteptat umil orice pedeapsă erau porniţi să mi-o aplice. Tibeats mi-a legat apoi încheieturile, înfăşurându-le cu frânghia şi strângându-le cât mai puternic. După aceea mi-a legat gleznele în acelaşi fel. Între timp, ceilalţi doi mi-au trecut o funie peste coate, petrecând-o în spate, şi au legat-o strașnic. Era imposibil să-mi clintesc mâinile sau picioarele. Cu bucata de frânghie rămasă, Tibeats a făcut un laţ grosolan şi mi l-a trecut pe după gât.

— Şi-acum, a întrebat unul dintre tovarăşii lui, unde-l spânzurăm pe negrotei?

Unul a propus o ramură care se întindea dintr-un piersic în apropierea locului unde ne aflam. Tovarăşul lui a obiectat, susţinând că se va rupe, şi a propus alta. Într-un final, s-au hotărât pentru cea din urmă.

În timpul conversaţiei lor şi tot timpul cât m-au legat, nu am scos niciun cuvânt. Pe toată desfăşurarea scenei, supraveghetorul Chapin s-a plimbat agitat, înainte şi înapoi, pe verandă. Rachel plângea în uşa bucătăriei, iar doamna Chapin continua să privească pe fereastră. Sufletul meu era golit de orice speranţă. Cu siguranţă îmi venise sorocul. Nu aveam să mai văd niciodată lumina zilei, nu aveam să mai văd niciodată feţele copiilor mei – dulcea anticipare pe care o ocrotisem cu atâta drag. În ceasul următor aveam să mă zbat în agonia înfricoşătoare a morţii! Nimeni n-avea să mă jelească, nimeni n-avea să mă răzbune. În scurtă vreme, trupul avea să-mi putrezească în solul acesta atât de îndepărtat de casă sau, poate, să fie azvârlit reptilelor lunecoase care mişunau prin apele stătătoare din bayou! Lacrimile mi s-au revărsat pe obraji, dar n-au atras decât un val de comentarii insultătoare din partea călăilor mei.

În cele din urmă, pe când mă târau spre copac, Chapin, care dispăruse pentru moment de pe verandă, a ieşit din casă şi s-a îndreptat spre noi. Ţinea câte un pistol în fiecare mână şi, din câte îmi pot reaminti după atâta vreme, a rostit ferm şi apăsat următoarele:

— Domnilor, am doar câteva cuvinte de spus şi ar fi bine să le daţi ascultare. Cel care-l mai clinteşte pe sclavul acesta din locul unde se află acum este un om mort. În primul rând, el nu merită un asemenea tratament. Ar fi o ruşine să fie omorât în felul acesta. N-am cunoscut niciodată un băiat mai credincios decât Platt. Tibeats, vina îţi aparţine numai dumitale. Eşti un nemernic, o ştiu, şi meriţi din plin biciuirea pe care ai căpătat-o. În al doilea rând, eu sunt de şapte ani supraveghetorul acestei plantaţii şi sunt stăpân aici, în absenţa lui William Ford. Datoria mea este de a-i proteja interesele şi asta voi şi face. Dumneata nu eşti responsabil – nu eşti decât un om de nimic. Ford are o ipotecă pentru Platt în valoare de patru sute de dolari. Dacă-l spânzuri, îşi va pierde datoria aceea. Până ce datoria nu este achitată, nu ai niciun drept să-i iei viaţa. Există o lege pentru sclavi, la fel cum există pentru albi. Nu eşti cu nimic mai bun decât un ucigaş. Cât despre voi – s-a adresat el după aceea lui Cook şi Ramsay, doi supraveghetori de pe plantaţiile vecine – dispăreţi! Dacă ţineţi cât de cât la vieţile voastre, vă spun – dispăreţi!

Fără a mai spune ceva, Cook şi Ramsay au încălecat şi au plecat. Peste câteva minute, Tibeats, evident înfricoşat şi impresionat de tonul ferm al lui Chapin, s-a furişat încetişor ca un laş ce era şi, suindu-se pe cal, şi-a urmat tovarăşii.

Am rămas locului, tot legat, cu funia în jurul gâtului. După plecarea lor, Chapin a strigat-o pe Rachel şi i-a poruncit să alerge pe câmp şi să-l anunţe pe Lawson să se grăbească fără întârziere spre casă,

aducând cu el catârul murg, un animal mult prețuit pentru viteza sa neobișnuită. În scurt timp, băiatul a apărut.

— Lawson, i-a spus Chapin, pleacă la Pine Woods. Spune-i stăpânului tău Ford să vină neîntârziat aici, să nu amâne nicio clipă. Spune-i că ăștia încearcă să-l linșeze pe Platt. Acum, grăbește-te, băiete. S-ajungi la Pine Woods până la amiază, chiar dacă omori catârul.

Chapin a intrat în casă și a scris un permis de trecere. Când s-a întors, Lawson era la ușă, călare pe catâr. A luat permisul, apoi a plesnit cu cravașa animalul, a ieșit în goana mare din curte și, pornind în galop pe bayou, a dispărut din vedere mai repede decât mi-a trebuit mie să descriu scena.

• Capitolul IX

Soarele arzător – Tot legat – Funiile îmi intră în carne – Agitația lui Chapin – Speculații – Rachel și cana de apă – Suferințele sporesc – Fericirea sclaviei – Sosirea lui Ford – El taie funiile care mă legau și-mi ia lațul din jurul gâtului – Suferința – Strângerea sclavilor în coliba Elizei – Bunătatea lor – Rachel povestește întâmplările de peste zi – Lawson își distrează tovarășii cu relatarea călătoriei sale – Temerile lui Chapin legate de Tibeats – Închiriat lui Peter Tanner – Peter explică Scripturile – Descrierea jugului

Pe măsură ce soarele s-a apropiat de amiază, ziua a devenit insuportabil de dogoritoare. Razele lui fierbinți pârjoleau solul. Pământul aproape că frigea tălpile care-l călcau. Eu eram fără haină sau pălărie, cu capul gol, expus arșiței cumplite. Picături mari de transpirație mi se prelingeau pe față, îmbibându-mi puținele veșminte. Dincolo de gard, la mică depărtare, piersicii își aruncau pe iarbă umbrele delicios de răcoroase. Mi-aș fi sacrificat bucuros un an de viață pentru a fi în stare să schimb cuptorul acela încins în care stăteam cu un loc sub crengile lor. Eram însă în continuare legat, funia îmi atârna în jurul gâtului și nu mă clintisem nici măcar cu un centimetru din locul unde mă lăsaseră Tibeats și tovarășii lui. De altfel, nici n-aș fi putut să mă clintesc, fiindcă mă legaseră fedeleș. Ar fi fost cu adevărat un lux dacă aș fi putut măcar să mă reazem de peretele țesătoriei, dar aceasta se găsea departe pentru mine, deși nu ne despărțeau nici șase metri. Doream să mă întind pe jos, însă știam că nu mă voi mai putea scula. Pământul era scorojit de razele soarelui și atât de încins, încât eram perfect conștient că-mi va fi și mai rău. M-ar fi ajutat însă enorm dacă mi-aș fi putut schimba cât de puțin poziția. Razele fierbinți ale soarelui Sudului, care-mi sfredeleau capul neprotejat, nu-mi provocau totuși nici jumătate din suferințele pe care le simțeam în membrele ce mă dureau cumplit. Încheieturile mâinilor și gleznele, ca și mușchii brațelor și picioarelor începuseră să se umfle, îngropând în carnea tumefiată funiile care le legau.

Toată ziua Chapin s-a plimbat înainte și înapoi pe verandă, dar nu s-a apropiat niciodată de mine. Părea extrem de agitat, uitându-se întâi la mine, apoi la drum, ca și cum s-ar fi așteptat dintr-o clipă în alta să apară cineva. Nu s-a mai dus la câmp, așa cum îi era obiceiul. Comportamentul lui trăda teama că Tibeats se va întoarce cu ajutoare mai multe și mai bine înarmate, poate, pentru a reîncepe conflictul și era limpede că se pregătise mintal să-mi apere viața cu orice risc. N-am știut însă niciodată de ce nu m-a eliberat, de ce m-a lăsat să agonizez pe toată durata zilei. Sunt sigur că nu din cauza lipsei de compătimire. Poate că dorea ca Ford să-mi vadă funia din jurul gâtului și maniera brutală în care fusesem legat, sau poate că intervenția lui față de proprietatea altcuiva asupra căreia nu avea niciun drept legal putea fi un delict pasibil de pedeapsă. Un alt mister pe care nu l-am putut desluși niciodată a fost motivul pentru care n-a mai apărut Tibeats. El știa foarte bine că Chapin nu i-ar fi atins niciun fir de păr, decât dacă ar fi insistat să mă omoare. Lawson mi-a povestit ulterior că, atunci când trecuse pe lângă plantația lui John David Cheney, îi zărise pe cei trei, care se întorseseră și se uitaseră după el cum galopa. Cred că Tibeats presupusese că Lawson fusese trimis de supraveghetorul Chapin pentru a-i anunța pe plantatorii din vecinătate și a-i chema în ajutorul său. De aceea, fără doar și poate, el a acționat potrivit principiului că „mai bună este prevederea decât cutezanța” și se ținuse la depărtare.

Dar, oricare ar fi fost motivul acelui tiran laș și ticălos, este mai puțin important. Eu continuam să stau sub dogoarea soarelui de amiază, gemând de durere. Nu mâncasem nimic cu mult înainte de crăpatul zorilor și, de durere, sete și foame, începuse să mă cuprindă amețeala. O singură dată, în partea cea mai fierbinte a zilei, Rachel, temându-se oarecum că acționa împotriva voinței supraveghetorului, s-a aventurat lângă mine și-mi duse o cană cu apă la buze. Făptura aceea sfioasă n-a știut niciodată, și nici nu le-ar fi putut înțelege dacă le-ar fi auzit, binecuvântările cu care am răsplătit-o pentru licoarea aia ca

un balsam. Ea a spus doar:

— Sărmane Platt, ce milă îmi este de tine, după care s-a grăbit să se întoarcă la treburile ei gospodărești.

Soarele n-a înaintat niciodată atât de încet pe boltă ca în ziua aceea și n-a revărsat niciodată raze mai aprige și mai sfredelitoare. Cel puțin așa mi s-a părut mie. Nu voi încerca să relatez ce a trecut prin mintea mea atunci, nenumăratele gânduri ce au gonit prin creierul meu tulburat. Ajunge doar să spun că, în timpul acelei zile, nu am ajuns nici măcar o dată la concluzia că sclavul din Sud, hrănit, îmbrăcat, biciuit și protejat de stăpânul său, este mai fericit decât cetățeanul de culoare liber din Nord. Și nici n-am ajuns vreodată la această concluzie. Cu toate acestea, chiar în Statele din Nord există mulți oameni milostivi și binevoitori care vor declara că opinia mea este greșită și vor începe să-și fundamenteze afirmația cu argumente. Vai! Ei n-au băut niciodată din cupa Sclaviei, ca mine. Când soarele amurgea, inima mi-a tresărit de o nesfârșită bucurie când l-am zărit pe Ford care a apărut în curte, cu calul înspumat. Chapin i-a ieșit înainte și, după ce au discutat puțin, Ford a venit direct la mine.

— Sărmane Platt, în ce hal ești, au fost singurele cuvinte ce i-au ieșit de pe buze.

— Mulțumesc Domnului! am exclamat eu. Mulțumesc Domnului Dumnezeu, stăpâne Ford, că ai sosit în cele din urmă.

Scoțând un cuțit din buzunar, el mi-a retezat cu indignare funiile din jurul încheieturilor, brațelor și gleznelor, și mi-a scos lațul de la gât. Am încercat să pășesc, dar m-am împleticit ca un om beat și am căzut pe jumătate la pământ.

Ford s-a întors imediat în casă, lăsându-mă din nou singur. Tocmai când a ajuns pe verandă, au apărut Tibeats și cei doi prieteni ai săi, călare. A urmat un dialog lung. Le puteam auzi vocile, tonurile blânde ale lui Ford se amestecau cu accentele furioase ale lui Tibeats, dar n-am putut distinge niciun cuvânt. Până la urmă, cei trei au plecat, se pare nu prea încântați.

M-am străduit să ridic ciocanul, gândindu-mă să-i arăt lui Ford că doream să lucrez, să-mi reiau munca la țesătorie, dar unealta mi-a căzut din mâna moale. La căderea întunericului m-am târât în colibă și m-am întins pe jos. Mă simțeam îngrozitor – tot trupul mă durea și-mi era umflat, iar mișcările cele mai slabe îmi produceau chinuri de nedescris. La scurt timp s-au întors și sclavii de pe câmp. Când se dusese după Lawson, Rachel le povestise ce se întâmplase. Eliza și Mary mi-au fiert o bucată de șuncă, dar îmi pierise pofta de mâncare. După aceea, au prăjit făină de porumb și au făcut cafea. Altceva n-am putut înghiți. Eliza m-a mângâiat și a fost foarte blândă. În scurtă vreme, coliba s-a umplut cu sclavi. S-au strâns în jurul meu și mi-au pus multe întrebări despre întâmplarea cu Tibeats din cursul dimineții, cerând detalii despre evenimentele de peste zi. Apoi a sosit Rachel și, în limbajul ei simplu, a repetat totul, insistând apăsat asupra loviturii de picior care-l rostogolise pe Tibeats la pământ – moment în care toți au chicotit. După aceea a descris cum apăruse Chapin cu pistoalele și mă salvase, și cum stăpânul Ford tăiase funiile cu cuțitul, parcă cuprins de nebunie.

Între timp a venit și Lawson, care i-a regalat cu povestirea drumului său până la Pine Woods – cum catârul murg îl purtase mai iute decât „un fulger pe cer”, cum îi uluise pe toți cu felul în care galopase, cum stăpânul Ford plecase numaidecât, spunând că Platt era un negru de treabă și că ei nu trebuiau să-l linșeze – și a încheiat lăsând clar să se înțeleagă că în toată lumea nu mai exista alt om care să fi putut crea atâta senzație pe drum, ori să reușească o asemenea ispravă minunată, demnă de John Gilpin[14], așa cum reușise el în ziua aceea cu catârul murg.

Oamenii aceia buni la suflet m-au asigurat de toată simpatia lor, spunând că Tibeats era un om dur și crud și sperând că „Conașu Ford” mă va readuce printre ei. În felul acesta ne-am trecut timpul, discutând, vorbind din nou și din nou despre captivantul eveniment, până când Chapin a apărut pe neașteptate în ușa colibei și m-a strigat.

— Platt, a zis el, în noaptea asta vei dormi în casa mare. Adu-ți pătura cu tine.

M-am ridicat cât am putut de repede, mi-am luat pătura în mână și l-am urmat. Pe drum, mi-a

mărturisit că nu s-ar mira dacă Tibeats s-ar întoarce peste noapte – fiindcă intenţiona să mă omoare – şi că nu s-ar fi sinchisit dacă ar fi făcut-o în prezenţa unor martori. Dacă m-ar fi înjunghiat în inimă de faţă cu o sută de sclavi, potrivit legilor din Louisiana, niciunul dintre ei n-ar fi putut depune mărturie împotriva sa. M-am întins pe podea în „casa mare" – prima şi ultima dată în cei doisprezece ani ai mei de sclavie când mi-a fost acordat un asemenea loc de odihnă somptuos – şi am încercat să dorm. Spre miezul nopţii a început să latre un câine. Chapin s-a trezit, s-a uitat pe fereastră, dar n-a descoperit nimic. În cele din urmă, câinele a amuţit. Când s-a întors în camera lui, Chapin mi-a spus:

— Cred că nemernicul se furişează pe undeva pe domeniu. Dacă o să mai latre câinele şi eu dorm, trezeşte-mă.

Am făgăduit că aşa voi face. După vreun ceas sau mai bine, câinele a început din nou să latre furios, alergând spre poartă şi înapoi.

Chapin a coborât din pat fără să aştepte să-l chem. De data aceasta a ieşit pe verandă şi a rămas acolo mult timp. N-a putut desluşi însă nimic, iar câinele s-a întors în cuşca lui. Până dimineaţă, a fost linişte. Durerile teribile pe care le suferisem şi spaima pericolului iminent m-au împiedicat să mă odihnesc. Dacă Tibeats s-a întors într-adevăr pe plantaţie în noaptea aceea, căutând să se răzbune pe mine, este un secret ştiut poate numai de el. Atunci însă am avut impresia clară, şi o am până în ziua de azi, că el a fost acolo. În tot cazul, avea firea unui asasin – tremura înaintea vorbelor curajoase ale unui om, dar era gata să-şi lovească pe la spate victima neajutorată sau nevinovată, aşa cum am aflat ulterior.

A doua zi, m-am trezit la crăpatul zorilor, cu dureri în tot corpul şi obosit, deoarece mă odihnisem prea puţin. Cu toate acestea, după ce am mâncat micul dejun, pe care mi-l pregătiseră Mary şi Eliza în colibă, am mers la ţesătorie şi am început munca din ziua aceea. Ca toţi supraveghetorii, Chapin obişnuia ca, imediat după ce se trezea, să încalece calul care-i fusese deja înşeuat şi pregătit – lucruri de care se ocupa un sclav anume – şi să plece la câmp. În dimineaţa aceasta, însă, a venit la ţesătorie şi m-a întrebat dacă-l văzusem pe Tibeats. După ce i-am răspuns negativ, m-a atenţionat că individul acela avea ceva ce nu-i plăcea – era de stirpe rea – şi că trebuia să fiu cu ochii-n patru în privinţa lui, pentru că altfel avea să-mi facă rău când mă aşteptam mai puţin.

Chiar în timp ce vorbea, a apărut Tibeats. A descălecat, şi-a legat calul şi a intrat în casă. Nu mă temeam de el, când Ford şi Chapin erau în preajmă, dar ei nu puteau fi mereu lângă mine.

Vai, cât de greu mă apăsa povara sclaviei! Trebuia să trudesc zi după zi, să îndur abuzuri, zeflemele şi batjocuri, să dorm pe pământul tare, să subzist cu hrana cea mai grosolană, ba mai mult, să trăiesc ca sclav al unui mizerabil însetat de sânge, de care trebuia să mă feresc de acum înainte mereu cu groază şi spaimă. De ce oare nu murisem la tinereţe, înainte ca Dumnezeu să-mi dăruiască copii pe care să-i iubesc şi pentru care să trăiesc? De câte nefericiri, suferinţe şi amărăciuni aş fi putut scăpa! Oftam după libertate, însă lanţul sclaviei mă lega şi nu putea fi scuturat. Nu puteam decât să privesc melancolic spre Nord şi să mă gândesc la miile de kilometri care se întindeau între mine şi solul libertăţii pe care un om liber *negru* nu le putea străbate.

În următoarea jumătate de oră, Tibeats a venit până la ţesătorie, m-a privit sfredelitor, apoi a plecat fără un cuvânt. Până la amiază a stat aproape tot timpul pe verandă, citind o gazetă şi conversând cu Ford. După prânz, cel din urmă a pornit spre Pine Woods şi am urmărit cu regret plecarea lui de pe plantaţie.

În timpul zilei, Tibeats a mai venit o singură dată la mine, mi-a dat o poruncă şi a plecat.

În săptămâna aceea, ţesătoria a fost terminată, dar Tibeats n-a făcut nicio observaţie, indiferent care ar fi fost dificultatea; după aceea am fost informat că mă închiriase lui Peter Tanner, pentru a lucra sub supravegherea altui dulgher, pe nume Myers. Am primit vestea cu bucurie, deoarece eram gata să plec oriunde, numai să scap de prezenţa lui plină de ură.

Aşa cum cititorul a fost deja informat, Peter Tanner locuia pe malul opus al bayoului şi era fratele doamnei Ford. Era unul dintre plantatorii cu cele mai mari proprietăţi din Bayou Boeuf şi avea o

mulţime de sclavi.

Am plecat spre el cu inima deschisă. Tanner aflase despre dificultăţile mele recente; de fapt, am bănuit că bătaia aplicată lui Tibeats fusese în scurtă vreme trâmbiţată până hăt departe. Incidentul acela, alăturat reuşitei cu plutele, îmi crease o oarecare faimă. Nu doar o dată am auzit că Platt Ford, actualmente Platt Tibeats – fiindcă numele unui sclav se schimbă odată cu schimbarea stăpânului –, era „un negrotei dat dracului". Dar aveam să stârnesc şi mai multă rumoare, aşa cum se va vedea în curând, prin lumea micuţă din Bayou Boeuf.

Peter Tanner s-a străduit să-mi inoculeze ideea că era un tip sever, deşi am putut simţi că bătrânul deţinea un filon de umor sănătos.

— Tu eşti negroteiul care şi-a biciuit stăpânul, da? m-a întrebat el când am sosit. Tu eşti negroteiul care loveşte cu şutul şi-l ţine pe dulgherul Tibeats de un picior, ca să-i aplice o corecţie, aşa-i? Aş fi curios să văd dacă pe mine mă poţi ţine de picior – să ştii c-aş fi curios. Eşti un personaj important, eşti un negrotei faimos, un negrotei foarte remarcabil, aşa-i? *Eu te voi* biciui, *eu îţi voi* scoate toanele din cap. Dacă vrei asta, ajunge să mă ţii de picior. Băiete, aici s-a terminat cu şmecheriile tale, *ai înţeles*? Acum du-te la muncă, pungaşule tare-n *picior,* a încheiat Peter Tanner, fără să-şi poată ascunde un rânjet pe jumătate comic faţă de propriul lui duh şi sarcasm.

După ce am ascultat salutul acesta de bun-sosit, am fost preluat de Myers şi am lucrat sub îndrumările sale timp de o lună, spre mulţumirea lui şi mea.

Ca şi cumnatul său William Ford, Tanner avea obiceiul de a le citi sclavilor duminica din Biblie, dar într-un spirit cumva diferit. El era un comentator impresionant al Noului Testament. În prima duminică de după sosirea mea pe plantaţie, i-a chemat pe toţi şi a început să citească din Evanghelia după Luca, capitolul 12. Când a ajuns la versetul 47, a privit cu subînţeles în jur şi a continuat:

— Iar sluga aceea care a ştiut *voia* stăpânului…

Aici s-a oprit şi s-a uitat din nou în jur, cu şi mai mult subînţeles, după care a continuat:

— … şi nu s-a *pregătit.*…

Altă pauză.

— … nici n-a *făcut* după voia lui, va fi bătută *mult.*

După aceea a tăcut şi a întrebat apăsat:

— Aţi auzit? Va fi bătută *mult,* a repetat el, lent şi apăsat. Şi-a scos apoi ochelarii, aşa cum făcea întotdeauna înainte de a face comentarii. Negroteiul care nu are grijă, care nu-şi ascultă Domnul, adică pe stăpânul lui – înţelegeţi? –, negroteiul *acela* va fi bătut mult. „Mult" ăsta înseamnă *foarte* mult: patruzeci, o sută, o sută cincizeci de lovituri de bici. *Aşa* scrie la Scriptură!

Peter a continuat multă vreme să lămurească subiectul, până la edificarea completă a audienţei sale, formată din oameni de culoare.

După ce a terminat predica, a chemat trei sclavi, Warner, Will şi Major, după care m-a strigat pe mine:

— Platt, tu l-ai ţinut pe Tibeats de picioare. Acum o să văd dacă-i poţi ţine pe pungaşii ăştia la fel, până mă-ntorc de la slujbă.

Le-a poruncit după aceea să meargă la jug, un obiect des întâlnit pe plantaţiile din ţinutul Râului Roşu. Jugul este făcut din două scânduri; cea inferioară este fixată la capetele a doi stâlpi scurţi, care sunt bătuţi în pământ, iar în latura ei de sus sunt tăiate semicercuri dispuse la distanţe egale. Scândura superioară este prinsă de unul dintre stâlpi printr-o balama, astfel încât poate fi deschisă sau închisă la fel ca lama unui briceag. Pe latura ei de jos sunt decupate semicercuri corespondente astfel încât, atunci când cele două scânduri sunt închise, se formează un şir de găuri, destul de mari pentru a încăpea piciorul unui negru deasupra gleznei, dar nu destul de mari ca să-i îngăduie să-l scoată. Celălalt capăt al scândurii superioare, cel opus balamalei, este prins de stâlpul său cu lacăt şi cheie. Sclavul stă pe pământ şi scândura superioară este deschisă, apoi picioarele lui sunt aşezate pe semicercurile din

scândura inferioară, după care scândura superioară este coborâtă și, prin închiderea ei, sclavul este țintuit locului. De foarte multe ori, în jug nu sunt introduse gleznele, ci gâtul. Așa sunt ținuți sclavii când sunt biciuiți.

Potrivit spuselor lui Tanner, Warner, Will și Major erau hoți de pepeni și nu respectau duminicile, iar fiindcă el nu aproba asemenea păcate, a considerat că era de datoria lui să-i pună în jug. După ce mi-a dat cheia, Peter Tanner, Myers, doamna Tanner și copiii s-au urcat în trăsură și au pornit spre biserica din Cheneyville. După plecarea lor, băieții m-au rugat să le dau drumul. Mi-a fost milă de ei să-i văd stând pe pământul fierbinte și mi-am amintit cum suferisem eu însumi în soare. Am acceptat să-i eliberez, după ce mi-au promis să revină în jug imediat ce le-aș fi cerut-o. Recunoscători pentru blândețea pe care o dovedisem, și pentru a mă răsplăti într-o oarecare măsură, ei n-au putut face altceva decât, bineînțeles, să mă conducă la pepenărie. Cu puțin timp înainte de întoarcerea lui Tanner, i-am închis din nou în jug. Când a sosit, Tanner i-a privit pe băieți și a rostit cu un chicotit:

— Măcar azi n-ați mai hălăduit! *O să vă-nvăț* eu cum stau lucrurile. *O să vă satur* eu să mai mâncați pepeni în Ziua Domnului, negrotei care nu respectați duminica!

Peter Tanner se mândrea cu felul strict în care respecta sărbătorile religioase; era de altfel diacon la biserică.

Am ajuns însă acum într-un punct al povestirii mele în care simt nevoia să las deoparte descrierile vesele, pentru a relata episodul mult mai grav și serios al celei de-a doua lupte cu stăpânul Tibeats și fuga prin Marea Mlaștină Pacoudrie.

• Capitolul X

Întoarcerea la Tibeats – Imposibilitatea de a-l mulţumi – El mă atacă cu un topor – Lupta peste securea mare – Ispita de a-l omorî – Fuga peste plantaţie – Observaţiile de pe gard – Tibeats se apropie cu copoii – Ei îmi iau urma – Lătrăturile lor ascuţite – Aproape că mă prind – Ajung la apă – Copoii sunt derutaţi – Şerpii mocasini-de-apă – Aligatorii – Noaptea în „Marea Mlaştină Pacoudrie" – Sunetele naturii – Ruta spre nord-vest – Ieşirea în Pine Woods – Sclavul şi tânărul lui stăpân – Sosirea la Ford – Hrană şi odihnă

La sfârşitul lunii, întrucât serviciile mele nu mai erau necesare pe domeniul lui Tanner, am fost trimis înapoi la stăpânul meu, pe care l-am găsit angajat în construirea presei de bumbac. Aceasta era situată la ceva depărtare de casa mare, într-un loc destul de izolat. Am început să muncesc din nou alături de Tibeats, fiind în majoritatea timpului doar eu singur cu el. Mi-am amintit cuvintele lui Chapin, atenţionarea lui, sfatul de a fi cu ochii în patru, pentru ca nu cumva, într-un moment de neatenţie, să fiu rănit. Vorbele acelea mi se întipăriseră în minte, aşa că am trăit într-o stare încordată de nelinişte şi teamă. Cu un ochi îmi priveam munca, iar cu celălalt mă uitam după stăpânul meu. Am decis să nu-i ofer niciun motiv de iritare, să muncesc cu şi mai mult spor, dacă era posibil, decât o făcusem deja, să îndur orice abuzuri la care aş fi fost supus, mai puţin vătămările corporale, umil şi răbdător, sperând să-i domolesc întrucâtva comportamentul faţă de mine, până va veni clipa binecuvântată în care să fiu salvat din ghearele lui.

În a treia dimineaţă după revenirea mea, Chapin a părăsit plantaţia ducându-se la Cheneyville, urmând să se întoarcă abia pe înserat. În dimineaţa aceea, Tibeats a avut unul dintre accesele lui periodice de proastă dispoziţie şi iritare, care îl apucau frecvent şi care-l făceau încă şi mai dezagreabil şi veninos ca de obicei.

Cam pe la ora nouă dimineaţa, pe când lucram cu gealăul la una dintre grinzile cu care şurubul presei era învârtit de catâri, Tibeats se afla la bancul de lucru şi potrivea un mâner la dalta cu care mai devreme tăiase filetul şurubului.

— N-o geluieşti îndeajuns de adânc, a spus el.

— Este la nivel cu linia, i-am răspuns.

— Minţi, afurisitule! a exclamat el cu înverşunare.

— Bine, stăpâne, am încuviinţat împăciuitor. O voi gelui mai adânc, dacă aşa spui.

Pe dată m-am apucat să fac aşa cum bănuiam că dorea. Însă înainte de a fi îndepărtat un rând de talaş, el a răcnit, reproşându-mi că acum geluisem prea adânc, că grinda era prea subţire şi că o stricasem complet. Au urmat apoi sudalme şi blesteme. Mă hotărâsem să fac exact aşa cum mi-ar fi poruncit, însă nimic nu l-ar fi mulţumit pe bărbatul acela iraţional. Tăcut şi îngrozit, am rămas lângă grindă cu gealăul în mână, neştiind cum să procedez şi necutezând să stau fără să muncesc. Furia lui a crescut, devenind violentă, până ce, cu o blasfemie atât de înspăimântătoare cum numai el putea rosti, Tibeats a luat o toporişcă de pe bancul de lucru şi s-a repezit către mine, jurând că-mi va crăpa capul.

A fost un moment de viaţă sau de moarte. Lama ascuţită şi strălucitoare a toporiştii a sclipit în soare. Într-o clipă avea să-mi fie înfiptă în creier şi totuşi, în clipita aceea, – atât de iute aleargă gândurile unui om în asemenea momente de spaimă! – am judecat. Dacă rămâneam nemişcat, soarta avea să-mi fie pecetluită; dacă fugeam, existau nouăzeci la sută şanse ca toporişca, zburând din mâna lui Tibeats cu o precizie nemiloasă şi ucigaşă, să mă izbească în spate. Nu exista decât un singur curs de urmat. Sărind spre el cu toată puterea mea, şi întâlnindu-ne astfel la jumătatea drumului, înainte ca Tibeats să fi putut coborî braţul pentru a-şi abate lovitura, l-am prins cu o mână de braţul ridicat, iar cu cealaltă l-am înhăţat de beregată. Am stat aşa, fixându-ne unul pe celălalt cu privirile. În ochii lui puteam citi setea de

a ucide. Parcă aș fi ținut de gât un șarpe, care aștepta cea mai ușoară relaxare a strângerii mele pentru ca să mi se înfășoare în jurul trupului, strivindu-mă și omorându-mă. M-am gândit să răcnesc, sperând că cineva m-ar putea auzi, dar Chapin era plecat, iar sclavii erau pe câmp; nu exista nimeni care să ne poată vedea sau auzi.

Geniul cel bun, care până atunci mă ferise de violență de-a lungul vieții, mi-a dat în clipa aceea o idee salvatoare. Printr-o lovitură de picior puternică și neașteptată, l-am făcut pe Tibeats să cadă gemând într-un genunchi, după care i-am eliberat gâtlejul, am luat toporișca și am azvârlit-o cât mai departe.

Înnebunit de furie, într-atât de scos din minți încât își pierduse complet uzul rațiunii, a apucat de pe jos o bucată de stejar alb, lungă de un metru și jumătate și cu circumferința pe cât de mare i-o puteau cuprinde degetele. S-a năpustit din nou spre mine și din nou i-am ieșit înainte, l-am prins de mijloc, și fiind mai puternic decât el, l-am doborât la pământ. Din poziția aceea, i-am smuls bățul din mână și, ridicându-mă, l-am aruncat și pe acesta cât mai departe.

El s-a sculat imediat și s-a repezit la securea mare de pe bancul de lucru. Din fericire, peste lama ei lată stătea o scândură groasă, astfel încât n-a putut s-o scoată înainte ca eu să-i sar în spate. Apăsându-l cu toată puterea peste scândură, pentru ca securea să se înțepenească și mai mult, m-am căznit, dar în van, să-i desprind degetele de pe coada ei. Am rămas amândoi în poziția aceea preț de câteva minute.

În viața mea nefericită existaseră ceasuri, și nu puține, în care fusese de-a dreptul plăcut să contemplu moartea ca pe un sfârșit al nefericirilor pământești și mormântul ca pe un loc de odihnă pentru trupul obosit și uzat. Astfel de contemplări dispar însă în fața pericolului. Niciun om aflat în toate puterile sale nu poate rămâne neînfricat în prezența „groaznicului împărat”[15]. Viața este scumpă pentru orice făptură vie; până și viermele care se târăște în pământ se va lupta pentru ea. Iar în clipa aceea viața era scumpă pentru mine, așa înrobit și maltratat cum eram.

Nereușind să-i descleștez mâna lui Tibeats, l-am prins din nou de gâtlej, dar de data aceasta l-am strâns ca o menghină, până ce, treptat, a desfăcut singur degetele. A devenit moale ca o cârpă. Chipul care-i fusese alb de furie era acum vânăt de sufocare. Ochii de șarpe care scuipaseră atâta venin erau acum plini de groază – două bile albe și mari care ieșeau din găvane!

În inima mea „pândea un demon” care mă îndemna să ucid pe dată fiara aceasta omenească, să continui să-i strâng grumazul blestemat până ce-i pierea răsuflarea vieții! Nu îndrăzneam să-l omor și nu îndrăzneam să-l las să trăiască. Dacă-l ucideam, trebuia să plătesc cu propria-mi viață; dacă el trăia, viața mea i-ar fi satisfăcut răzbunarea. O voce lăuntrică mi-a șoptit să fug. Să fiu rătăcitor prin mlaștini, un fugar, un vagabond pe fața pământului era preferabil vieții pe care o duceam.

În scurt timp am ajuns la o hotărâre și, azvârlindu-l pe Tibeats de pe bancul de lucru pe pământ, am sărit gardul din apropiere și am traversat în grabă plantația, trecând pe lângă sclavii care munceau pe câmpul de bumbac. Am alergat cu toată viteza și, după vreo cinci sute de metri, am ajuns la marginea pădurii. Suindu-mă pe un gard înalt, am putut zări presa de bumbac, casa mare și spațiul dintre ele. Era o poziție excelentă, din care puteam vedea toată plantația. L-am zărit pe Tibeats traversând câmpul spre casă, apoi intrând – după care a ieșit cu șaua în mână, a pus-o pe cal și s-a îndepărtat în galop.

Eram nefericit, dar recunoscător. Recunoscător că viața îmi fusese cruțată, nefericit și descurajat de ceea ce mă aștepta. Ce avea să se întâmple cu mine? Cine avea să mă ajute? Încotro ar fi trebuit să fug? Oh, Doamne! Tu care mi-ai dat viață și ai sădit dragostea de viață în inima mea, pe care ai umplut-o cu sentimente așa cum au toți oamenii, făpturile Tale, nu mă uita! Ai milă de sărmanul sclav, nu mă lăsa să pier! Dacă Tu nu mă vei apăra, voi fi pierdut fără doar și poate! Astfel de rugăminți, tăcute și nerostite, s-au ridicat din adâncul inimii mele către ceruri, însă nu mi-a răspuns niciun glas; din înălțimi n-a pogorât nicio voce blândă și dulce care să-i șoptească sufletului meu „Eu sunt, nu te teme”. Se părea că Domnul mă dăduse uitării, că eram cel mai detestat și disprețuit dintre oameni!

După trei sferturi de ceas, câțiva sclavi au strigat și mi-au făcut semne să fug. Uitându-mă către bayou, l-am văzut pe Tibeats însoțit de alți doi călăreți, care se apropiau în galop, urmați de o haită de

câini – să tot fi fost vreo opt-zece. Deşi erau departe, i-am recunoscut: aparţineau plantaţiei vecine. Câinii folosiţi pe Bayou Boeuf pentru vânarea sclavilor sunt un soi de copoi, dar dintr-o rasă mult mai sălbatică decât poate fi întâlnită în Statele din Nord. La porunca stăpânului lor, copoii aceştia îi atacă pe negri şi-şi înfig colţii în ei, aşa cum buldogul obişnuit îşi înfige colţii într-un animal şi nu-i mai dă drumul. Lătrăturile lor sonore sunt auzite frecvent în mlaştini, şi atunci se fac speculaţii despre locul unde va fi prins fugarul, tot aşa cum un vânător din statul New York se opreşte şi-şi ascultă câinii care hămăie de o parte şi de alta a unui deal şi le spune tovarăşilor săi unde va fi prinsă vulpea. N-am auzit niciodată de vreun sclav care să fi scăpat cu fuga din Bayou Boeuf. Unul dintre motive este acela că nu au fost învăţaţi să înoate, şi nu sunt în stare să traverseze nici cea mai mică apă. Indiferent de direcţia în care ar fugi, vor ajunge până la urmă la un bayou, unde sunt confruntaţi cu inevitabila alternativă: fie se îneacă, fie sunt doborâţi de câini. În tinereţe, eu am exersat în râurile limpezi care curg prin ţinutul meu natal până am devenit un înotător experimentat, şi mă simţeam în largul meu în elementul acvatic.

Am rămas cocoţat pe gard până când câinii au ajuns la presa de bumbac. După încă o secundă, lătrăturile lor prelungi şi sălbatice au anunţat că-mi luaseră urma. Sărind de la locul meu, am fugit spre mlaştină. Teama îmi dădea noi forţe şi le-am exploatat la maximum. La fiecare câteva clipe puteam auzi hămăiturile. Câinii se apropiau de mine. Parcă fiecare lătrat răsuna încă şi mai aproape. Dintr-o clipă în alta, mă aşteptam să-mi sară în spate, mă aşteptam să le simt colţii lungi înfigându-mi-se în carne. Erau atât de mulţi, încât ştiam că mă vor sfârteca în bucăţi, că mă vor omorî aproape pe loc. Am icnit, trăgându-mi răsuflarea, şi am rostit gâfâind o rugă pe jumătate sufocată către Atotputernicul de a mă salva, de a-mi da puterea să ajung la un bayou larg şi adânc, unde mi-aş fi putut pierde urma sau m-aş fi putut afunda sub apă. Am ajuns lângă o vale cu un hăţiş de palmieri, care au foşnit puternic când am alergat printre ei, totuşi nu într-atât încât să acopere lătrăturile.

Continuând spre sud, în măsura în care îmi puteam da seama, am ajuns până la urmă la apă, care îmi trecea cu puţin peste încălţări. În clipa aceea cred că copoii ajunseseră la mai puţin de douăzeci şi cinci de metri în spatele meu. I-am auzit trecând printre palmieri, iar lătrăturile lor puternice şi înfocate răsunau în toată mlaştina. Mi-am recăpătat puţin speranţa când am ajuns la apă. Dacă ar fi fost un pic mai adâncă, câinii mi-ar fi pierdut mirosul, oferindu-mi astfel şansa să scap de ei. Din fericire, apa s-a adâncit cu cât am înaintat – mi-a trecut mai întâi de glezne, apoi a ajuns până la jumătatea gambelor, iar pentru o clipă m-am afundat chiar până la brâu, pentru ca după aceea să ies din nou în apă mai puţin adâncă. Din clipa când intrasem în mlaştină, câinii nu mai reduseseră distanţa. Erau, în mod vădit, derutaţi. Acum, sunetele sălbatice pe care le scoteau se îndepărtau treptat, asigurându-mă că mă aflam pe calea cea bună. M-am oprit în cele din urmă să ascult, dar urletele prelungi s-au auzit iarăşi puternic, anunţându-mă că încă nu eram în siguranţă. Îmi puteau lua urma din smârc în smârc, acolo unde călcasem pe pământ, chiar dacă apa îi împiedica. Într-un târziu, spre marea mea fericire, am ajuns la un bayou lat şi plonjând în el, i-am traversat destul de repede curentul leneş până pe malul opus. Eram sigur că aici câinii aveau să fie dezorientaţi – întrucât curentul ar fi purtat în aval orice urme ale mirosului atât de slab şi misterios care le permite copoilor să-i găsească pe fugari.

După ce am traversat bayoul, apa a devenit atât de adâncă, încât n-am mai putut alerga. Mă găseam acum în „Marea Mlaştină Pacoudrie”, aşa cum aveam să aflu ulterior că se numea. Era plină de copaci imenşi, sicomori, arbori-de-cauciuc, plopi negri şi chiparoşi, şi se întindea, după cum mi s-a spus, până la malul râului Calcasieu. Cale de cincizeci-şaizeci de kilometri era lipsită de locuitori, fiind populată doar de animale sălbatice: urşi, pisici sălbatice, tigri şi reptile mari, care se târăsc la tot pasul. De altfel, m-au înconjurat cu mult înainte să fi ajuns la bayou, practic din clipa în care am intrat în apă. Am văzut sute de mocasini-de-apă, care mişunau prin toate smârcurile şi prin toate trunchiurile de copaci căzuţi peste care eram nevoit să mă caţăr. Se îndepărtau la apropierea mea, dar uneori, fiind grăbit, aproape că puneam mâna sau piciorul peste ei. Sunt şerpi veninoşi, a căror muşcătură este mai periculoasă decât a crotalilor. În plus, îmi pierdusem un pantof, deoarece talpa i se desfăcuse complet, lăsând numai căputa,

care-mi atârna în jurul gleznei.

Am văzut de asemenea mulţi aligatori, mari şi mici, plutind în apă sau întinşi pe trunchiuri de copaci. Zgomotele pe care le făceam îi speriau şi se îndepărtau, afundându-se în locurile cele mai adânci, însă uneori nimeream direct lângă câte un asemenea monstru, fără să-l fi observat din depărtare. În astfel de cazuri, mă retrăgeam şi descriam un ocol în jurul lor. În linie dreaptă, ei pot alerga cu iuţeală pe distanţe mici, dar nu pot să cotească. Într-o cursă întortocheată, nu este greu să scapi de ei.

Pe la ora două a amiezii, am auzit ultimul lătrat al copoilor. Probabil că nu traversaseră bayoul. Ud leoarcă şi obosit, dar în acelaşi timp eliberat de sentimentul pericolului imediat, am mers mai departe, ceva mai precaut şi mai atent la şerpi şi aligatori decât fusesem în prima parte a fugii mele. Acum, când ajungeam la un ochi de mâl, loveam mai întâi apa cu un băţ. Dacă suprafaţa se mişca, ocoleam locul respectiv, dacă nu, mă aventuram să-l traversez.

În cele din urmă, soarele a amurgit şi, treptat, mantia nopţii a învăluit în beznă mlaştina uriaşă. Eu însă nu m-am oprit, împleticindu-mă, neliniştit în fiecare clipă că voi simţi muşcătura de temut a mocasinului sau că voi fi zdrobit între fălcile unui aligator iritat. Spaima de ei aproape că egala acum frica de copoii urmăritori. După o vreme, a răsărit luna, şi lumina ei blândă s-a strecurat printre ramurile care coborau peste ape, încărcate cu mușchi lungi, ce atârnau. Nu m-am oprit decât după miezul nopţii, sperând în tot acel timp că voi ajunge într-o porţiune mai puţin pustie şi periculoasă. Însă apa a devenit tot mai adâncă şi mersul tot mai dificil. Am înţeles că va fi imposibil să continui prea mult şi, în plus, nu ştiam în mâinile cui aş fi putut cădea dacă izbuteam să ajung la o aşezare omenească. Întrucât nu aveam vreun permis, orice alb m-ar fi putut reţine şi întemniţa până când stăpânul meu ar fi „dovedit proprietatea, ar fi plătit cheltuielile şi m-ar fi luat înapoi”. Eram un fugar, şi dacă aveam ghinionul să întâlnesc un cetăţean cu frica legii din statul Louisiana, s-ar fi putut ca el să-şi facă datoria faţă de vecin şi să mă închidă pe loc. Era cu adevărat greu să determin de cine trebuia să mă tem mai mult – de câini, de aligatori sau de oameni?

După miezul nopţii însă m-am oprit. Imaginaţia nu poate zugrăvi aspectul mohorât al scenei. Mlaştina răsuna de măcăiturile a nenumărate raţe! Probabil că de la crearea pământului, niciun om nu călcase atât de departe în adâncurile ţinutului acestuia. Acum nu era la fel de tăcută – într-atât, încât devenise apăsătoare – pe cât fusese când soarele strălucea pe boltă. Sosirea mea nedorită în toiul nopţii deşteptase triburile de zburătoare, care păreau să se îngrămădească cu sutele de mii prin bălţi, iar gâtlejurile lor gureşe revărsau atâtea sunete – eram înconjurat de nenumărate fâlfâituri de aripi şi cufundări ursuze în apă –, încât eram speriat şi înfricoşat. Toate păsările din văzduh şi toate târâtoarele pământului păreau să se fi strâns laolaltă în locul acesta, pentru a-l umple cu vacarm şi confuzie. Sunetele şi priveliştile vieţii nu pot fi găsite doar în preajma locuinţelor oamenilor, în oraşele ticsite, ci abundă şi în locurile cele mai sălbatice de pe pământ. Dumnezeu asigurase un liman şi un cămin pentru milioane de făpturi vii până şi în inima acelei mlaştini lugubre.

Când luna s-a înălţat deasupra copacilor, m-am hotărât să urmez alt plan. Până acum mă străduisem să merg cât mai mult către sud. Acum am pornit spre nord-vest, cu scopul de a ajunge în Pine Woods, în vecinătatea domeniului stăpânului Ford. Simţeam că, odată sosit în umbra protecţiei sale, voi fi relativ în siguranţă.

Hainele îmi erau zdrenţuite, mâinile, faţa şi trupul acoperite de zgârieturi provocate de nodurile şi scoarţa cu muchii ascuţite a copacilor căzuţi şi de căţărările peste maldăre de tufe şi lemne purtate de apă. Piciorul desculţ îmi era plin de ghimpi. Eram mânjit de noroi, mâl şi lintiţă verde, adunată pe suprafaţa apelor stătătoare în care mă afundasem până la gât de multe ori în timpul zilei şi al nopţii. Deşi devenise teribil de obositor, am continuat fără zăbavă pe cursul pe care-l stabilisem spre nord-vest. Apa a început să fie mai puţin adâncă, iar terenul mai ferm sub tălpile mele. Am ajuns în cele din urmă la Pacoudrie, acelaşi bayou larg pe care-l străbătusem înot când fugisem. L-am traversat din nou şi, la scurt timp după aceea, mi s-a părut că am auzit un cântat de cocoş. Dar sunetul fusese slab şi puteam să

mă fi înşelat. Apa se micşora sub paşii mei – de acum lăsasem smârcurile în urmă –, după care am ajuns pe teren uscat care a urcat treptat spre câmpie şi am ştiut că eram undeva în „Great Pine Woods”.

Când s-a crăpat de ziuă am ajuns la un luminiş, un soi de plantaţie mică, dar pe care n-o mai văzusem până atunci. La marginea pădurii am întâlnit doi bărbaţi, un sclav şi tânărul lui stăpân, care se ocupau cu prinderea porcilor sălbatici. Ştiam că albul îmi va cere permisul, şi pentru că nu aveam ce să-i arăt, urma să mă reţină. Mă simţeam prea obosit ca să fug din nou şi de aceea am recurs la un şiretlic care s-a dovedit a avea succes. Adoptând o expresie feroce, m-am îndreptat direct spre el, privindu-l fix în ochi. Când m-am apropiat, el s-a retras cu un aer alarmat. A fost clar că era foarte speriat, că mă privea ca pe un duh malefic, care tocmai se ridicase din măruntaiele mlaştinii!

— Unde locuieşte William Ford? l-am întrebat eu pe un ton deloc blajin.

— La vreo unsprezece kilometri de aici, a fost răspunsul.

— Care-i drumul într-acolo? am întrebat în continuare, străduindu-mă să par mai cumplit ca oricând.

— Vezi pinii aceia? a întrebat el, arătând către doi copaci, cam la un kilometru şi jumătate depărtare, care se ridicau mult deasupra tovarăşilor lor, ca două santinele înalte ce dominau întinderea largă a pădurii.

— Da.

— Pe sub ei, a continuat bărbatul, trece drumul spre Texas. Ia-o la stânga şi vei ajunge la casa lui William Ford.

Fără alte cuvinte, m-am grăbit să mă îndepărtez, fericit ca şi el, fără îndoială, să fixez o distanţă cât mai mare între noi. După ce am ajuns la drumul spre Texas, am luat-o la stânga, aşa cum fusesem povăţuit, şi în scurtă vreme am trecut pe lângă un foc mare în care ardea un maldăr de buşteni. M-am apropiat de el, gândindu-mă să-mi usuc hainele, dar lumina cenuşie a zorilor se transforma iute în dimineaţă şi vreun alb care ar fi trecut pe acolo m-ar fi putut observa; în plus, căldura m-ar fi îmbiat la somn. De aceea, fără să mai zăbovesc, mi-am continuat drumul şi, pe la ora opt, am ajuns la casa stăpânului Ford.

Niciun sclav nu era în colibe; toţi erau la munci. Păşind pe verandă, am ciocănit la uşă, care a fost deschisă în scurt timp de doamna Ford. Aspectul meu era atât de schimbat, mă găseam într-o stare atât de jalnică şi disperată, încât nu m-a recunoscut. Am întrebat dacă stăpânul Ford era acasă, dar omul acela bun şi-a făcut apariţia înainte ca eu să fi primit răspuns. I-am povestit despre fuga mea şi despre toate detaliile aventurii. M-a ascultat cu atenţie, iar după ce am terminat, mi-a vorbit cu blândeţe şi înţelegător, după care, ducându-mă la bucătărie, l-a chemat pe John şi i-a poruncit să-mi pregătească ceva de mâncare. Nu pusesem nimic în gură din zorii zilei anterioare.

După ce John mi-a aşezat mâncarea în faţă, doamna Ford a ieşit cu o carafă de lapte şi multe prăjiturele delicioase, din cele care rareori încântă papilele gustative ale unui sclav. Eram flămând şi obosit, dar nici hrana, nici odihna nu m-au bucurat atât de mult pe cât au făcut-o vocile binecuvântate care vorbeau cu blândeţe şi înţelegere. Acelea erau uleiul şi vinul pe care bunul samaritean din „Great Pine Woods” era gata să le toarne în sufletul rănit al sclavului, care venise la el cu straiele zdrenţuite şi pe jumătate mort.

M-au lăsat în colibă, ca să mă pot odihni. Binecuvântat fie somnul! Îi vizitează pe toţi oamenii deopotrivă, coborând ca roua cerurilor atât peste cei înlănţuiţi, cât şi peste cei liberi. În scurt timp s-a cuibărit la sânul meu, alungând necazurile care-l prigoneau şi purtându-mă pe tărâmul adumbrit unde am văzut din nou chipurile şi am ascultat glasurile copiilor mei, care, vai, din câte ştiam în orele de trezie, căzuseră în braţele *celuilalt* somn, din care n-aveau să se trezească *niciodată*.

• Capitolul XI

Grădina stăpânei – Fructele roșu-aprins și aurii – Portocali și rodii – Întoarcerea la Bayou Boeuf – Remarcile stăpânului Ford pe drum – Întâlnirea cu Tibeats – Relatarea urmăririi de către el – Ford îi condamnă brutalitatea – Sosirea la plantație – Uluirea sclavilor la vederea mea – Biciuirea anticipată – Kentucky John – Domnul Eldret, plantatorul – Sam al lui Eldret – Călătoria spre „Big Cane Brake" – Legenda lui „Sutton's Field" – Copacii din pădure – Țânțarii și musculițele – Sosirea negreselor la Big Cane – Femeile tăietori de lemne – Apariția neașteptată a lui Tibeats – Tratamentul lui provocator – Vizita la Bayou Boeuf – Permisul sclavului – Ospitalitatea sudică – Sfârșitul Elizei – Vânzarea către Edwin Epps

După un somn îndelungat, m-am trezit după-amiaza, revigorat, dar cu toți mușchii țepeni și cu dureri mari în corp. Sally a intrat în colibă și a stat de vorbă cu mine, în vreme ce John mi-a pregătit prânzul. Sally avea necazuri mari, ca și mine, fiindcă unul dintre copiii ei era bolnav și se temea că nu va supraviețui. După ce am mâncat, m-am plimbat o vreme prin curte, am intrat în coliba lui Sally și m-am uitat la copilul bolnav, apoi am intrat în grădina doamnei Ford. Deși era anotimpul anului când în climatele mai reci nu se mai aud glasurile păsărilor, iar copacii sunt despuiați de splendoarea lor văratică, aici înfloreau toate speciile de trandafiri, iar corzile lungi și bogate înaintau peste araci. Fructele roșu-aprins și aurii atârnau pe jumătate ascunse printre florile mai tinere și mai bătrâne ale piersicilor, portocalilor, prunilor și rodiilor, pentru că în ținutul acela de căldură aproape perpetuă frunzele cad și mugurii se deschid în flori pe toată durata anului.

Simțeam o profundă recunoștință față de stăpânul și stăpâna Ford și, dorind să le răsplătesc cumva bunătatea, am început să curăț și să aranjez corzile, iar după aceea să plivesc buruienile din iarba dintre portocali și rodii. Aceștia din urmă pot ajunge până la înălțimea de trei metri, iar fructele lor, deși mai mari, sunt similare ca aspect cu garoafa; au de asemenea gustul savuros al căpșunilor. Portocalele, piersicile, prunele și majoritatea celorlalte fructe sunt native solului bogat și cald din Avoyelles, dar mărul, fructul cel mai răspândit în latitudinile mai reci, se întâlnește arar.

Doamna Ford a apărut după scurt timp, spunându-mi că era lăudabil din partea mea, dar că nu mă găseam într-o stare potrivită pentru a munci și că mă puteam odihni în colibă până când stăpânul avea să plece la Bayou Boeuf, ceea ce n-avea să se întâmple astăzi, ba poate chiar nici a doua zi. I-am răspuns că, într-adevăr, nu mă simțeam grozav, că mușchii îmi erau înțepeniți și mă durea piciorul care fusese desculț și sfâșiat de ghimpi și mărăcini, dar considerasem că puțin exercițiu fizic n-avea să-mi facă prea rău, iar pentru mine era o mare plăcere să lucrez pentru o stăpână atât de cumsecade. Ea s-a întors în casa mare, iar eu am lucrat după aceea trei zile în grădină, curățind aleile, smulgând buruienile din răzoarele de flori și iarba de sub corzile de iasomie, pe care mâinile blânde și generoase ale protectoarei mele le învățaseră să se cațăre pe garduri.

În a patra dimineață, după ce mă revigorasem, stăpânul Ford mi-a poruncit să mă pregătesc să-l însoțesc la bayou. În poiană nu exista decât un singur cal înșeuat, fiindcă toți catârii fuseseră trimiși la plantație. L-am asigurat că puteam merge pe jos și, luându-mi rămas bun de la Sally și John, am părăsit poiana, alergând ușor pe lângă cal.

Paradisul acela micuț din Great Pine Woods a fost oaza din deșert spre care inima mea s-a întors plină de iubire în mulți ani de sclavie. Am părăsit-o acum cu regret și tristețe, deloc mulțumit, de parcă mi se dăduse de înțeles că s-ar putea să nu mă mai întorc aici niciodată.

Stăpânul Ford m-a îndemnat din când în când să-i iau locul pe cal, ca să mă odihnesc, dar am refuzat; nu eram obosit, și pentru mine era mai ușor decât pentru el să merg pe jos. Pe drum mi-a adresat multe cuvinte binevoitoare și îmbărbătătoare, călărind fără grabă, pentru a putea ține pasul cu el. Bunătatea

Domnului se manifestase, a declarat el, prin miraculoasa mea scăpare din mlaştină. Tot aşa cum Daniel ieşise nevătămat din groapa cu lei, tot aşa cum Iona fusese cruţat în pântecele balenei, eu însumi fusesem salvat de către Atotputernicul. Ford m-a întrebat despre temerile şi emoţiile pe care le încercasem în timpul zilei şi nopţii, precum şi dacă simţisem, vreodată, dorinţa de a mă ruga. I-am răspuns că mă simţisem abandonat de întreaga lume şi mă rugasem întruna în gând. În astfel de momente, a zis el, inima omului se întoarce instinctiv spre Creatorul lui. Când este prosper şi când nimic nu ameninţă să-i facă rău sau să-l sperie, omul nu şi-L reaminteşte pe Domnul şi este gata să-L sfideze, dar dacă-l aduci în mijlocul pericolelor, dacă-l izolezi de ajutorul oamenilor, dacă deschizi mormântul înaintea lui, atunci, în momentul năpastelor sale, necredinciosul şi zeflemitorul se întorc către Dumnezeu pentru a-l ajuta, simţind că nu există altă speranţă, refugiu sau siguranţă decât în braţul Lui protector.

Aşa mi-a vorbit bărbatul acela binevoitor despre viaţa aceasta şi despre viaţa de apoi, despre bunătatea şi puterea lui Dumnezeu, ca şi despre deşertăciunea lucrurilor pământeşti, cât timp am călătorit pe drumul răzleţ către Bayou Boeuf.

Când ne îndepărtaserăm cu vreo opt kilometri de plantaţie, am văzut în depărtare un călăreţ care galopa spre noi. Când s-a apropiat, am văzut că era Tibeats! El m-a privit pentru o clipă, dar nu mi-a adresat nicio vorbă, şi, întorcându-şi calul, a călărit alături de Ford. Eu am alergat încet în urma lor, ascultându-le conversaţia. Ford l-a informat despre sosirea mea la Pine Woods cu trei zile în urmă, despre starea jalnică în care fusesem şi despre dificultăţile şi pericolele cu care mă confruntasem.

— Ei bine, a exclamat Tibeats, omiţând obişnuitele sale sudalme în prezenţa lui Ford, n-am mai văzut niciodată pe cineva să alerge atât de repede! Sunt gata să pun prinsoare pe o sută de dolari c-ar învinge pe orice negrotei din Louisiana. I-am oferit lui John David Cheney douăzeci şi cinci de dolari să-l prindă viu sau mort, dar i-a întrecut câinii într-o cursă cinstită. Să ştii că nu-i mare scofală de copoii ăia ai lui Cheney. Câinii lui Dunwoodie l-ar fi prins înainte să ajungă la palmieri. Copoii i-au pierdut cumva urma, şi-a trebuit s-abandonăm vânătoarea. Am călărit cât de departe am putut şi apoi am continuat pe jos până când apa a fost adâncă de un metru. Băieţii erau siguri că s-a înecat. Recunosc că tare mi-aş fi dorit să pun mâna pe el. De atunci am călărit în sus şi-n jos pe bayou, dar n-am avut mari speranţe să-l prind – mi-am zis că-i mort. Oho-ho, e un alergător dat naibii, negroteiul ăsta!

Aşa a vorbit Tibeats, descriind căutarea prin mlaştină şi iuţeala minunată cu care fugisem de copoi, iar când a terminat, stăpânul Ford i-a răspuns că fusesem mereu un flăcău credincios şi harnic, că-i părea rău că avuseserăm astfel de necazuri, că, potrivit relatării mele, fusesem tratat inuman şi că el, Tibeats, se făcuse vinovat. A adăugat şi că folosirea securilor şi a toporiştilor asupra sclavilor era ruşinoasă şi nu trebuia admisă.

— Nu aşa trebuie să-i tratăm atunci când sunt aduşi pentru prima dată în ţinut. Îi va influenţa negativ şi-i va face pe toţi să fugă. Mlaştinile vor fi pline de fugari. Puţină bunătate va fi mult mai eficientă decât folosirea armelor dacă vrem să fie obedienţi şi să-i ţinem în frâu. Toţi plantatorii de pe bayou ar trebui să dezaprobe asemenea fapte de neomenie. Este în interesul tuturor să procedeze aşa. Domnule Tibeats, este evident că dumneata şi Platt nu puteţi conviețui. Dumneata nu-l placi şi n-ai şovăi să-l omori, iar el, ştiind asta, va fugi din nou, temându-se pentru viaţa lui. Trebuie să-l vinzi sau cel puţin să-l închiriezi. Dacă nu vei proceda în felul acesta, voi lua măsuri să-l scot din proprietatea dumitale.

În spiritul acesta i s-a adresat Ford pe tot restul drumului. Eu n-am deschis gura. Când am ajuns la plantaţie, ei au intrat în casa mare, iar eu am reparat coliba Elizei. Când s-au întors de la câmp, sclavii au fost uluiţi să mă găsească acolo, deoarece crezuseră că mă înecasem. În seara aceea ei s-au strâns din nou în jurul colibei, ca să-mi asculte aventurile. Considerau de la sine înţeles că voi fi biciuit şi că osânda va fi severă: se ştia că pedeapsa pentru fuga de la stăpân era de cinci sute de bice.

— Bietul de tine, a spus Eliza luându-mă de mână, ar fi fost mai bine pentru tine dacă te-ai fi înecat. Ai un stăpân crud şi mă tem că te va ucide.

Lawson a sugerat că era posibil ca supraveghetorul Chapin să fie desemnat să aplice pedeapsa, caz în care n-ar fi fost severă, pe când Mary, Rachel, Bristol şi alţii au sperat că o va face stăpânul Ford, şi atunci n-ar fi existat nicio biciuire. Toţi m-au compătimit şi au încercat să mă consoleze, şi au fost trişti gândindu-se la pedeapsa care mă aştepta, cu excepţia lui Kentucky John. Râsetele lui n-au contenit; a umplut coliba de hohote, ţinându-se de burtă ca să nu explodeze, iar motivul veseliei lui zgomotoase era felul în care scăpasem de copoi. Cumva, el privea tot evenimentul într-o lumină comică:

— Io *am ştiut* că n-o să-l găbjească, cân' a zbughit-o peste plantaţie. Vai, Doamne, ce mai gonetă a băgat Platt-acolo! Cân' potăile alea au ajuns unde fusese iel, iel nu mai ierea *acolo,* ha, ha, ha! Vai, Doamne, fie-ţi milă!

După care a reînceput unul dintre accesele lui de veselie asurzitoare.

A doua zi în zori, Tibeats a părăsit plantaţia. Pe la amiază, pe când mă-nvârteam pe la casa de egrenare, un bărbat înalt şi arătos s-a apropiat de mine şi m-a întrebat dacă eram băiatul lui Tibeats – apelativul acela tineresc era aplicat tuturor sclavilor, fără deosebire, chiar dacă puteau fi trecuţi de şaptezeci de ani. Mi-am scos pălăria şi am răspuns că eu eram acela.

— Cum ţi-ar plăcea să munceşti pentru mine? m-a întrebat el.

— Mi-ar plăcea foarte mult, domnule, am zis inspirat de speranţa bruscă de a scăpa de Tibeats.

— Ai muncit sub Myers la Peter Tanner, nu-i aşa?

Am răspuns că era adevărat, şi am adăugat câteva complimente pe care Myers mi le adresase.

— Ei bine, băiete, mi-a spus el, te-am închiriat de la stăpânul tău ca să lucrezi pentru mine în „Big Cane Brake", la şaizeci de kilometri de aici, pe Râul Roşu.

Bărbatul acesta era domnul Eldret, care locuia în aval de Ford, pe acelaşi mal al bayoului. L-am însoţit pe plantaţia lui şi, de dimineaţă, am pornit împreună cu sclavul lui, Sam, şi cu o căruţă de provizii spre „Big Cane"; Eldret şi Myers porniseră călare înaintea noastră. Sam era născut şi crescut în Charleston, unde locuiau mama, fratele şi surorile lui. El a „acceptat" – un termen comun atât printre negri, cât şi printre albi – că Tibeats era un om rău şi a sperat, aşa cum speram de altfel şi eu din tot sufletul, că stăpânul lui mă va cumpăra.

Am pornit pe malul sudic al bayoului, pe care l-am traversat la plantaţia lui Carey; de acolo, am ajuns la Huff Power, pe care l-am traversat de asemenea pentru ca să ajungem la drumul spre Bayou Rouge, care merge spre Râul Roşu. După ce am trecut prin mlaştina Bayou Rouge, pe la apus, am ieşit de pe drum şi am intrat în „Big Cane Brake". Am urmat un drumeag nebătătorit, atât de lat cât să permită trecerea căruţei. Trestiile de acolo, din cele folosite la pescuit, erau dintre cele mai groase pe care le văzusem vreodată. Un om nu putea fi văzut printre ele de la distanţa de cinci metri. Potecile animalelor sălbatice treceau printre ele în toate direcţiile; ursul şi tigrul american[16] abundă în desişurile acestea, iar toate întinderile de apă stătătoare sunt pline cu aligatori.

Ne-am continuat drumul prin „Big Cane" cale de câţiva kilometri, până am ajuns într-un luminiş larg, numit „Sutton's Field". Cu mulţi ani în urmă, un bărbat pe nume Sutton străbătuse sălbăticia de trestii şi ajunsese până aici. Potrivit legendei, fusese un fugar, nu de recrutarea în armată, ci de pedeapsa justiţiei. Aici trăise singur, ca un sihastru al mlaştinii, plantând cu propriile lui mâini seminţe şi culegând apoi recolta. Într-o zi, o ceată de indieni a nimerit peste el şi, după o bătălie sângeroasă, l-au învins şi l-au măcelărit. Pe o rază de mai mulţi kilometri împrejur, în colibele sclavilor şi pe verandele „caselor mari", unde copiii albi ascultau poveşti cu farmece şi vrăji, se spunea că locul acela din centrul lui „Big Cane" era bântuit. Vreme de un sfert de veac, glasurile omeneşti tulburaseră arar, sau niciodată, liniştea sa. Iarba înaltă şi buruienile dăunătoare se răspândiseră peste câmpul cândva cultivat, iar şerpii zăceau la soare pe pragul colibei năruite – era cu adevărat un tablou sumbru al părăginirii.

Trecând de „Sutton's Field", am urmat cale de trei kilometri un drum recent tăiat, până la capătul său. Ajunseserăm acum pe terenurile sălbatice ale domnului Eldret, pe care intenţiona să le defrişeze pentru o plantaţie mare. Am început treaba a doua zi dimineaţă cu cuţitele de tăiat trestie, numite macete, şi am

curăţat un spaţiu suficient cât să permită ridicarea a două barăci: una pentru Myers şi Eldret, iar alta pentru mine, Sam şi sclavii care urmau să ni se alăture. Ne găseam în mijlocul unor copaci enormi, ale căror ramuri se întindeau mult şi aproape că opreau razele soarelui, în vreme ce spaţiul dintre trunchiuri era o masă impenetrabilă de trestii, presărată ici-colo de palmieri.

Dafinii şi sicomorii, stejarii şi chiparoşii atingeau dimensiuni inegalabile în ţinuturile acelea fertile din imediata vecinătate a Râului Roşu. Mai mult de atât, din fiecare copac atârnau mase mari şi lungi de mușchi, care ofereau o imagine izbitoare şi singulară ochilor neobişnuiţi cu aşa ceva. Mușchiul acesta este trimis în cantităţi însemnate în Nord, unde este folosit în industrie.

Am doborât stejari, i-am despicat în dulapi şi cu aceştia am ridicat barăci temporare. Le-am acoperit cu frunze late de palmieri, care, atâta timp cât dăinuie, sunt un înlocuitor excelent al şindrilei. Cel mai mare inconvenient pe care l-am întâlnit aici au fost musculiţele şi ţânţarii care roiau prin aer. Îţi intrau în urechi, în nări, în ochi şi în gură, ba chiar şi sub piele. Era imposibil să le alungi sau să le omori pe toate. Aveam într-adevăr senzaţia că o să ne devoreze, că o să ne ronţăie bucăţică cu bucăţică în gurile lor minuscule şi nesăţioase.

Cu greu s-ar fi putut imagina un loc mai dezagreabil sau mai izolat decât centrul lui „Big Cane Brake”, totuşi pentru mine era un paradis prin comparaţie cu orice alt loc în care aş fi fost în tovărăşia stăpânului Tibeats. Am trudit din greu, iar adesea eram obosit, totuşi seara mă puteam întinde liniştit, iar dimineaţa mă puteam scula fără frică.

Pe parcursul a două săptămâni, au sosit şi patru negrese tinere de la plantaţia lui Eldret: Charlotte, Fanny, Cresia şi Kelly. Toate erau mari şi voinice. Au căpătat topoare şi au fost trimise cu Sam şi cu mine la tăiat copaci. Erau excelente tăietoare de lemne, şi nici cei mai mari stejari sau sicomori nu rezistau multă vreme sub loviturile lor puternice şi bine ţintite. La stivuirea buştenilor, erau egale cu orice bărbat. În pădurile din Sud, atât bărbaţii, cât şi femeile se ocupă de tăierea lemnelor. Mai exact, în ţinutul Bayou Boeuf, femeile muncesc la fel ca oricare alt bărbat pe plantaţii. Ară cu plugul, conduc catârii, defrişează terenurile sălbatice, muncesc la drumuri şi aşa mai departe. Unii plantatori, care deţin domenii întinse de bumbac şi trestie-de-zahăr, n-au decât sclave ca muncitori. Un asemenea plantator este Jim Burns, care trăieşte pe malul de nord al bayoului, vizavi de plantaţia lui John Fogaman.

La sosirea noastră în stufăriş, Eldret mi-a promis că dacă voi munci bine, voi putea merge peste patru săptămâni să-mi vizitez prietenii de la reşedinţa Ford. În seara de sâmbătă a celei de-a cincea săptămâni, i-am reamintit de făgăduiala aceea şi el a fost de acord că muncisem atât de bine, încât puteam să plec. Dorisem tare mult acest lucru, aşa că încuviinţarea lui m-a bucurat nespus. Urma să mă întorc la timp pentru a începe treaba marţi dimineaţă.

În timp ce mă gândeam cu plăcere la perspectiva de a-mi revedea atât de curând vechii mei prieteni, silueta detestată a lui Tibeats a apărut pe neaşteptate printre noi. A întrebat cum se descurcă laolaltă Myers şi Platt şi i s-a spus că bine şi că Platt va pleca dimineaţă în vizită la plantaţia lui Ford.

— Nu, nu, a pufnit Tibeats, în niciun caz – negroteiul e nestatornic. Nu poate pleca.

Eldret a insistat însă că muncisem cu devotament, că-mi promisese răsplata aceea şi că, ţinând seama de circumstanţe, nu trebuia să fiu dezamăgit. După aceea, întrucât se întunecase, ei au intrat într-o baracă, iar eu în cealaltă. Îmi era imposibil să renunţ la ideea plecării, ar fi fost o grea dezamăgire. Am decis să plec cu orice risc imediat ce se va crăpa de ziuă, dacă Eldret nu avea nimic de obiectat. Când s-a luminat, eram la uşa lui, cu pătura rulată într-o boccea şi atârnând de capătul unui băţ pe umăr, aşteptând permisul. Tibeats şi-a făcut imediat apariţia, prost-dispus ca de obicei, s-a spălat pe faţă, apoi s-a dus şi s-a aşezat pe un ciot din apropiere, aparent cufundat în gânduri. După ce am aşteptat acolo mult timp, am pornit la drum, îmboldit brusc de nerăbdare.

— Ce faci, pleci fără permis? a strigat el după mine.

— Da, stăpâne, aşa cred, am răspuns.

— Şi cum crezi c-o s-ajungi acolo? m-a întrebat.

— Nu știu, m-am mulțumit să-i spun.

— Nici n-ai să străbați juma' de drum și vei fi oprit și trimis la închisoare, acolo unde meriți să fii, a zis el și a intrat în baracă.

A ieșit de acolo în scurtă vreme cu permisul în mână și, numindu-mă „negroteiul d…culuicare merită o sută de bice", l-a aruncat pe pământ. L-am ridicat și m-am îndepărtat pe dată cu repeziciune.

Un sclav găsit fără permis în afara plantației stăpânului său poate fi oprit și biciuit de orice alb cu care se întâlnește. Cel pe care l-am primit acum era datat și suna astfel:

„Platt are permisiunea să meargă la plantația lui Ford, pe Bayou Boeuf, și să se întoarcă până marți dimineața.

JOHN M. TIBEATS"

Aceasta este formularea obișnuită. Pe drum, mulți albi l-au cerut, l-au citit și au trecut mai departe. De multe ori, cei care aveau aerul și aspectul de gentlemeni, ale căror veșminte indicau bogăție, nici măcar nu m-au băgat în seamă; dar cei cu aspect sărăcăcios, cei care erau în mod evident pierde-vară, m-au oprit de fiecare dată și m-au examinat și cercetat amănunțit. Prinderea sclavilor fugari este uneori o sursă de câștig. Dacă niciun proprietar nu-și face apariția după ce s-a anunțat că s-a găsit un fugar, sclavul poate fi vândut celui care oferă mai mult, iar găsitorul primește oricum un onorariu pentru serviciile sale, chiar dacă este reclamat. Așadar „un alb josnic" – o denumire aplicată acestei specii de pierde-vară – consideră ca pe un dar trimis de la Dumnezeu întâlnirea cu un negru necunoscut și fără permis.

În regiunea aceea din statul Louisiana în care trăiam eu, nu există hanuri pe marginea drumurilor. Eu nu aveam nicio lețcaie și nici provizii pentru călătoria de la „Big Cane" la Bayou Boeuf; totuși, cu permisul său în mână, un sclav nu va suferi niciodată de foame sau sete. Este suficient să-l arate stăpânului sau supraveghetorului unei plantații și să-și prezinte doleanțele, ca să fie trimis la bucătărie și să i se asigure hrană sau adăpost, după cum este cazul. Călătorul se oprește la orice casă dorește și cere un prânz cu tot atâta libertate pe cât ar face-o într-un local public. Acesta este obiceiul general al ținutului. Indiferent care le-ar fi neajunsurile, este clar că locuitorii din lungul Râului Roșu și de pe malurile bayourilor din interiorul Louisianei nu duc lipsă de ospitalitate.

Am ajuns la plantația lui Ford spre sfârșitul după-amiezii și am petrecut seara în coliba Elizei, cu Lawson, Rachel și alți cunoscuți. Când plecaserăm din Washington, Eliza era plinuță și dolofană. Ținuta îi era dreaptă și, îmbrăcată în mătăsuri și cu bijuterii, degaja o forță grațioasă și eleganță. Acum nu era decât o umbră palidă a acelei femei. Chipul îi devenise teribil de scofâlcit, iar silueta cândva dreaptă și activă era cocârjată, de parcă ar fi suportat povara a o sută de ani. Bătrânul Elisha Berry n-ar fi recunoscut-o pe mama fetiței sale, așa cum stătea ghemuită pe podeaua colibei în straie sărăcăcioase de sclavă. N-am mai revăzut-o niciodată. Întrucât devenise inutilă pe câmpul de bumbac, fusese cedată pe nimic unui bărbat care locuia în vecinătatea lui Peter Compton. Durerea îi rosese nemilos inima, până îi răpise toată puterea, și se spunea că din cauza aceasta ultimul ei stăpân o biciuia și o maltrata nemilos. Bicele nu-i puteau însă readuce vigoarea pierdută a tinereții și nici să îndrepte trupul îndoit la statura de altădată, așa cum fusese când copiii ei o înconjurau și lumina libertății îi strălucea deasupra potecii.

Am aflat amănuntele legate de plecarea ei din lumea aceasta de la câțiva sclavi ai lui Compton, care veniseră peste Râul Roșu la bayou ca s-o ajute pe tânăra doamnă Tanner în „sezonul greu". Ei au povestit că, treptat, Eliza devenise complet neajutorată și zăcuse câteva săptămâni pe podeaua din pământ a unei colibe dărăpănate, la mila tovarășilor de sclavie pentru o picătură ocazională de apă și o fărâmă de hrană. Stăpânul ei n-o „lovise-n moalele capului" așa cum se face uneori pentru a cruța un animal de suferință, ci o abandonase, neîngrijită și neprotejată, să zacă într-o viață de chin și mizerie până la sfârșitul ei firesc. Când se întorseseră într-o seară de la câmp, sclavii o găsiseră moartă! În

timpul zilei, îngerul Domnului, care se mişcă nevăzut deasupra întregului pământ, culegând ca pe o recoltă sufletele ce-şi părăsesc trupurile, pătrunsese neauzit în coliba muribundei şi o luase de acolo. Era, în sfârşit, *liberă*!

În ziua următoare mi-am strâns pătura şi am pornit pe drumul de întoarcere spre „Big Cane”. După ce am străbătut vreo opt kilometri, omniprezentul Tibeats mi-a apărut în cale într-un loc numit Huff Power. M-a întrebat de ce mă întorceam atât de curând şi, când l-am informat că doream să fiu înapoi până la data trecută în permis, el m-a anunţat că nu trebuia să merg mai departe de următoarea plantaţie, deoarece chiar în ziua aceea mă vânduse lui Edwin Epps. Am intrat apoi în curtea acestuia, unde l-am întâlnit pe numitul domn, care m-a examinat şi a pus întrebările obişnuite ale cumpărătorilor. După ce m-a acceptat, mi-a poruncit să mă duc la colibe şi să-mi fac cozi pentru sapă şi topor.

Nu mai eram proprietatea lui Tibeats – câinele lui, animalul lui, terorizat zi şi noapte de furia şi cruzimea lui; nu puteam în niciun caz să regret schimbarea, indiferent cine sau ce s-ar fi putut dovedi noul meu stăpân. De aceea, ştirea vânzării mele a fost o veste bună şi, cu un oftat de uşurare, m-am aşezat pentru prima dată în noul meu sălaş.

La scurtă vreme după aceea, Tibeats a dispărut de pe acele meleaguri. L-am revăzut mai târziu, şi numai o singură dată. Mă aflam la mulţi kilometri depărtare de Bayou Boeuf. El stătea în pragul unei prăvălii sordide. Eu treceam în mijlocul unei cete de sclavi prin parohia St. Mary.

• Capitolul XII

Aspectul lui Epps – Epps, beat şi treaz – O privire asupra trecutului său – Cultivarea bumbacului – Modul de arare şi pregătire a terenului – Despre plantare, praşilă, cules şi muncitorii noi – Deosebirile dintre culegătorii de bumbac – Patsey, o culegătoare remarcabilă – Cotele în funcţie de abilităţi – Frumuseţea câmpului de bumbac – Muncile sclavului – Teama de apropierea de casa de egrenare – Cântărirea – „Corvezile" – Viaţa în colibă – Moara de porumb – Întrebuinţările tigvei – Teama de a nu dormi prea mult – Teama continuă – Modul de cultivare a porumbului – Cartofii dulci – Fertilitatea solului – Îngrăşarea porcilor – Conservarea şuncii – Creşterea vitelor – Concursurile de ţintire – Produsele de grădină – Florile şi verdeaţa

Edwin Epps, de care veţi mai auzi pe parcursul acestei istorii, era un bărbat voinic şi trupeş, cu părul deschis la culoare, pomeţi înalţi şi un nas acvilin de dimensiuni extraordinare. Avea ochi albaştri, pielea albă şi era înalt de peste 1,80 m. Avea expresia atentă şi iscoditoare a unui jocheu. Manierele îi erau respingătoare şi grosolane, iar limbajul lui dovedea pe loc şi fără echivoc că nu se bucurase niciodată de avantajele unei educaţii. Deţinea capacitatea de a rosti lucrurile cele mai neplăcute, depăşindu-l în privinţa aceasta până şi pe bătrânul Peter Tanner. Când am devenit proprietatea lui, Edwin Epps îndrăgea băutura, iar „chefurile" lui ţineau uneori şi două săptămâni întregi. Ulterior, însă, a renunţat la acest obicei, iar când l-am părăsit era un exemplu de abstinenţă, pe cât de strictă poate fi găsită în Bayou Boeuf. Dacă era „ameţit", stăpânul Epps era gălăgios, fanfaron şi scandalagiu, iar marea lui plăcere era să danseze cu „negroteii" sau să-i plesnească prin curte cu biciul lui lung, pentru simpla satisfacţie de a-i auzi ţipând şi zbierând, când dungi late le răsăreau pe piele. Dacă nu era băut, era tăcut, rezervat şi viclean, şi nu ne biciuia fără discriminare, aşa cum făcea la beţie, ci expedia doar şfichiul curelei de piele netăbăcită către un punct sensibil al sclavilor delăsători, cu o dexteritate deosebită care-i era caracteristică.

În tinereţe fusese „vizitiu" şi supraveghetor, dar în prezent deţinea o plantaţie pe Bayou Huff Power, la patru kilometri de Holmesville, la treizeci de kilometri de Marksville şi la douăzeci de kilometri de Cheneyville. Aceasta îi aparţinea lui Joseph B. Roberts, unchiul soţiei sale, şi fusese luată în arendă de Epps. Principala lui îndeletnicire era creşterea bumbacului şi, întrucât unii dintre cititorii acestei cărţi n-au văzut niciodată un câmp de bumbac, poate că ar fi utilă o descriere a acestei culturi.

Terenul era pregătit prin ararea de răzoare sau paturi cu plugul – întoarcerea brazdelor, cum se mai numeşte. Pentru asta erau folosiţi boi şi catâri, aceştia din urmă aproape în mod exclusiv la semănat. Munca era efectuată atât de femei, cât şi de bărbaţi, care hrăneau, ţesălau şi-şi îngrijeau atelajele; din toate punctele de vedere, ei făceau pe câmp şi în grajd aceleaşi munci pe care le fac plugarii din statele din Nord.

Fiecare răzor era lat de doi metri şi încadrat de două făgaşe pentru apă. Peste vârful răzorului sau centrul patului trecea după aceea un plug tras de un catâr, care făcea găuri, în care o fată punea seminţele pe care le purta într-o traistă ţinută după gât. În urma ei venea alt catâr care trăgea o grapă, iar aceasta acoperea seminţele, astfel că la plantarea unui rând de bumbac erau folosiţi doi catâri, trei sclavi, un plug şi o grapă. Lucrările acestea se făceau în lunile martie şi aprilie. Porumbul era semănat în februarie. Dacă nu cădeau ploi reci, bumbacul răsărea de obicei după o săptămână, după care, în termen de opt-zece zile, începea prima praşilă, care se făcea, în parte, tot cu plugul şi catârul. Plugul trecea cât mai aproape de bumbac de ambele părţi, aruncând brazda de pe el. Sclavii îl urmau cu sapele şi tăiau iarba şi bumbacul, lăsând movilite aflate cam la trei sferturi de metru una de cealaltă. Asta se numea răzuirea bumbacului. După alte două săptămâni, începea a doua praşilă. De data aceasta, brazda era

aruncată spre bumbac şi în fiecare moviliţă mai era lăsată doar singură o tulpină, cea mai mare. După alte două săptămâni, avea loc a treia praşilă, iar brazda era aruncată spre bumbac la fel ca înainte şi se plivea toată iarba dintre şiruri. În jurul datei de 1 iulie, când bumbacul era înalt de treizeci de centimetri, era prăşit pentru a patra şi ultima oară. Atunci se ara tot spaţiul dintre şiruri, lăsând în centru un făgaş adânc pentru apă. La toate aceste praşile, supraveghetorul sau „vizitiul” îi urma pe sclavi călare, cu un bici, aşa cum am descris. Prăşitorul cel mai rapid mergea pe şirul conducător. El era de obicei cam cu cinci metri înaintea tovarăşilor săi. Dacă vreunul dintre ei îl depăşea, era biciuit. Dacă vreunul rămânea mult în urmă sau se oprea pentru o clipă, era biciuit. De fapt, biciul fulgera de dimineaţă până seara, cât era ziua de lungă. Sezonul praşilei continua din aprilie până în iulie, astfel încât un câmp abia fusese terminat o dată şi era reînceput.

În a doua jumătate a lunii august începea sezonul recoltării bumbacului. Fiecare sclav primea câte un sac, care era prins cu un şiret pe după gâtul lui, astfel încât gura sacului era menţinută la nivelul pieptului, iar fundul sacului ajungea la pământ. De asemenea, fiecare sclav avea câte un coş mare în care încăpeau cam trei sute de litri. În coş era răsturnat bumbacul când se umplea sacul. Coşurile erau aduse pe câmp şi puse la capătul rândurilor.

Când un sclav nou, care nu cunoştea încă tainele recoltării, era trimis pentru prima dată pe câmp, era lovit frecvent cu biciul şi silit ca în ziua aceea să culeagă cât putea de repede. Seara, bumbacul era cântărit şi aşa se afla care îi era capacitatea de recoltare. În fiecare seară, el trebuia să aducă aceeaşi greutate de bumbac. Dacă nu reuşea, însemna că fusese leneş, iar pedeapsa era un număr mai mare sau mai mic de lovituri de bici.

Într-o zi de muncă obişnuită, norma de cules era de nouăzeci de kilograme. Un sclav obişnuit cu recoltatul era pedepsit dacă aducea mai puţin. În privinţa culesului, între sclavi existau deosebiri însemnate. Unii păreau să aibă o abilitate înnăscută, o iuţeală, care le îngăduia să culeagă cu ambele mâini, pe când alţii, indiferent cât s-ar fi străduit, erau incapabili să se apropie de norma impusă. Aceştia din urmă erau luaţi de pe câmpul de bumbac şi folosiţi la alte activităţi. Patsey, de pildă, despre care voi avea mai multe de spus, era recunoscută drept cea mai bună culegătoare de bumbac de pe Bayou Boeuf. Ea culegea cu ambele mâini şi cu o rapiditate surprinzătoare, astfel încât era ceva obişnuit pentru ea să culeagă 225 de kilograme pe zi.

În felul acesta fiecare sclav avea o normă, în funcţie de abilităţile lui de culegător, însă niciunul nu putea să coboare sub nouăzeci de kilograme. Eu, fiind lipsit de abilitate în această îndeletnicire, mi-aş fi mulţumit stăpânul dacă aş fi adus cantitatea respectivă, pe când Patsey ar fi fost cu siguranţă biciuită dacă n-ar fi reuşit să culeagă de două ori mai mult.

Bumbacul creştea până la înălţimea de un metru şi jumătate-doi metri, şi fiecare tulpină avea mai multe ramuri, care se întindeau în toate direcţiile şi se suprapuneau deasupra făgaşului pentru apă.

Puţine imagini sunt mai plăcute ochiului decât cea a unui câmp întins de bumbac înflorit. Are un aspect de puritate, ca o întindere imaculată de zăpadă uşoară, abia ninsă.

Uneori, sclavul pornea pe o latură a şirului şi se întorcea pe latura opusă, însă de obicei culegeau câte unul pe fiecare latură, strângând tot ce înflorise şi lăsând capsulele nedeschise pentru următoarea recoltare. Când sacul se umplea, era vărsat în coş şi călcat bine, pentru a se îndesa. Prima dată când treceai prin câmp trebuia să fii foarte atent, ca să nu rupi crenguţele de pe tulpini. Bumbacul nu va înflori pe o creangă ruptă. Epps nu şovăia să-l pedepsească cu severitate pe nefericitul care, fie din neatenţie, fie din nepricepere, se făcea vinovat câtuşi de puţin în privinţa aceasta.

Culegătorii trebuiau să fie pe câmpul de bumbac de când se lumina şi, cu excepţia a zece-cincisprezece minute, care li se acordau la amiază pentru a-şi înghiţi tainul de şuncă rece, nu li se îngăduia niciun moment de odihnă, până când se întuneca de-a binelea, iar când era lună plină, lucrau adesea până la miezul nopţii. Ei nu cutezau să se oprească nici chiar pentru cină, nici să se întoarcă la colibe, oricât de târziu ar fi fost, până când „vizitiul” nu le poruncea să se oprească.

După ce ziua de muncă în câmp lua sfârşit, coşurile erau „socotite”, adică erau transportate la casa de egrenare, unde se cântărea bumbacul. Indiferent cât de obosiţi şi vlăguiţi ar fi fost, indiferent cât ar fi tânjit după somn şi odihnă, toţi sclavii se apropiau mereu cu teamă de casa de egrenare, ştiind că vor suferi dacă coşul era prea uşor, dacă nu şi-au atins norma care li s-a repartizat. Iar dacă o depăşiseră cu cinci sau zece kilograme, probabil că stăpânul avea să le mărească în conformitate norma pentru a doua zi. De aceea, fie că aveau prea puţin, fie că aveau prea mult, ei se apropiau întotdeauna cu teamă şi tremurând de cântar. De cele mai multe ori, aveau prea puţin, şi de aceea nu erau nerăbdători să plece de pe câmp. După cântărire, urmau biciuirile, iar după aceea coşurile erau duse la casa bumbacului, unde conţinutul era depozitat ca fânul şi toţi sclavii îl călcau în picioare. Dacă nu era uscat, bumbacul nu era dus imediat la casa de egrenare, ci era întins pe platforme, pe o înălţime de jumătate de metru şi pe o lăţime de trei ori mai mare, şi acoperit cu scânduri, cu treceri înguste printre ele.

După ce se terminau toate acestea nu însemna că munca pe ziua respectivă luase sfârşit. Toţi sclavii trebuiau să-şi vadă de sarcinile din gospodărie: unul hrănea catârii, altul porcii, altul tăia lemne şi aşa mai departe. În cele din urmă, la o oră târzie, ajungeau şi ei la colibe, somnoroşi şi extenuaţi de truda de peste zi. Apoi trebuia aprins focul în colibă, trebuia măcinat porumbul în mica râşniţă manuală şi trebuiau pregătite cina şi prânzul pentru ziua următoare. Nu li se îngăduia decât porumb şi şuncă, pe care le căpătau în fiecare dimineaţă de duminică de la pătulul pentru porumb şi de la afumătoare. Fiecare primea ca raţie săptămânală un kilogram şi jumătate de şuncă şi porumb cât să-şi râşnească nouă litri de mălai. Asta era tot – fără ceai, fără cafea sau zahăr şi, cu unele mici şi rare excepţii, fără sare. După ce am locuit zece ani cu stăpânul Epps, pot spune că niciun sclav de-al său n-a suferit vreodată de gută, care este un rezultat al exceselor alimentare. Porcii stăpânului Epps erau hrăniţi cu porumb *decorticat,* pe când „negroteilor” săi le dădea ştiuleţi. Cei dintâi, credea el, aveau să se îngraşe mai repede hrănindu-se cu porumb decorticat şi înmuiat în apă; cei din urmă poate că s-ar fi îngrăşat prea mult ca să mai muncească, dacă ar fi fost trataţi în acelaşi fel. Stăpânul Epps calcula cu abilitate şi ştia cum să-şi gospodărească animalele, indiferent dacă era beat sau treaz.

Moara de porumb se găsea în curte lângă o şură. Era ca o râşniţă obişnuită pentru cafea, în a cărei pâlnie încăpeau cam cinci litri şi jumătate. Stăpânul Epps acorda tuturor sclavilor pe care i-a avut privilegiul de a-şi putea măcina porumbul după cum preferau: fie în fiecare noapte, în cantităţile mici necesare cerinţelor de a doua zi, fie o singură dată, duminica, raţia pe toată săptămâna. Stăpânul Epps era un om foarte generos!

Eu îmi păstram porumbul într-o cutie mică din lemn, iar mălaiul într-o tigvă de dovleac şi, că veni vorba, tigva era una dintre ustensilele cele mai convenabile şi necesare pe o plantaţie. Pe lângă faptul că înlocuia toate tipurile de vase din colibele sclavilor, era folosită pentru aducerea apei la câmp; în altă tigvă se afla prânzul. Mulţumită tigvelor, nu mai era deloc nevoie de găleţi, oale, cratiţe şi alte asemenea obiecte excedentare din cositor şi lemn.

După ce se măcina porumbul şi se aprindea focul, şunca era coborâtă din cuiul de care atârna şi din ea se tăia o felie care se arunca pe tăciuni pentru a se frige. Majoritatea sclavilor nu aveau cuţite, cu atât mai puţin furculiţe. Ei tăiau şunca folosind toporişca, la butucul pentru spart lemne. Mălaiul era amestecat cu puţină apă, aşezat în tăciuni şi copt. Când căpăta culoarea maronie, cenuşa era curăţată de pe turta obţinută, care era pusă pe o şindrilă ce ţinea loc de masă, iar locatarii colibei pentru sclavi erau gata să se aşeze pe pământ, pentru a lua cina. De obicei, acest lucru se întâmpla pe la miezul nopţii. Aceeaşi teamă de pedeapsă cu care se apropiau de cântarul pentru bumbac îi încerca din nou pe sclavi când se întindeau să se odihnească. Era teama de a nu dormi prea mult dimineaţa, o vină care avea să fie pedepsită, fără îndoială, cu cel puţin douăzeci de lovituri de bici. Rugându-se să poată sări în picioare, complet treji, la primul sunet de goarnă, sclavii se afundau în fiecare noapte în somnul lor adânc.

În locuinţele lor din buşteni nu veţi găsi paturile cele mai moi din lume. Cel pe care m-am întins eu atâţia ani la rând era o scândură lată de treizeci de centimetri şi lungă de trei metri. Perna era un băţ de

lemn, iar aşternutul o pătură grosolană, fără nicio cârpă drept cearşaf sub mine. Ca saltea aş fi putut folosi mușchiul, dar în el se adună o sumedenie de purici.

Coliba era construită din bușteni şi n-avea podea sau ferestre. Cele din urmă ar fi fost de altfel complet inutile, deoarece prin crăpăturile dintre bușteni pătrundea suficientă lumină. În timpul furtunilor, ploaia intra printre ele, iar coliba devenea de nelocuit. Uşa grosolană atârna din ţâţâni mari de lemn. Într-un capăt al colibei se afla o vatră rudimentară.

Cu o oră înainte de revărsatul zorilor, suna goarna. Atunci sclavii se trezeau, îşi pregăteau micul dejun, umpleau tigvele cu apă, îşi puneau în alte tigve prânzul alcătuit din şuncă rece şi turtă de mălai şi se grăbeau din nou spre câmp. Dacă erai găsit în colibă după ce se luminase, erai pedepsit în mod invariabil prin biciuire. După aceea, începeau temerile şi trudele altei zile, iar până la sfârşitul ei nu se putea vorbi despre odihnă. Sclavii se temeau că vor fi prinşi lenevind, se temeau să se apropie seara de casa de egrenare cu coşul de bumbac, se temeau când se culcau să nu doarmă prea mult dimineaţa. Este o zugrăvire reală, corectă şi lipsită de exagerări a vieţii zilnice a sclavilor, în timpul sezonului de culegere a bumbacului pe malurile lui Bayou Boeuf.

În general, în ianuarie se termina al patrulea şi ultimul cules. După aceea începea recoltarea porumbului, care era considerat o cultură secundară şi i se acorda mai puţină atenţie decât bumbacului. Porumbul era sădit, aşa cum am menţionat deja, în februarie. În ţinutul acela este cultivat pentru a îngrăşa porcii şi a hrăni sclavii; la piaţă erau trimise cantităţi foarte mici, sau chiar deloc. Porumbul era din soiul alb, cu ştiuleţi mari şi tulpina înaltă de doi metri şi jumătate, care ajungea adesea la trei metri. În luna august, frunzele erau smulse de pe tulpină, uscate la soare, legate în mănunchiuri mici şi depozitate ca hrană pentru catâri şi boi. După aceea, sclavii mergeau prin lan şi aplecau ştiuleţii, pentru a împiedica ploaia să ajungă la boabe. Era lăsat aşa până se termina culesul bumbacului, indiferent când se întâmpla asta. După care ştiuleţii erau culeşi de pe tulpini şi depozitaţi în pătule, cu pănuşile pe ei; altfel, lipsiţi de pănuşi, ar fi fost distruşi de gărgăriţe. Tulpinile despuiate erau lăsate pe câmp.

În ţinutul acela se mai cultivau într-o oarecare măsură şi cartofii dulci, numiţi Carolina, care nu făceau însă parte din alimentaţia porcilor sau a vitelor şi erau consideraţi de importanţă redusă. Se păstrau aşezându-i pe suprafaţa solului, unde erau acoperiţi superficial cu pământ sau tulpini de porumb. În Bayou Boeuf nu existau beciuri. Terenul era atât de jos, încât acestea s-ar fi umplut cu apă. Cartofii costau doi-trei „firfirici” sau şilingi butoiaşul; exceptând cazurile în care lipsea în mod neobişnuit, porumbul putea fi cumpărat la acelaşi preţ.

Imediat după ce se încheia recoltarea bumbacului şi a porumbului, tulpinile erau smulse şi făcute grămezi, cărora li se dădea foc. Aratul începea în acelaşi timp, pregătind paturile în vederea altei însămânţări. În parohiile Rapides şi Avoyelles, şi în tot ţinutul din câte am putut observa, solul era foarte bogat şi mănos. Era un fel de marnă de culoare maronie sau roşiatică. Nu necesita composturile care întremau solurile mai sterpe şi aceeaşi cultură era sădită mulţi ani la rând pe acelaşi lot.

Aratul, semănatul, culesul bumbacului, strânsul porumbului şi scoaterea şi arderea tulpinilor ocupau toate cele patru anotimpuri ale anului. Tăierea lemnelor, presarea bumbacului, îngrăşarea şi sacrificarea porcilor nu erau decât activităţi secundare.

În lunile septembrie sau octombrie, porcii erau scoşi din mlaştini cu ajutorul câinilor şi închişi în ţarcuri. Ei erau sacrificaţi într-o dimineaţă rece, de obicei în jurul Anului Nou. Fiecare carcasă era tăiată în şase şi bucăţile puse una peste alta în sare, pe mese întinse din afumătorie. Rămâneau acolo vreme de două săptămâni, după care erau atârnate şi se făcea focul, care ardea încontinuu mai mult de jumătate din restul anului. Această afumare intensă era necesară pentru a împiedica infestarea şuncii cu viermi. Într-un climat atât de cald, carnea era greu de conservat, şi de foarte multe ori eu şi tovarăşii mei ne-am primit raţia săptămânală plină de paraziţii aceia dezgustători.

Deşi mlaştinile erau pline de vite, ele nu constituiau niciodată o sursă considerabilă de profit. Plantatorii le însemnau la urechi sau le ardeau cu fierul roşu pe trup, marcându-şi iniţialele, apoi le lăsau

în smârcuri, unde hălăduiau neîngrădite. Erau de rasă spaniolă, micuțe și cu coarne ascuțite. Am auzit despre cirezi care au fost cumpărate din Bayou Boeuf, dar asta s-a întâmplat foarte rar. Prețul celor mai bune vite era de cinci dolari bucata. Doi litri obținuți la un muls ar fi considerați o cantitate neobișnuit de mare. Produceau de asemenea puțin seu, care era de calitate inferioară. În ciuda numărului mare de vite care trăiau în smârcuri, plantatorii erau cu adevărat dependenți de Nord pentru brânză și unt, pe care le cumpărau de pe piața din New Orleans. Carnea sărată de vită nu se mânca nici în casele mari, nici în colibe.

Stăpânul Epps obișnuia să participe la concursuri de tir pentru a obține carnea de vită proaspătă de care avea nevoie. Concursurile acelea se desfășurau săptămânal în satul vecin, Holmesville. Erau aduse vite grase, care erau priponite și folosite ca ținte de tir, în schimbul unei taxe stipulate pentru privilegiul respectiv. Țintașul norocos împărțea carnea cu tovarășii lui, și în felul acesta se aprovizionau plantatorii care participau.

Probabil că numărul mare de vite domesticite și sălbatice care mișunau prin pădurile și smârcurile din Bayou Boeuf le-a sugerat francezilor acest nume, deoarece în traducere denumirea aceasta însemna pârâul sau râul boilor sălbatici.

Produsele de grădină, ca varza, napul și altele asemănătoare, erau cultivate pentru a fi folosite de stăpân și de familia lui. Ei aveau legume și zarzavaturi pe toată durata anului. „Iarba se usucă și floarea se vestejește”[17] sub vânturile pustiitoare ale toamnei în latitudinile nordice, dar verdeața perpetuă acoperă terenurile joase calde și florile se deschid în toiul iernii în ținutul Bayou Boeuf.

Nu existau lunci potrivite pentru cultivarea nutrețului. Frunzele de porumb asigurau suficientă hrană pentru vacile gestante, iar restul pășteau tot anul pe pajiștile mereu verzi.

În Sud existau multe alte caracteristici de climă, obiceiuri și tradiții, ca și de muncă și viață, dar cele de mai sus cred că-i vor oferi cititorului o idee generală despre viața pe o plantație de bumbac din Louisiana. Modul de cultivare al trestiei-de-zahăr și procesul obținerii zahărului vor fi menționate altundeva.

• Capitolul XIII

Curioasa coadă de secure – Simptomele îmbolnăvirii – Continuarea declinului – Ineficiența biciuirilor – Obligat să rămân în colibă – Vizita doctorului Wines – Revenirea parțială – Dificultățile la culegerea bumbacului – Ce se poate auzi pe plantația lui Epps – Numărul de bice – Epps cu chef de biciuire – Epps cu chef de dans – Descrierea dansului – Lipsa de odihnă nu este o scuză – Trăsăturile lui Epps – Jim Burns – Plecarea din Huff Power la Bayou Boeuf – Descrierea Unchește lui Abram; a lui Wiley; a Mătușii Phebe; a lui Bob, Henry și Edward; a lui Patsey; cu arborele genealogic al fiecăruia – Câte ceva din trecutul lor și caracteristici specifice – Gelozie și pasiune – Patsey, victima.

După ce am sosit la stăpânul Epps, prima mea îndeletnicire, dând ascultare poruncii sale, a fost să-mi croiesc o coadă de secure. Cozile folosite erau nişte beţe simple, rotunde şi drepte. Eu am făcut o coadă curbată, de forma celor cu care mă obişnuisem în Nord. După ce am terminat şi i-am arătat-o lui Epps, el a privit-o uluit, neizbutind să-şi dea seama exact ce anume era. Nu mai văzuse niciodată o asemenea coadă şi, când i-am explicat avantajele, a fost în mod vădit impresionat de noutatea ideii. A ţinut-o mult timp în casă şi, când era vizitat de prieteni, o scotea şi o arăta ca pe o curiozitate.

Acum ne găseam în sezonul prașilei. Am fost trimis mai întâi pe câmpul de porumb, iar după aceea la bumbac. Am muncit acolo până aproape de sfârșitul sezonului prașilei, când am început să manifest simptomele unei boli necunoscute. Eram cuprins de accese de friguri, care erau urmate de febră arzătoare. Am slăbit mult și adesea eram atât de ameţit, încât mă împleticeam și mă bălăbăneam ca un om beat. Cu toate acestea, am fost silit să-mi continui munca. Dacă atunci când eram sănătos nu-mi era prea greu să țin pasul cu tovarășii de muncă, acum mi se părea de-a dreptul imposibil. Rămâneam deseori în urmă, unde biciul „vizitiului” îmi atingea prompt spinarea, injectând pe moment puțină energie în trupul meu bolnav și moleșit. Starea mea a continuat să se șubrezească până ce, într-un final, biciul a devenit complet ineficient. Nici cea mai usturătoare atingere a curelei de piele netăbăcită nu mă putea învigora. Până la urmă, în luna septembrie, când se apropia sezonul greu al culegerii bumbacului, n-am mai putut să-mi părăsesc coliba. Până în clipa aceea nu primisem nici medicamente, nici cea mai mică atenție din partea stăpânului sau stăpânei mele. Din când în când mă vizita bătrâna bucătăreasă, care-mi pregătea cafea din porumb și care, uneori, fierbea o bucățică de șuncă, după ce ajunsesem prea slăbit ca s-o pot face singur.

Când i s-a spus că voi muri, stăpânul Epps n-a fost dispus să accepte pierderea pe care i-ar fi adus-o moartea unui animal în valoare de o mie de dolari, așa că a decis să trimită după dr. Wines din Holmesville și să suporte cheltuiala. Acesta l-a anunțat că de vină era efectul climei și că exista probabilitatea să mă piardă. Mi-a spus să nu mai consum carne și să nu mănânc mai mult decât era absolut necesar pentru a subzista. Au trecut câteva săptămâni, timp în care, în urma regimului sărăcăcios la care fusesem supus, mi-am revenit parțial. Într-o dimineață, cu mult înainte să-mi recapăt puterea de a munci, Epps a apărut în pragul colibei și, arătându-mi un sac, mi-a poruncit să merg pe câmpul de bumbac. Pe atunci, nu aveam nicio experiență la cules de bumbac și era cu adevărat o îndeletnicire dificilă. Pe când alții foloseau ambele mâini pentru a-l culege și introduce în gura sacului cu o precizie și o dexteritate imposibile pentru mine, eu trebuia să prind capsula cu o mână, iar cu cealaltă să scot atent florile albe.

Depozitarea bumbacului în sac era altă dificultate, care solicita folosirea ambelor mâini și a ochilor. Eu eram nevoit să ridic bumbacul de pe pământul unde cădea, aproape la fel de frecvent pe cât îl desprindeam de pe tulpina unde crescuse. În același timp, făceam ravagii printre ramurile încărcate cu capsule încă nedesfăcute, fiindcă sacul meu lung și stânjenitor se legăna într-o parte și alta, ceea ce era

inacceptabil pe câmpul de bumbac. După o zi de trudă necontenită, am ajuns cu recolta mea la casa de egrenare. Când cântarul a arătat că nu culesesem decât 43 de kilograme, adică nici jumătate din cantitatea cerută celui mai nepriceput culegător, Epps m-a amenințat cu o biciuire nemiloasă, totuși, ținând seama că eram „începător”, a decis să mă ierte de data aceea. În ziua următoare, și în multe zile care au urmat, m-am întors serile fără mai mult succes; în mod vădit nu eram croit pentru acest gen de muncă. Nu dețineam talentul necesar – degetele iscusite și mișcările iuți ale lui Patsey, care putea să zboare în lungul unui șir de bumbac, despuindu-l miraculos de rapid de albeața lui scămoșată și pură. Nici practica, nici biciuirile nu s-au dovedit eficiente, iar Epps, convins în cele din urmă, a jurat că eram o rușine, că nu eram demn să fiu tovarăș cu „negroteii” culegători de bumbac, că, la cât culegeam într-o zi, nici nu merita osteneala de a cântări sacul și că n-ar mai fi trebuit să calc pe un câmp de bumbac. De aceea am fost mutat la tăiatul și transportul lemnelor, la transportul bumbacului de pe câmp la casa de egrenare și la efectuarea oricăror alte servicii care s-ar fi dovedit necesare. Inutil să mai spun că nu mi s-a îngăduit niciodată să lenevesc.

Rare erau zilele în care să nu fim biciuiți măcar o dată. Biciuirile aveau loc de obicei la cântărirea bumbacului. Delincventul care nu culesese cantitatea necesară era dezbrăcat și întins cu fața în jos pe pământ, unde primea o pedeapsă proporțională cu fapta comisă. Nu exagerez deloc când spun că pe plantația Epps pocnetele biciului și țipetele sclavilor puteau fi auzite de când se întuneca și până la culcare, zilnic, aproape în toată perioada sezonului de culegere a bumbacului.

Numărul de bice varia în funcție de natura cazului. Douăzeci și cinci de lovituri se aplicau în cazul unei fapte neînsemnate, de pildă atunci când în bumbac era găsită o frunză uscată sau o bucată de capsulă, sau când era ruptă o ramură pe câmp; cincizeci de lovituri reprezentau pedeapsa obișnuită pentru toate delictele considerate mai grave; o sută constituiau pedeapsa aplicată pentru lenevirea pe câmp, numită severă; între o sută cincizeci și două sute de bice se aplicau celui care se certa cu colegii de colibă, iar cinci sute de bice, fără a mai ține seama de posibilele vătămări cauzate de câini, însemnau săptămâni de durere și agonie pentru sărmanul sclav, necompătimit de nimeni, care încercase să fugă de pe plantație.

În cei doi ani petrecuți de el pe plantația din Bayou Huff Power, Epps obișnuia de cel puțin două ori pe lună să vină acasă serios amețit din Holmesville. Concursurile de tir se încheiau aproape invariabil prin orgii. În asemenea momente, era gălăgios și pe jumătate nebun. Adesea spărgea farfurii, rupea scaune și orice alte piese de mobilier pe care punea mâna. După ce era satisfăcut de felul cum se distrase în casă, lua biciul și ieșea în curte, unde sclavii trebuiau să fie atenți și foarte precauți. Primul care intra în raza de acțiune a biciului său îi simțea pe loc usturimea. Uneori îi făcea să alerge în toate direcțiile multe ore, ascunzându-se după colibe. Câteodată îl găsea pe câte unul neatent și, dacă reușea să-i aplice o lovitură în plin, era extrem de încântat. Atunci aveau de suferit copiii și vârstnicii care nu mai erau activi. În mijlocul confuziei generale, el pândea viclean din spatele unei colibe, așteptând cu biciul ridicat să-l repeadă către prima față neagră care trăgea grijuliu cu ochiul după colț.

Alteori se întorcea acasă într-o dispoziție mai puțin violentă, iar atunci trebuia să fie petrecere. Toți trebuiau să danseze, apoi stăpânul Epps voia să i se încânte auzul cu muzică de vioară. După aceea devenea vioi și elastic, dansând în jurul verandei și prin casă.

Arunci când mă vânduse, Tibeats îl informase că știam să cânt la vioară, informație pe care o aflase de la Ford. În urma rugăminților doamnei Epps, soțul ei fusese convins să mă cumpere în timpul unei vizite la New Orleans. Eram chemat în mod frecvent în casă pentru a cânta familiei, întrucât stăpâna iubea cu pasiune muzica.

De câte ori Epps revenea cu chef de dans, toți ne adunam în încăperea cea mai largă a casei mari. Indiferent cât am fi fost de obosiți și vlăguiți, trebuia să participăm la un dans general. După ce toți își ocupau pozițiile cuvenite pe podea, eu începeam o melodie.

— Dansați, negroteii d…cului, dansați! zbiera Epps.

Nimeni nu trebuia să se oprească ori să întârzie, şi nu trebuiau să existe mişcări lente sau tărăgănate; totul trebuia să fie vioi, alert şi săltăreţ.

— Sus şi jos, şi vârf şi toc, şi dup-aia iar la loc! suna ordinul.

Silueta durdulie a lui Epps se amesteca printre sclavii săi închişi la culoare, executând cu iuţeală paşii şi figurile dansului.

De obicei ţinea biciul în mână, pregătit să-l abată asupra urechilor sclavului sfidător, care cutezase să se odihnească pentru o clipă sau chiar să se oprească pentru a-şi trage răsuflarea. Când el însuşi se simţea epuizat, făcea o pauză, dar extrem de scurtă. Cu o izbitură, o pocnitură şi o şfichiuitură de bici, răcnea din nou:

— Dansaţi, negroteilor, dansaţi!

Ei porneau iarăşi să ţopăie, valvârtej, iar eu, îndemnat de câte o atingere ocazională a vârfului de bici, stăteam într-un colţ şi scoteam din vioara mea un ritm accelerat. Adesea stăpâna îl ocăra, declarând că se va întoarce în casa tatălui ei din Cheneyville, totuşi existau clipe în care nu-şi putea stăvili un hohot de râs, asistând la isprăvile lui gălăgioase. De multe ori eram reţinuţi în felul acela până spre ceasurile dimineţii. Cocârjaţi de munca excesivă, suferind realmente de nevoia unei scurte odihne revigoratoare şi simţindu-se mai degrabă gata să se arunce pe jos şi să plângă amar, sclavii nefericiţi ai lui Edwin Epps erau, multe nopţi, siliţi să danseze şi să râdă în casa lui.

În ciuda lipsurilor îndurate pentru a satisface toanele unui stăpân absurd, noi trebuia să fim pe câmp îndată ce răsăreau zorii, iar în timpul zilei să ne efectuăm muncile şi corvezile obişnuite. Lipsa de somn nu putea fi invocată la cântar pentru neîndeplinirea normei sau pentru că nu prăşeam cu rapiditatea obişnuită pe porumbişte. Biciuirile erau la fel de severe de parcă dimineaţa ne-am fi trezit învioraţi şi întăriţi după odihna de peste noapte. Mai mult, după asemenea petreceri frenetice, Epps era şi mai irascibil şi mai sălbatic decât înainte, aplicând pedepse pentru te miri ce şi folosind biciul cu şi mai multă energie răzbunătoare.

Zece ani am trudit fără răsplată pentru acest bărbat. Zece ani din munca mea neîncetată au contribuit la creşterea averii lui. Zece ani am fost silit să mă adresez lui cu ochii plecaţi şi capul descoperit – în atitudinea şi cu limbajul unui sclav. Nu-i sunt îndatorat pentru nimic, fiindcă n-am avut parte decât de abuzuri nemeritate şi lovituri de bici.

Aflat acum departe de atingerea biciului său neomenos şi, mulţumită Cerului, stând pe pământul statului liber unde m-am născut, pot să-mi ridic capul din nou printre oameni. Pot să vorbesc despre nedreptăţile pe care le-am suferit şi despre cei care le-au săvârşit, fără să-mi ţin privirea în pământ. Dar nu doresc să spun despre el, sau despre oricare altul, decât adevărul. Dar a spune adevărul despre Edwin Epps ar însemna să spun că era un bărbat în sufletul căruia nu se regăseau bunătatea sau onestitatea. Trăsăturile lui cele mai proeminente erau energia brută şi aspră, lipsa de educaţie şi spiritul avar. Era cunoscut ca „îmblânzitorul de negrotei”, fiind renumit pentru capacitatea de a subjuga spiritul sclavilor şi mândrindu-se cu reputaţia sa în această privinţă, tot aşa cum un jocheu se mândreşte cu abilitatea de a stăpâni caii nărăvaşi. Epps privea oamenii de culoare nu ca pe fiinţe umane, care-şi datorează Creatorului fărâma de talent cu care au fost înzestrate, ci ca pe nişte „proprietăţi personale”, simple bunuri vii, cu nimic superioare, exceptând valoarea, catârului sau câinelui său. Când i s-au pus în faţa ochilor dovezile, clare şi indiscutabile, ale calităţii mele de om liber şi, ca atare, ale aceluiaşi drept la libertate ca şi el, când, în ziua în care am plecat, a fost informat că aveam o soţie şi copii, tot atât de dragi mie pe cât îi erau lui propriii săi copii, Epps nu a făcut altceva decât să suduie şi să urle, acuzând legea care mă smulgea de la el şi declarând că dacă banii mai aveau vreo virtute sau putere, el îl va găsi pe cel care trimisese scrisoarea ce destăinuise locul captivităţii mele şi-i va lua viaţa. Nu se gândea la nimic altceva decât la pierderea lui şi m-a blestemat fiindcă mă născusem liber. N-ar fi clintit nici chiar dacă limbile sărmanilor lui sclavi ar fi fost smulse sub ochii lui; i-ar fi putut vedea arşi, transformându-se în cenuşă deasupra unui foc mic, sau sfâşiaţi până la moarte de copoi, dacă asta i-ar fi adus vreun

profit. Atât de crud şi de nedrept era Edwin Epps.

Pe Bayou Boeuf exista doar un singur ins mai sălbatic decât el. Aşa cum am amintit deja, pe plantaţia lui Jim Burns lucrau exclusiv femei. Barbarul acela le învineţea şi le însângera în asemenea hal spinările, încât bietele femei nici nu mai puteau să-şi ducă la îndeplinire muncile cerute zilnic din partea sclavilor. Jim Burns se lăuda cu cruzimea sa, şi în tot ţinutul din jur era cunoscut ca un bărbat mai energic şi mai bătăuş chiar şi decât Epps. Era o brută lipsită de orice fărâmă de milă pentru sclavele pe care le brutaliza şi, ca un inconştient, le biciuia, lipsindu-le tocmai de puterea de care depindeau câştigurile lui.

Epps a rămas doi ani în Huff Power, după care, întrucât acumulase o sumă considerabilă de bani, a cumpărat plantaţia de pe malul estic al lui Bayou Boeuf, unde locuieşte şi în prezent. S-a mutat în anul 1845, imediat după sărbători, şi a luat cu el nouă sclavi, care sunt şi acum acolo, cu excepţia mea şi a lui Susan, care a răposat între timp. Nu a mai cumpărat alt sclav, iar în cei opt ani care au urmat, ei au fost tovarăşii mei de viaţă: Abram, Wiley, Phebe, Bob, Henry, Edward şi Patsey. Toţi, mai puţin Edward, care s-a născut ulterior, fuseseră cumpăraţi de Epps în perioada în care lucrase ca supraveghetor pentru Archy B. Williams, a cărui plantaţie se află pe malul Râului Roşu, nu departe de Alexandria.

Abram era înalt, ridicându-se cu un cap peste orice om obişnuit. Are şaizeci de ani şi s-a născut în statul Tennessee. Cu douăzeci de ani în urmă a fost cumpărat de un negustor, dus în Carolina de Sud şi vândut lui James Buford, din comitatul Williamsburgh, din acelaşi stat. În tinereţe era renumit pentru forţa lui uriaşă, dar vârsta şi munca neîncetată i-au afectat cumva trupul puternic şi i-au slăbit facultăţile mintale.

Wiley are patruzeci şi opt de ani. S-a născut pe domeniul lui William Tassle şi mulţi ani a condus feribotul acestui domn peste Big Black River în statul Carolina de Sud.

Phebe era sclava lui Buford, vecinul lui Tassle, dar, după ce s-a măritat cu Wiley, şi-a convins stăpânul să-l cumpere şi pe acesta. Buford era un stăpân bun, şeriful comitatului şi, pe vremea aceea, un om bogat.

Bob şi Henry sunt copiii lui Phebe, de la un soţ anterior, iar tatăl lor fusese abandonat pentru a fi înlocuit cu Wiley. Tânărul acela seducător se insinuase în graţiile lui Phebe şi soţia necredincioasă îl dăduse afară din colibă pe primul ei bărbat. Edward era copilul lor şi se născuse la Bayou Huff Power.

Patsey are douăzeci şi trei de ani şi provine tot de pe plantaţia lui Buford. Nu are nicio legătură cu ceilalţi, dar se mândreşte cu faptul că este odrasla unei „negrese de Guineea”, adusă în Cuba pe un vapor de sclavi şi cumpărată până la urmă de Buford, care a fost proprietarul mamei ei.

Acestea sunt originile sclavilor stăpânului meu, aşa cum le-am aflat chiar de la ei. Ani de zile, ei fuseseră împreună. Depănau adesea amintiri din trecut şi oftau, rememorând paşii spre căminul vechi din Carolina. Necazurile abătute asupra stăpânului Buford le-au adus greutăţi şi mai mari. Se îndatorase mult şi, pentru că nu putea face faţă ghinioanelor care-l împresuraseră, Buford fusese nevoit să-şi vândă o parte din sclavi. Legaţi laolaltă cu lanţuri, ei fuseseră aduşi de dincolo de Mississippi pe plantaţia lui Archy B. Williams. Atunci când au sosit, Edwin Epps, care fusese mult timp „vizitiul” şi supraveghetorul lui Archy, tocmai dorea să înceapă o afacere pe cont propriu şi-i acceptase în schimbul lefurilor care i se datorau.

Uncheşul Abram era un om cu suflet bun, un soi de patriarh printre noi, şi-i plăcea să-şi întreţină fraţii mai tineri cu discursuri grave şi serioase. Era versat în genul de filosofie care se predă în colibele sclavilor, însă marea lui pasiune era generalul Jackson, sub comanda căruia luptase tânărul lui stăpân din Tennessee. Uncheşului Abram îi plăcea să se întoarcă, în gând, în locul lui natal şi să-şi reamintească scenele tinereţii sale în vremurile acelea emoţionante când naţiunea ridicase armele. Deşi fusese atletic, mai inteligent şi mai puternic decât majoritatea celor din rasa lui, acum vederea îi slăbise şi forţa înnăscută i se diminuase. Într-adevăr, i se întâmpla des ca, în timp ce discuta despre metoda cea mai bună pentru prepararea turtelor din mălai sau când vorbea pe larg despre gloria lui Jackson, să uite

unde-şi lăsase pălăria, sapa sau coşul, şi atunci era luat peste picior, dacă Epps era absent, sau era biciuit, dacă era prezent. De aceea, Uncheşul Abram se găsea într-o stare de permanentă perplexitate şi suspina, gândindu-se că îmbătrânea şi se degrada. Filosofia, Jackson şi uitarea făcuseră prăpăd, şi era evident că toate laolaltă aveau să ducă iute în mormânt firele lui sure.

Mătuşa Phebe fusese o excelentă lucrătoare pe câmp, dar în ultima vreme o mutaseră la bucătărie, şi rămăsese acolo, exceptând cazurile de mare urgenţă. Era o bătrână şireată şi foarte gureşă când nu se găsea în prezenţa stăpânului sau stăpânei.

Wiley, pe de altă parte, era tăcut. Îşi îndeplinea sarcinile fără a crâcni sau a se plânge şi îşi îngăduia rareori luxul de a vorbi, doar pentru a-şi exprima dorinţa de a fi departe de Epps şi de a se întoarce în Carolina de Sud.

Bob şi Henry ajunseseră la vârstele de douăzeci, respectiv de douăzeci şi trei de ani, şi nu se distingeau prin nimic extraordinar sau neobişnuit, pe când Edward, un băietan de treisprezece ani, care încă nu putea ţine pasul pe plantaţia de porumb ori de bumbac, era ţinut în casa mare pentru a-l sluji pe micul Epps.

Patsey era zveltă şi cu spatele drept. Avea o poziţie perfect verticală, de care numai omul este capabil. Mişcările ei deţineau o noblеţe pe care n-o puteau distruge nici munca, nici oboseala, nici pedepsele. Era un exemplar cu adevărat splendid, şi dacă sclavia nu i-ar fi înceţoşat mintea, Patsey s-ar fi situat mult deasupra celor din neamul ei. Putea sări gardurile cele mai înalte şi doar cel mai iute copoi ar fi putut-o întrece într-o cursă. Nu exista vreun cal care s-o poată arunca din spinarea sa. Era un căruţaş iscusit. Ara o brazdă la fel de dreaptă ca a celor mai buni plugari, iar la despicatul lemnelor n-o întrecea nimeni. Când răsuna în noapte porunca de a înceta lucrul, ea avea catârii la iesle, deshămaţi, hrăniţi şi ţesălaţi, înainte ca Uncheşul Abram să-şi fi găsit pălăria. Era însă faimoasă nu numai pentru aceste însuşiri, ci şi pentru degetele ei de o rapiditate nemaivăzută – de aceea Patsey era regina câmpului atunci când sosea sezonul culesului de bumbac.

Avea o fire veselă şi plăcută, şi era credincioasă şi obedientă. Veselia ei era naturală, o fată cu inima uşoară, care râdea des şi se bucura de însuşi sensul existenţei. În acelaşi timp, însă, Patsey plângea deseori şi suferea mai mult decât oricare dintre tovarăşii ei. Era literalmente însemnată. Spinarea ei purta cicatricele a o mie de lovituri, nu fiindcă ar fi fost leneşă în muncă şi nici pentru că ar fi fost rebelă şi neglijentă, ci pentru că avusese neşansa de a fi sclava unui stăpân imoral şi a unei stăpâne geloase. Patsey se chircea înaintea privirii pofticioase a unuia şi era în pericol chiar să-şi piardă viaţa în mâinile celeilalte – fusese cu adevărat blestemată să cadă la mijloc între cei doi. Zile la rând, în casa mare, se rosteau cuvinte grele şi mânioase, existau îmbufnări şi înstrăinări, iar Patsey era cauza lor nevinovată. Nimic n-o încânta pe stăpână mai mult decât s-o vadă suferind, şi nu numai o dată, când Epps refuzase s-o vândă, ea mă ispitise, încercând să mă mituiască s-o omor în taină şi s-o îngrop în vreun loc singuratic la marginea mlaştinii. Dacă i-ar fi stat în putere, Patsey ar fi fost bucuroasă să poată linişti acest spirit neiertător, dar nu cuteza precum Iosif să scape de stăpânul Epps, lepădându-şi veşmântul în mâna sa. Patsey era prost văzută. Dacă rostea un cuvânt împotriva voinţei stăpânului, se recurgea pe dată la bici, pentru a o supune; dacă nu era atentă în colibă sau când mergea prin curte, un retevei de lemn sau poate o sticlă spartă, zvârlită de mâna stăpânei, o lovea pe neaşteptate în faţă. Victimă înrobită a poftei trupeşti şi a urii, Patsey nu se bucura de tihnă în viaţa ei.

Aceştia mi-au fost tovarăşii şi colegii de sclavie, cu care m-am obişnuit să fiu mânat la câmp şi cu care mi-a fost sortit să locuiesc zece ani în colibele din buşteni ale lui Edwin Epps. Dacă mai trăiesc, atunci trudesc şi acum pe malurile lui Bayou Boeuf, fără a fi sortiţi vreodată să respire, aşa cum fac eu acum, aerul binecuvântat al libertăţii, până vor zăcea de-a pururi în ţărână.

• Capitolul XIV

Distrugerea recoltei de bumbac în 1845 – Cererea de braţe de muncă în parohia St. Mary – Plecarea în alai – Ordinea de marş – Grand Coteau – Închiriat de judecătorul Turner pe Bayou Salle – Numit „vizitiu” în casa zahărului – Slujbele de duminică – Mobilierul sclavilor; cum se obţine – Petrecerea de la Yarney, în Centreville – Câştigurile – Căpitanul de vapor – Refuzul lui de a mă ascunde – Întoarcerea pe Bayou Boeuf – Vederea lui Tibeats – Suferinţele lui Patsey – Violenţe şi dispute – Vânătoarea de ratoni şi oposumi – Viclenia celor din urmă – Constituţia vânoasă a sclavului – Descrierea cursei pentru peşti – Uciderea bărbatului din Natchez – Epps provocat de Marshall – Influenţa sclaviei – Dragostea de libertate

În 1845, primul an al şederii lui Epps pe bayou, omizile au distrus aproape complet recolta de bumbac din ţinut. Nu s-a putut face mare lucru împotriva lor, aşa încât sclavii n-au avut ce munci jumătate din timp. În Bayou Boeuf s-a zvonit însă că pe plantaţiile de trestie-de-zahăr din parohia St. Mary era cerere de braţe de muncă şi se plătea bine. Parohia aceea era situată pe coasta golfului Mexic, la două sute douăzeci şi cinci de kilometri de Avoyelles. Rio Teche, care este o apă destul de mare, curge prin St. Mary până la vărsarea în golf.

După ce au aflat informaţia aceasta, plantatorii au decis să alcătuiască un lot de sclavi pe care să-i trimită la Tuckapaw din St. Mary, pentru a fi închiriaţi pe plantaţii. În luna septembrie, în Holmesville au fost adunaţi o sută patruzeci şi şapte de sclavi, printre care Abram, Bob şi cu mine. Dintre ei, cam jumătate erau femei. Albii aleşi să ne însoţească şi să se ocupe de noi erau Epps, Alonson Pierce, Henry Toler şi Addison Roberts. Ei dispuneau de o trăsură cu doi cai şi de alţi doi cai pentru călărit. O căruţă mare, trasă de patru cai şi condusă de John, un băiat care aparţinea domnului Roberts, transporta păturile şi proviziile.

Pe la ora două după-amiază, după ce am fost hrăniţi, au început pregătirile pentru plecare. Eu am primit sarcina de a mă ocupa de pături şi provizii, având grijă să nu se piardă nimic pe drum. Trăsura a pornit prima, urmată de căruţă şi apoi de sclavi, cu cei doi călăreţi în ariergardă. În această ordine a părăsit alaiul Holmesville.

Pe înserate, după ce merseserăm cincisprezece-douăzeci de kilometri, am ajuns la plantaţia unui anume domn McCrow, unde ni s-a poruncit să ne oprim. Au fost aprinse focuri mari şi toţi ne-am pus păturile pe pământ şi ne-am întins pe ele. Albii au dormit în casa mare. Cu o oră înainte să se lumineze de ziuă, am fost treziţi de „vizitii”, care pocneau din bice printre noi şi ne porunceau să ne sculăm. Păturile au fost după aceea strânse sul, iar după ce mi-au fost predate şi depozitate în căruţă, am pornit la drum.

În noaptea următoare a plouat cu găleata. Ne-am udat toţi, îmbibându-ne hainele cu noroi şi apă. Ajungând la un şopron deschis, o fostă casă de egrenare, ne-am înghesuit toţi sub acoperişul său, găsind atâta adăpost cât ne putea oferi. Nu era loc să ne întindem toţi. Am rămas strânşi laolaltă pe timpul nopţii, iar dimineaţă ne-am reluat marşul. În timpul călătoriei am fost hrăniţi de două ori pe zi, frigându-ne şunca şi pregătindu-ne turtele din mălai la focuri, aşa cum făceam şi în colibele noastre. Am trecut pe rând prin La Fayetteville, Mountsville, New-Town, până la Centreville, unde au fost închiriaţi Bob şi Uncheşul Abram. Numărul nostru s-a redus pe măsură ce înaintam – aproape fiecare plantaţie de trestie-de-zahăr necesita serviciile unuia sau mai multor sclavi.

Pe drum am trecut de Grand Coteau, sau „preria”, o întindere vastă de ţinut neted şi monoton, fără copaci; doar ocazional întâlneam câte unul sădit în apropierea unei case ce se dărăpănase între timp. Grand Coteau avusese cândva mulţi locuitori şi culturi bogate, dar fusese abandonată dintr-un motiv

necunoscut. Cei care o populau acum, risipiţi pe întinderea ei, se îndeletniceau în principal cu creşterea vitelor. Cirezi imense păşteau aici când am trecut noi. În centru te simţi ca pe ocean, unde nu poţi zări nicăieri pământul. Cât vedeai cu ochii în toate direcţiile, nu era decât o pustietate nelocuită şi funestă.

Eu am fost închiriat judecătorului Turner, un bărbat distins şi plantator de seamă, al cărui domeniu vast era situat pe Bayou Salle, la câţiva kilometri de golf; Bayou Salle era un pârâu care se vărsa în golful Atchafalaya. Câteva zile am lucrat la Turner la repararea casei zahărului, apoi am primit cuţitul pentru tăierea trestiei şi, alături de alţi treizeci-patruzeci de sclavi, am fost trimis pe câmp. Nu mi-a fost greu să învăţ arta tăierii trestiei-de-zahăr, aşa cum se întâmplase la culegerea bumbacului. Am făcut-o în mod natural şi intuitiv, şi, în scurt timp, am fost în stare să ţin pasul cu cuţitul cel mai iute. Dar înainte ca recoltarea să ia sfârşit, judecătorul Turner m-a mutat la casa zahărului, în calitate de „vizitiu”. De la începutul şi până la sfârşitul producerii zahărului, măcinatul şi fiertul nu încetează zi şi noapte. Am primit un bici şi mi s-a poruncit să-l folosesc asupra oricărui sclav care lenevea. Dacă nu ascultam întru totul poruncile, alt bici aştepta pentru propria mea spinare. În plus, aveam sarcina să trec pe la toate echipele de lucru, la momentele cuvenite. Nu aveam perioade regulate de odihnă şi niciodată nu puteam prinde câteva ore de somn continuu.

În Louisiana, ca şi în alte state care folosesc munca sclavilor, presupun, se obişnuia să li se îngăduie sclavilor să-şi păstreze câştigurile pentru serviciile efectuate duminica. Doar aşa puteau şi ei să-şi permită mici luxuri sau conforturi. Când un sclav, cumpărat sau răpit din Nord, era dus într-o colibă de pe Bayou Boeuf, el nu căpăta nici cuţit, nici furculiţă sau farfurie, nici ibric şi, de altfel, niciun fel de veselă sau mobilier, indiferent de natura lor. El primea doar o pătură înainte să ajungă acolo şi, după ce se înfăşură în ea, putea fie să stea în picioare, fie să se întindă pe pământ ori pe o scândură, dacă stăpânul nu avea nevoie de ea. Era liber să caute o tigvă în care să-şi ţină mălaiul, sau putea să-şi mănânce porumbul de pe cocean, aşa cum dorea. Dacă i-ar fi cerut stăpânului un cuţit, o tigaie ori un alt obiect mărunt de acest gen, i s-ar fi răspuns printr-o lovitură de picior sau un hohot de râs ca înaintea unei glume. Orice asemenea articole care puteau fi găsite în coliba lui fuseseră cumpărate cu banii câştigaţi duminica. Oricât de mult ar fi încălcat principiile creştine, era cu siguranţă o binecuvântare pentru starea fizică a sclavului să-i fie îngăduit să încalce prevederile zilei a şaptea. În caz contrar, i-ar fi fost imposibil să-şi facă rost de orice ustensile, ce par indispensabile celor care sunt siliţi să fie propriii lor bucătari.

În perioada culesului, pe plantaţiile de trestie-de-zahăr nu exista nicio deosebire între zilele săptămânii. Era de la sine înţeles că toţi sclavii trebuiau să muncească duminica şi era tot de la sine înţeles că mai ales cei care fuseseră închiriaţi, aşa cum fusesem eu de către judecătorul Turner, şi de alţii în anii ce au urmat, vor fi remuneraţi pentru zilele respective. Se obişnuia de asemenea ca în perioada cea mai aglomerată a culesului de bumbac să se solicite aceleaşi servicii suplimentare. Din sursa aceea aveau în general sclavii ocazia de a câştiga suficient pentru a-şi cumpăra cuţite, ibrice, tutun şi aşa mai departe. Femeile, care renunţau la acest din urmă lux, îşi puteau cheltui micile câştiguri pentru a cumpăra panglici viu colorate, cu care să-şi împodobească părul în sezonul vesel al sărbătorilor.

Am rămas în St. Mary până la 1 ianuarie, timp în care banii pe care i-am câştigat în zilele de duminică au totalizat zece dolari. Am avut parte şi de alt noroc, pe care i l-am datorat viorii mele, o tovarăşă constantă, sursă de profit şi instrument de alinare a tristeţii în anii de servitute. Albii au organizat o petrecere mare la domnul Yarney, în Centreville, un cătun din vecinătatea plantaţiei lui Turner, iar eu am fost angajat să cânt pentru ei. Petrecăreţii au fost atât de mulţumiţi de serviciile mele, încât au făcut chetă în folosul meu şi am primit suma de şaptesprezece dolari.

Cu banii aceia eram privit de tovarăşii mei ca un milionar. Am fost foarte fericit să-i cântăresc din priviri şi să-i număr, din nou şi din nou, zi după zi. Prin minte mi-au trecut imagini de mobilier pentru colibă, găleţi pentru apă, bricege, pantofi, haine şi pălării noi, iar peste toate se ridica gândul triumfător că eram „negroteiul” cel mai bogat de pe Bayou Boeuf.

Pe Rio Teche navigau ambarcaţiuni până la Centreville, şi, cât am stat acolo, am fost destul de îndrăzneţ pentru ca într-o zi să mă prezint căpitanului unui vapor cu zbaturi şi să-i cer permisiunea de a mă ascunde printre mărfuri. Am fost ispitit să-mi asum acest risc periculos deoarece asistasem la o conversaţie din care dedusesem că era originar din Nord. Nu i-am relatat toate detaliile istoriei mele, ci i-am exprimat doar dorinţa mea arzătoare de a scăpa din sclavie, ajungând într-un stat liber. El m-a compătimit, dar a spus că ar fi fost imposibil să-i evite pe vameşii vigilenţi din New Orleans, iar găsirea mea ar fi însemnat pedepsirea lui şi confiscarea navei. Era evident că rugăminţile mele sincere îi stârniseră simpatia, şi nu mă îndoiesc că ar fi cedat dacă în joc nu ar fi fost siguranţa lui. Am fost silit să înăbuş flacăra care-mi luminase pe neaşteptate pieptul cu speranţe dulci de eliberare şi să-mi îndrept încă o dată paşii către bezna tot mai cuprinzătoare a disperării.

Imediat după episodul acela, lotul de sclavi s-a adunat în Centreville şi, după ce au sosit câţiva proprietari care au încasat banii datoraţi pentru serviciile noastre, ne-am întors pe Bayou Boeuf. În timpul acelui drum, pe când treceam printr-un sătuc, l-am zărit pe Tibeats stând în uşa unei băcănii murdare, părând cumva jerpelit şi uzat. Nu mă îndoiesc că accesele de furie şi whisky-ul i-au adus decăderea şi sfârşitul.

De la Mătuşa Phebe şi de la Patsey am aflat că, în absenţa noastră, Patsey cunoscuse şi mai multe necazuri. Sărmana fată era cu adevărat demnă de compătimire. „Moş Rât”, aşa cum era poreclit Epps între sclavi, o bătuse mai des şi mai sever ca oricând. Când se întorcea de la Holmesville, aţâţat de alcool – şi asta se întâmpla frecvent în zilele acelea –, o biciuia doar pentru a-şi mulţumi soţia; o pedepsea mai mult decât putea fata îndura, pentru un păcat a cărui singură şi incontrolabilă cauză era el însuşi. În momentele lui de sobrietate, Epps nu putea fi întotdeauna convins să satisfacă neostoita sete de răzbunare a soţiei lui.

În ultimii ani, gândul care o măcina şi o obseda pe stăpâna mea era să scape de Patsey – astfel încât să n-o mai vadă sau s-o ştie prin preajmă –, prin vânzare, moarte sau în orice alt chip. În copilărie, Patsey fusese foarte iubită chiar şi în casa mare, fiind răsfăţată şi admirată pentru vioiciunea ei neobişnuită şi pentru firea plăcută. Uncheşul Abram povestea că primea mai multe mese pe zi, ba chiar biscuiţi şi lapte, iar în tinereţea ei, stăpâna o chema de multe ori pe verandă s-o alinte, aşa cum ar fi făcut cu o pisicuţă jucăuşă. Însă o stranie şi sumbră metamorfoză se abătuse asupra sufletului doamnei Epps. Acum doar duşmani întunecaţi şi furioşi slujeau în templul inimii ei şi o privea pe Patsey numai cu înveninare.

Stăpâna Epps nu era totuşi o femeie ticăloasă. Era într-adevăr posedată de demonul geloziei, dar, în rest, caracterul ei avea multe trăsături admirabile. Tatăl ei, domnul Roberts, locuia în Cheneyville, unde era un om influent şi onorabil, la fel de respectat ca orice cetăţean din parohie. Ea primise o educaţie aleasă într-o instituţie aflată de partea aceasta a fluviului Mississippi; era o femeie frumoasă, cultivată şi de obicei bine dispusă. Era blândă cu noi toţi, mai puţin cu Patsey; adesea, în absenţa soţului ei, ne trimitea câte ceva gustos de la propria ei masă. În alte situaţii, într-o societate diferită de cea existentă pe malurile lui Bayou Boeuf, ar fi fost considerată o femeie elegantă şi fascinantă. Un duh rău o adusese însă în braţele lui Epps.

El îşi respecta şi îşi iubea soţia în măsura în care o fire grosolană ca a lui era capabilă de iubire, dar egoismul suprem depăşea întotdeauna afecţiunea conjugală.

„De cât e-n stare firea simplă, el o iubea

Dar rele îi erau sufletul şi inima.”[18]

Epps era gata să-i satisfacă orice toană, să-i îndeplinească orice dorinţă, cu condiţia să nu coste prea mult. Pe câmpul de bumbac, Patsey făcea cât doi sclavi de-ai lui, şi n-ar fi putut-o înlocui cu o sumă egală cu câştigul pe care i-l aducea; de aceea, era exclus s-o vândă, şi tot de aceea stăpâna n-o privea deloc cu ochi buni. Mândria femeii trufaşe fusese stârnită; sângele Sudului înfocat clocotea la vederea lui Patsey şi nimic n-ar fi satisfăcut-o – decât sugrumarea vieţii sclavei neajutorate.

Uneori, torentul furiei ei se îndrepta asupra celui pe care avea motive întemeiate să-l urască. Dar furtuna de cuvinte mânioase trecea până la urmă, şi apele redeveneau calme. În asemenea momente, Patsey tremura de spaimă şi plângea, de parcă i s-ar fi rupt inima, întrucât ştia, din propria ei experienţă dureroasă, că dacă stăpâna va face o criză de furie arzătoare, Epps avea s-o îmbuneze în final cu promisiunea că Patsey va fi biciuită – o făgăduială pe care şi-o va respecta cu siguranţă. În felul acesta, mândria, gelozia şi răzbunarea purtau război cu avariţia şi pasiunea animalică în locuinţa stăpânului meu, umplând-o zilnic cu zbucium şi certuri. În felul acesta, forţa tuturor furtunilor familiale se abătea până la urmă asupra lui Patsey, sclava săracă cu duhul, în inima căreia Dumnezeu sădise seminţele virtuţii.

După întoarcerea mea din parohia St. Mary, am conceput în timpul verii un plan de a-mi asigura hrană, care, deşi simplu, a cunoscut un succes mai presus de orice aşteptări. A fost urmat de mulţi alţii aflaţi în situaţia mea, pe tot bayoul, şi a adus atâtea beneficii, încât aproape că am fost convins să mă consider un binefăcător. În vara aceea şuncile au fost năpădite de viermi. Nimic, cu excepţia unei foame disperate, nu ne-ar fi putut convinge să le înghiţim. Raţia săptămânală de hrană abia dacă ajungea. În cazul nostru, şi de altfel în tot ţinutul, se obişnuia ca atunci când raţiile se terminau mai devreme de seara de sâmbătă, sau când erau complet dezgustătoare şi greţoase, să se vâneze ratoni şi oposumi în mlaştini. Vânătoarea trebuia să aibă însă loc noaptea, după încheierea zilei de muncă. Au fost plantatori ai căror sclavi n-au avut luni de zile la rând nicio altă sursă de carne decât cea obţinută în felul acela. Nimeni nu obiecta faţă de vânătoare, deoarece însemna economii cu afumătoarea; în plus, ratonii care erau omorâţi în felul acesta nu mai distrugeau porumbul. Animalele erau vânate cu câini şi bâte, sclavii neavând voie să folosească arme de foc.

Carnea ratonului era comestibilă, totuşi trebuie recunoscut că în tot regnul animal nu există nimic mai delicios ca oposumul la frigare. Oposumii erau animale micuţe, cu trup rotund şi alungit, de culoare albă, cu rât de porci şi coadă de şobolan. Ei săpau vizuini printre rădăcini şi în scorburile arborilor, şi erau stângaci şi cu mişcări lente. Erau însă creaturi şirete şi viclene. La cea mai uşoară atingere cu un băţ, se rostogoleau pe pământ şi se prefăceau moarte. Dacă vânătorul trecea atunci mai departe, în urmărirea altui animal, fără să se fi oprit pentru a-i frânge gâtul, existau mari şanse ca la întoarcere să nu-şi mai găsească vânatul. Animalul micuţ îşi păcălise inamicul – „făcuse pe mortul în păpuşoi” –, după care o tulise. Însă după o zi de muncă grea, sclavii obosiţi nu prea mai aveau chef să plece în mlaştină pentru a-şi vâna cina, şi în jumătate din cazuri preferau să se întindă nemâncaţi pe podeaua colibei. Stăpânul avea interes ca sclavii să nu se îmbolnăvească din cauza foametei, dar în acelaşi timp nici să nu se îngraşe din cauza abundenţei de hrană. În ochii lui, sclavii cei mai folositori erau supli şi fibroşi, precum caii de curse pregătiţi de întrecere, şi cam toţi sclavii pe plantaţiile de trestie-de-zahăr şi bumbac din lungul Râului Roşu erau aşa.

Coliba mea se găsea la vreo zece metri de malul bayoului şi, pentru că nevoia îl învaţă pe om, am găsit o modalitate de a obţine cantitatea necesară de hrană fără a mai fi nevoit să intru în fiecare noapte în pădure. Mai exact, m-am gândit să construiesc o cursă pentru peşti. Întrucât aveam deja în minte un plan, în duminica următoare am început să-l pun în practică. Mi-ar fi poate imposibil să le explic cititorilor ideea corectă şi completă a construcţiei, însă următoarele vor sluji ca descriere generală:

Se construieşte o cutie cu baza pătrată, având latura de patruzeci-cincizeci de centimetri, cu înălţimea mai mare sau mai mică în funcţie de adâncimea apei. Pe trei laturi ale cutiei sunt bătute în cuie scândurele sau şindrile, dar nu strâns lipite între ele, pentru a lăsa apa să curgă liber prin cutie. Pe latura a patra se montează o uşă, care poate luneca uşor în sus şi în jos prin canelurile tăiate în doi ţăruşi. După aceea se montează un fund mobil, care să poată fi ridicat fără dificultate până în vârful cutiei. În centrul fundului se află o gaură, în care este prins pe dedesubt capătul unei tije sau al unui băţ rotund; tija se ridică din centrul fundului mobil până în partea de sus a cutiei. Pe toată înălţimea tijei există foarte multe găuri prin care sunt băgate multe beţe subţiri, care ajung dintr-un perete în celălalt al cutiei. Atât

de multe beţişoare din acestea radiază din tijă în toate direcţiile, încât un peşte mai mare nu poate să treacă printre ele fără să le atingă. Cutia este după aceea introdusă în apă şi fixată astfel încât să stea locului.

Cursa este „amorsată” prin ridicarea uşiţei şi menţinerea ei în poziţia respectivă cu ajutorul altui băţ, cu un capăt sprijinit într-o crestătură de pe partea interioară a uşii, iar celălalt capăt sprijinit într-o crestătură din tija care se ridică din centrul fundului mobil. Momeala constă dintr-un pumn de mălai ud şi bumbac, care sunt amestecate şi rulate laolaltă până se întăresc, după care este plasată în partea din spate a cutiei. Un peşte care intră prin uşiţa ridicată şi se îndreaptă către momeală va lovi inevitabil unul dintre beţişoarele care rotesc tija, ceea ce face ca băţul care ţinea uşa deschisă să cadă şi peştele să rămână în cutie. Apucând partea de sus a tijei, fundul mobil este după aceea ridicat către suprafaţa apei, iar peştele este scos afară. Poate că astfel de curse au mai funcţionat şi înainte s-o construiesc pe a mea, dar eu nu văzusem niciuna. Bayou Boeuf este plin de peşti mari şi cu carne excelentă, iar după acest experiment al meu, rareori a lipsit peştele de la masa mea sau a tovarăşilor mei. În felul acesta a fost deschis un adevărat filon, a fost exploatată o resursă la care nu se gândiseră până atunci copiii înrobiţi ai Africii, care trudesc şi flămânzesc de-a lungul apei aceleia leneşe, totuşi bogate.

Cam în aceeaşi perioadă la care mă refer acum, în imediata noastră vecinătate s-a petrecut un eveniment care mi-a lăsat o impresie profundă şi care arată starea societăţii existente acolo, ca şi felul în care sunt deseori răzbunate afronturile. Pe celălalt mal al bayoului, vizavi de noi, se afla plantaţia domnului Marshall, care făcea parte din una dintre cele mai bogate şi aristocrate familii din ţinut. Un gentleman de lângă Natchez începuse să negocieze cu el cumpărarea domeniului. Într-o zi, pe plantaţia noastră a venit în mare grabă un mesager, spunând că pe proprietatea Marshall avea loc o bătălie sângeroasă şi înfricoşătoare, că se vărsase sânge şi că rezultatul avea să fie dezastruos dacă nu se intervenea numaidecât.

Când am ajuns la reşedinţa Marshall, am văzut o scenă care trebuie neapărat descrisă. Pe podeaua unei încăperi se afla leşul bărbatului din Natchez, în vreme ce Marshall, furios şi acoperit de răni şi de sânge, se plimba înainte şi înapoi, „suflând încă ameninţare şi ucidere”[19]. În cursul negocierii lor apăruse o dificultate, se schimbaseră cuvinte grele, iar apoi, odată cu scoaterea armelor, începuse lupta pe viaţă şi pe moarte care se sfârşise atât de regretabil. Marshall n-a fost arestat niciodată. În Marksville s-a ţinut un fel de judecată sau investigaţie, după care Marshall a fost achitat şi s-a întors pe plantaţie, unde mi s-a părut că a fost chiar mai respectat decât până atunci, fiindcă sufletul îi era pătat de sângele unui seamăn.

Epps s-a implicat în cazul lui, însoţindu-l în Marksville şi luându-i gălăgios apărarea în toate ocaziile. Cu toate acestea, ajutorul pe care i l-a oferit în această privinţă nu a împiedicat pe o rudă a aceluiaşi Marshall să încerce să-i ia viaţa. La masa de joc, între ei a izbucnit o încăierare, care s-a terminat printr-o duşmănie de moarte. Într-o bună zi, Marshall a apărut călare în faţa casei lui Epps, înarmat cu pistoale şi un cuţit lung de vânătoare, şi l-a provocat să iasă şi să pună capăt o dată pentru totdeauna dihoniei, fiindcă altfel avea să-l socotească un laş şi să-l împuşte ca pe un câine la prima ocazie. Stăpânul meu s-a abţinut să ridice mănuşa aruncată de duşmanul lui nu pentru că ar fi fost laş sau pentru că şi-ar fi făcut scrupule, ci, în opinia mea, pentru că a fost influenţat de soţia sa. Mai târziu s-au împăcat, după care cei doi au fost foarte apropiaţi.

Asemenea întâmplări, care ar aduce asupra părţilor implicate pedepse cuvenite şi pe drept meritate în statele din Nord, sunt frecvente pe bayou şi trec neobservate şi aproape necomentate. Toţi bărbaţii poartă asupra lor cuţite de vânătoare, iar când doi se ceartă, încep să se hăcuiască şi se înjunghie mai degrabă ca nişte sălbatici, decât să se comporte ca nişte făpturi civilizate şi luminate.

Existenţa Sclaviei în forma sa cea mai crudă are tendinţa de a le abrutiza latura sensibilă şi omenoasă a firii lor. Întrucât sunt zilnic martorii suferinţelor omeneşti – ascultând ţipetele de agonie ale sclavilor, privindu-i cum se zbat sub biciul nemilos, muşcaţi şi sfâşiaţi de câini, murind fără a fi băgaţi în seamă şi

îngropați fără linţoliu sau coşciug –, este aproape imposibil să te aştepţi la altceva decât să devină nişte brute, care nu dau doi bani pe viaţa omului. Este adevărat că în parohia Avoyelles există mulţi oameni buni şi miloşi – ca William Ford –, care pot privi cu milă suferinţele unui sclav, tot aşa cum există, în toată lumea, suflete sensibile şi compătimitoare, care nu pot asista cu indiferenţă la suferinţele oricărei creaturi pe care Atotputernicul a înzestrat-o cu viaţă. Cruzimea nu este vina stăpânului de sclavi, ci mai degrabă a sistemului în care trăieşte. El nu poate rezista influenţei mediului şi a societăţii care-l înconjoară. Învăţat din fragedă copilărie, din tot ceea ce vede şi aude, că vergeaua este pentru spinarea sclavului, el nu va fi în stare să-şi schimbe opiniile la maturitate.

Există stăpâni omenoşi, tot aşa cum există, cu siguranţă, stăpâni neomenoşi; există sclavi bine îmbrăcaţi, bine hrăniţi şi fericiţi, tot aşa cum există, cu siguranţă, sclavi pe jumătate goi, flămânzi şi nefericiţi; dar, instituţia care tolerează asemenea fapte rele şi neomenoase precum cele la care am asistat este crudă, injustă şi barbară. Oamenii pot scrie ficţiuni în care să-i zugrăvească pe criminali aşa cum sunt sau aşa cum nu sunt, pot să discute pe larg şi în profunzime despre beatitudinea ignoranţei, să vorbească cu frivolitate din fotolii confortabile despre plăcerile vieţii de sclav, dar lăsaţi-i să trudească cu sclavii pe câmp, să doarmă cu ei în colibă, să se hrănească alături de ei cu pleavă; lăsaţi-i să-i vadă biciuiţi, vânaţi, călcaţi în picioare şi vor reveni cu altă poveste. Lăsaţi-i să cunoască *inima* sărmanilor sclavi, să le afle gândurile secrete pe care nu cutează să le pronunţe în prezenţa albilor, lăsaţi-i să stea lângă ei în veghea tăcută a nopţii, să discute cu ei cu sinceritate despre „viaţă, libertate şi dreptul la fericire”[20] şi vor constata că nouăzeci şi nouă la sută dintre sclavi sunt îndeajuns de inteligenţi ca să-şi înţeleagă situaţia şi să păstreze în sufletele lor iubirea de libertate, la fel de înflăcărat ca ei înşişi.

• Capitolul XV

Muncile pe plantaţiile de trestie-de-zahăr – Modul de plantare a trestiei – Praşila trestiei – Stogurile de trestie – Tăierea trestiei – Descrierea cuţitului pentru trestie – Rânduirea – Pregătirea pentru recoltele următoare – Descrierea casei zahărului deţinute de Hawkins la Bayou Boeuf – Sărbătorile de Crăciun – Sezonul de petreceri al copiilor sclaviei – Prânzul de Crăciun – Roşul, culoarea favorită – Vioara şi consolarea pe care mi-o aducea – Dansul de Crăciun – Cocheta Lively – Sam Roberts şi rivalii lui – Cântecele sclavilor – Viaţa în Sud aşa cum este ea – Trei zile pe an – Sistemul căsătoriilor – Dispreţul Unchеşului Abram faţă de căsătorie

Întrucât nu mă pricepeam la culegerea bumbacului, Epps obişnuia să mă închirieze pe plantaţiile de trestie-de-zahăr în sezonul tăierii trestiei şi fabricării zahărului. Pentru serviciile mele, primea un dolar pe zi, bani cu care îmi suplinea locul pe plantaţia lui de bumbac. Tăiatul trestiei era o îndeletnicire care mi se potrivea, şi, timp de trei ani la rând, am avut şirul din frunte la Hawkins, conducând o echipă formată din cincizeci până la o sută de sclavi.

Într-un capitol anterior am descris modul de cultivare a bumbacului. Acum poate fi locul potrivit pentru a vorbi despre modul de cultivare a trestiei-de-zahăr.

Solul era pregătit în răzoare sau paturi, la fel ca pentru însămânţarea bumbacului, atâta doar că era arat mai adânc. Sădirea în rânduri se făcea la fel. Sădirea începea în ianuarie şi continua până în aprilie. O cultură de trestie-de-zahăr se planta doar o dată la trei ani. Trei recolte se culegeau înainte ca planta să fie secătuită.

În recoltare erau implicate trei echipe. Una lua trestia din claie sau stog şi-i tăia vârful şi frunzele tulpinii, lăsând doar partea sănătoasă. Fiecare îmbinare a trestiei avea un „ochi”, aşa cum sunt ochii cartofilor, din care răsărea un lăstar când era îngropat în sol. Altă echipă punea trestia în gropiţă, aşezând două tulpini una lângă alta, astfel încât îmbinările să fie câte una la zece-cincisprezece centimetri. A treia echipă, care urma cu sapele, trăgea pământ peste tulpini şi le acoperea la adâncimea de şapte-opt centimetri.

În maximum patru săptămâni, lăstarii apăreau deasupra solului, după care creşteau cu mare iuţeală. Cultura de trestie-de-zahăr era prăşită de trei ori, la fel ca bumbacul, atâta doar că peste rădăcini se trăgea o cantitate mai mare de pământ. Praşila se încheia de obicei până la 1 august. Pe la jumătatea lunii septembrie, se tăia ce era necesar pentru răsădire şi se stivuia în stoguri, aşa cum erau numite. În octombrie era gata pentru prelucrare, care se făcea în moară, sau casa zahărului, şi atunci începea tăierea generală. Lama cuţitului pentru tăierea trestiei-de-zahăr era lungă de patruzeci de centimetri şi lată de opt centimetri la mijloc, îngustându-se către vârf şi mâner. Lama era subţire şi, pentru a fi utilă, trebuia menţinută foarte ascuţită. Fiecare al treilea tăietor îi conducea pe ceilalţi doi, care îl încadrau. Tăietorul din frunte reteza dintr-o lovitură frunzele de pe tulpină, apoi tăia şi vârful pe porţiunea care era verde. El trebuia să fie atent să taie tot ce era verde de pe partea coaptă, deoarece sucul respectiv acrea melasa, care devenea astfel nevandabilă. După aceea, el reteza tulpina de la rădăcină şi o lăsa în urmă. Tovarăşii lui din dreapta şi din stânga aşezau tulpinile lor, pe care le tăiaseră în acelaşi fel, peste tulpina fruntaşului. La fiecare trei tăietori exista o cotigă, care-i urma, în care sclavi mai tineri aruncau tulpinile; după aceea cotiga era dusă la casa zahărului, unde tulpinile erau strivite.

Dacă plantatorul se temea de îngheţ, trestia-de-zahăr era rânduită. Rânduirea însemna tăierea timpurie a tulpinilor, urmată de aruncarea lor în lungime în făgaşul pentru apă, astfel încât vârfurile să acopere baza tulpinilor. Ele rămâneau aşa trei săptămâni sau o lună fără să se strice, şi ferite de îngheţ. La momentul potrivit, erau luate, curăţate şi duse la casa zahărului.

În luna ianuarie, sclavii intrau din nou pe câmp, pentru a pregăti altă recoltă. Solul era acum presărat de vârfurile şi frunzele tăiate din trestia de anul trecut. Într-o zi uscată, toate aceste frunze erau incendiate, iar focul se întindea pe tot câmpul, lăsându-l gol şi curat, gata pentru praşilă. Pământul era afânat în jurul rădăcinilor trestiilor vechi şi altă recoltă creştea din răsadurile de anul trecut. Acelaşi lucru se repeta şi în anul următor, dar în al treilea an răsadurile îşi pierdeau puterea şi câmpul trebuia arat şi plantat din nou. În al doilea an, trestia era mai dulce şi dădea o cantitate mai mare de melasă decât în primul an, iar în anul al treilea mai mult decât în al doilea.

În cele trei sezoane cât am muncit pe plantaţia Hawkins, am lucrat mult în casa zahărului. Hawkins era renumit pentru producţia celui mai alb soi de zahăr fin. Urmează o descriere generală a casei zahărului de pe proprietatea lui şi a procesului de fabricaţie:

Moara era o clădire uriaşă din cărămidă, aflată pe malul bayoului. Din clădire pornea un şopron deschis, lung de treizeci de metri şi lat de doisprezece-cincisprezece metri. Boilerul în care se genera aburul era situat în afara clădirii principale; maşinăriile şi motorul se aflau pe un soclu din cărămidă, la patru metri şi jumătate deasupra podelei, în interiorul clădirii. Maşinăriile învârteau doi cilindri mari din fier, cu diametrul de aproape un metru şi lungi de 2-2,5 metri. Ei se găseau deasupra soclului şi se roteau unul spre celălalt. Un transportor circular, din lanţ şi lemn, asemănător curelelor din piele utilizate în morile mici, pornea de la cilindrii din fier, ieşea din clădirea principală şi străbătea toată lungimea şopronului deschis. Cotigile în care trestia era adusă de pe câmp cât mai repede după tăiere erau descărcate pe laturile şopronului. În lungul transportorului circular erau dispuşi sclavii copii; aceştia trebuiau să-l umple cu trestie, care era dusă astfel prin şopron spre clădirea principală, unde cădea între cilindri, era strivită şi cădea pe alt transportor, care o scotea din clădirea principală şi o purta în direcţia opusă, depunând-o pe o vatră în care ardea permanent focul. Trestia trebuia arsă în felul acesta, fiindcă altfel ar fi umplut repede clădirea şi, mai ales, s-ar fi stricat în scurt timp şi ar fi putut declanşa molime. Sucul din trestie cădea într-o vană de sub cilindrii din fier, de unde ajungea într-un rezervor. De acolo porneau ţevi spre cinci filtre, fiecare cu capacitatea mai multor butoaie. Filtrele acelea erau umplute cu cărbune din oase, o substanţă care semăna cu pulberea de mangal. Ea se obţinea din oase calcinate în recipiente închise şi se folosea În scopul decolorării, prin filtrare, a sucului de trestie înainte de fierbere. Sucul trecea succesiv prin cele cinci filtre, după care ajungea într-un rezervor mare, aflat sub podeaua parterului, de unde o pompă acţionată de forţa aburului îl ridica printr-un decantor făcut din tablă de fier, unde era încălzit de abur, până fierbea. Din primul decantor, trecea prin ţevi în al doilea, apoi în al treilea, şi ajungea în oale închise din fier, prin care treceau ţevi umplute cu abur. Aflat în stare de fierbere, sucul trecea pe rând prin trei asemenea oale, după care alte ţevi îl purtau prin răcitorul de la parter. Răcitoarele erau lăzi din lemn cu fundurile făcute din plasă cu ochiuri foarte fine. Când intra în răcitoare şi se întâlnea cu aerul, siropul se cristaliza, iar melasa curgea imediat prin sită în cisterna de dedesubt. Rămânea atunci zahăr alb, sau căpăţână de zahăr, de cea mai bună calitate: curat şi alb ca zăpada. După răcire, era extras, ambalat în butoaie mari şi pregătit pentru piaţă. Melasa era urcată din nou, din cisternă la etaj, şi transformată în zahăr brun prin alt procedeu.

Existau şi mori mai mari, iar altele erau construite altfel decât cea pe care am încercat s-o descriu aici, dar poate niciuna nu era mai faimoasă pe Bayou Boeuf decât aceasta. Lambert, din New Orleans, era un partener al lui Hawkins, un om foarte bogat, care avea, după cum mi s-a spus, investiţii în peste patruzeci de plantaţii de trestie-de-zahăr din Louisiana.

•

Singurul răgaz de care se bucurau sclavii într-un an de muncă permanentă erau sărbătorile de Crăciun. Epps ne acorda trei zile libere; alţii acordau patru, cinci şi şase, în funcţie de măsura generozităţii fiecăruia. Erau singurele momente pe care sclavii le aşteptau cu interes sau plăcere. Se bucurau când venea noaptea, nu numai pentru că le aducea câteva ore de repaus, ci şi pentru că-i mai apropia cu o oră de Crăciun. Sărbătorile erau întâmpinate cu aceeaşi încântare de bătrâni şi de tineri; până şi Uncheşul

Abram înceta să-l mai glorifice pe Andrew Jackson, iar Patsey uita de numeroasele ei supărări în mijlocul veseliei generale a sărbătorilor. Era perioada ospeţelor, a jocurilor şi a zburdălniciilor – sezonul carnavalului printre copiii sclaviei. Acelea erau singurele zile în care li se acorda puţină libertate îngrădită, dar ei se bucurau din toată inima.

Plantatorii obişnuiau să ofere o „cină de Crăciun”, la care invitau sclavii de pe plantaţiile vecine să se alăture sclavilor lor; într-un an, cina respectivă era organizată de Epps, în anul următor de Marshall, apoi de Hawkins şi tot aşa. De obicei se strângeau laolaltă trei sute până la cinci sute de sclavi, care veneau pe jos, în căruţe, călare pe cai sau catâri, câte doi-trei pe aceeaşi şa, câteodată un băiat şi o fată, alteori o fată şi doi băieţi, iar alteori un băiat, o fată şi o femeie bătrână. Unchеşul Abram, călare pe un catâr, cu Mătuşa Phebe şi Patsey în spatele lui, mergând la trap spre o cină de Crăciun, erau o imagine obişnuită pe Bayou Boeuf.

Atunci, „în ziua aceea dintre toate cele din an”[21], sclavii se găteau în hainele lor cele mai bune. Haina de bumbac fusese curăţată şi spălată, ciotul unei lumânări din seu frecase pantofii, iar cei într-atât de norocoşi încât să aibă o pălărie fără bor şi-o aşezau elegant pe cap. Erau salutaţi însă cu aceeaşi cordialitate şi dacă veneau la ospăţ cu capul neacoperit şi desculţi. În general, femeile purtau basmale, dar dacă şansa le scosese în cale o panglică roşu-înfocat sau o boneţică veche a bunicii stăpânei, le purtau cu certitudine în asemenea ocazie. Roşul-închis, sângeriu, era în mod clar culoarea favorită printre domnişoarele înrobite pe care le-am cunoscut. Dacă nu aveau o panglică roşie în jurul gâtului, puteai fi sigur că toate firele de păr lânos de pe capetele lor erau legate cu şireturi roşii de un fel sau altul.

Masa se întindea sub cerul liber şi era încărcată cu fel de fel de soiuri de carne şi legume. În astfel de momente nu se mânca şuncă şi turte de mălai. Uneori, pregătirea mâncărurilor se făcea în bucătăria de pe plantaţie, alteori la umbra copacilor cu ramuri întinse. În cel din urmă caz, în sol se săpa un şanţ, care era umplut cu lemne, cărora li se dădea foc şi ardeau până se transformau în jar strălucitor, deasupra căruia se frigeau găini, raţe, curcani, purcei şi nu rareori câte un mistreţ întreg. Pe mese existau de asemenea biscuiţi făcuţi din făină, piersici şi alte fructe conservate, tarte şi tot felul de plăcinte, cu tot soiul de umpluturi, mai puţin cele cu carne tocată, care le erau necunoscute. Numai sclavul care a trăit tot timpul din raţia lui sărăcăcioasă de mălai şi şuncă putea aprecia asemenea ospeţe. Mulţi albi se adunau ca să asiste la bucuria lor gastronomică.

Sclavii se aşezau la masa rustică – bărbaţii pe o latură şi femeile pe latura de vizavi. Doi sclavi între care existase probabil un schimb de tandreţuri izbuteau în mod invariabil să se aşeze faţă în faţă, fiindcă omniprezentul Cupidon nu şovăia în a-şi trimite săgeţile şi în inimile lor simple. Fericirea pură şi exuberantă lumina toate feţele negre. Dinţii ca fildeşul, care contrastau cu pielea lor întunecată, păreau a fi două dâre albe pe toată lungimea mesei. De jur împrejurul bucatelor de zaiafet, o mulţime de ochi se rostogoleau în extaz. Chicotele şi râsetele se amestecau cu zăngăniturile tacâmurilor şi veselei. Cotul lui Cuffee lovea coastele vecinului său, propulsat de un imbold involuntar de încântare, Nelly scutura un deget spre Sambo şi râdea, doar ea ştia de ce, şi astfel veselia şi glumele curgeau neîntrerupt.

După ce cărnurile dispăreau şi gâtlejurile flămânde ale copiilor trudei erau satisfăcute, pe locul următor în ordinea distracţiilor venea dansul de Crăciun. Întotdeauna, ocupaţia mea în zilele acelea de gală a fost să cânt la vioară. În mod proverbial, rasa africană este mare amatoare de muzică, şi printre tovarăşii mei de sclavie erau mulţi cu un simţ al ritmului uimitor de dezvoltat, care puteau cânta cu dexteritate la banjo; dar, cu riscul de a părea înfumurat, trebuie totuşi să declar că eu eram considerat Taurul Bătrân de pe Bayou Boeuf. De multe ori, stăpânul meu primea scrisori, uneori de la peste cincisprezece kilometri depărtare, care-i solicitau să mă trimită să cânt la un bal sau festival al albilor. El primea o compensaţie, iar eu mă întorceam cu firfirici zornăindu-mi în buzunare – contribuţiile suplimentare de la cei pe care-i încântasem. Aşa am devenit foarte cunoscut pe tot bayoul. De câte ori Platt Epps era văzut trecând prin aşezare cu vioara în mână, tinerii şi tinerele din Holmesville ştiau că va

avea loc o petrecere. „Încotro, Platt?” și „Ce-avem diseară, Platt?” erau întrebări ce răsunau dinspre toate uşile şi ferestrele, iar de multe ori, când nu exista o grabă anume de a răspunde unor insistenţe presante, Platt scotea arcuşul şi, poate stând călare pe catârul lui, susţinea un spectacol în faţa copiilor încântaţi, strânşi în jurul lui pe stradă.

Vai, nu ştiu cum aş fi putut îndura anii lungi de sclavie dacă n-ar fi existat vioara mea iubită! Ea m-a introdus în casele mari, ea m-a uşurat de multe zile de muncă pe câmp, mi-a asigurat mici comodităţi ale vieţii – pipe şi tutun, şi perechi suplimentare de încălţări –, iar adesea m-a îndepărtat de prezenţa unui stăpân sever, pentru a mă face părtaş la scene de veselie şi antren. A fost tovarăşa mea, prietena sufletului meu, triumfând sonor când eram voios şi consolându-mă melodios când eram trist. Adesea, la miezul nopţii, când somnul pierea speriat din colibă şi când contemplarea sorţii mele îmi tulbura sufletul, vioara îmi cânta o melodie alinătoare. În zilele sfinte de duminică, când erau permise una-două ore de tihnă, ea mă însoţea în vreun loc tăcut de pe malul bayoului, unde, ridicându-şi glasul, conversa blând şi plăcut. Ea mi-a făcut cunoscut numele prin ţinut, mi-a adus prieteni care, altfel, nu m-ar fi băgat în seamă, mi-a oferit un loc de onoare la banchetele anuale şi mi-a asigurat primirea cea mai gălăgioasă şi mai bucuroasă la dansul de Crăciun. Dansul de Crăciun! Ah, ce plăcere! Dacă v-aţi săturat de fiii şi fiicele trândăviei, care se mişcă cu pas măsurat, de melc nepăsător, prin cotilionul care şerpuieşte fără grabă, dacă doriţi să vedeţi iuţeala, sau „poezia mişcării” – dublată de fericire autentică, dezlănţuită şi nestăvilită –, atunci mergeţi în Louisiana şi priviţi sclavii care dansează sub lumina stelelor în seara de Crăciun.

Cu ocazia Crăciunului de care îmi amintesc acum şi a cărui descriere va sluji ca prezentare generală a zilei aceleia, balul a fost deschis de domnişoara Lively şi domnul Sam, cea dintâi de pe domeniul Stewart, iar al doilea de pe domeniul Roberts. Era bine ştiut că Sam nutrea o pasiune arzătoare pentru Lively, ca şi alt băiat al lui Marshall şi altul al lui Carey, deoarece Lively era cu adevărat *plină de viaţă*[22] şi cocheta cu toţi, frângându-le inimile. Victoria i-a aparţinut atunci lui Sam Roberts, deoarece, ridicându-se după ospăţ, ea i-a întins mâna pentru prima „figură”, preferându-l rivalilor săi. Aceştia au fost destul de dezamăgiţi şi, scuturând furioşi din capete, au sugerat apăsat că le-ar plăcea să se repeadă la domnul Sam şi să-i tragă o chelfăneală. Însă nicio explozie de mânie n-a tulburat chipul imperturbabil al lui Samuel, în timp ce picioarele îi zburau ca beţele de tobă, în sus şi-n jos pe lângă partenera lui fermecătoare. Toţi cei prezenţi i-au ovaţionat răsunător şi, incitaţi de aplauze, au continuat şi după ce ceilalţi obosiseră şi se opriseră pentru o clipă să-şi tragă răsuflările. Totuşi, strădaniile supraomeneşti ale lui Sam l-au copleşit până la urmă, lăsând-o pe Lively să se rotească singură ca un titirez. În clipa aceea, unul dintre rivalii lui Sam, Pete Marshall, a sărit şi a început să danseze şi să se contorsioneze în toate felurile imaginabile, parcă decis să-i arate domnişoarei Lively şi lumii întregi că Sam Roberts era lipsit de importanţă.

Iubirea lui Pete îi depăşea însă posibilităţile. Figurile acelea pline de energie l-au sufocat şi a căzut ca un sac golit. A fost atunci momentul ca Harry Carey să-şi încerce norocul, dar Lively l-a sufocat şi pe el în scurt timp, în mijlocul uralelor generale, care i-au întărit pe deplin reputaţia de „fata cea mai iute” de pe bayou.

După ce se termina o „serie”, alta îi lua locul, iar bărbatul sau femeia care rămânea cel mai mult pe podea primea laudele cele mai răsunătoare, şi astfel dansul continua până se lumina de zi. El nu înceta dacă vioristul înceta să mai cânte, ci, într-un astfel de caz, dansatorii cântau o muzică numai de ei ştiută. Se numea „răpăiala” şi era însoţită de cântecele acelea lipsite de sens, compuse mai degrabă pentru adaptarea lor la un ritm sau o măsură anume, decât în scopul exprimării vreunei idei. Răpăiala se efectua prin lovirea genunchilor cu palmele, urmată de pocnirea palmelor laolaltă, după care umărul drept era lovit cu palma stângă şi umărul stâng cu palma dreaptă, iar în tot acest timp picioarele nu stăteau locului şi se cânta, poate, următorul cântec:

„Pârâul lui Harper și râu zgomotos,
Draga mea, noi vom trăi de-a pururi;
Iar apoi ne vom duce la indieni,
Tot ce vreau în viața asta
Este o soție frumoasă și-o plantație mare.

Corul:

În sus pe stejar și-n jos pe râu.
Doi supraveghetori și-un negrișor.”

Sau, dacă cuvintele acestea nu sunt potrivite pentru melodia cerută, poate că se cântă „Moș Ochi de Porc”, un specimen de versificație destul de solemn și surprinzător, care, pentru a fi apreciat, trebuie auzit însă în Sud. El sună astfel:

„Cine-a fost eroina cât am lipsit?
Frumoasa fetiță cu corsaj.
Ochi de Porc!
Moș Ochi de Porc,
Dar și Hosey!

Niciodată n-am văzut alta la fel,
Vine-acum o fetiță cu corsaj.
Ochi de Porc!
Moș Ochi de Porc,
Dar și Hosey!”

Sau poate următorul cântec, poate la fel de lipsit de sens, însă plin de melodie, așa cum răsună pe buzele negrilor:

„Ebo Dick și Jurdan’s Jo,
Ăștia doi negrotei mi-au furat fata.

Corul:

Haide, Jim, tare,
Merge, Jim, tare,
Vorbește, Jim, tare” etc.

Moșul Dan cel negru, negru ca smoala,
A fost tare mulțumit că n-a fost acolo.
Haide, Jim, tare” etc.

În restul sărbătorilor care urmau Crăciunului, sclavii căpătau permise și puteau merge oriunde doreau pe o rază limitată, sau puteau rămâne să muncească pe plantație, caz în care erau remunerați. Rareori însă era acceptată această situație din urmă. Cu prilejul sărbătorilor, ei puteau fi văzuți alergând în toate părțile, fericiți ca orice alți muritori de pe fața pământului. Erau făpturi diferite de cele de pe câmp; relaxarea temporară, absența, chiar și de scurtă durată, a fricii și a biciului, produceau o metamorfoză reală în aspectul și purtarea lor. Ei își petreceau timpul vizitându-se, plimbându-se, reînnoind prietenii vechi sau, poate, reînviind o relație veche ori își satisfăceau orice alte plăceri se iveau. Aceea era „viața

în Sud așa cum e în realitate”[23], *trei zile pe an*, după cum am descoperit – celelalte trei sute șaizeci și două fiind zile de oboseală, teamă, suferințe și trudă permanentă.

În timpul sărbătorilor se încheiau frecvent căsătorii, dacă se poate spune că între sclavi există o asemenea instituție. Singura ceremonie necesară înainte de a pătrunde în „sfânta taină” era obținerea acceptului proprietarilor respectivi. De obicei, căsătoriile erau încurajate de stăpânii de sclave. Oricare dintre părți putea să aibă cât de mulți soți sau soții îngăduia proprietarul, și oricare era liber să-l abandoneze pe celălalt după cum dorea. Evident, legea divorțului și a bigamiei nu erau aplicabile proprietăților. Dacă soția nu aparținea aceleiași plantații ca soțul, acesta din urmă o putea vizita în serile de sâmbătă, în cazul în care distanța nu era prea mare. Soția Unchеșului Abram locuia la zece kilometri de Epps, pe Bayou Huff Power, și el avea permisiunea să o viziteze o dată la fiecare două săptămâni, dar îmbătrânea, așa cum am spus, și adevărul este că uitase de ea în ultima vreme. Unchеșul Abram nu-și permitea să irosească din timpul rezervat meditațiilor lui asupra generalului Jackson – flirturile conjugale erau minunate pentru tinerii fără minte, dar nelalocul lor pentru un filosof serios și profund ca el.

• Capitolul XVI

Supraveghetorii – Cum sunt ei înarmaţi şi însoţiţi – Omorul – Execuţia de la Marksville – „Vizitiii” sclavi – Numit „vizitiu” la întoarcerea pe Bayou Boeuf – „Practica este mama învăţăturii” – Încercarea lui Epps de a-i reteza gâtul lui Platt – Cum am scăpat de el – Protejat de stăpână – Interzicerea scrierii şi citirii – Obţinerea unei coli de hârtie după nouă ani de eforturi – Scrisoarea – Armsby, albul afurisit – Încrederea parţială în el – Trădarea lui – Suspiciunile lui Epps – Cum au fost alungate – Arderea scrisorii – Armsby pleacă de pe bayou – Dezamăgire şi disperare

Cu excepţia vizitei mele în parohia St. Mary şi absenţa în timpul sezoanelor de recoltare a trestiei-de-zahăr, am muncit în permanenţă pe plantaţia Epps. Stăpânul meu era considerat un plantator mic, neavând suficiente braţe de muncă pentru a necesita serviciile unui supraveghetor, astfel încât juca el însuşi acest rol. Pentru că nu avea capacitatea de a-şi mări numărul de sclavi, obişnuia să-i închirieze în timpul sezonului important de recoltare a bumbacului.

Pe domeniile mai mari, care foloseau cincizeci, o sută sau poate chiar două sute de culegători, un supraveghetor era absolut indispensabil. Domnii aceia apăreau călare pe câmp, înarmaţi, fără excepţie, după ştiinţa mea, cu pistoale, cuţit de vânătoare şi bici, şi însoţiţi de câţiva câini. Echipaţi în felul acesta, ei îi urmau pe sclavi, fiind foarte atenţi la tot ce făceau. Atributele cerute unui supraveghetor erau inima de piatră, brutalitatea şi cruzimea. Misiunea lui era de a produce recolte mari, iar dacă reuşea acest lucru, nu conta câtă suferinţă lăsa în urmă. Prezenţa câinilor era necesară pentru urmărirea vreunui fugar, care putea încerca uneori să evadeze, aşa cum se întâmpla de pildă când, slăbit şi bolnav, nu-şi putea menţine şirul sau nu mai rezista loviturilor de bici. Pistoalele erau rezervate pentru orice situaţii periculoase, întrucât existaseră cazuri când asemenea arme fuseseră necesare. Întărâtat şi împins spre un acces de furie incontrolabilă, până şi sclavul se întorcea uneori împotriva opresorului său. Eşafodul fusese ridicat în luna ianuarie a anului trecut în Marksville, iar cu un an în urmă acolo fusese executat un sclav care-şi ucisese supraveghetorul. Cazul se petrecuse nu la mulţi kilometri de plantaţia lui Epps de pe Râul Roşu. Sclavul fusese însărcinat să despice buşteni pentru a obţine stâlpi de gard, dar în timpul zilei, supraveghetorul îl trimisese cu un comision, care-i ocupase atâta timp, încât îi fusese imposibil să termine sarcina primită iniţial. În ziua următoare fusese chemat să dea socoteală, însă faptul că pierduse timpul din cauza comisionului nu era o scuză, şi i se poruncise să îngenuncheze şi să-şi dezvelească spinarea pentru a fi biciuit. Cei doi erau în pădure, singuri, şi nu puteau fi văzuţi sau auziţi. Băiatul se supusese, până ce, înnebunit de nedreptatea aceea şi scos din minţi de durere, sărise în picioare şi, înhăţând un topor, îl tăiase pur şi simplu în bucăţi pe supraveghetor. Nu făcuse după aceea nicio încercare de a-şi ascunde fapta, ci se grăbise să meargă la stăpânul lui, îi povestise cele întâmplate şi se declarase gata să-şi ispăşească păcatul cu preţul vieţii. Fusese dus la eşafod şi, în timp ce frânghia îi era pusă în jurul gâtului, îşi păstrase atitudinea bravă şi neînfricată, iar prin ultimele lui cuvinte îşi justificase acţiunea.

Supraveghetorul îi avea în imediată subordine pe aşa-zişii „vizitii”, al căror număr era proporţional cu cel al sclavilor de pe câmp. „Vizitiii” erau tot negri, care, pe lângă faptul că trebuiau să-şi culeagă propria normă de bumbac, erau siliţi să-şi biciuie echipele. Bicele le atârnau de gât şi, dacă nu le foloseau aşa cum se cuvenea, erau ei înşişi biciuiţi. Se bucurau totuşi de unele privilegii; de exemplu, la tăierea trestiei-de-zahăr, sclavilor nu li se îngăduia să stea jos suficient de mult timp pentru a-şi mânca prânzul. Cotigi umplute cu turte de mălai, gătite la bucătărie, soseau la amiază pe câmp. Turtele erau distribuite de „vizitii” şi trebuiau mâncate cât mai repede.

Când sclavul înceta să mai transpire, aşa cum se întâmpla adesea când era silit să muncească peste

puterile lui, cădea la pământ, complet neajutorat. Atunci era sarcina „vizitiului” să-l tragă la umbra bumbacului, a trestiilor aflate în picioare sau a unui copac din preajmă, unde arunca peste el găleți cu apă sau folosea alte mijloace pentru a-l face să transpire din nou, după care i se poruncea să-și continue munca.

Când am sosit prima dată la Epps, la Huff Power, „vizitiu” era Tom, unul dintre negrii lui Roberts, un bărbat voinic și foarte sever. După plecarea lui Epps la Bayou Boeuf, onoarea aceea deosebită mi-a fost acordată mie. Până în clipa plecării mele, a trebuit să port un bici în jurul gâtului pe câmp. Dacă Epps era prezent, nu îndrăzneam să mă port cu blândețe, deoarece nu aveam creștineasca tărie de caracter a unui bine-cunoscut Unchi Tom ca să pot înfrunta mânia stăpânului meu, refuzând să aplic pedepsele ce reveneau acelei funcții. Doar în felul acesta am scăpat de martiriul imediat pe care l-a suferit el și, în plus, i-am scutit pe tovarășii mei de multe suferințe, așa cum s-a dovedit până la urmă. Am aflat în scurtă vreme că Epps, indiferent dacă venea sau nu la câmp, era mereu cu ochii pe noi. De pe verandă, din spatele unor arbori învecinați sau din alt punct de observație pitit, el veghea permanent. Dacă vreunul dintre noi fusese leneș sau ineficient, existau mari șanse ca acest lucru să ni se reproșeze când ne întorceam acasă și, întrucât pentru el era o chestiune de principiu să condamne toate abaterile pe care le afla, făptașul era sigur că va fi pedepsit pentru încetineala cu care lucrase, dar în același timp eram pedepsit și eu fiindcă permisesem așa ceva.

Pe de altă parte, Epps era mulțumit dacă mă văzuse folosind biciul fără șovăială. „Practica e mama învățăturii”, într-adevăr, iar în cei opt ani de experiență ca „vizitiu”, am învățat să folosesc biciul cu o dexteritate și o precizie uimitoare, expediindu-i vârful la un fir de păr de spinarea, urechea sau nasul cuiva, dar fără a le atinge niciodată. Dacă Epps mă privea de la depărtare, sau dacă noi aveam motive să bănuim că se furișa prin vecinătate, începeam să mânuiesc biciul cu vigoare și, potrivit înțelegerii noastre, sclavii tresăreau și zbierau ca în agonie, deși niciunul dintre ei nu fusese măcar atins. Dacă Epps își făcea apariția, Patsey profita de ocazie să se plângă, atunci când putea fi auzită, că Platt îi biciuia tot timpul, iar Unchește Abram, cu un aer de onestitate care-i era specific, declara fără înconjur că îi biciuisem mai rău decât îi bătuse generalul Jackson pe inamici la New Orleans. Așa ceva mergea dacă Epps nu era beat și într-una dintre stările sale animalice. În caz contrar însă, câțiva sau mai mulți dintre noi trebuiau, în mod inevitabil, să sufere. Uneori, violența stăpânului căpăta o formă periculoasă, punând în primejdie viețile șeptelului său uman. Odată, nebunul beat s-a gândit să se distreze retezându-mi beregata.

Fusese plecat la Holmesville, unde participase la un concurs de tir, și niciunul dintre noi nu l-a simțit când s-a întors. Pe când prășeam alături de Patsey, ea a exclamat pe neașteptate cu glas scăzut:

— Platt, tu-l vezi pe Moș Rât chemându-mă la el?

Privind într-o parte, l-am zărit într-adevăr la marginea câmpului, făcând semne și strâmbându-se, așa cum avea obiceiul când era pe jumătate beat. Înțelegându-i intențiile lubrice, Patsey a început să plângă. I-am șoptit să nu ridice ochii și să-și continue munca, de parcă nu l-ar fi observat. Suspectând însă cum stăteau lucrurile, Epps s-a împleticit în scurt timp către mine, clocotind de furie.

— Ce i-ai spus lui Pats? a întrebat el, suduind.

I-am dat un răspuns evaziv, ceea ce n-a făcut altceva decât să-i sporească violența.

— De când ești tu proprietarul plantației ăsteia, ia *zi*, negroteiul d…cului? a întrebat el cu un pufnet plin de răutate și, în același timp, mi-a prins cu o mână gulerul cămășii, iar mâna cealaltă a vârât-o în buzunar. Acum o să-ți retez gâtul ăsta de cioroi, asta o să fac, a urmat el scoțându-și cuțitul din buzunar.

N-a izbutit totuși să-l deschidă cu o singură mână, până când, într-un final, i-a apucat lama între dinți. Văzând că era pe punctul de a reuși, am considerat că trebuia să scap de el, fiindcă în starea nesăbuită în care se găsea în momentul acela, era evident că nu glumea sub nicio formă. Cămașa îmi era descheiată în față și, când m-am răsucit iute și am sărit de lângă Epps, care nu-mi dăduse drumul cămășii, aceasta a lunecat imediat de pe trup. După aceea nu mi-a fost deloc greu să mă feresc de el. Mă urmărea până își

pierdea răsuflarea, apoi se oprea până și-o recăpăta, suduia și-și relua alergarea. Când îmi poruncea să vin la el, când se străduia să mă convingă, dar am fost prudent să păstrez o distanță respectuoasă. În felul acesta am dat ocol câmpului de câteva ori, el repezindu-se disperat după mine, iar eu ferindu-mă de fiecare dată, mai degrabă amuzat decât speriat, știind prea bine că, după ce se va trezi, va râde de propriile lui prostii de bețivan. În cele din urmă, am zărit-o pe stăpână stând lângă gardul curții și privindu-ne manevrele pe jumătate serioase, pe jumătate comice. Trecând direct pe lângă el, am alergat spre ea. Văzând-o, Epps nu m-a urmat. A rămas pe câmp o oră sau mai bine, timp în care eu i-am povestit stăpânei amănuntele celor petrecute. Acum se înfuriase ea, acuzându-i și pe Patsey, și pe soțul ei. Până la urmă, Epps a venit spre casă, dar acum se trezise aproape complet și mergea sfios, cu mâinile la spate și încercând să pară inocent ca un copil.

Când s-a apropiat, doamna Epps a început să-l mustruluiască imediat, abătând asupra lui o sumedenie de epitete destul de lipsite de respect și întrebându-l despre motivul pentru care dorise să-mi reteze beregata. Epps s-a minunat la auzul cuvintelor ei și, spre surprinderea mea, a jurat pe toți sfinții din calendar că nici nu-mi vorbise în ziua aceea.

— Platt, negrotei mincinos, mi s-a adresat el cu nerușinare, am vorbit *eu cu tine*?

Nu este prudent să contrazici un stăpân, chiar dacă spui adevărul. De aceea am tăcut, iar când a intrat în casă, m-am întors pe câmp și incidentul n-a mai fost pomenit niciodată.

La scurt timp după aceea s-a petrecut un eveniment în urma căruia am fost cât pe-aci să divulg secretul adevăratului meu nume și trecut, pe care le tăinuisem de atâta vreme și cu atâta grijă și de care, eram convins, depindea scăparea mea finală. La puțină vreme după ce mă cumpărase, Epps mă întrebase dacă știam să scriu și să citesc și, când îl informasem că primisem ceva instruire în această privință, mă anunțase, apăsat, că dacă mă prindea vreodată cu o carte, ori cu toc și cerneală, avea să-mi aplice o sută de bice. Voia să înțeleg clar că el cumpăra „negrotei” ca să muncească, nu ca să se educe. Nu mi-a pus niciodată vreo întrebare despre trecutul meu sau despre locul de origine. Pe de altă parte, stăpâna m-a întrebat deseori despre Washington, pe care-l credea orașul meu de baștină, și nu numai o dată a remarcat că nici nu vorbeam, și nici nu mă comportam precum ceilalți „negrotei” și era sigură că cutreierasem prin lume mai mult decât recunoșteam.

Marele meu obiectiv, la care n-am renunțat niciodată, a fost să găsesc un mijloc prin care să duc în secret la oficiul poștal o scrisoare adresată unor prieteni sau familiei din Nord. Dificultatea unei asemenea acțiuni nu poate fi înțeleasă de cineva neobișnuit cu restricțiile severe care-mi erau impuse. În primul rând, nu dispuneam de toc, cerneală și hârtie. În al doilea rând, un sclav nu-și putea părăsi plantația fără permis, iar un șef de poștă n-ar fi acceptat o scrisoare de la un sclav dacă nu era însoțită de instrucțiunile scrise ale stăpânului său. Am stat nouă ani în sclavie și am fost permanent atent, cu ochii-n patru, până am avut norocul să obțin o foaie de hârtie. Într-o iarnă, pe când Epps se afla în New Orleans, unde își vindea bumbacul, stăpâna m-a trimis la Holmesville să ridic mai multe articole, printre care și coli de hârtie pentru scris. Mi-am însușit o foaie și am ascuns-o în colibă, sub scândura pe care dormeam.

După diverse experimente, am izbutit să produc cerneală, fierbând scoarță de arțar alb, iar tocul l-am fabricat dintr-o pană luată din aripa unei rațe. Când toți dormeau în colibă, la lumina tăciunilor, întins pe scândura care-mi slujea drept pat, am izbutit să completez o epistolă destul de lungă, descriind situația în care mă aflam. Am adresat-o unei vechi cunoștințe din Sandy Hill, rugând-o să întreprindă măsuri pentru a-mi restabili libertatea. Am păstrat multă vreme scrisoarea aceea, gândindu-mă la fel de fel de modalități prin care putea fi depusă în siguranță la oficiul poștal. În cele din urmă, în ținutul nostru a apărut un străin de stare modestă, pe nume Armsby, care căuta un post de supraveghetor. I s-a prezentat lui Epps și a rămas câteva zile pe plantație, apoi s-a dus la vecinul Shaw, unde a stat câteva săptămâni. Shaw era înconjurat în general de personaje nevrednice, el însuși fiind cunoscut ca un cartofor și lipsit de principii. O luase de nevastă pe sclava sa Charlotte, care-i născuse mai mulți mulatri. Până la urmă,

Armsby a decăzut într-atât, încât a fost silit să lucreze alături de sclavi. Un alb care să muncească pe câmp este un spectacol rar şi neobişnuit pe Bayou Boeuf. Eu am profitat de toate ocaziile pentru a-i cultiva prietenia în particular, dorind să-i obţin încrederea în asemenea măsură încât să am curaj să-i înmânez o scrisoare. M-a informat că vizita în mod repetat Marksville, un oraş aflat la vreo treizeci de kilometri depărtare, şi mi-am propus ca scrisoarea să fie expediată de acolo.

Cântărind cu prudenţă modul cel mai potrivit de a-l aborda în privinţa subiectului, am sfârşit prin a-l întreba pur şi simplu dacă putea să-mi ducă o scrisoare la oficiul poştal Marksville cu prima ocazie când ajungea acolo. Nu i-am divulgat însă că eu o scrisesem şi nici ce conţinea, pentru că mă temeam că m-ar putea trăda şi ştiam că trebuia să-i ofer un stimulent de natură financiară, înainte de a putea avea încredere în el. La ora unu noaptea, m-am furişat în tăcere afară din coliba mea şi, traversând câmpul spre plantaţia lui Shaw, l-am găsit pe Armsby dormind pe verandă. Nu aveam decât nişte firfirici – câştigurile reprezentaţiilor pe care le susţinusem cu vioara –, dar i-am promis toate bogăţiile de pe lume, dacă-mi va face favoarea cerută. L-am implorat să nu mă dea în vileag în cazul în care nu-mi putea îndeplini cererea. El şi-a dat cuvântul de onoare că va pune scrisoarea la oficiul poştal din Marksville şi că va fi de-a pururi un secret sfânt. Deşi scrisoarea era tot timpul în buzunarul meu, n-am cutezat să i-o încredinţez atunci, ci, spunându-i că o voi scrie într-o zi sau două, i-am urat noapte bună şi m-am întors în coliba mea. Mi-a fost imposibil să alung bănuielile pe care le nutream, şi am rămas treaz toată noaptea, examinând în minte cel mai sigur plan pe care să-l urmez. Eram dispus să risc mult pentru a-mi atinge scopul, dar dacă, dintr-un motiv sau altul, scrisoarea ar fi căzut în mâinile lui Epps, ar fi însemnat o lovitură de moarte pentru năzuinţele mele. Eram „cu totul buimăcit”[24].

Bănuielile mi-au fost într-adevăr întemeiate, aşa cum o dovedesc cele petrecute în continuare. După două zile, pe când răzuiam bumbacul pe câmp, Epps s-a aşezat pe gardul dintre plantaţia sa şi cea a lui Shaw, astfel încât să ne poată urmări munca. La un moment dat a apărut Armsby, care s-a aşezat lângă el. Cei doi au rămas acolo două-trei ore, timp în care am fost sfâşiat de ghearele neliniştii.

În noaptea aceea, pe când îmi frigeam şunca, Epps a intrat în colibă cu biciul în mână.

— Măi băiete, mi s-a adresat el, am înţeles că am un negrotei amărât, care scrie scrisori şi-ncearcă să-i convingă pe albi să le pună la poştă pentru el. Mă-ntreb dacă tu ştii cine poate fi?

Temerile mele cele mai cumplite se adeveriseră şi, deşi poate să nu fie considerată pe de-a-ntregul lăudabilă, recurgerea la duplicitate şi minciuna făţişă a fost singura soluţie care mi-a părut validă, ţinând seama de circumstanţe.

— Nu ştiu despre ce-i vorba, stăpâne Epps, i-am răspuns afişând un aer de ignoranţă şi surprindere. Nu ştiu absolut nimic despre asta, conaşule.

— N-ai fost tu acum două nopţi la Shaw? a continuat el cu întrebările.

— Nu, stăpâne, am răspuns prompt.

— Nu i-ai cerut tu tipului ăluia, Armsby, să-ţi pună o scrisoare la poştă în Marksville?

— Doamne Dumnezeule, stăpâne, n-am schimbat cu el mai mult de trei cuvinte în viaţa mea. Nu ştiu ce vrei să spui.

— Armsby mi-a povestit, a urmat el, că printre negroteii mei şi-a vârât diavolul coada, că trebuie să fiu foarte atent la unul, fiindcă altfel va fugi, iar când l-am întrebat de ce credea asta, mi-a zis că tu ai venit la Shaw şi l-ai trezit în toiul nopţii şi l-ai rugat să-ţi ducă o scrisoare la Marksville. Acum ce mai ai de zis, aud?

— Tot ce pot să zic, stăpâne, i-am replicat, este că nu-i nici urmă de adevăr în vorbele acelea. Cum să fi scris eu o scrisoare fără hârtie şi cerneală? Şi cui aş fi putut trimite o scrisoare, dacă nu ştiu pe unde trăiesc prietenii mei? Despre Armsby ăla umblă vorba că-i un beţiv mincinos şi că nu-l crede nimeni. Stăpâne, tu ştii că eu spun întotdeauna adevărul şi că n-am plecat niciodată de pe plantaţie fără permis. Stăpâne, eu cred că ştiu ce gânduri are de fapt Armsby. N-a vrut cumva să-l angajezi ca supraveghetor?

— Ba da, aşa-i, a încuviinţat Epps.

— Asta-i! El vrea să te convingă că toți am vrea să fugim, și că de aceea ar fi bine să angajezi un supraveghetor care să fie cu ochii pe noi. A născocit toată povestea asta cusută cu aţă albă pentru că vrea să-și asigure o slujbă. Nu-i decât o minciună, stăpâne, poți să fii sigur în privința asta.

Epps a căzut pe gânduri o vreme, impresionat în mod vădit de credibilitatea teoriei mele, și a exclamat:

— Să fiu al d…cului, Platt, dacă nu cred că spui adevărul! Mă ia de prost dacă își imaginează că poate veni la mine cu scorneli de-astea, nu? Poate că zice că mă poate trage pe sfoară, poate că zice că-s nepriceput și că nu pot avea grijă și singur de negrii mei, nu? Ce zice el – moș Epps e moale și fraier, da? Ha, ha, ha! Al d…cului, Armsby! Să pui câinii pe el, Platt.

Iar după multe alte comentarii descriptive despre caracterul general al lui Armsby și despre propria sa capacitate de a se îngriji de afaceri și de propriii lui „negrotei”, Epps a părăsit coliba. Imediat cum a ieșit, am azvârlit scrisoarea în foc și, cu inimă deznădăjduită și disperată, am privit cum epistola care mă costase atâta neliniște și frământări, și pe care sperasem s-o trimit ca solie spre tărâmul libertății, se scorojea și se zgârcea pe tăciuni, dispărând în fum și scrum. Mizerabilul trădător Armsby a fost alungat la scurtă vreme după aceea de pe plantația lui Shaw, spre marea mea ușurare, pentru că mă temeam că l-ar fi putut aborda din nou pe Epps și poate chiar l-ar fi convins să-i dea crezare.

N-am știut încotro să-mi caut salvarea. Speranțele îmi încolțeau în piept, doar pentru a fi strivite și distruse. Vara vieții îmi trecea; simțeam că îmbătrânesc prematur, că alți câțiva ani adăugați trudei, suferințelor sufletești și miasmelor otrăvitoare ale mlaștinilor aveau să-și încheie lucrarea asupra mea – aveau să mă ducă în îmbrățișarea mormântului unde să putrezesc și să fiu uitat. Respins, trădat, cu speranța într-un ajutor frântă, nu puteam decât să mă ghemuiesc pe pământ și să gem îndurerat. Speranța eliberării era unica lumină care-mi mai mângâia sufletul. Acum, raza aceea pâlpâia din ce în ce mai slab; următoarea suflare de dezamăgire avea s-o stingă cu totul, lăsându-mă să bâjbâi în bezna miezului de noapte până la sfârșitul vieții.

• Capitolul XVII

Wiley ignoră sfaturile Mătușii Phebe și Uncheșului Abram și este prins de patrulă – Organizația și îndatoririle ei – Wiley fuge – Speculații cu privire la el – Neașteptata lui întoarcere – Capturarea lui pe Râul Roșu și detenția în închisoarea din Alexandria – Descoperit de Joseph B. Roberts – Supunerea câinilor în anticiparea evadării – Fugarii din Great Pine Woods – Capturați de Adam Taydem și indieni – Augustus ucis de câini – Nelly, sclava lui Eldret – Povestea lui Celeste – Mișcarea concertată – Lew Cheney, trădătorul – Ideea insurecției

Anul 1850 la care am ajuns acum, omițând multe episoade neinteresante pentru cititor, n-a fost norocos pentru tovarășul meu Wiley, soțul lui Phebe, a cărui fire taciturnă și retrasă îl ținuse până acum în planul al doilea. Deși Wiley deschidea rareori gura și își vedea discret și modest de treaba lui, fără să crâcnească, în inima acestui „negrotei" tăcut ardea intens dorința de a se înfrăți. În exuberanța încrederii în sine, ignorând filosofia Uncheșului Abram și nebăgând deloc în seamă sfaturile Mătușii Phebe, el a avut nesăbuința de a încerca o vizită nocturnă la o colibă din vecini fără să aibă permis.

Tovărășia în care s-a aflat a fost atât de atrăgătoare, încât Wiley nu și-a dat seama cum a trecut timpul decât atunci când s-au ivit zorii pe neașteptate. Alergând spre casă cât îl țineau picioarele, el a sperat să ajungă înainte de semnalul goarnei, dar, din nefericire, a fost zărit pe drum de o companie de patrulă.

Nu știu cum stau lucrurile în alte locuri aflate sub negura sclaviei, dar pe Bayou Boeuf exista o organizație de patrulare, așa cum se autointitula, care se ocupa de prinderea și biciuirea sclavilor pe care-i găsea rătăcind în afara plantațiilor. Patrulele umblau călare, înarmate și însoțite de câini, și erau conduse de un căpitan. Aveau dreptul, fie acordat prin lege, fie prin consens general, de a pedepsi după voie orice persoană de culoare pe care o găseau fără permis în afara domeniului stăpânului său, ba chiar s-o și împuște dacă încerca să fugă. Fiecare companie de patrulă se ocupa de o anumită zonă de pe bayou. Ele erau plătite de plantatori, care contribuiau cu sume proporționale cu numărul de sclavi pe care-i dețineau. Tropotul copitelor lor putea fi auzit la orice oră din noapte și, în mod frecvent, puteau fi văzute mânând un sclav înaintea lor sau ducându-l, cu o funie legată de gât, spre plantația stăpânului său.

Wiley a luat-o la fugă înaintea unei asemenea patrule, gândindu-se că va putea ajunge la colibă fără să fie prins, dar unul dintre câinii lor, un copoi mare și vorace, l-a înhățat de un picior, imobilizându-l. Patrula l-a biciuit cu asprime și l-a adus legat la Epps. De la acesta a primit altă flagelare, și mai severă, astfel că tăieturile provocate de curele și mușcăturile dulăului l-au adus într-o stare mizerabilă – abia dacă se mai putea mișca. Îi era imposibil să-și poată menține ritmul la cules și de aceea n-a existat oră în care Wiley să nu simtă arsura biciului stăpânului pe spinarea care devenise o rană deschisă, sângerândă. Suferințele au devenit intolerabile și, în cele din urmă, a hotărât să fugă. Fără a-și destăinui intenția nici chiar soției sale, Phebe, a început pregătirile pentru a-și pune planul în aplicare. După ce și-a gătit rația pentru toată săptămâna, a părăsit cu grijă coliba într-o noapte de duminică, după ce tovarășii săi adormiseră. Când goarna a sunat dimineață, Wiley nu și-a făcut apariția. A fost căutat prin colibe, în pătulul pentru porumb, în casa bumbacului și în toate ungherele și cotloanele domeniului. Toți am fost luați la întrebări în încercarea de a afla orice informație care ar fi putut arunca o lumină asupra dispariției lui bruște sau a locului unde se afla acum. Epps a tunat și a fulgerat, apoi, încălecându-și calul, a galopat la plantațiile vecine, întrebând în stânga și în dreapta. Căutarea a fost în van. Nu s-a descoperit absolut nimic care să arate ce se întâmplase cu bărbatul dispărut. Câinii au fost duși la mlaștină, însă n-au izbutit să-i găsească urma. Dădeau roată prin pădure, adulmecând pământul, dar, în scurtă vreme, se întorceau invariabil în locul de unde plecaseră.

Wiley evadase, şi o făcuse atât de secret şi de precaut, încât îi evitase şi-i derutase pe toţi urmăritorii. Au trecut zile, ba chiar săptămâni, şi nu s-a auzit nimic despre el. Epps n-a făcut altceva decât să ocărască şi să suduie. Când rămâneam doar între noi, sclavii, Wiley era unicul subiect de conversaţie. Am făcut multe speculaţii pe seama lui: unii sugerau că s-ar fi înecat într-un bayou, deoarece nu era un înotător priceput, alţii că fusese devorat de aligatori sau muşcat de un şarpe-mocasin veninos, ai cărui colţi aduc sigur şi rapid moartea. Gândurile noastre calde şi sincere se îndreptau cu toată simpatia spre bietul Wiley, oriunde s-ar fi aflat el. Multe rugi s-au înălţat de pe buzele Uncheşului Abram, implorând Cerul să-l păzească în siguranţă pe rătăcitor.

Spre marea noastră surpriză, el a apărut după vreo trei săptămâni, când pierduserăm orice speranţă de a-l revedea. Ne-a povestit că atunci când părăsise plantaţia, intenţionase să ajungă în Carolina de Sud, la vechea reşedinţă a stăpânului Buford. Peste zi stătea ascuns în ramurile vreunui copac, iar noaptea mergea prin mlaştini. În cele din urmă, într-o dimineaţă, a ajuns pe malul Râului Roşu. Pe când se întreba cum l-ar fi putut traversa, a fost acostat de un alb, care i-a cerut permisul. Neavând aşa ceva şi fiind în mod vădit un fugar, Wiley a fost dus în Alexandria, oraşul de reşedinţă al parohiei Rapides, şi azvârlit în închisoare. Din întâmplare, după câteva zile, Joseph B. Roberts, unchiul doamnei Epps, s-a aflat în Alexandria şi, intrând în închisoare, l-a recunoscut. Wiley muncise pe plantaţia lui în perioada în care Epps locuise la Huff Power. Roberts a plătit taxa de eliberare şi i-a scris un permis; acesta conţinea şi o notă pentru Epps, în care-i cerea să nu-l biciuiască pe Wiley, pe care l-a trimis la Bayou Boeuf. Speranţa în cererea aceea şi asigurarea lui Roberts că va fi respectată de Epps l-au susţinut pe tot drumul spre casă. Aşa cum este lesne de bănuit, cererea respectivă a fost complet ignorată. După ce a fost ţinut în nesiguranţă trei zile, Wiley a fost dezbrăcat şi silit să îndure una dintre cele mai inumane flagelări la care sărmanii sclavi sunt adesea supuşi. A fost prima şi ultima lui tentativă de a evada. Cicatricele lungi de pe spinarea sa, pe care avea să le poarte în mormânt, îi reaminteau permanent de pericolele unei asemenea acţiuni.

În cei zece ani cât am fost proprietatea lui Epps, n-a existat nicio zi în care să nu examinez posibilitatea evadării. Am întocmit multe planuri, pe care la momentul respectiv le-am considerat excelente, dar pe care le-am abandonat pe rând. Cine n-a trăit într-o asemenea situaţie nu poate înţelege miile de obstacole care se înalţă în calea sclavului evadat. Împotriva lui se ridică mâinile tuturor albilor, patrulele sunt atente permanent, copoii sunt gata să-i ia urma, iar natura terenului face imposibil mersul în siguranţă. M-am gândit totuşi că poate va sosi o vreme când voi traversa din nou mlaştina şi am concluzionat că trebuia să fiu pregătit pentru câinii lui Epps, în cazul în care m-ar fi urmărit. El avea câţiva dulăi, dintre care unul era un vânător de sclavi recunoscut şi cel mai feroce şi sălbatic dintre toţi câinii. Când ieşeam la vânătoare de ratoni sau oposumi, nu scăpăm niciodată ocazia de a-i biciui cu brutalitate, şi în felul acesta am reuşit până la urmă să-i subjug complet. Se temeau de mine şi-mi ascultau imediat glasul, pe când alţii n-aveau nicio putere asupra lor. Nu mă îndoiam că, dacă m-ar fi urmărit şi m-ar fi ajuns, s-ar fi temut să mă atace.

În ciuda certitudinii că vor fi capturaţi, fugarii umplu continuu pădurile şi mlaştinile. Mulţi dintre ei, când sunt bolnavi sau atât de istoviţi încât nu mai pot munci, fug în mlaştini, acceptând să sufere pedeapsa pe care o capătă pentru asemenea faptă, doar pentru a obţine o zi sau două de odihnă.

Pe vremea când îi aparţinusem lui Ford, fusesem fără să vreau mijlocul prin care se descoperise ascunzătoarea a şapte-opt sclavi, care sălăşluiau în „Great Pine Woods”. Adam Taydem obişnuia să mă trimită frecvent de la joagăr la luminiş, ca să iau provizii. Pe atunci, pe toată distanţa respectivă se întindea o pădure deasă de pini. Cam pe la ora zece într-o seară cu lună frumoasă, pe când mergeam pe drumul de Texas întorcându-mă la joagăr cu o jumătate de carcasă de porc într-un sac, auzisem paşi în urma mea şi, când mă întorsesem, zărisem doi negri în haine de sclavi care se apropiau rapid. Unul dintre ei ridicase o bâtă, de parcă ar fi vrut să mă lovească, iar celălalt se repezise să-mi smulgă sacul. Izbutisem să mă feresc de amândoi şi, prinzând o scurtătură de pin, o azvârlisem cu atâta putere în capul

unuia dintre ei, încât îl doborâsem la pământ, unde rămăsese aparent fără cunoştinţă. În clipa aceea, alţi doi negri îşi făcuseră apariţia de pe o parte a drumului. Înainte de a reuşi însă să mă prindă, trecusem de ei şi o luasem la goană spre joagăr. Când îi povestisem lui Adam aventura mea, el se grăbise în satul indian şi, trezindu-i pe Cascalla şi pe alţi câţiva membri ai tribului, porniseră în urmărirea tâlharilor, îi însoţisem până la locul atacului, unde descoperiserăm o baltă de sânge pe drum, acolo unde se prăbuşise cel pe care-l lovisem cu scurtătura de pin. După ce căutaseră cu atenţie şi mult timp prin pădure, un indian descoperise un fir de fum care se ridica printre crengile câtorva pini căzuţi, ale căror vârfuri se uniseră laolaltă. Locul acela fusese înconjurat cu multă grijă şi toţi foştii sclavi fuseseră prinşi. Ei fugiseră de pe o plantaţie din vecinătatea lui Lamourie şi stăteau ascunşi aici de trei săptămâni. Nu avuseseră niciun gând rău la adresa mea, ci voiseră doar să mă sperie şi să-mi ia sacul. După ce mă observaseră trecând spre Ford la căderea nopţii şi, bănuind natura misiunii mele, mă urmăriseră, mă văzuseră sacrificând şi tranşând porcul, apoi plecând către joagăr. Fuseseră strâmtoraţi cu mâncarea, şi nevoia îi împinsese la măsura aceea extremă. Adam îi dusese la închisoarea parohiei şi fusese răsplătit cu generozitate.

Nu de puţine ori fugarul îşi pierde viaţa în tentativa de evadare. Domeniul lui Epps se învecina pe o latură cu cel al lui Carey, o plantaţie întinsă pe cel puţin şase sute de hectare de trestie, care producea 2.200-2.300 de butoaie de zahăr; de pe un hectar se obţineau de obicei cam trei butoaie şi trei sferturi. Pe lângă trestia-de-zahăr, Carey mai cultiva 200-250 de hectare cu porumb şi bumbac. Cu an în urmă, el avusese 153 de sclavi muncitori la câmp, şi aproape la fel de mulţi copii, iar în fiecare an închiria o mulţime de braţe de lucru în sezonul de recoltă.

Unul dintre „vizitiii” lui negri se numea Augustus, şi era un băiat inteligent şi plăcut. În timpul sărbătorilor şi ocazional, când lucram pe câmpuri învecinate, ne cunoscuserăm şi, în cele din urmă, legaserăm între noi o prietenie caldă şi reciprocă. Cu o vară în urmă, el avusese nenorocul să-şi atragă nemulţumirea supraveghetorului, o brută grosolană şi fără suflet, care-l biciuise cu cruzime. Augustus fugise şi, ajungând la o claie de trestii de pe plantaţia lui Hawkins, se ascunsese în vârful ei. Toţi cei cincisprezece câini ai lui Carey care fuseseră puşi pe urma lui îi găsiseră în scurt timp ascunzătoarea. Înconjuraseră claia, lătrând şi sărind pe ea, dar nu reuşiseră să ajungă la tânăr. În cele din urmă, călăuziţi de hărmălaia copoilor, urmăritorii ajunseseră la claie, iar supraveghetorul, urcându-se pe ea, îl trăsese pe fugar afară. Când Augustus căzuse pe pământ, toţi câinii năvăliseră asupra lui şi, înainte de a putea fi alungaţi, îi muşcaseră şi-i mutilaseră îngrozitor trupul, colţii lor ajungându-i până la os într-o sută de locuri. Fusese ridicat, legat pe un catâr şi dus acasă. Acela fusese însă ultimul necaz al lui Augustus, care zăcuse nemişcat până a doua zi, când moartea îl găsise pe sărmanul băiat şi-l eliberase cu blândeţe de agonie.

Nu era un lucru neobişnuit nici ca sclavele să încerce să evadeze. Nelly, o fată a lui Eldret, cu care am lucrat la cherestea o vreme în „Big Cane Brake”, a stat ascunsă trei zile în pătulul pentru porumb al lui Epps. Noaptea, când familia lui dormea, se strecura pe domeniu după mâncare şi se întorcea în pătul. Am ajuns însă la concluzia că n-ar mai fi fost sigur nici pentru noi s-o mai lăsăm să rămână, şi de aceea s-a întors la propria ei colibă.

Iată însă şi cazul cel mai remarcabil al unei evadări cu succes din faţa câinilor şi a vânătorilor. Una dintre fetele lui Carey se numea Celeste, avea nouăsprezece-douăzeci de ani şi era mai albă decât proprietarul ei, sau decât oricare dintre odraslele lui. Trebuia s-o priveşti cu foarte multă atenţie pentru a distinge în trăsăturile ei cea mai vagă urmă de sânge african. Un străin nu şi-ar fi imaginat niciodată că era urmaşa unor sclavi. Într-o noapte, târziu, stăteam în coliba mea şi cântam în surdină la vioară, când uşa s-a deschis încetişor, iar Celeste a apărut în faţa mea. Era palidă şi trasă la faţă. N-aş fi fost mai surprins nici dacă un spectru s-ar fi ivit din adâncurile pământului.

— Cine eşti? am întrebat, după ce am privit-o câteva clipe.

— Mi-e foame, dă-mi nişte şuncă, a sosit răspunsul ei.

Prima mea impresie a fost că era o tânără stăpână cu minţile rătăcite, care, după ce fugise de acasă, umblase fără să ştie pe unde şi fusese atrasă spre coliba mea de sunetul viorii. În scurt timp însă, vederea veşmântului grosolan din bumbac, specific sclavilor, a infirmat ipoteza respectivă.

— Cum te numeşti? am întrebat-o din nou.

— Celeste, mi-a răspuns. Îi aparţin lui Carey şi am stat două zile printre palmieri. Sunt bolnavă şi nu pot lucra, şi mai bine aş muri în mlaştină decât să mai fiu biciuită de supraveghetor. Câinii lui Carey nu mă vor urmări. Au încercat să-i pună pe urmele mele, dar între ei şi Celeste există un secret şi nu vor asculta poruncile diavoleşti ale supraveghetorului. Dă-mi nişte carne, sunt moartă de foame.

Mi-am împărţit cu ea raţia sărăcăcioasă şi, în timp ce înfuleca, mi-a povestit cum izbutise să evadeze şi şi-a descris ascunzătoarea. Pe marginea mlaştinii, la niciun kilometru de casa lui Epps, exista un loc întins, de sute de hectare, plin cu palmieri înalţi şi deşi, ale căror ramuri se împleteau, formau o boltă atât de compactă, încât nu putea fi străpunsă de razele soarelui. Acolo era întotdeauna amurg, chiar şi în toiul celei mai luminoase zile. În centrul desişului aceluia vast, pe care nimeni nu-l explora, cu excepţia şerpilor – un loc sumbru şi solitar –, Celeste ridicase o colibă rudimentară din crengi uscate, căzute pe pământ, pe care le acoperise cu frunze de palmieri. Acela îi era adăpostul. Nu se temea de câinii lui Carey, tot aşa cum eu nu mă temeam de câinii lui Epps. O realitate pe care nu mi-am putut-o niciodată explica este aceea că există oameni pe care copoii refuză să-i caute. Celeste era un asemenea om.

Câteva nopţi la rând, Celeste a venit în coliba mea să mănânce. Într-una din seri, câinii noştri au lătrat la apropierea ei, ceea ce l-a trezit pe Epps şi l-a determinat să dea o raită pe domeniu. N-a descoperit-o pe fată, dar după aceea n-am mai considerat prudent s-o las să intre în curte. Când se făcea linişte deplină, eu îi duceam provizii într-un loc pe care-l conveniserăm împreună, de unde venea să le ia.

Aşa şi-a petrecut Celeste cea mai mare parte a verii. Şi-a recăpătat sănătatea şi s-a făcut puternică şi viguroasă. Urletele animalelor sălbatice pot fi auzite tot anul, noaptea, pe marginile mlaştinii. În câteva rânduri, animalele s-au apropiat peste noapte de fată, trezind-o cu mârâituri. Îngrozită de apropierea lor, ea a decis până la urmă să-şi abandoneze sălaşul solitar şi, întorcându-se la stăpânul ei, a fost pusă cu capul în jug şi biciuită, după care a fost trimisă înapoi pe câmp.

Cu un an înainte de sosirea mea în ţinut, avusese loc o mişcare concertată printre unii sclavi de pe Bayou Boeuf, care sfârşise însă tragic. A fost, presupun, un caz îndeajuns de notoriu ca să ajungă în gazete, dar tot ce ştiu eu provine din relatările celor care trăiau pe atunci în imediata vecinătate a locului faptelor. Devenise un subiect de interes general în toate colibele de sclavi de pe bayou şi, fără îndoială, avea să fie transmis generaţiilor viitoare, aşa cum le era tradiţia. Lew Cheney, cu care făcusem cunoştinţă – un negru viclean, mai inteligent decât media rasei lui, dar lipsit de scrupule şi cu suflet perfid –, concepuse planul organizării unei frăţii îndeajuns de puternice pentru a răzbi împotriva oricărei opoziţii, în drumul lor spre teritoriul vecin al Mexicului.

Ca punct de adunare fusese ales un loc îndepărtat, în adâncul mlaştinii, dincolo de plantaţia Hawkins. În toiul nopţii, Lew trecuse de la o plantaţie la alta, predicând o cruciadă spre Mexic şi, la fel ca Petre Sihastrul[25], stârnise agitaţie oriunde îşi făcuse apariţia. În cele din urmă, se strânseseră mulţi sclavi fugari; în pădure fuseseră aduşi catâri furaţi şi porumb cules de pe câmpuri, ca şi şunci luate din afumători. Dar ascunzătoarea le-a fost descoperită tocmai când expediţia era gata să pornească. Convins de eşecul planului, şi pentru a câştiga favorurile stăpânului său şi a evita consecinţele pe care le bănuia inevitabile, Lew Cheney a decis să-şi sacrifice în mod deliberat tovarăşii. Părăsind în taină tabăra, el i-a anunţat pe plantatori despre sclavii care se adunaseră în mlaştini şi, în loc să le declare scopul real, a afirmat că intenţionau să iasă la prima ocazie favorabilă şi să-i omoare pe toţi albii de pe bayou.

Această informaţie, exagerată pe măsură ce trecea din gură în gură, a terorizat tot ţinutul. Fugarii au fost înconjuraţi şi luaţi prizonieri, duşi în lanţuri la Alexandria şi linşaţi de populaţie. Nu numai ei, ci şi mulţi care au fost suspectaţi, deşi erau complet nevinovaţi, au fost ridicaţi de pe câmpuri şi din colibe, după care, fără măcar o tentativă de proces sau judecată, au fost trimişi la eşafod. Până la urmă,

plantatorii de pe Bayou Boeuf s-au revoltat împotriva unei asemenea distrugeri nesăbuite a proprietăţii, dar măcelul lipsit de discriminare n-a încetat decât după ce a sosit un regiment de soldaţi de la un fort de pe graniţa cu Texasul, care a demolat spânzurătorile şi a deschis porţile închisorii din Alexandria. Lew Cheney a scăpat basma curată, ba chiar a fost răsplătit pentru trădarea sa. El trăieşte şi acum, însă numele lui este disprețuit şi blestemat de toţi cei din rasa lui din parohiile Rapides şi Avoyelles.

Ideea unei insurecţii nu reprezenta însă o noutate în rândul populaţiei înrobite de pe Bayou Boeuf. Nu doar o dată m-am alăturat unor discuţii serioase în care a fost examinat subiectul, şi au existat ocazii când un singur cuvânt din partea mea ar fi putut aduna sute de tovarăşi de sclavie. Am înţeles însă că fără arme sau muniţie, deşi chiar şi cu acelea, o asemenea acţiune ar fi dus la o înfrângere sigură, la dezastru şi la moarte, şi întotdeauna mi-am ridicat glasul împotriva ei.

Ţin minte prea bine speranţele exagerate pe care le-au nutrit sclavii în timpul războiului cu Mexicul. Vestea victoriei a umplut de veselie casa mare, dar a adus numai tristeţe şi dezamăgire în colibe. După părerea mea – şi am avut ocazia să cunosc câte ceva din sentimentele despre care vorbesc –, n-ar fi existat nici cincizeci de sclavi pe malurile lui Bayou Boeuf care să nu întâmpine cu încântare nemăsurată apropierea unei armate invadatoare.

Se înşală amarnic cei care cred că sclavii ignoranţi şi înjosiţi nu cunosc mărimea răului la care sunt supuşi. Se înşală de asemenea cei care-şi închipuie că ei se ridică din genunchi, cu spinările zdrenţuite şi sângerânde, dovedind numai spirit de supunere şi iertare. Poate o să vină o zi – *va veni* o zi, dacă rugăminţile le sunt auzite – o zi teribilă de răzbunare, când stăpânii vor cerşi, la rândul lor, milă.

• Capitolul XVIII

O'Niel tăbăcarul – Conversația cu Mătușa Phebe auzită – Epps și tăbăcirea – Înjunghierea Unchișului Abram – Rana urâtă – Epps este gelos – Patsey lipsește – Întoarcerea ei de la Shaw – Harriet, soția negresă a lui Shaw – Epps furios – Patsey îi respinge acuzațiile – Este legată în pielea goală de patru țăruși – Flagelarea inumană – Jupuirea lui Patsey – Frumusețea zilei – Găleata cu apă sărată – Rochia îmbibată de sânge – Patsey devine melancolică – Gândurile ei despre Dumnezeu și eternitate – Despre Paradis și libertate – Efectul biciuirii sclavilor – Fiul cel mare al lui Epps – „Copilul este tatăl omului"

Wiley a suferit mult sub mâinile stăpânului Epps, așa cum am povestit în capitolul anterior, dar în privința aceasta n-a dus-o mai rău decât nefericiții lui tovarăși. „Cruțarea toiagului"[26] era un precept respins de stăpânul nostru, care cădea des pradă stărilor de proastă dispoziție, iar în asemenea momente nu avea nevoie de prea multe motive ca să recurgă cu promptitudine la pedepse. Circumstanțele care au dus la penultima biciuire primită de mine însumi vor arăta cât de puțin îi trebuia lui Epps ca să recurgă la bici.

Un anume domn O'Niel, care locuia în apropiere de Big Pine Woods, l-a vizitat pe Epps cu dorința de a mă cumpăra. El era tăbăcar, avea o afacere extinsă și intenționa să mă introducă în tainele meseriei lui. Mătușa Phebe le-a auzit conversația pe când pregătea masa pentru prânz în casa mare, iar seara, când s-a întors în curte, a venit în fugă la mine, intenționând, desigur, să mă copleșească cu vestea. A descris în detaliu tot ce auzise, iar Mătușa Phebe era o persoană ale cărei urechi nu scăpau niciodată vreun cuvințel din discuțiile purtate în prezența ei. Bătrâna a repetat atât de mult și de răsunător „Conașu' Epps o să te vândă unui tăbăcar-șef din Pine Woods", încât a atras atenția stăpânei, care stătea pe verandă și ne asculta, neobservată, conversația.

— Mătușă Phebe, i-am zis, m-aș bucura să fie așa. M-am săturat de răzuirea bumbacului și aș prefera să fiu tăbăcar. Sper să mă cumpere.

O'Niel nu m-a cumpărat însă, deoarece părțile nu s-au înțeles asupra prețului, iar a doua zi dimineață s-a întors acasă. La scurt timp după ce plecase, Epps a apărut pe câmp. Nimic nu va înfuria mai tare un stăpân, mai ales pe unul ca Epps, decât sugestia că unul dintre servitorii lui ar dori să-l părăsească. Doamna Epps îi repetase soțului ei cuvintele pe care le spusesem în seara anterioară Mătușii Phebe, așa cum am aflat de la aceasta ulterior, fiindcă stăpâna îi menționase că ne auzise discuția. După ce a sosit la câmp, Epps s-a îndreptat direct spre mine.

— Așadar, Platt, te-ai săturat să mai răzuiești bumbacul, da? Ai vrea să pleci – suntem călători, așa-i? Deci, îți place să călătorești, poate pentru sănătatea ta, da? Bănuiesc că te simți mai presus de răzuirea bumbacului. Și vrei să te apuci de tăbăcărie? I-o meserie bună aia – o meserie a naibii de bună. Un negrotei businessman! Cred c-o să mă bag și eu în afacerea asta. În genunchi, și scoate-ți zdreanța de pe spinare! O să-mi încerc și eu mâna la tăbăcit.

L-am implorat cu sinceritate și m-am străduit să-l înmoi cu scuze, dar în van. Nu exista alternativă, așa că, îngenunchind, mi-am oferit spinarea goală pentru a fi biciuită.

— Cum îți place *tăbăcirea*? a exclamat el, când cureaua din piele mi s-a abătut peste trup. Cum îți place *tăbăcirea*? a repetat el la fiecare lovitură.

Mi-a aplicat douăzeci-treizeci de lovituri, rostind neîncetat cuvântul „tăbăcire" într-o expresie sau alta. După ce m-a „tăbăcit" suficient, mi-a îngăduit să mă ridic și, cu un râset pe jumătate răutăcios, m-a asigurat că dacă tot îmi mai plăcea meseria aceea, avea să-mi ofere și alte lecții, oricând doream. De data aceasta, a remarcat el, fusese doar o lecție scurtă de „*tăbăcire*" – dar data viitoare, avea să mă „frăgezească".

Şi Uncheşul Abram era tratat în mod frecvent cu brutalitate, deşi era una dintre făpturile cele mai blânde şi mai credincioase din lume. El mi-a fost tovarăş de colibă mulţi ani. Chipul lui purta o expresie de bunăvoinţă plăcută ochiului. Omul ne privea pe toţi paternal, sfătuindu-ne mereu cu sobrietate şi chibzuinţă.

Într-o după-amiază, când m-am întors de la plantaţia Marshall, unde fusesem trimis cu un comision al stăpânei, l-am găsit zăcând pe podeaua colibei, cu straiele îmbibate de sânge. Mi-a spus că fusese înjunghiat! Pe când împrăştia bumbac pe teren, Epps sosise băut acasă, de la Holmesville. Le găsise tuturor păcate şi dăduse atât de multe porunci care se contraziceau reciproc, încât era imposibil de executat vreuna dintre ele. Uncheşul Abram, a cărui inteligenţă se deteriora, se zăpăcise şi comisese o greşeală lipsită însă de urmări. Epps fusese atât de furios, încât, cu nesăbuinţa pricinuită de băutură, se repezise asupra lui şi-l înjunghiase în spate. Rana era lungă şi urâtă, dar, din fericire, cuţitul nu pătrunsese destul de adânc ca să fie fatală. A fost cusută de stăpână, care şi-a muştruluit soţul cu multă severitate, acuzându-l de neomenie şi declarând că nu se aştepta la nimic bun de la el, decât să aducă familia la sapă de lemn – pentru că avea să-i omoare pe toţi sclavii de pe plantaţie într-unul dintre accesele lui de beţie.

Se întâmpla des ca Epps s-o bată pe Mătuşa Phebe cu un scaun sau cu un băţ din lemn, dar biciuirea cea mai crudă dintre toate la care am fost silit să asist – pe care nu mi-o pot reaminti niciodată cu alt sentiment decât de oroare – s-a abătut asupra nefericitei Patsey.

După cum am povestit, gelozia şi ura doamnei Epps făcuse mizerabilă viaţa de zi cu zi a tinerei şi agilei ei sclave, şi sunt fericit să cred că în destule ocazii eu am fost motivul pentru care a fost evitată pedepsirea fetei. În absenţa lui Epps, stăpâna îmi poruncea adesea s-o biciuiesc fără niciun temei. Eu o refuzam, spunând că mă temeam de nemulţumirea stăpânului, şi, în câteva rânduri, chiar m-am aventurat s-o contrazic în privinţa tratamentului aplicat lui Patsey. Am încercat s-o conving că fata nu era responsabilă de faptele de care era acuzată şi, întrucât era sclavă şi prin urmare cu totul supusă voinţei stăpânului ei, doar el putea fi tras la răspundere.

În cele din urmă „gelozia, monstrul cu ochi verzi”[27] s-a furişat şi în sufletul lui Epps. Acela a fost momentul în care s-a alăturat soţiei răzbunătoare, împărtăşind aceeaşi satisfacţie diabolică în faţa suferinţelor fetei.

Într-o zi de duminică în vremea praşilei, nu cu mult timp în urmă, ne spălam hainele pe malul bayoului aşa cum ne stătea în obicei, când am observat că Patsey lipsea. Epps a strigat-o, dar n-a primit niciun răspuns. Nimeni n-o observase părăsind curtea, şi toţi ne-am întrebat unde plecase. După două ore a fost văzută apropiindu-se din direcţia plantaţiei lui Shaw. Aşa cum am amintit, bărbatul acela era un desfrânat notoriu, şi nu se afla în relaţii amicale cu Epps. Harriet, soţia lui negresă, cunoscând necazurile lui Patsey, se purta blând cu ea şi de aceea fata obişnuia s-o viziteze de câte ori avea ocazia. Vizitele ei erau motivate exclusiv de prietenie, dar în mintea lui Epps a pătruns treptat bănuiala că o altă pasiune, mult mai carnală, o ducea într-acolo – că fata nu se întâlnea cu Harriet, ci mai degrabă cu vecinul lui, un neruşinat şi un libertin. La întoarcerea acasă, Patsey şi-a găsit stăpânul cuprins de o furie înfricoşătoare. Violenţa lui a alarmat-o în asemenea măsură, încât a încercat la început să evite răspunsurile directe la întrebările lui, ceea ce n-a făcut decât să-i sporească suspiciunile. În cele din urmă, fata şi-a îndreptat mândră spatele şi, cu glas indignat, i-a negat curajos afirmaţiile.

— Stăpâna nu-mi dă săpun cu care să mă spăl, aşa cum face cu ceilalţi, a zis Patsey, şi ştiţi bine din ce motiv. M-am dus la Harriet ca să iau o bucată – şi, rostind aceste cuvinte, a scos săpunul dintr-un buzunar al rochiei şi i l-a arătat. De aceea am mers la Shaw, conaşule Epps, şi bunul Dumnezeu ştie că n-a fost nimic altceva.

— Minţi, târâtură neagră! a zbierat Epps.

— *Nu* mint, conaşule. Şi dac-o să mă omorâţi, tot asta voi spune.

— Da? Stai atunci să te potolesc eu. O să te-nvăţ eu să nu mai mergi la Shaw. Scot eu scrobeala din

tine! a șuierat el aprig printre dinții încleștați.

S-a răsucit după aceea către mine și mi-a poruncit să bat patru țăruși în pământ, arătând cu vârful cizmei locurile unde îi dorea. După ce am bătut țărușii, a poruncit ca Patsey să fie dezbrăcată la piele. Au fost aduse apoi frânghii, iar ea a fost legată cu fața în jos, cu încheieturile mâinilor și picioarelor ferm prinse de țăruși. Urcându-se pe verandă, Epps a luat un bici greu și, punându-l în mâinile mele, mi-a poruncit s-o lovesc. Oricât mi-ar fi fost de greu, a trebuit să-i dau ascultare. Îndrăznesc să spun că în ziua aceea n-a mai existat niciunde pe fața pământului o asemenea demonstrație diavolească precum cea care a urmat.

Stăpâna Epps stătea pe verandă, în mijlocul copiilor, și privea cu o satisfacție nemiloasă. Sclavii erau strânși laolaltă, la mică depărtare, iar privirile lor trădau tristețea din suflet. Sărmana Patsey a implorat jalnic milă, însă rugile i-au fost zadarnice. Epps scrâșnea din dinți și bătea cu piciorul în pământ, răcnind la mine ca un nebun să lovesc *mai tare*.

— Dă-i mai tare, nemernicule, altfel *tu* vei fi următorul! zbiera el.

— Fie-ți milă, conașule! – au! fie-ți milă, *te rog*! țipa întruna Patsey, zbătându-se în van, cu carnea cutremurându-se la fiecare lovitură.

După ce am biciuit-o de treizeci de ori, m-am oprit și m-am întors către Epps, sperând că era mulțumit, dar el mi-a poruncit să continui, însoțindu-și cuvintele cu sudalme și amenințări. Am mai aplicat zece-cincisprezece bice. De acum, spinarea fetei era acoperită cu dungi lungi, care se întretăiau între ele ca firele unei plase. Epps continua să fie la fel de furios și sălbatic, întrebând-o dacă acum mai avea chef să meargă la Shaw și jurând c-o va flagela până ce-și va dori s-o înghită iadul. Eu am aruncat biciul pe jos și am declarat că n-o mai puteam biciui. Epps mi-a poruncit să continui, amenințându-mă cu o pedeapsă mai severă decât cea primită de ea dacă refuzam. Inima mi s-a revoltat înaintea acestei scene inumane și, riscând consecințele, am refuzat ferm să mai folosesc biciul. Epps l-a luat atunci el însuși și a biciuit-o cu putere înzecită față de mine. Văzduhul a fost umplut de țipetele de durere ale sărmanei Patsey torturată în felul acela, zbieretele ei amestecându-se cu imprecațiile sonore și furioase ale lui Epps. Rănile ei erau îngrozitoare; fără exagerare, pot spune că era aproape jupuită. Biciul era ud de sângele care-i curgea pe coaste și picura pe pământ. În cele din urmă, Patsey a încetat să se mai zbată. Capul i s-a lăsat inert pe sol. Țipetele și răcnetele ei s-au stins treptat, urmate doar de gemete slabe. Nu se mai zvârcolea și nu mai zbiera sub bici când acesta îi smulgea bucăți de piele. Am crezut că își dădea duhul!

Era duminică, Ziua Domnului. Câmpurile surâdeau sub razele calde ale soarelui, păsările ciripeau gureș prin frunzișul copacilor, pacea și fericirea păreau să domnească peste tot, mai puțin în piepturile lui Epps, al bietei sale victime și ale martorilor tăcuți din jur. Emoțiile furtunoase care răbufniseră acolo nu erau defel în armonie cu calmul și frumusețea tăcută a zilei. Nu l-am putut privi pe Epps decât cu o ură și o repulsie cumplite, și mi-am spus în sinea mea: „Diavole ce ești, justiția eternă care va veni, mai devreme sau mai târziu, te va trage la răspundere pentru păcatul acesta!”

În cele din urmă, Epps s-a oprit, complet epuizat, și i-a poruncit lui Phebe să aducă o căldare cu sare și apă. După ce bătrâna a spălat-o pe Patsey peste tot cu grijă, mi s-a poruncit s-o duc în coliba ei. Am dezlegat funiile și am luat-o în brațe. Patsey nu putea sta în picioare și, cu capul rezemat pe umărul meu, a repetat de multe ori, cu glas slab, abia perceptibil:

— Oh, Platt, oh, Platt!… dar nimic mai mult.

Am îmbrăcat-o cu rochia, însă i s-a lipit de spate și, în scurt timp, a devenit scoarță de sânge. Am întins-o pe niște scânduri din coliba ei, unde a rămas mult timp, cu ochii închiși și gemând în agonie. Peste noapte Phebe i-a aplicat seu topit pe răni și, în măsura în care am fost în stare, toți ne-am străduit s-o ajutăm și s-o alinăm. A rămas zile în șir întinsă cu fața în jos în colibă, întrucât rănile nu-i îngăduiau să stea în nicio altă poziție.

Ar fi fost o binecuvântare pentru ea – ar fi scăpat de zile, săptămâni și luni de chin – dacă nu s-ar mai

fi trezit la viață. Din clipa aceea, Patsey n-a mai fost niciodată la fel. Povara unei melancolii profunde îi apăsa greu sufletul. Nu mai avea pasul vioi și elastic, în ochii ei nu mai exista licărul voios care o evidențiase până atunci. Dispăruse vitalitatea, spiritul zburdalnic și vesel al tinereții ei. S-a cufundat în tristețe și deznădejde, tresărind adesea în somn și ridicând mâinile, cerșind milostenie. A devenit mai tăcută și trudea cât era ziua de lungă alături de noi, dar fără să rostească un cuvânt. Pe chip i s-a întipărit o expresie de jale și oboseală îngrijorată, iar acum obișnuia mai mult să plângă decât să se veselească. Dacă a existat vreodată o inimă frântă – strivită și distrusă de cleștii nemiloși ai suferințelor și nenorocirilor –, atunci aceea i-a aparţinut lui Patsey.

Crescuse la fel ca dobitoacele stăpânului – privită doar ca un animal frumos și valoros – și de aceea avea un volum limitat de cunoștințe. O luminiță firavă își arunca totuși razele peste intelectul ei, astfel încât nu trăia pe de-a-ntregul în beznă. Patsey avea o percepție vagă despre Dumnezeu și veșnicie, și o percepție și mai vagă a Mântuitorului care murise chiar și pentru unii ca ea. Se gândea la posibilitatea unei vieți viitoare, dar fără să priceapă deosebirea dintre existența corporală și cea spirituală. În mintea ei, fericirea însemna absența biciuirilor, a trudei, a cruzimii stăpânilor și supraveghetorilor. Ideea ei despre fericirea cerească se rezuma la *odihnă,* și este perfect exprimată în aceste versuri care aparţin unui bard melancolic:

> *„Nu cer Paradis, pe bolta sinilie,*
> *Iertat de-al pământului chin.*
> *Singurul Rai după care suspin*
> *Este odihna, odihnă pe vecie*.”[28]

O opinie eronată care prevalează în unele cercuri este aceea că sclavii nu înțeleg termenul – că nu pricep ideea de libertate. Chiar și pe Bayou Boeuf, unde consider că sclavia există în forma ei cea mai abjectă și mai crudă – unde prezintă trăsături cu totul necunoscute în state aflate mai spre nord –, cei mai ignoranți dintre ei îi înțeleg în general cât se poate de bine semnificația. Ei înțeleg privilegiile și dispensele care însoțesc libertatea – că le-ar aduce roadele propriei munci și că le-ar asigura satisfacția fericirii familiale. Ei văd prea bine deosebirile dintre starea lor și a albilor celor cruzi, și pricep inechitatea legilor care-i dau stăpânului dreptul nu numai de a-și însuși profiturile muncii lor, ci și de a-i supune la pedepse nemeritate și neprovocate, fără dreptul de a se împotrivi ori de a riposta.

Viața lui Patsey, mai ales după acea flagelare, a fost un vis lung despre libertate. Fata știa că hăt departe, la o distanță incomensurabilă pentru ea, exista un tărâm al libertății. Auzise de o mie de ori că undeva în îndepărtatul Nord nu existau sclavi – și nici stăpâni. În imaginația ei, acel ținut era unul fermecat, Raiul pe pământ. Să trăiască acolo unde negrii puteau munci pentru ei înșiși, să trăiască în propria ei colibă, să-și are propriul pământ era un vis fericit al lui Patsey – un vis pe care, din păcate, nu l-a putut atinge niciodată.

Efectul acestor demonstrații de brutalitate asupra familiei proprietarului de sclavi este evident. Fiul cel mai mare al lui Epps era un băiat inteligent, în vârstă de zece-doisprezece ani. Era dureros, uneori, să-l vezi pedepsindu-l, de pildă, pe venerabilul Uncheș Abram. El îi cerea bătrânului să-i dea socoteală și, dacă potrivit judecății lui copilărești era necesar, îl condamna la un număr de lovituri de bici, pe care le executa el însuși, foarte grav și atent. Călare pe poneiul lui, băiatul apărea adesea pe câmp cu biciul, jucându-se de-a supraveghetorul, spre marea încântare a tatălui său. În astfel de clipe, băiatul lovea cu biciul fără discriminare, îndemnându-și sclavii cu strigăte și injurii ocazionale, iar tatăl lui râdea și-i lăuda viitorul.

„Copilul este tatăl omului”[29], iar cu asemenea educație, indiferent care i-ar putea fi predilecția înnăscută, este limpede că atunci când va ajunge la maturitate va privi cu totală indiferență suferințele și condiția mizeră a sclavilor. Influența sistemului samavolnic dă naștere inevitabil unui spirit crud și

nesimțitor, chiar și în piepturile celor care sunt priviți ca omenoși și generoși printre egalii lor.

Tânărul stăpân Epps deținea unele calități nobile, dar nu și capacitatea de a înțelege că în ochii Atotputernicului nu există deosebiri între culorile pielii. El îl privea pe negru pur și simplu ca pe un animal, care nu se deosebea cu nimic de alte animale, cu excepția darului vorbirii și a unor instincte cumva superioare și de aceea mai valoroase. În mintea sa, destinul firesc și cuvenit al sclavilor era să muncească precum catârii tatălui său, să fie biciuiți, loviți cu piciorul și osândiți toată viața, să se adreseze albilor cu pălăria în mâini și ochii plecați slugarnic în pământ. Crescuți cu aceste idei – cu noțiunea că noi nu facem parte din rândul oamenilor –, nu este de mirare că opresorii semenilor mei sunt o rasă crudă și nemiloasă.

• Capitolul XIX

Avery, pe Bayou Rouge – Particularităţi ale locuinţelor – Epps construieşte o casă nouă – Bass, dulgherul – Calităţile lui nobile – Aspectul lui exterior şi excentricităţile – Bass şi Epps discută problema Sclaviei – Opinia lui Epps despre Bass – Mă fac cunoscut – Conversaţia noastră – Surprinderea lui – Întâlnirea de la miezul nopţii de pe malul bayoului – Asigurările lui Bass – Declară război împotriva Sclaviei – De ce nu mi-am destăinuit trecutul – Bass întocmeşte scrisori – Copia scrisorii lui către domnii Parker şi Perry – Febra aşteptării – Dezamăgiri – Bass încearcă să mă îmbărbăteze – Încrederea mea în el

În luna iunie a anului 1852, domnul Avery, dulgher de pe Bayou Rouge, a început ridicarea unei case pentru stăpânul Epps, potrivit unui contract anterior. Mai devreme am amintit că pe Bayou Boeuf nu există beciuri; pe de altă parte, natura terenului este atât de mlăştinoasă şi apa atât de aproape de suprafaţă, încât casele mari sunt clădite de obicei pe piloţi. O altă trăsătură aparte o constituie faptul că odăile nu sunt tencuite, tavanul şi pereţii fiind acoperiţi cu scânduri din chiparos, vopsite în culori după gustul proprietarului. Scândurile sunt tăiate în general de sclavi, care folosesc ferăstraie cu coarbă, deoarece pe o rază de mulţi kilometri nu există căderi de apă pe care să poată fi construite joagăre, şi de aceea, când plantatorul îşi construieşte o locuinţă, sclavii lui trebuie să efectueze mai multe munci suplimentare. Întrucât căpătasem o oarecare experienţă în dulgherie când am lucrat pentru Tibeats, am fost luat de pe câmp la sosirea lui Avery şi a ajutoarelor lui.

Printre ei se afla unul căruia îi datorez o recunoştinţă nemărginită. Dacă n-ar fi fost el, mai mult ca sigur mi-aş fi sfârşit zilele în sclavie – a fost mântuitorul meu, un om a cărui inimă cinstită deborda de sentimente nobile şi generoase, pe care mi-l voi aminti cu gratitudine până în ultima clipă a vieţii. Se numea Bass, şi pe atunci locuia în Marksville. Îmi va fi greu să-i descriu cu exactitate aspectul sau caracterul. Era un bărbat voinic, cu vârsta între patruzeci şi cincizeci de ani, cu piele albă şi păr blond. Era foarte sigur pe sine şi calm, îi plăcea să discute în contradictoriu, dar vorbea întotdeauna cu multă băgare de seamă. Era genul de om al cărui comportament îl împiedica să rostească vreodată ceva ce ar fi putut jigni. Putea spune cu impunitate ceva ce ar fi sunat intolerabil din gura altora. Poate că pe tot Râul Roşu nu exista nimeni care să fie de acord cu el în politică sau religie şi, cutez să spun, nimeni care să ştie să discute măcar pe jumătate cât el despre aceste subiecte. Părea de la sine înţeles că Bass va îmbrăţişa latura nepopulară a oricărui subiect local şi crea întotdeauna amuzament şi nu iritare în rândul spectatorilor săi, care ascultau modul ingenios şi original în care întreţinea controversa. Era burlac – un „burlac bătrân”, în adevăratul sens al cuvântului – şi, din câte ştia, nu avea nicio rudă în viaţă. De asemenea, nu avea o locuinţă permanentă, ci rătăcea dintr-un stat în altul, după cum avea chef. Trăise trei-patru ani în Marksville, practicând meseria de dulgher, care, alături de particularităţile lui, i-a adus recunoaşterea în parohia Avoyelles. Era excesiv de liberal, iar multele lui acte de binefacere, ca şi bunătatea transparentă a inimii, îl făcuseră popular în comunitate, un sentiment pe care îl combătea neîncetat.

Era originar din Canada, de unde plecase în rătăcirile lui încă din tinereţe, şi după ce vizitase toate oraşele principale din statele de nord şi de vest, ajunsese în ţinutul neprimitor al Râului Roşu; ultimul lui domiciliu fusese în Illinois. Cu regret sunt obligat să spun că nu ştiu încotro a pornit. Şi-a adunat sculele şi a plecat discret din Marksville cu o zi înaintea mea, întrucât suspiciunile privind rolul jucat de el în eliberarea mea o impuneau. Dacă ar fi rămas în preajma tribului care-şi biciuia sclavii de pe Bayou Boeuf, ar fi fost cu certitudine omorât pentru înfăptuirea unui act just şi corect.

Într-o zi, pe când lucrau la casa nouă, Bass şi Epps s-au angajat într-o dispută, pe care, aşa cum va fi lesne de înţeles, am ascultat-o cu multă atenţie. Ei discutau despre subiectul Sclaviei.

— Îți spun eu care-i treaba, Epps, a spus Bass. Sclavia este greșită, domnule, complet greșită – sistemul ei nu este nici just, nici drept. Eu n-aș deține un sclav, nici dacă aș fi bogat precum Cresus, ceea ce nu sunt, așa cum se știe prea bine, mai ales printre creditorii mei. Mai există și alte escrocherii, domnule – de pildă, sistemul de creditare. Este o mare escrocherie, domnule: n-ai credit – n-ai debit. Creditul îl duce pe om în ispită și numai plata cu banii jos îl va mântui de necurat. Însă sistemul *sclaviei*… dă-mi voie să te-ntreb, ce *drept* ai dumneata asupra negrilor dumitale?

— Ce drept?! a hohotit Epps. Păi eu i-am cumpărat și am plătit pentru ei.

— *Bineînțeles* c-așa ai făcut, și legea spune că ai dreptul să deții un negru, dar, cu scuzele de rigoare adresate doamnei lege, este o *minciună*. Da, Epps, legea *minte* când spune asta, iar adevărul este altul. Oare totul este corect fiindcă este îngăduit de lege? Ce-ai zice dacă s-ar promulga o lege prin care să ți se ia libertatea și să fii transformat în sclav?

— Așa ceva nu-i nici măcar imaginabil, a râs din nou Epps. Sper că nu mă compari cu un negrotei.

— Nu, a răspuns Bass grav, nu tocmai, dar am văzut până acum negri la fel de buni ca mine, și nu cunosc niciun alb din părțile acestea pe care să-l consider măcar cu o fărâmă mai bun decât mine. Spune-mi, Epps, în ochii Domnului, care-i deosebirea dintre un alb și un negru?

— Nu există numai o singură deosebire, a replicat Epps. La fel de bine m-ai putea întreba care-i deosebirea dintre un alb și un babuin. Am văzut în New Orleans o creatură din alea care știa la fel de multe ca orice negrotei pe care l-am avut vreodată. Bănuiesc că l-ai numi un semen de-al nostru, nu?

Stăpânul meu a chicotit sonor, încântat de umorul său fin.

— Epps, a continuat tovarășul lui, nu mă poți contrazice, luându-mă doar peste picior. Unii oameni sunt spirituali, iar alții nu sunt pe atât de spirituali pe cât se cred. Dă-mi voie să-ți pun o întrebare. Sunt toți oamenii creați liberi și egali, așa cum afirmă Declarația de Independență?

— Da, a încuviințat Epps, dar numai oamenii, *nu și* negroteii și maimuțele.

A izbucnit după aceea într-un râs și mai zgomotos decât înainte.

— Dacă pui problema așa, a replicat sec Bass, atunci și printre albi există maimuțe, nu numai printre negri. Știu câțiva albi care folosesc argumente la care n-ar recurge nicio maimuță inteligentă. Să trecem însă mai departe. Negrii sunt și ei oameni. Dacă ei nu știu la fel de multe ca stăpânii lor, cui îi aparține vina? Nu li se *permite* să știe nimic. Dumneata ai cărți și gazete, poți să mergi oriunde dorești și să culegi informații într-o mie de feluri. Dar sclavii dumitale nu au privilegii. L-ai biciui pe unul dacă l-ai prinde citind o carte. Ei sunt ținuți în robie, generație după generație, lipsiți de educație, și atunci cine se așteaptă să aibă multe cunoștințe? Cât timp nu sunt reduși la același nivel cu animalele, voi, proprietarii de sclavi, nu veți fi niciodată învinuiți pentru asta. Dacă ei sunt babuini, sau dacă nu se ridică pe scara inteligenței dincolo de astfel de animale, dumneata și oameni ca dumneata va trebui să răspundeți pentru asta. Asupra acestei națiuni s-a abătut un păcat teribil, care nu va scăpa nepedepsit pe vecie. Va veni o notă de plată – da, Epps, va sosi ziua care va arde ca un pârjol. Poate fi mai devreme sau mai târziu, dar va sosi tot atât de sigur pe cât Domnul este nepărtinitor.

— Dacă ai trăi printre yankeii din Noua Anglie, a zis Epps, m-aș aștepta din partea dumitale să fii unul dintre fanaticii ăia blestemați care știu mai multe decât spune Constituția și care fac comerț ambulant și umblă să-i convingă pe negrotei să fugă.

— Dacă aș fi în Noua Anglie, a replicat Bass, aș fi la fel cum sunt și aici. Aș zice că Sclavia este o nedreptate și că ar trebui abolită. Aș zice că nu există nici lege, nici Constituție dreaptă care să-i îngăduie unui om să-l țină pe altul în robie. Sigur că da, ar fi greu pentru dumneata să-ți pierzi proprietatea, dar n-ar fi nici pe jumătate la fel de greu ca pierderea libertății. Într-o justiție corectă, nu ai avea mai mult drept la libertate decât are Unchișul Abram de colo. Vorbești despre piele neagră și sânge negru – păi, câți sclavi de pe bayoul ăsta sunt la fel de albi ca oricare dintre noi? Și ce deosebire există între culorile sufletului? Pfui! Sistemul este la fel de absurd, pe cât este de crud. Poți să deții negri și să te fălești, dar eu n-aș deține unul nici dacă mi-ai oferi cea mai bună plantație din Louisiana.

— Bass, îţi place să te auzi vorbind mai mult decât oricărui alt om pe care-l cunosc. Dumneata ai fi în stare să susţii că negrul este alb sau albul negru dacă cineva te-ar contrazice. Dumitale nu-ţi convine nimic pe lumea asta, şi nu cred că ai fi mulţumit nici cu lumea care va veni, dacă ai avea vreun cuvânt de spus în privinţa asta.

Între cei doi au mai existat frecvent conversaţii foarte asemănătoare cu cea de mai sus, iar Epps îl hărţuia mai mult pentru a râde pe seama lui decât pentru a discuta cu seriozitate. Considera că Bass era gata să spună orice pur şi simplu din plăcerea de a-şi auzi propriul glas; cumva plin de sine, poate contrazicându-şi credinţele şi judecata, doar pentru a-şi demonstra abilitatea în argumentări.

În vara aceea, Bass a rămas pe domeniul lui Epps, întorcându-se în Marksville cam o dată la două săptămâni. Cu cât l-am văzut mai des, cu atât m-am convins mai mult că era un om în care puteam avea încredere. Cu toate acestea, ghinionul anterior mă învăţase să fiu foarte prudent. Sclavii nu aveau voie să se adreseze albilor decât dacă aceştia deschideau vorba, dar n-am ratat nicio ocazie de a mă strecura în calea lui şi m-am străduit în toate modurile posibile să-i atrag atenţia. La începutul lunii august, el şi cu mine lucram singuri în casă, fiindcă ceilalţi dulgheri plecaseră, iar Epps era pe câmp. Acum mi se părea momentul cel mai potrivit să abordez subiectul, şi am decis s-o fac, cu riscul de a suporta orice consecinţe. Amândoi lucram după-amiaza, când m-am oprit pe neaşteptate şi am spus:

— Stăpâne Bass, vreau să vă întreb din ce parte a ţării aţi venit?

— Ce-i asta, Platt, a întrebat el, cine ţi-a mai băgat şi asta-n cap? N-ai şti nici dacă ţi-aş spune. După un moment sau două, a adăugat: M-am născut în Canada, ia ghiceşte acum unde-i asta!

— Ah, ştiu unde-i Canada, i-am răspuns. Am fost şi eu acolo.

— Da, a replicat el râzând fără să mă creadă, cred că cunoşti ţara aia ca pe buzunarele tale.

— Să ştiţi că aşa este, stăpâne Bass, am spus eu. Am fost în Montreal, Kingston şi Queenston, şi în multe alte locuri din Canada, şi-am fost şi-n statul York – în Buffalo, Rochester şi Albany, şi vă pot spune numele tuturor satelor de pe canalele Erie şi Champlain.

Bass s-a întors şi m-a privit fix mult timp, fără să rostească o silabă.

— Cum ai ajuns aici? a întrebat el în cele din urmă.

— Stăpâne Bass, i-am răspuns, dacă s-ar fi făcut dreptate, n-aş fi fost niciodată aici.

— Cum adică? s-a încruntat el. Cine eşti tu? Este limpede că ai fost în Canada; cunosc toate locurile pe care le-ai pomenit. Cum s-a-ntâmplat s-ajungi aici? Haide, povesteşte-mi totul.

— Aici n-am prieteni în care să pot avea încredere, a sosit răspunsul meu. Mă tem să vă spun, deşi nu cred că i-aţi transmite mai departe stăpânului Epps.

El m-a asigurat cu toată sinceritatea că orice urmam să-i spun avea să păstreze secret, iar curiozitatea îi era în mod vădit aţâţată. Era o poveste lungă, l-am anunţat, şi relatarea ei ar dura destul. Stăpânul Epps avea să revină în curând, însă dacă era de acord să ne întâlnim în noaptea aceea după ce toţi adormeau, i-aş fi spus-o. Bass a acceptat pe loc, şi mi-a sugerat să vin chiar în clădirea în care lucram atunci. La miezul nopţii, când totul era liniştit şi tăcut, m-am furişat precaut din coliba mea şi, pătrunzând neauzit în casa neterminată, l-am găsit aşteptându-mă acolo.

După ce m-a asigurat din nou că nu mă va deconspira, am început să-i povestesc viaţa şi nenorocirile mele. A fost extrem de interesat, punând multe întrebări despre localităţi şi evenimente. După ce am terminat, l-am implorat să le scrie unor prieteni ai mei din Nord, anunţându-i despre situaţia mea şi rugându-i să înainteze documente din care să rezulte că eram un om liber sau să întreprindă paşii pe care-i considerau necesari ca să-mi asigure eliberarea. A făgăduit că o va face, dar a vorbit despre pericolul unei asemenea acţiuni în cazul în care ar fi fost descoperită, şi mi-a subliniat că era necesar să păstrăm tăcerea şi secretul absolut. Înainte de a ne despărţi, am pus la punct planul de acţiune.

Am convenit să ne întâlnim în noaptea următoare într-un loc stabilit, printre ierburile înalte de pe malul bayoului, la distanţă de clădirea stăpânului. Acolo el avea să scrie pe hârtie numele şi adresele câtorva persoane, prieteni vechi de-ai mei din Nord, cărora să le expedieze scrisori cu prilejul

următoarei lui vizite în Marksville. Împreună am convenit că nu era prudent să ne mai întâlnim în casa nouă, deoarece lumina pe care ar fi trebuit s-o folosim ne-ar fi putut demasca. În cursul zilei, am reușit să obțin fără să fiu observat câteva chibrituri și o lumânare din bucătărie, și asta datorită unei absențe temporare a Mătușii Phebe. Bass avea creion și hârtie în lada lui de unelte.

La ora stabilită ne-am întâlnit pe malul bayoului și, strecurându-ne printre ierburile înalte, am aprins lumânarea, iar el a scos creion și hârtie și s-a pregătit de treabă. I-am dat numele lui William Perry, Cephas Parker și judecătorul Marvin, toți din Saratoga Springs, comitatul Saratoga, statul New York. Pentru cel din urmă lucrasem în hotelul United States, iar cu primii doi avusesem legături comerciale îndelungate, și speram ca măcar unul dintre ei să mai locuiască în orașul acela. El le-a scris cu grijă numele, după care a remarcat gânditor:

— Au trecut mulți ani de când ai plecat din Saratoga, și este posibil ca toți oamenii aceștia să fi murit sau să se fi mutat. Ai zis că ai obținut acte de la Clădirea Vămii din New York? Probabil că trebuie să existe o înregistrare a lor și cred că ar fi bine să scriem acolo și să ne interesăm.

Am fost de acord, și am repetat circumstanțele legate de vizita mea în Clădirea Vămii cu Brown și Hamilton. Am zăbovit pe malul bayoului mai bine de un ceas, discutând despre subiectul care ne frământa acum mințile. Nu mă mai îndoiam de fidelitatea lui Bass, și i-am vorbit deschis despre numeroasele suferințe pe care le răbdasem în tăcere, și atâta vreme. I-am povestit despre soția și copiii mei, menționându-le numele și vârstele, și subliniind fericirea de negrăit pe care aș fi simțit-o dacă i-aș mai fi putut strânge la piept încă o dată înainte de a muri. L-am prins de mână și, cu lacrimi și rugăminți înfocate, l-am implorat să mă ajute, să-mi redea familia și libertatea, făgăduind că voi potopi Raiul pe tot restul vieții cu rugăciuni pentru binecuvântarea și prosperitatea lui. În bucuria libertății, înconjurat de odrasle și întors în sânul familiei mele, n-am uitat promisiunea și nici n-o voi uita vreodată, atâta timp cât voi avea puterea să ridic ochii, implorator, spre cer.

„Binecuvântate fie-i glasul blând și părul argintiu
Și viața-i până ne vom reîntâlni într-un târziu.”[30]

El m-a copleșit cu asigurări de prietenie și credință, spunând că niciodată până atunci nu fusese atât de interesat de soarta cuiva. A vorbit despre sine pe un ton cumva trist, ca un bărbat solitar și rătăcitor prin lume – s-a plâns că îmbătrânea și, în curând, avea să ajungă la capătul călătoriei sale pe pământ, așteptându-și sfârșitul fără prieteni sau rude care să-l jelească ori să-l pomenească, că propria lui viață prezenta puțină valoare pentru el, și că de aceea avea să se dedice obținerii libertății mele și unui război neîncetat împotriva blestematei rușini a Sclaviei.

După aceea, am vorbit sau ne-am salutat rareori. Bass nu a mai discutat însă atât de liber cu Epps despre Sclavie. Nici Epps, nici altă persoană – alb sau negru – de pe plantație nu a avut vreo bănuială, oricât de vagă, că ar exista o apropiere neobișnuită, o înțelegere secretă între noi doi.

Adesea sunt întrebat, pe un ton sceptic, cum am reușit ca atâția ani să-mi ascund de tovarășii mei adevăratul nume și trecutul. Lecția teribilă pe care mi-a predat-o Burch mi-a întipărit pe veci în minte pericolul și inutilitatea dezvăluirii că eram un om liber. Nu exista posibilitatea să fiu ajutat de vreun sclav, în schimb *exista* posibilitatea reală să fiu demascat de vreunul. Dacă ținem minte că, vreme de doisprezece ani, gândurile mele s-au concentrat exclusiv pe ideea evadării, nu-i de mirare că am fost mereu prudent și cu garda ridicată. Ar fi fost un act de nebunie să-mi fi proclamat *dreptul* la libertate; așa ceva n-ar fi făcut decât să mă supună unor examinări și mai severe, ba chiar m-ar fi exilat probabil într-un ținut mai îndepărtat și mai inaccesibil decât Bayou Boeuf. Edwin Epps era un individ care privea cu totală indiferență drepturile unui negru sau nedreptățile pe care le suferă acesta, fiind complet lipsit de orice simț înnăscut al justiției, așa cum o știu prea bine. De aceea a fost important să nu-i destăinui istoria vieții mele, atât în privința speranțelor mele de salvare, cât și în cea a puținelor privilegii

personale de care mi-a fost îngăduit să mă bucur.

În prima seara de sâmbătă de după întâlnirea noastră de pe malul apei, Bass s-a dus în Marksville. A doua zi fiind duminică, el a rămas în odaia sa şi a întocmit scrisori. Una a trimis-o la Vama din New York, alta judecătorului Marvin, iar alta domnilor Parker şi Perry laolaltă. Aceasta din urmă a fost cea care a dus la salvarea mea. Bass a semnat cu numele meu, dar în post-scriptum a lăsat să se înţeleagă că nu eu le scrisesem. Scrisoarea în sine dovedeşte că el se considera implicat într-o acţiune periculoasă, în care cu siguranţă şi-ar fi „riscat viaţa, dacă ar fi depistat”. Nu am văzut scrisoarea înainte de a fi expediată, dar am obţinut ulterior o copie pe care o inserez în continuare:

„Bayou Boeuf, 15 august 1852

Domnului William Perry sau domnului Cephas Parker: *Stimaţi gentlemeni. A trecut mult de când nu ne-am văzut sau auzit şi, neştiind dacă mai sunteţi în viaţă, vă adresez cu nesiguranţă rândurile acestea, dar mă veţi înţelege când veţi afla urgenţa cazului.*

Întrucât m-am născut om liber, pe celălalt mal al râului faţă de dvs., sunt sigur că mă cunoaşteţi, dar acum sunt sclav. Aş dori să obţineţi pentru mine documente care să-mi ateste calitatea de om liber şi să mi le trimiteţi la Marksville, Louisiana, parohia Avoyelles, caz în care v-aş rămâne profund îndatorat.

Al dv. SOLOMON NORTHUP

Am fost luat în sclavie după ce m-am îmbolnăvit în Washington City şi mi-am pierdut cunoştinţa pentru o vreme. Când mi-am revenit, fusesem jefuit de documente şi mă găseam în lanţuri în drum spre Statul acesta, iar până acum n-am putut găsi pe nimeni care să trimită o scrisoare pentru mine; iar cel care scrie acum în numele meu îşi riscă viaţa dacă ar fi depistat.”

Aluzia la persoana mea din lucrarea *O cheie pentru* ***Coliba unchiului Tom***, recent tipărită, conţine prima parte a acestei scrisori, omiţând post-scriptumul. De asemenea, nu sunt corect reproduse numele complete ale domnilor cărora le-a fost adresată, existând o mică discrepanţă, probabil o eroare tipografică. Acelui post-scriptum, mai degrabă decât restului scrisorii, îi sunt îndatorat pentru eliberarea mea, aşa cum se va vedea în curând.

Când s-a întors din Marksville, Bass mi-a relatat ce făcuse. Ne-am continuat consultaţiile nocturne, fără să schimbăm vreo vorbă între noi în cursul zilei, decât cele strict necesare, legate de muncă. Din câte înţelesese el, scrisoarea ar fi ajuns în două săptămâni la Saratoga, iar sosirea unui răspuns ar fi durat cam tot atât. Am concluzionat că după şase săptămâni, în cel mai rău caz, ar fi trebuit să primesc un răspuns – dacă aveam să-l primesc vreodată. S-au făcut în continuare o sumedenie de sugestii şi am discutat pe îndelete şi în amănunt care ar fi fost planul cel mai sigur şi mai potrivit de acţiune după primirea documentelor. Ele aveau să-l ferească de orice acţiuni represive în eventualitatea în care am fi fost opriţi şi arestaţi după ce-am fi părăsit ţinutul. Ajutarea unui om liber să-şi recâştige libertatea nu reprezenta o încălcare a legii, indiferent câtă ostilitate individuală ar fi declanşat.

După patru săptămâni, Bass s-a dus în Marksville, dar nu sosise niciun răspuns. Am fost teribil de dezamăgit, totuşi m-am împăcat cu gândul că nu trecuse deocamdată suficient timp – că poate existaseră întârzieri – şi că nu era normal să mă aştept atât de repede la un răspuns. Au trecut însă şase, şapte, opt, apoi zece săptămâni şi n-a apărut nimic. Eram cuprins de febra aşteptării ori de câte ori Bass pleca la Marksville, şi abia puteam închide ochii până se întorcea. În cele din urmă, noua casă a stăpânului meu a fost terminată, iar Bass a trebuit să mă părăsească. În seara dinaintea plecării lui, am fost cuprins de disperare. Mă agăţasem de el aşa cum un om care se îneacă se agaţă de un buştean care pluteşte, ştiind că se va afunda de-a pururi sub valuri dacă-i va aluneca dintre mâini. Speranţele glorioase pe care mi le

clădisem cu atâta entuziasm se sfărâmau ca scrumul printre degete. Simţeam că mă scufundam tot mai mult în apele amare ale sclaviei, din ale cărei adâncuri necunoscute n-aveam să mă mai ridic niciodată.

Văzându-mi disperarea, inima generoasă a prietenului şi binefăcătorului meu s-a umplut de milă. Bass s-a străduit să mă încurajeze, promiţând să revină în ajunul Crăciunului şi, dacă până atunci nu va sosi nicio informaţie, să întreprindem alţi paşi pentru a ne atinge ţelul. M-a îndemnat să ţin fruntea sus, să mă bizui pe eforturile lui continue în folosul meu, şi m-a asigurat, pe un ton cât mai sincer şi impresionant, că eliberarea mea va constitui de acum încolo obiectul central al preocupărilor sale.

În absenţa lui Bass, timpul s-a scurs foarte încet. Aşteptam Crăciunul cu nelinişte şi nerăbdare. Aproape că renunţasem la speranţa de a primi vreun răspuns la scrisori. Probabil că se rătăciseră sau poate chiar se pierduseră. Poate că adresanţii din Saratoga muriseră toţi; poate că, angrenaţi în propriile lor afaceri, ei nu consideraseră că soarta unui negru obscur şi nefericit ar fi fost prea importantă pentru a fi băgată în seamă. Toate nădejdile mele erau în Bass. Credinţa pe care o aveam în el m-a susţinut mereu şi m-a ajutat să rezist valului de dezamăgiri care mă copleşiseră.

Atât de absorbit eram de gândurile privind situaţia şi viitorul meu, încât cei alături de care lucram pe câmp mi-au simţit preocuparea. Patsey mă întreba dacă eram bolnav, iar Unchеşul Abram, Bob şi Wiley se interesau curioşi de ce eram atât de îngândurat. Le-am ocolit însă întrebările prin glume, şi mi-am ţinut sentimentele ferecate în piept.

• Capitolul XX

Bass se ține de cuvânt – Sosirea lui în ajunul Crăciunului – Dificultatea aranjării unei întâlniri – Întâlnirea din colibă – Niciun răspuns – Bass își anunță intenția de a pleca în Nord – Crăciunul – Conversația dintre Epps și Bass – Tânăra stăpână McCoy, frumusețea de pe Bayou Boeuf – Perfecțiunea prânzurilor – Muzică și dans – Prezența stăpânei – Frumusețea ei deosebită – Ultimul dans al sclavilor – William Pierce – Păcatul de a dormi prea mult – Ultima biciuire – Deznădejdea – Dimineața geroasă – Amenințările lui Epps – Apariția trăsurii – Străinii care se apropie prin câmpul de bumbac – Ultima oră petrecută pe Bayou Boeuf

Credincios făgăduielii făcute, în ajunul Crăciunului, exact la căderea nopții, Bass a apărut călare în curte.

— Ce mai faci? l-a întrebat Epps scuturându-i mâna. Mă bucur să te văd.

Nu ar fi fost *foarte* bucuros dacă ar fi știut care era scopul acelei vizite.

— Foarte bine, foarte bine, i-a răspuns Bass. Am avut niște treburi pe bayou și am zis să trec pe aici și să înnoptez la dumneata.

Epps i-a poruncit unui sclav să se ocupe de calul lui și cei doi bărbați au intrat în casă vorbind și râzând; nu însă înainte ca Bass să mă privească cu subînțeles, ca și cum ar fi spus: „Fii precaut, o să ne vedem noi.” La ora zece seara am terminat corvezile de peste zi și am intrat în coliba în care locuiam pe atunci cu Unchețul Abram și cu Bob. M-am întins pe scândura mea și m-am prefăcut că dorm. După ce tovarășii mei adormiseră adânc, m-am furișat afară pe ușă și am urmărit cu atenție orice semnal de la Bass. Am stat așa până mult după miezul nopții, dar n-am văzut și n-am auzit nimic. Așa cum am presupus, nu îndrăznea să iasă din casă, de teamă să nu trezească bănuiala cuiva din familie. Am judecat, corect, că se va trezi mai devreme decât îi stătea în obicei și că va profita de ocazie pentru a mă vedea înainte de deșteptarea lui Epps. De aceea, l-am sculat pe Unchețul Abram cu o oră mai devreme decât obișnuia și l-am trimis în casă pentru a aprinde focul, ceea ce, în sezonul acela din an, făcea parte din îndatoririle lui.

În același timp, l-am scuturat violent pe Bob și l-am întrebat dacă avea de gând să doarmă până la amiază, spunându-i că stăpânul avea să se trezească înainte ca el să fi hrănit catârii. El știa prea bine urmările unui asemenea păcat și, sărind în picioare, s-a repezit de îndată spre izlaz.

Imediat după ce au ieșit cei doi, Bass a intrat în colibă.

— Până acum n-a sosit nicio scrisoare, mi-a zis el.

Anunțul mi-a căzut ca plumbul peste inimă.

— Stăpâne Bass, am strigat, mai *scrieți* o dată! Vă voi da mai multe nume pe care le cunosc. Cu siguranță, n-au murit toți. Cu siguranță, cuiva îi va fi milă de mine.

— N-are rost, a răspuns Bass, n-are rost. În privința aceasta am luat o hotărâre. Mă tem că șeful oficiului poștal din Marksville va bănui ceva. Am întrebat prea des acolo. Este prea nesigur, prea periculos.

— Atunci, s-a terminat! am exclamat eu. Vai, Doamne, îmi voi sfârși zilele aici!

— Nu le vei sfârși aici, a zis el, decât dacă vei muri foarte curând. Am analizat problema pe toate fețele și am ajuns la o hotărâre. Există mai multe căi prin care să acționăm, dar una este mai bună și mai sigură decât scrisorile. Mai am una-două lucrări ce pot fi terminate până în martie sau aprilie. Până atunci voi fi strâns o sumă frumușică și atunci, Platt, mă voi duce eu însumi la Saratoga.

Nu mi-a venit să-mi cred urechilor când am auzit vorbele acelea. El m-a asigurat însă, într-o manieră care nu lăsa îndoieli cu privire la sinceritatea intenției lui, că dacă nu va păți nimic până la primăvară, va

pleca fără doar şi poate în călătorie.

— Am locuit destul în ţinutul acesta, a continuat Bass. Aş putea fi la fel de bine oriunde altundeva. Un timp mă gândisem să mă întorc în locul meu de baştină. M-am săturat de Sclavie la fel de mult ca tine. Dacă voi reuşi să te scot de aici, va fi o faptă bună de care mi-ar plăcea să-mi amintesc tot restul vieţii. Şi *voi reuşi*, Platt, sunt *decis* s-o fac. Uite cum vreau să procedezi în continuare. Epps se va trezi în curând şi nu vreau să fiu găsit aici. Gândeşte-te la oameni din Saratoga şi Sandy Hill, la cât mai mulţi dintre cei care te-au cunoscut cândva. Voi găsi pretexte să revin aici în cursul iernii şi le voi scrie numele. După aceea voi şti cui să mă adresez când mă duc în Nord. Aminteşte-ţi cât mai mulţi. Fruntea sus! Nu fi descurajat. Sunt alături de tine, pe viaţă şi pe moarte. La revedere! Domnul să te aibă în pază!

Cu aceste cuvinte, a ieşit iute din colibă şi a intrat în casa mare.

Era dimineaţa de Crăciun, ziua cea mai fericită din tot anul pentru sclavi. În dimineaţa aceea, nu trebuiau să se grăbească la câmp, cu tigva şi sacul din bumbac. Fericirea le scânteia în ochi şi se lăţea pe chipurile tuturor. Sosise vremea ospeţelor şi a dansurilor. Câmpurile de bumbac şi de trestie-de-zahăr erau pustii. În ziua aceea aveau să fie îmbrăcate hainele curate, să fie afişate panglicile roşii; aveau să urmeze reuniuni, fericire, râsete şi multă vânzoleală înainte şi înapoi. Urma să fie o zi de *libertate* printre copiii Sclaviei. Motiv pentru care erau bucuroşi şi sărbătoreau.

După micul dejun, Epps şi Bass s-au plimbat prin curte, discutând despre preţul bumbacului şi multe alte subiecte.

— Unde sărbătoresc negrii tăi Crăciunul? a întrebat Bass.

— Platt merge azi pe plantaţia Tanner. Vioara lui este foarte solicitată. Luni îl vor la Marshall, iar domnişoara Mary McCoy, de pe vechea plantaţie Norwood, mi-a scris un bilet că vrea să-i cânte marţi pentru negroteii ei.

— Este un băiat isteţ, nu-i aşa? a zis Bass. Ia vino-ncoace, Platt, a adăugat el şi m-a examinat când m-am apropiat de ei de parcă până atunci nu se gândise vreodată să mă bage în seamă.

— Da, a încuviinţat Epps, prinzându-mă de braţ şi pipăindu-mă, şi are toate articulaţiile întregi. Pe tot bayoul nu există un băiat care să valoreze mai mult decât el – perfect sănătos şi fără şmecherii. La d… cul, nu-i ca alţi negrotei, nu seamănă cu ei şi nu se comportă ca ei. Săptămâna trecută mi s-au oferit pentru el o mie şapte sute de dolari.

— Şi nu i-ai luat? a întrebat Bass cu un aer surprins.

— Nici vorbă, n-am pus mâna pe ochiul Satanei. Păi este un adevărat geniu, poate să facă orice – pluguri, căruţe… la fel ca tine. Marshall a vrut să-mi ofere pentru el un negrotei de-al lui, plus bani, dar i-am replicat că mai bine îl omor decât să-l dau.

— Nu văd totuşi nimic remarcabil la el, a comentat Bass.

— Ia pune mâna, a replicat Epps. Nu de multe ori vezi atâtea calităţi în acelaşi băiat. Are pielea cam sensibilă şi nu rezistă la biciuiri la fel de bine ca alţii, dar este muşchiulos şi nu face greşeli.

Bass m-a pipăit, m-a răsucit şi m-a examinat amănunţit, timp în care Epps a continuat să-mi sublinieze calităţile. Musafirul lui nu părea totuşi interesat de subiect, aşa că, în cele din urmă, l-a abandonat. A plecat la scurt timp după aceea, aruncându-mi altă privire cu subînţeles când a ieşit din curte.

După plecarea lui am obţinut un permis şi am pornit spre plantaţia Tanner – nu Peter Tanner, pe care l-am amintit mai devreme, ci o rudă a sa. Am cântat peste zi şi mare parte din noapte, apoi am petrecut ziua următoare, duminică, în coliba mea. Luni am trecut bayoul la plantaţia Douglas Marshall, însoţit de toţi sclavii lui Epps, iar marţi m-am dus la Norwood, care este a treia plantaţie după Marshall, de aceeaşi parte a apei.

Domeniul acesta este acum proprietatea domnişoarei Mary McCoy, o fată minunată de vreo douăzeci de ani, frumuseţea şi fala lui Bayou Boeuf. Deţine vreo sută de sclavi, alături de mulţi servitori în casă, băieţi de curte şi copii. Cumnatul ei, care locuieşte pe reşedinţa învecinată, îi este reprezentant. Este

iubită de toți sclavii ei, care au într-adevăr motive întemeiate să fie recunoscători că au căzut în asemenea mâini blânde. Nicăieri pe bayou nu există ospețe și petreceri ca la tânăra McCoy. Acolo, mai mult decât în oricare alt loc, le place bătrânilor și tinerilor de pe mulți kilometri din jur să vină să petreacă sărbătorile de Crăciun, pentru că nicăieri altundeva nu pot găsi mâncăruri atât de delicioase, și nicăieri altundeva nu pot auzi un glas care să le vorbească atât de plăcut. Nimeni nu este la fel de iubit, nimeni nu umple un spațiu atât de mare în inimile a o mie de sclavi, ca tânăra McCoy, stăpâna orfană a vechiului domeniu Norwood.

Când am ajuns acolo, am găsit două-trei sute de sclavi care se adunaseră deja. Masa fusese întinsă într-o clădire lungă, pe care Mary McCoy o construise special pentru sclavi, și era acoperită cu toate felurile de mâncare ce puteau fi găsite în ținut; în aclamațiile generale, a fost proclamat unul dintre prânzurile cele mai grozave. Curcani, porci, găini, rațe și tot felul de cărnuri, fripte, coapte și fierte, se înșiruiau pe toată lungimea mesei, iar spațiile libere dintre ele erau umplute cu tarte, jeleuri, prăjituri cu glazură și fel de fel de produse de patiserie. Tânăra stăpână umbla în jurul mesei, surâzând și adresând fiecăruia câte o vorbă bună, și părând că se bucură deosebit de toată scena.

După ce s-a terminat prânzul, mesele au fost îndepărtate, pentru a le face loc dansatorilor. Mi-am acordat vioara și am început un ritm săltăreț; în vreme ce unii au început să se rotească vioi, alții băteau din palme și cântau cântecele lor simple, dar melodioase, umplând sala mare cu muzică, glasuri omenești și tropăituri de picioare.

Seara, stăpâna a revenit și a rămas mult timp în pragul ușii, privindu-ne. Arăta minunat. Părul și ochii ei negri contrastau puternic cu pielea albă și delicată. Silueta îi era zveltă, dar autoritară, iar mișcările ei erau o combinație de grație și demnitate neafectată. Privind-o cum stătea acolo, înveșmântată în straiele ei bogate, cu fața animată de plăcere, mi s-a părut că nu văzusem nicicând o făptură omenească măcar pe jumătate la fel de frumoasă. Insist cu încântare asupra descrierii acestei domnișoare blânde și bune, nu doar pentru că mi-a inspirat recunoștință și admirație, ci pentru că aș dori să-i fac pe cititori să înțeleagă că nu toți proprietarii de sclavi de pe Bayou Boeuf sunt ca Epps, Tibeats sau Jim Burns. Ocazional, poate fi găsit, într-adevăr destul de rar, un om corect ca William Ford sau un înger de bunătate ca tânăra stăpână McCoy.

Marți au luat sfârșit cele trei zile de sărbătoare pe care Epps ni le acorda în fiecare an. Pe drumul de întoarcere, miercuri dimineață, pe când treceam pe lângă plantația lui William Pierce, acesta m-a strigat, anunțându-mă că primise o înștiințare de la Epps, adusă de William Varnell, prin care i se permitea să mă rețină pentru a le cânta sclavilor săi în seara aceea. A fost ultima dată când am fost sortit să asist la un dans al sclavilor pe malurile lui Bayou Boeuf. Petrecerea de la Pierce a continuat cu veselie până s-a luminat de zi, când m-am întors la casa stăpânului meu, oarecum îngrijorat de lipsa de odihnă, dar bucurându-mă de bănuții pe care mi-i oferiseră albii încântați de spectacolul meu muzical.

Sâmbătă dimineață, pentru prima dată după nu mai știu câți ani, n-am izbutit să mă trezesc la timp. Am fost îngrozit când am ieșit din colibă și am descoperit că sclavii erau deja pe câmp. Mi-o luaseră înainte cu vreo cincisprezece minute. Lăsându-mi prânzul și tigva de apă, m-am grăbit după ei cât am putut de repede. Soarele încă nu răsărise, dar Epps era pe verandă când am părăsit coliba și a răcnit după mine că era un moment tare frumos din zi pentru a mă trezi. Muncind din răsputeri, îmi terminasem rândul când și-a făcut apariția după micul dejun. Asta n-a schimbat însă cu nimic păcatul de a mă fi trezit târziu. Cerându-mi să mă întind și să mă dezbrac, Epps mi-a aplicat zece-cincisprezece bice, după care m-a întrebat dacă acum credeam că mă puteam scula totuși *dimineața*. Am rostit cât mai energic că *puteam* și, cu spatele usturându-mă de durere, mi-am reluat munca.

A doua zi, duminică, gândurile mi s-au întors către Bass și speranțele care atârnau de acțiunea și de determinarea lui. M-am gândit la nesiguranța vieții în sine; dacă avea să fie voia Domnului ca el să moară, atunci nădejdea mea de a fi salvat și de a-mi găsi fericirea avea să se sfârșească definitiv. Poate că nici spinarea mea dureroasă nu-mi oferea motive să fiu neobișnuit de vesel. Toată ziua m-am simțit

abătut şi nefericit, iar seara, când m-am întins pe scândura tare, inima îmi era împovărată cu atâta suferinţă, încât părea că se va frânge dintr-o clipă în alta.

Luni dimineaţă, 3 ianuarie 1853, am fost devreme pe câmp. Era o dimineaţă mușcător de rece, neobișnuită pentru ținutul acesta. Eu eram în față, Uncheșul Abram lângă mine, iar în urma lui veneau Bob, Patsey și Wiley, cu sacii din bumbac în jurul gâturilor. În dimineața aceea s-a întâmplat ca Epps să vină fără bici (cu adevărat o raritate). Ne-a suduit, cu vorbe care ar fi rușinat și un pirat, că nu făceam nimic. Bob a cutezat să spună că degetele îi erau atât de amorțite de frig, încât nu putea să culeagă repede. Epps s-a blestemat pe sine fiindcă nu adusese biciul și a declarat că atunci când va reveni, ne va încălzi din plin; da, da, avea să ne facă mai înfierbântați decât tărâmul focului veșnic în care sunt tentat uneori să cred că va sălășlui el în cele din urmă.

După ce și-a exprimat nemulțumirea, a plecat. Când s-a îndepărtat într-atât încât nu ne mai putea auzi, am început să discutăm între noi, plângându-ne cât de greu era să muncim cu degetele amorțite; cât de necugetat era stăpânul, și, în general, am vorbit despre el în termeni nu tocmai măgulitori. Conversația ne-a fost întreruptă de apariția unei trăsuri, care s-a îndreptat iute spre casă. Ridicând ochii, am văzut doi bărbați care se apropiau de noi prin câmpul de bumbac.

•

Ajungând astfel cu narațiunea la ultima oră pe care aveam s-o petrec pe Bayou Boeuf – ajungând la ultimul meu cules de bumbac și pregătindu-mă să-mi iau rămas-bun de la stăpânul Epps –, îi voi ruga pe cititori să se întoarcă alături de mine în luna august; să urmăm scrisoarea lui Bass în lunga ei călătorie spre Saratoga, să aflăm efectul pe care l-a produs ea și să vedem cum, în timp ce eu plângeam de disperare în coliba pentru sclavi a lui Edwin Epps, toate lucrurile au conlucrat la mântuirea mea, mulțumită prieteniei lui Bass și bunătății Providenței.

• Capitolul XXI

Scrisoarea ajunge la Saratoga – Este înaintată Annei – Este adusă lui Henry B. Northup – Legea din 14 mai 1840 – Prevederile ei – Memoriul Annei către guvernator – Declarațiile însoțitoare – Scrisoarea senatorului Soule – Plecarea agentului desemnat de guvernator – Sosirea la Marksville – Onorabilul John P. Waddill – Conversația despre politica din New York – Sugerează o idee fericită – Întâlnirea cu Bass – Dezvăluirea secretului – Constituirea procedurilor legale – Plecarea lui Northup și a șerifului din Marksville către Bayou Boeuf – Aranjamentele de pe drum – Sosirea pe plantația lui Epps – Descoperirea sclavilor săi pe câmpul de bumbac – Întâlnirea – Rămas-bun

Pentru multe dintre detaliile cuprinse în acest capitol, îi sunt îndatorat domnului Henry B. Northup, ca și altora.

Scrisoarea întocmită de Bass și adresată lui Parker și Perry, care a fost pusă la oficiul poștal din Marksville pe data de 15 august 1852, a sosit în Saratoga la începutul lunii septembrie. Cu ceva timp în urmă, Anne se mutase în Glens Falls, comitatul Warren, unde conducea bucătăria hotelului Carpenter's. Avea o casă, în care locuia cu copiii noștri, de lângă care lipsea numai când o cereau îndatoririle de la hotel.

Când au primit scrisoarea, domnii Parker și Perry i-au predat-o imediat Annei. Au citit-o toți, și copiii au fost în culmea fericirii, după care au pornit fără întârziere spre satul vecin, Sandy Hill, pentru a-l consulta pe Henry B. Northup și a obține sfatul și ajutorul lui în această privință.

Cercetând legislația statului, acest domn a găsit o lege care viza recuperarea din sclavie a cetățenilor liberi. Ea fusese promulgată pe 14 mai 1840 și este intitulată „O lege mai eficientă în vederea apărării cetățenilor liberi ai acestui Stat pentru a nu fi răpiți sau duși în sclavie". Legea aceea stipula că, în cazul primirii unor informații plauzibile potrivit cărora oricare cetățean liber sau locuitor al acestui stat este ținut pe nedrept în alt stat sau teritoriu al Statelor Unite, sub alegația sau pretextul că este sclav, fie din cauza culorii pielii sale, fie în conformitate cu alte uzanțe sau prevederi legislative, va fi de datoria guvernatorului să ia orice măsuri pe care le va considera necesare pentru a asigura restituirea libertății persoanei respective. Iar în privința aceasta, era autorizat să desemneze și să angajeze un agent reprezentant, căruia să-i asigure acreditările și instrucțiunile necesare pentru a-și realiza sarcina pentru care a fost împuternicit. Agentul astfel desemnat urma să culeagă după aceea dovezile corespunzătoare pentru a stabili dreptul persoanei respective la libertate, să întreprindă toate călătoriile necesare, să ia măsurile necesare, să instituie procedurile legale etc., care puteau fi necesare pentru a readuce persoana cu pricina în acest stat și avea să deconteze toate cheltuielile ocazionate de efectuarea acelor acțiuni din sumele de bani special prevăzute în trezorerie[31].

Pentru a convinge guvernatorul era necesară stabilirea a două fapte: în primul rând, că eu eram cetățean liber al statului New York, iar în al doilea rând, că eram ținut în mod abuziv în sclavie. În privința primului aspect, nu existau dificultăți, întrucât toți locuitorii mai vârstnici din ținut erau gata să depună mărturie în această privință. Al doilea aspect se fundamenta exclusiv pe scrisoarea către Parker și Perry, scrisă de o mână necunoscută, ca și pe scrisoarea expediată de la bordul bricului *Orleans*, care, din păcate, se pierduse ori se rătăcise.

A fost pregătit un memoriu care să fie înaintat excelenței sale, guvernatorul Hunt. Memoriul acela consemna căsătoria Annei, plecarea mea la Washington, primirea scrisorilor, calitatea mea de cetățean liber și alte detalii care fuseseră considerate importante. Anne l-a verificat și l-a iscălit, iar memoriului i-au fost anexate câteva declarații prestate sub stare de jurământ de cetățeni de vază din Sandy Hill și Fort Edward, care confirmau întru totul afirmațiile pe care le conținea, ca și o cerere adresată guvernatorului

de gentlemeni bine-cunoscuți pentru ca Henry B. Northup să fie numit agent reprezentant, în conformitate cu legea amintită mai sus.

Citind memoriul și declarațiile, excelența sa a manifestat un real interes față de subiect și, pe 23 noiembrie 1852, în conformitate cu puterile acordate de stat, „l-a desemnat și angajat pe Henry B. Northup, Esq., ca agent reprezentant, cu atribuții complete", pentru a soluționa repunerea mea în drepturi și a întreprinde măsurile necesare în această privință, cerându-i să plece cât mai repede spre Louisiana[32].

Natura presantă a angajamentelor profesionale și politice ale domnului Northup a întârziat plecarea lui până în luna decembrie. Pe 14 decembrie, el a plecat din Sandy Hill cu destinația Washington. După ce au audiat o prezentare a faptelor și au examinat împuternicirea lui, ca și cópii autentificate ale memoriului și declarațiilor, onorabilul Pierre Soule, senator în Congres din partea statului Louisiana, onorabilul domn Conrad, secretar de război, și judecătorul Kelson, de la Curtea Supremă a Statelor Unite, i-au înmânat scrisori deschise către gentlemeni din Louisiana, solicitându-le imperativ sprijinul pentru atingerea obiectivului misiunii sale.

Senatorul Soule a dovedit un interes aparte față de caz, susținând energic că era datoria și interesul tuturor plantatorilor din statul lui să mă ajute să-mi recapăt libertatea și că spera ca sentimentele de onoare și justiție care ar trebui să-i caracterizeze pe toți cetățenii federației să-i determine de îndată să-mi sară în ajutor. După ce a obținut aceste scrisori valoroase, domnul Northup s-a întors în Baltimore, de unde a plecat spre Pittsburgh. În urma sfaturilor prietenilor din Washington, el intenționase inițial să meargă direct la New Orleans și să consulte autoritățile de acolo. Din fericire însă, ajungând la gura Râului Roșu, s-a răzgândit. Dacă ar fi mers mai departe, nu s-ar fi întâlnit cu Bass, iar în cazul acela, probabil că n-ar fi reușit să mă găsească.

Îmbarcându-se pe primul vapor cu zbaturi care sosise, el a pornit în amonte pe Râul Roșu, o apă leneșă și întortocheată, care curge printr-un ținut vast de păduri bătrâne și mlaștini de nepătruns, aproape complet nelocuit. Pe 1 ianuarie 1853, la ora nouă dimineața, el a coborât de pe vapor la Marksville, și a pornit direct spre Marksville Court House, un sătuc aflat la șase-șapte kilometri spre interiorul uscatului.

Deoarece scrisoarea adresată domnilor Parker și Perry fusese expediată din Marksville, domnul Northup a dedus că nu puteam să mă aflu decât în acea localitate sau în imediata ei vecinătate. Ajungând în Marksville, el s-a prezentat de îndată înaintea onorabilului John P. Waddill, un avocat distins și un bărbat cu minte strălucită și imbolduri dintre cele mai nobile, expunându-i cazul și misiunea lui. După ce a citit scrisorile și documentele care i-au fost prezentate, și după ce a ascultat o relatare a circumstanțelor în care fusesem luat în captivitate, domnul Waddill și-a oferit de îndată serviciile și s-a ocupat de afacere cu zel și seriozitate. Alături de alte persoane cu înaltă moralitate, îi privea cu repulsie pe răpitori. Titlurile de proprietate asupra sclavilor, care constituiau proporția covârșitoare a bogăției locuitorilor și clienților săi din parohie, depindeau de buna-credință în care se făceau tranzacțiile cu sclavi, iar lui însuși, un om onorabil, o asemenea injustiție i-a trezit indignarea.

Deși ocupa o poziție importantă și era desemnat prin cursive impresionate pe harta Louisianei, Marksville era în realitate un cătun mic și neînsemnat. Cu excepția restaurantului, ținut de un proprietar vesel și generos, a tribunalului, invadat în perioadele de vacanță de vite și porci aflați mai presus de lege, și a eșafodului, al cărui știreang se legăna în aer, puține ar fi putut atrage atenția străinilor.

Domnul Waddill nu auzise niciodată de numele Solomon Northup, dar era încrezător că dacă în Marksville sau în vecinătatea sa exista un sclav cu numele acela, băiatul lui negru Tom l-ar fi cunoscut. A fost chemat Tom, însă în cercul lui larg de cunoștințe nu exista un asemenea personaj,

Scrisoarea adresată lui Parker și Perry menționa Bayou Boeuf înaintea datei și de aceea s-a conchis că acolo trebuia să fiu căutat. Imediat însă a apărut o dificultate gravă. Până la punctul cel mai apropiat din Bayou Boeuf erau treizeci și șapte de kilometri, iar denumirea aceea se aplica unui ținut care se întindea între optzeci și o sută cincizeci de kilometri, de ambele părți ale apei respective. Mii și mii de sclavi

locuiau pe malurile sale, întrucât solul bogat şi fertil atrăsese acolo mulţi plantatori. Informaţiile din scrisoare erau atât de vagi şi neclare, încât pe baza lor era greu de stabilit un plan specific de acţiune. În cele din urmă, s-a decis ca Northup şi fratele lui Waddill, un student care lucra în cabinetul avocatului, să plece spre Bayou şi să călătorească pe toată lungimea lui, întâi pe un mal şi apoi pe celălalt, întrebând de mine la toate plantaţiile. Domnul Waddill s-a oferit să le pună la dispoziţie trăsura lui, şi s-a aranjat astfel încât cei doi să-şi înceapă călătoria luni dimineaţă devreme.

Se poate vedea imediat că acţiunea aceea s-ar fi soldat, mai mult ca sigur, cu un eşec. Ar fi fost imposibil ca bărbaţii aceştia să cutreiere câmpurile şi să-i cerceteze pe toţi sclavii aflaţi la muncă. În plus, ei nu ştiau că eu eram cunoscut doar ca Platt, şi dacă l-ar fi întrebat chiar pe Epps însuşi, acesta ar fi declarat, fără să fi mințit deloc, că nu cunoştea niciun Solomon Northup.

După ce s-a stabilit însă modul de acţiune, nu mai rămăsese nimic de făcut până nu trecea ziua de duminică. În timpul după-amiezii de sâmbătă, conversaţia dintre domnii Northup şi Waddill a ajuns la politica din statul New York.

— Îmi este foarte greu să înţeleg deosebirile şi nuanţele fine dintre partidele politice din statul vostru, a remarcat domnul Waddill. Am citit despre cochilii-moi şi cochilii-tari, ciuciţi şi incendiatori de hambare, despre capete de lână şi suri-argintii[33] şi nu sunt în stare să înţeleg adevăratele deosebiri dintre ei. Mi le-ai putea lămuri dumneata?

Domnul Northup şi-a reumplut pipa cu tutun şi a început o istorie destul de detaliată despre originea diverselor facţiuni ale partidelor, pentru a concluziona că în New York exista acum un alt partid, cunoscut ca „liberi cultivatori” sau „aboliționiști”.

— Să înţeleg, a întrebat el după aceea, că în partea aceasta din ţinut nu există aşa ceva?

— Cu o singură excepţie, a răspuns Waddill râzând. Aici, în Marksville, avem un individ excentric care predică aboliționismul la fel de vehement ca orice fanatic din Nord. Este un bărbat generos şi inofensiv, dar care susţine întotdeauna partea perdantă într-o argumentaţie, fiind pentru noi o sursă de divertisment. Este un mecanic excelent şi aproape indispensabil în comunitatea aceasta. Este dulgher şi se numeşte Bass.

A urmat o conversaţie relaxată şi amuzată pe seama caracteristicilor lui Bass, după care Waddill a căzut pe neaşteptate pe gânduri şi a cerut să mai vadă o dată misterioasa scrisoare.

— Ia să vedem, ia… să… vedem! a murmurat el în barbă, privind din nou scrisoarea. „Bayou Boeuf, 15 august.” 15 august… şi expediată de aici. „Cel care scrie acum în numele meu”… Unde a lucrat Bass astă-vară? a întrebat el, întorcându-se brusc spre fratele său.

Acesta nu i-a putut răspunde, dar s-a ridicat, a părăsit biroul şi a revenit în scurt timp, informându-l:

— Astă-vară, Bass a lucrat undeva pe Bayou Boeuf.

— El este cel care ne poate spune totul despre Solomon Northup! a exclamat Waddill apăsat, pocnind cu palma în masă.

L-au căutat imediat pe Bass, dar n-a putut fi găsit. După o serie de întrebări, s-a stabilit că se găsea la debarcaderul de pe Râul Roşu. Urcându-se în trăsură, tânărul Waddill şi Northup au străbătut fără întârziere cei câţiva kilometri până acolo. Când au ajuns, Bass tocmai se pregătea să plece, urmând să lipsească minimum două săptămâni. După ce i-a fost prezentat, Northup l-a rugat să-i acorde privilegiul de a vorbi cu el în particular pentru câteva clipe. Au pornit apoi împreună spre râu, unde a avut loc următoarea discuţie:

— Domnule Bass, a zis Northup, dă-mi voie să te întreb dacă anul trecut în luna august ai fost pe Bayou Boeuf?

— Da, domnule, am fost acolo în august.

— Ai întocmit o scrisoare pentru un om de culoare din locul acela, adresată unor gentlemeni din Saratoga Springs?

— Iartă-mă, domnule, dacă voi spune că aceasta nu este treaba dumitale, a răspuns Bass, care s-a

oprit și a cercetat chipul interlocutorului său.

— Poate că sunt oarecum pripit, domnule Bass, și-mi voi cere iertare pentru acest lucru, dar am sosit din statul New York pentru a îndeplini scopul pe care l-a avut în vedere autorul unei scrisori datate 15 august, și care a fost expediată din Marksville. Circumstanțele m-au făcut să cred că poate dumneata ești cel care-a scris-o. Îl caut pe Solomon Northup. Dacă îl cunoști, te rog să fii cinstit și să-mi comunici locul unde se află, și te asigur că nu voi divulga sursa oricărei informații îmi vei oferi, dacă asta ți-e voia.

Bass l-a privit mult timp în ochi pe Northup, fără să deschidă gura. Părea să reflecteze dacă nu era cumva o încercare de a-l amăgi. În cele din urmă, a rostit apăsat:

— Nu am făcut nimic de care să-mi fie rușine. Eu sunt cel care a întocmit scrisoarea. Dacă ai venit să-l salvezi pe Solomon Northup, mă bucur să te văd.

— Când l-ai văzut ultima dată și unde este acum? a întrebat Northup.

— Ultima dată l-am văzut de Crăciun, acum o săptămână. Este sclavul lui Edwin Epps, un plantator de pe Bayou Boeuf, în apropiere de Holmesville. Nu este cunoscut ca Solomon Northup, ci este numit Platt.

Secretul încetase să mai fie secret, misterul fusese dezvăluit. Prin norul negru și des în ale cărui umbre întunecate și sumbre umblasem vreme de doisprezece ani a strălucit steaua care avea să mă lumineze spre libertate. Toate suspiciunile și șovăielile au fost abandonate în scurt timp și cei doi bărbați au discutat mult și deschis despre subiectul care-i preocupa în mod deosebit. Bass a povestit despre interesul pe care i-l trezise soarta mea, despre intenția lui de a pleca în Nord la primăvară, și a declarat că era hotărât să-mi obțină libertatea dacă îi stătea în putere. El a descris începutul și evoluția relației dintre noi și a ascultat curios și nerăbdător relatarea care i-a fost oferită despre familia mea și istoria vieții mele înainte de a fi răpit și vândut în sclavie. Înainte de a se despărți, el a desenat o hartă a bayoului cu o bucată de cretă roșie pe o hârtie, indicând poziția plantației lui Epps și drumul cel mai drept într-acolo.

Northup și tânărul lui tovarăș s-au întors în Marksville, unde s-a hotărât începerea procedurilor legale care urmau să decidă problema dreptului meu la libertate. Eu am fost numit reclamant, domnul Northup acționa ca reprezentant al meu, iar Edwin Epps era inculpatul. Procesul care urma să fie declanșat avea ca scop recuperarea mea, fiind adresat șerifului parohiei, căruia i se ordona să mă ia în custodie până la decizia tribunalului. Până au fost întocmite toate actele se făcuse ora douăsprezece noaptea, prea târziu pentru a obține semnătura judecătorului, care locuia la oarecare distanță de Marksville. Motiv pentru care toate acțiunile au fost amânate pentru dimineața de luni.

Totul părea să meargă lin, până duminică după-amiază, când Waddill a sosit la hotelul lui Northup, pentru a-și exprima neliniștea vizavi de unele probleme la care nu se așteptaseră. Bass se impacientase și-și lăsase afacerile în mâinile unei persoane de la debarcader, căreia îi comunicase intenția de a părăsi statul. Persoana respectivă trădase încrederea ce-i fusese acordată, și în oraș începuse să circule zvonul că străinul din hotel, care fusese zărit în compania avocatului Waddill, căuta un sclav al lui Epps de pe bayou. Epps era cunoscut în Marksville, întrucât avusese frecvente ocazii să viziteze tribunalul, iar sfătuitorul domnului Northup se temea că în cursul serii avea să primească informația respectivă, ceea ce i-ar fi dat ocazia să mă ascundă înainte de sosirea șerifului.

Această temere a grăbit considerabil procedurile. Șeriful, care locuia lângă sat, a fost anunțat să fie pregătit de plecare imediat după miezul nopții, iar judecătorul a fost informat că va fi căutat cam tot pe la acea oră. Trebuie să recunosc că autoritățile din Marksville au oferit cu promptitudine tot ajutorul de care erau capabile.

Imediat după miezul nopții a fost obținută semnătura judecătorului, apoi o trăsură în care se aflau domnul Northup și șeriful, condusă de fiul proprietarului hotelului, a plecat din satul Marksville pe drumul spre Bayou Boeuf.

Presupunând că Epps va contesta dreptul meu la libertate, domnul Northup a sugerat ca mărturia şerifului, care să descrie prima lui întâlnire cu mine, să devină probă pentru tribunal. De aceea s-a stabilit ca înainte ca eu să fi avut ocazia să vorbesc cu domnul Northup, şeriful să-mi pună o serie de întrebări convenite în prealabil, despre numărul şi numele copiilor mei, numele de fată al soţiei mele, locuri din Nord pe care le cunoşteam şi aşa mai departe. Dacă răspunsurile mele corespundeau cu cele care-i fuseseră furnizate de Northup, dovada era cât se putea de concludentă.

În cele din urmă, la scurtă vreme după ce Epps părăsise câmpul consolându-se cu ideea că se va întoarce în scurt timp ca să ne *încălzească,* aşa cum declarase în încheierea capitolului precedent, domnul Northup a apărut pe plantaţie şi ne-a găsit la muncă. Coborând din trăsură şi îndrumând vizitiul să se ducă la casa mare, cu instrucţiuni de a nu spune nimănui obiectul misiunii lor, Northup şi şeriful au ieşit de pe drum şi s-au îndreptat spre noi peste câmpul de bumbac. I-am zărit pe când ne uitam după trăsură, apropiindu-se unul la câţiva metri înaintea celuilalt. Era straniu şi neobişnuit să vezi albi pe plantaţie, mai ales la o oră atât de matinală, iar Uncheşul Abram şi Patsey au făcut câteva remarci în privinţa aceea, exprimându-şi uimirea. Apropiindu-se de Bob, şeriful a întrebat:

— Unde-i băiatul Platt?

— El este, conaşule, a răspuns Bob, arătându-mă şi răsucindu-şi pălăria în mâini.

M-am întrebat ce treabă ar fi putut avea cu mine şi, întorcându-mă, l-am privit când s-a apropiat până la un pas. În timpul şederii mele îndelungate pe bayou, mă familiarizasem cu chipurile tuturor plantatorilor de pe o rază de câţiva kilometri, dar bărbatul acesta era cu totul străin – cu siguranţă, nu-l mai văzusem niciodată până atunci.

— Te numeşti Platt, aşa-i? a întrebat el.

— Da, stăpâne, am răspuns.

Arătând spre Northup, care se afla la câţiva metri depărtare, şeriful a continuat:

— Îl cunoşti pe bărbatul acela?

M-am uitat în direcţia indicată şi, când privirea mi-a poposit pe chipul lui Northup, nenumărate imagini mi-au năvălit prin minte; o sumedenie de figuri bine cunoscute – Anna, dragii de copii, tatăl meu răposat –, scene şi relaţii din copilărie şi tinereţe, toţi prietenii din alte zile, mai fericite, au apărut şi au dispărut, ţâşnind şi plutind ca umbre evaporate înaintea ochiului minţii mele, până când, în cele din urmă, amintirea perfectă a bărbatului mi-a revenit şi, înălţând braţele spre cer, am exclamat cu glas mai puternic decât aş fi făcut-o într-un moment mai puţin surescitant:

— *Henry B. Northup*! Mulţumescu-Ţi, Doamne, mulţumescu-Ţi, Doamne!

Într-o clipă am înţeles motivul prezenţei sale şi am simţit că se apropia ora mântuirii mele. Am pornit către el, dar şeriful mi s-a pus în faţă.

— Opreşte-te o clipă, a spus el. Ai şi alt nume decât Platt?

— Solomon Northup este numele meu, stăpâne, am răspuns.

— Ai o familie?

— *Am avut o* soţie şi trei copii.

— Care sunt numele copiilor tăi?

— Elizabeth, Margaret şi Alonzo.

— Iar numele de fată al soţiei tale?

— Anne Hampton.

— Cine v-a căsătorit?

— Timothy Eddy, din Fort Edward.

— Unde locuieşte domnul acela? l-a arătat el din nou pe Northup, care rămăsese locului din clipa în care-l recunoscusem.

— Locuieşte în Sandy Hill, comitatul Washington, statul New York, am răspuns.

Şeriful a continuat şi cu alte întrebări, dar am trecut pe lângă el, incapabil să mă controlez. Am prins

ambele mâini ale vechii mele cunoştinţe. Nu puteam vorbi. Nu-mi puteam stăvili lacrimile.

— Sol, a rostit el în cele din urmă, mă bucur să te văd.

Am încercat să răspund ceva, dar emoţia m-a sugrumat şi am rămas tăcut. Complet derutaţi, sclavii se holbau la scenă cu gurile şi ochii larg deschişi, într-o uluire şi mirare totală. Vreme de zece ani trăisem printre ei, pe câmp şi în colibă, îndurasem aceleaşi suferinţe, împărţisem aceeaşi soartă, îmi amestecasem durerile cu ale lor, participasem la aceleaşi bucurii sărăcăcioase şi totuşi, până în ceasul acesta, ultimul pe care aveam să-l petrec printre ei, niciunul nu avusese nici cea mai mică bănuială cu privire la numele meu real şi la adevăratul meu trecut.

Preţ de câteva minute nu s-a rostit niciun cuvânt, timp în care nu am dat drumul mâinilor lui Northup, ci m-am mulţumit să-l privesc în ochi, temându-mă să nu mă trezesc şi să realizez că totul fusese un vis.

— Aruncă sacul acela, a adăugat apoi Northup, zilele culesului de bumbac s-au sfârşit pentru tine. Vino cu noi la cel cu care trăieşti.

L-am ascultat şi, mergând între el şi şerif, am pornit spre casa mare. Abia după ce am parcurs o oarecare distanţă, mi-am recăpătat glasul atât cât să întreb despre familia mea. Northup m-a informat că le văzuse pe Anne, Margaret şi Elizabeth cu puţin timp în urmă, că Alonzo trăia şi că toţi erau sănătoşi. Nu aveam însă s-o mai revăd niciodată pe mama mea. Când am început să-mi revin de pe urma surescitării neaşteptate şi uriaşe care mă copleşise într-atât, m-am simţit slăbit şi ameţit, astfel încât am mers cu dificultate. Şeriful m-a prins de braţ şi m-a ajutat, altfel cred că aş fi căzut. Când am intrat în curte, Epps stătea lângă poartă şi discuta cu vizitiul, care, respectând instrucţiunile primite, nu-i oferise nicio informaţie ca răspuns la întrebările lui repetate. Până am ajuns acolo, Epps era aproape la fel de uimit şi derutat ca Bob sau Uncheşul Abram.

După ce a dat mâna cu şeriful şi i-a fost prezentat domnului Northup, Epps i-a invitat în casă, poruncindu-mi să aduc nişte lemne. A durat o vreme până am reuşit să tai un braţ de lemne, deoarece pierdusem cumva, în mod inexplicabil, puterea de a mânui securea cu precizie. Când am intrat până la urmă în casă cu lemnele, masa era acoperită cu hârtii, iar Northup citea de pe una dintre ele. Probabil că a durat mai mult decât ar fi fost necesar să aprind focul, fiind foarte atent la poziţia exactă a fiecărui lemn. Am auzit repetate frecvent cuvintele „numitul Solomon Northup” şi „declarantul mai afirmă” şi „cetăţean liber al statului New York”, iar din expresiile acelea am înţeles că secretul pe care-l ascunsesem atâta vreme stăpânului şi stăpânei Epps fusese dezvăluit. Am zăbovit pe cât de mult mi-a îngăduit prudenţa şi eram pe punctul să ies din odaie, când Epps a întrebat:

— Platt, îl cunoşti pe domnul acesta?

— Da, stăpâne, am răspuns. Îl cunosc de când am deschis ochii.

— Unde locuieşte?

— În statul New York.

— Tu ai locuit vreodată acolo?

— Da, stăpâne, acolo m-am născut şi am crescut.

— Ai fost liber, aşadar. Fir-ai al d…cului de negrotei, a exclamat el, de ce nu mi-ai spus asta când te-am cumpărat?

— Stăpâne Epps, am răspuns pe un ton cumva diferit de cel obişnuit până atunci, nu te-ai obosit să mă întrebi. În plus, i-am spus unuia dintre proprietarii mei – bărbatul care m-a răpit – că eram om liber şi pentru asta m-a biciuit până era să-mi dau duhul.

— Se pare că cineva a întocmit o scrisoare în numele tău. Cine a fost acela? a întrebat el autoritar.

Nu am răspuns.

— Te-am întrebat cine a întocmit scrisoarea aceea? a repetat el.

— Poate că am scris-o chiar eu, am răspuns.

— Ştiu că n-ai fi putut să ajungi la oficiul poştal din Marksville şi să te întorci înainte să se lumineze de ziuă.

A insistat să-l informez, iar eu am refuzat categoric. A rostit multe ameninţări vehemente la adresa necunoscutului autor al scrisorii, indiferent cine ar fi fost el, şi a lăsat să se înţeleagă că se va răzbuna pe el cu vârf şi îndesat când îl va găsi. Întregul lui comportament şi limbaj dovedeau mânia faţă de cel care mă ajutase şi irascibilitatea la gândul că va pierde o proprietate atât de valoroasă. Adresându-se domnului Northup, a jurat că dacă ar fi ştiut doar cu o oră mai devreme de sosirea lui, l-ar fi scutit de grija de a mă duce înapoi în New York; că m-ar fi dus în mlaştină sau în alt cotlon lăturalnic, unde nu m-ar fi putut găsi toţi şerifii din lume.

Am ieşit în curte şi, când să intru pe uşa bucătăriei, ceva m-a lovit în spate. Ieşind prin uşa din spate a casei mari cu o cratiţă de cartofi, Mătuşa Phebe azvârlise un cartof spre mine cu o violenţă nelalocul ei, dându-mi astfel să înţeleg că dorea să-mi vorbească imediat între patru ochi. Venind în goană spre mine, mi-a şoptit la ureche cu multă seriozitate:

— Dumnezeule atotputernic, Platt, ce zici? Ăia doi bărbaţi au venit după tine. I-am auzit spunându-i conaşului că ieşti om liber, c-ai nevastă şi trei copii în locul din care-ai venit. Te duci cu iei? Prost ai fi să n-o faci, io aş pleca mintenaş.

Şi Mătuşa Phebe a continuat în acelaşi fel, vorbind repede.

Pe neaşteptate, în bucătărie a intrat doamna Epps. Mi-a vorbit mult şi m-a întrebat de ce nu-i destăinuisem cine eram. Şi-a exprimat regretul şi m-a complimentat, spunând ca ar fi preferat să fi pierdut oricare alt sclav de pe plantaţie. Dacă în ziua aceea Patsey ar fi fost în locul meu, bucuria stăpânei mele ar fi fost nemărginită. Acum nu mai rămânea nimeni care să poată repara un scaun sau o piesă de mobilier, nimeni care să meşterească prin casă şi pe lângă casă, nimeni care să poată cânta pentru ea la vioară… şi doamna Epps a început chiar să plângă.

Epps îl chemase pe Bob să-i înşeueze calul. Ceilalţi sclavi, învingându-şi teama de pedeapsă, îşi părăsiseră munca şi veniseră în curte, stând în spatele colibelor, unde nu puteau fi văzuţi de Epps. Mi-au făcut semn să mă duc la ei şi, plini de curiozitate şi surescitaţi la maximum, m-au luat la întrebări. Dacă aş putea repeta cuvintele exacte pe care le-au rostit, cu aceeaşi emfază, dacă le-aş putea zugrăvi atitudinile şi expresiile de pe chipuri, aş descrie cu adevărat un tablou extrem de interesant. În ochii lor, eu mă ridicasem brusc la o înălţime colosală – devenisem o fiinţă de o importanţă nemaiîntâlnită.

După ce au fost prezentate documentele legale şi s-a stabilit ca Epps să se întâlnească cu ei a doua zi în Marksville, Northup şi şeriful s-au urcat în trăsură. Pe când mă pregăteam să urc lângă vizitiu, şeriful mi-a spus că ar fi trebuit să-mi iau rămas-bun de la domnul şi doamna Epps. M-am întors la veranda pe care stăteau ei şi, scoţându-mi pălăria, am spus:

— La revedere, stăpână.

— La revedere, Platt, a răspuns doamna Epps cu bunătate.

— La revedere, stăpâne.

— Negroteiul d…cului, a mormăit Epps cu glas posac şi răutăcios, n-ai de ce să te simţi atât de al naibii de încântat, încă n-ai plecat – o să am eu grijă de asta, mâine, în Marksville.

Nu eram decât un „*negrotei*” şi-mi cunoşteam lungul nasului, dar am simţit, cu atâta putere de parcă aş fi fost alb, că aş fi încercat o satisfacţie lăuntrică dacă aş fi cutezat să-i trag un picior la despărţire. Pe drumul spre trăsură, Patsey a ieşit în fugă din spatele unei colibe şi m-a cuprins cu braţele pe după gât.

— Oh, Platt! a strigat ea cu lacrimi şiroindu-i pe obraji. O să fii liber, o să mergi în locuri minunate şi n-o să te mai revedem niciodată. M-ai salvat de multe biciuiri, Platt, mă bucur că vei fi liber… dar, vai, Doamne, Doamne! Ce se va alege de mine?

M-am desprins din braţele ei şi m-am urcat în trăsură. Vizitiul a pocnit din bici şi am pornit. Am privit în urmă şi am văzut-o pe Patsey, cu capul plecat, pe jumătate întinsă pe pământ; doamna Epps era pe verandă; Uncheşul Abram, Bob, Wiley şi Mătuşa Phebe stăteau lângă poartă, uitându-se după mine. Am fluturat din braţ, însă trăsura a cotit, urmând bayoul, şi i-a ascuns de ochii mei pentru totdeauna.

Ne-am oprit pentru scurt timp la casa zahărului lui Carey, unde munceau mulţi sclavi, fiindcă un

asemenea loc reprezenta o curiozitate pentru cineva din Nord. Epps a trecut pe lângă noi în galop, îndreptându-se, așa cum am aflat a doua zi, spre „Pine Woods”, pentru a discuta cu William Ford, cel care mă adusese în ținut.

Marți, 4 ianuarie, Epps și avocatul lui, onorabilul H. Taylor, Northup, Waddill, judecătorul și șeriful din Avoyelles, și eu însumi, ne-am reunit într-o încăpere din satul Marksville. Domnul Northup a expus faptele din cazul meu și și-a prezentat misiunea și declarațiile însoțitoare. Șeriful a descris scena din câmpul de bumbac. Eu am fost chestionat pe îndelete. În cele din urmă, domnul Taylor și-a asigurat clientul că se declara mulțumit și că orice contestație ar fi fost nu numai costisitoare, ci și complet inutilă. În conformitate cu recomandarea lui, a fost întocmit un act care a fost semnat de părțile corespunzătoare, prin care Epps declara că-mi recunoștea dreptul la libertate și mă preda în mod oficial autorităților statului New York. Se stipula de asemenea ca actul să fie consemnat în arhiva din Avoyelles[34].

Domnul Northup și cu mine ne-am grăbit fără întârziere spre debarcader și, urcându-mă pe primul vapor cu zbaturi care a sosit, am plutit în scurt timp pe Râul Roșu, același pe care, cu deznădejdea în suflet, fusesem adus cu doisprezece ani în urmă.

• Capitolul XXII

Sosirea în New Orleans – Zărirea lui Freeman – Genois, arhivarul – Descrierea făcută de el lui Solomon – Sosirea la Charleston întreruptă de vameşi – Trecerea prin Richmond – Sosirea la Washington – Arestarea lui Burch – Shekels şi Thorn – Depoziţia lor – Achitarea lui Burch – Arestarea lui Solomon – Burch îşi retrage plângerea – Tribunalul superior – Plecarea din Washington – Sosirea în Sandy Hills – Prieteni vechi şi scene familiare – Plecarea spre Glens Falls – Întâlnirea cu Anne, Margaret şi Elizabeth – Solomon Northup Staunton – Incidente – Concluzie

În timp ce vaporul luneca spre New Orleans, *poate* că n-am fost fericit, *poate* că m-am abţinut fără probleme să nu dansez pe punte, poate că nu m-am simţit recunoscător faţă de omul care bătuse atâtea sute de kilometri ca să mă elibereze, poate că nu i-am aprins pipa, poate că nu am aşteptat să-i ascult fiecare vorbuliţă, şi poate că nu am alergat la dorinţa lui cea mai măruntă. Dacă n-am făcut aşa… ei bine, nu contează.

Am zăbovit două zile în New Orleans, timp în care i-am arătat unde era ţarcul de sclavi al lui Freeman şi încăperea din care mă cumpărase Ford. Ne-am întâlnit întâmplător cu Theophilus pe stradă, dar am considerat că nu merita efortul să-l salut. De la nişte cetăţeni respectabili am aflat că devenise un ins jalnic, un bătăuş mizerabil – o ruină rău famată.

L-am vizitat de asemenea pe arhivar, domnul Genois, căruia îi era adresată scrisoarea senatorului Soule, şi am găsit un bărbat care-şi merita din plin reputaţia largă şi onorabilă sub care era cunoscut. El ne-a oferit cu generozitate un permis legal de trecere, cu semnătura lui şi ştampila instituţiei sale, şi, întrucât conţine descrierea aspectului meu personal făcută de arhivar, poate că nu este greşit dacă o voi insera aici. Urmează copia ei:

„*Statul Louisiana – oraşul New Orleans*:
Arhiva de Stat, districtul II.

Către toţi cei care-i pot întâlni pe purtătorii acestui act:

Prin prezenta se certifică faptul că Henry B. Northup, Esquire, din comitatul Washington, statul New York, mi-a prezentat dovezile corespunzătoare privind libertatea lui Solomon, un bărbat mulatru de patruzeci şi doi de ani, înalt de 1,72 m, păr creţ şi ochi căprui, născut în Statul New York. Întrucât numitul Northup îl va duce pe numitul Solomon în locul său natal, pe drumurile din Sud, autorităţilor civile li se cere să permită libera trecere a numitului om de culoare Solomon, în condiţiile în care acesta va avea un comportament decent şi corespunzător.

Semnat de mine şi ştampilat cu sigiliul oraşului New Orleans, azi 7 ianuarie 1853.

[L. S.] Til GENOIS, arhivar”

În ziua de 8 ianuarie am ajuns la lacul Pontchartrain, pe calea ferată, după care, mergând pe drumul obişnuit, am ajuns la Charleston. După ce ne-am îmbarcat la bordul vaporului cu zbaturi şi am plătit transportul, domnul Northup a fost chemat de un vameş pentru a explica de ce nu-şi declarase servitorul. El a replicat că nu avea niciun servitor, că, în calitate de agent reprezentant al statului New York, însoţea un cetăţean liber al acelui stat, eliberat din sclavie, şi că nu dorea şi nici nu intenţiona să facă vreo declaraţie. Din conversaţia şi maniera lui am dedus, deşi este posibil să mă fi înşelat complet, că nu avea să se străduiască deloc să evite un scandal, dacă oficialităţile din Charleston intenţionau să

ne creeze dificultăți. În cele din urmă, ni s-a permis să mergem mai departe și, trecând prin Richmond, unde am zărit țarcul lui Goodin, am ajuns în Washington pe 17 ianuarie 1853.

Am considerat amândoi că atât Burch, cât și Radburn continuau să locuiască în oraș, și am depus imediat la o secție de poliție din Washington o plângere împotriva lui James H. Burch, pentru răpirea și vinderea mea ca sclav. El a fost arestat în urma unui mandat emis de judecătorul Goddard și adus înaintea judecătorului Mansel, care i-a fixat o cauțiune de trei mii de dolari. În momentul arestării, Burch a fost extrem de agitat – era, evident, speriat și îngrijorat – și, înainte de a ajunge la cabinetul judecătorului de pe Louisiana Avenue și de a afla natura precisă a plângerii, i-a implorat pe polițiști să-i îngăduie să-l consulte pe Benjamin O. Shekels, negustor de sclavi cu o vechime de șaptesprezece ani în meserie și fostul lui partener. Acesta din urmă i-a devenit chezaș.

Pe 18 ianuarie la ora zece, ambele părți au apărut înaintea magistraților. Senatorul Chase de Ohio, onorabilul Orville Clark, din Sandy Hill, și domnul Northup au acționat ca avocați pentru acuzare, iar Joseph H. Bradley pentru apărare.

Onorabilul Orville Clark a fost chemat ca martor, a jurat pe Biblie, apoi a declarat că mă cunoscuse din copilărie și că eram un om liber, așa cum fusese și tatăl meu. După aceea domnul Northup a depus mărturie în aceeași privință și a prezentat faptele asociate misiunii lui în Avoyelles.

În boxa acuzaților a fost chemat după aceea Ebenezer Radburn, care a declarat că avea patruzeci și opt de ani, că era locuitor al Washingtonului și că-l cunoștea pe Burch de paisprezece ani, că în 1841 fusese temnicer al țarcului de sclavi Williams și că-și amintea închiderea mea în acel țarc în anul respectiv. În momentul acela, avocatul apărării a recunoscut că Burch mă închisese în țarc în primăvara anului 1841, iar acuzarea și-a încheiat prezentarea cazului.

Apărarea l-a chemat după aceea ca martor pe Benjamin O. Shekels. Acesta era un bărbat voinic, cu trăsături aspre, și poate că cititorii își vor forma o părere oarecum corectă despre el dacă voi reproduce răspunsul lui la prima întrebare a avocatului acuzării. Când a fost întrebat despre locul nașterii, Shekels a răspuns pe un ton agresiv:

— M-am născut în comitatul Ontario, din statul New York, și la naștere am cântărit *șase kilograme*!

Benjamin fusese un prunc prodigios! El a declarat după aceea că administrase hotelul Steamboat din Washington în 1841 și mă văzuse acolo în primăvara anului respectiv. Se pregătea să reproducă dialogul dintre doi bărbați, când senatorul Chase a obiectat pe motiv că declarațiile unor terți nu constituiau dovezi acceptabile. Obiecția a fost respinsă de judecător și Shekels a continuat, afirmând că cei doi bărbați sosiseră în hotelul lui și-i spuseseră că aveau de vânzare un om de culoare, că ei se întâlniseră cu Burch, că susținuseră că soseau din Georgia, dar nu mai ținea minte comitatul, că-i oferiseră o istorie completă a băiatului, spunând că era zidar și cânta la vioară, că Burch spusese că l-ar fi interesat dacă puteau conveni asupra unui preț, că cei doi plecaseră și aduseseră băiatul și că eu eram respectivul. Shekels a declarat perfect calm, de parcă n-ar fi spus decât adevărul, că eu zisesem că mă născusem și crescusem în Georgia, că unul dintre tinerii care mă însoțea era stăpânul meu, că-mi părea tare rău să mă despărțeam de el și, dacă nu se înșela, „izbucnisem în lacrimi!”, dar că recunoscusem că stăpânul meu avea dreptul să mă vândă, că el *trebuia* să mă vândă și că motivul pe care-l oferisem fusese, potrivit lui Shekels, că stăpânul meu „căzuse în patima jocurilor de noroc și a băuturii!”

El a continuat cu următoarele cuvinte, care au fost copiate din procesele-verbale ale audierilor: „Burch l-a chestionat pe băiat și i-a spus că dacă-l va cumpăra îl va trimite în Sud. Băiatul a spus că nu avea nicio obiecție, ba chiar că i-ar fi plăcut să meargă în Sud. După știința mea, Burch a plătit pentru el 650 de dolari; nu știu ce nume i-a fost dat, dar nu cred c-a fost Solomon. Nu cunosc nici numele celor doi bărbați. Ei au stat două-trei ore în localul meu, timp în care băiatul a cântat la vioară. Vânzarea a fost semnată în barul meu. Era un *formular tipărit, în alb, pe care l-a completat Burch.* Înainte de 1838, Burch mi-a fost partener în cumpărarea și vânzarea de sclavi. După aceea am fost partener cu Theophilus Freeman din New Orleans. Burch cumpăra aici, Freeman vindea acolo!”

Înainte de a depune mărturie, Shekels auzise despre circumstanţele legate de vizita mea la Washington cu Brown şi Hamilton şi de aceea a vorbit, evident, despre „doi bărbaţi” şi despre reprezentaţia mea la vioară. Aceasta a fost născocirea lui, cu totul neadevărată, şi totuşi în Washington s-a găsit un om care a acceptat s-o confirme.

Benjamin A. Thorn a depus mărturie că se afla la Shekels în 1841 şi că a văzut un băiat de culoare care cânta la vioară. „Shekels a zis că era de vânzare. L-am auzit pe stăpânul lui spunându-i că va trebui să-l vândă. Băiatul mi-a spus că era sclav. Nu am fost prezent când s-au plătit banii. Nu voi minţi sub prestare de jurământ în boxa aceasta. Stăpânul a fost cât pe-aci *să plângă*: *cred că băiatul a şi plâns*! Am lucrat în negoţul cu sclavi în Sud vreme de douăzeci de ani, cu intermitenţe. Când nu pot face asta, fac altceva.”

Am fost după aceea chemat ca martor, dar, întrucât se ridicaseră obiecţii, tribunalul a decis că mărturiile mele nu erau admisibile. Au fost respinse pentru simplul motiv că eram un om de culoare – nu s-a pus în discuţie faptul că eram cetăţean liber al statului New York.

Întrucât Shekels a afirmat că existase un act de vânzare, acuzarea i-a cerut lui Burch să-l prezinte, deoarece actul respectiv ar fi confirmat mărturiile lui Thorn şi Shekels. Avocatul apărării nu a văzut necesitatea prezentării actului respectiv sau a oferit o explicaţie rezonabilă pentru a nu-l arăta. În acest scop, Burch a fost chemat ca martor chiar în apărarea sa. Avocatul poporului s-a opus, afirmând că o asemenea mărturie nu putea fi permisă – că ar fi contrazis toate regulile privind dovezile şi, dacă ar fi fost acceptată, ar fi dejucat însuşi scopul justiţiei. Cu toate acestea, mărturia lui Shekels a fost acceptată de tribunal! El a jurat că actul fusese întocmit şi semnat, dar *că-l pierduse şi nu ştia ce se întâmplase cu el*! Drept urmare, magistratul a cerut trimiterea unui poliţist la reşedinţa lui Burch cu instrucţiuni de a aduce registrele sale, care conţineau actele de vânzare pentru anul 1841. Cererea a fost acceptată şi, înainte de a putea fi întreprinse măsuri care să împiedice executarea ei, poliţistul obţinuse registrele cu pricina şi le adusese la tribunal. Au fost găsite şi examinate cu atenţie vânzările pentru anul 1841, dar n-a fost găsită nicio vânzare a mea, sub niciun nume!

În cele din urmă, tribunalul a stabilit că Burch era nevinovat şi că se purtase corect faţă de mine şi de aceea a fost achitat.

După aceea Burch şi părtaşii lui au încercat să mă acuze de complicitate alături de cei doi albi în vederea defraudării lui, fără succes, aşa cum apare într-un extras luat dintr-un articol din *New York Times*, publicat la o zi sau două după proces: „Avocatul apărării întocmise, înainte ca acuzatul să fie achitat, o declaraţie, semnată de Burch, şi un mandat împotriva bărbatului de culoare pentru complicitate cu cei doi albi mai sus-amintiţi, pentru a-l defrauda pe Burch de şase sute douăzeci şi cinci de dolari. Mandatul a fost aplicat, iar bărbatul de culoare a fost arestat şi adus în faţa judecătorului Goddard. Burch şi martorii lui au apărut la tribunal, iar H. B. Northup, în calitate de fost avocat pentru bărbatul de culoare, a declarat că era gata să-l apere pe inculpat şi a cerut începerea imediată a procesului. După ce s-a consultat în particular cu Shekels pentru scurt timp, Burch l-a anunţat pe magistrat că dorea să-şi retragă plângerea. Avocatul inculpatului i-a declarat judecătorului că dacă plângerea era retrasă, aceasta trebuia să fie fără cererea sau acceptul inculpatului. Burch i-a cerut după aceea magistratului să-i dea plângerea şi mandatul şi le-a luat. Avocatul inculpatului a protestat, spunând că acestea trebuiau să rămână ca parte din dovezile prezentate tribunalului, iar tribunalul trebuia să subscrie la procedurile care începuseră să se deruleze. Burch le-a predat, iar tribunalul a anunţat verdictul de încetare la cererea acuzării şi a clasat cazul.”

•

Pot fi unii care vor crede declaraţia negustorului de sclavi – în mintea lor, afirmaţiile acestuia vor cântări mai greu decât ale mele. Eu nu sunt decât un sărman om de culoare, dintr-o rasă asuprită şi înjosită, a cărui voce umilă poate să nu fie băgată în seamă de opresor, dar *ştiind* adevărul şi cunoscând prea bine responsabilitatea care-mi incumbă, declar solemn în faţa oamenilor şi a lui Dumnezeu că orice

acuzaţie sau aserţiune potrivit căreia aş fi fost complice, direct sau indirect, cu unul sau mai mulţi indivizi, în vederea vinderii propriei mele persoane, că orice altă relatare privind vizita mea la Washington, capturarea şi întemniţarea mea în ţarcul de sclavi Williams, conţinută în paginile de faţă sunt complet şi absolut false. N-am cântat niciodată la vioară în Washington. N-am fost niciodată în hotelul Steamboat şi, din câte ştiu, nu i-am văzut pe Thorn şi Shekels decât în luna ianuarie a anului trecut. Povestea celor trei negustori de sclavi este o invenţie tot atât de absurdă, pe cât este de nefondată. Dacă ar fi fost adevărată, eu nu m-aş fi oprit din drumul spre libertate pentru a-l acuza pe Burch. Ar fi trebuit să-l fi *evitat* în loc să-l fi căutat. Ar fi trebuit să înţeleg că un asemenea pas mă va acoperi de infamie. Date fiind circumstanţele – dorul de a-mi revedea familia şi entuziasmul legat de întoarcerea acasă –, ar fi o aberaţie să presupunem că aş fi riscat nu numai demascarea, ci şi punerea sub acuzaţie şi condamnarea, prin plasarea mea în mod voluntar în postura respectivă, dacă declaraţiile lui Burch şi ale părtaşilor săi ar fi conţinut măcar o fărâmă de adevăr. Eu am făcut eforturi să-l caut pe Burch, să-l confrunt înaintea completului de judecată, să-l acuz de delictul răpirii, şi singurele motive care m-au împins spre pasul acesta au fost sentimentul arzător al răului pe care mi-l pricinuise şi dorinţa de a-l aduce în faţa justiţiei. Burch a fost achitat prin mijloacele care au fost descrise. Un tribunal al oamenilor l-a lăsat să scape, dar există un alt tribunal, superior, unde mărturia falsă nu va prevala şi unde doresc, cel puţin în privinţa acestor declaraţii, să fiu judecat finalmente.

•

Am plecat din Washington pe 20 ianuarie şi, trecând prin Philadelphia, New York şi Albany, am ajuns în Sandy Hill în seara de 21 ianuarie. Inima mi-a fost năpădită de fericire când am privit în jur şi am văzut scene atât de familiare, când m-am trezit în mijlocul prietenilor de altădată. În dimineaţa următoare, am pornit, însoţit de câteva cunoştinţe, către Glens Falls, unde locuiau Anne şi copiii noştri.

Când am intrat în căsuţa lor confortabilă, Margaret m-a întâmpinat prima. Nu m-a recunoscut. Când plecasem, ea nu avea decât şapte ani, era o fetiţă care se juca cu păpuşile. Acum devenise femeie, era măritată şi avea un băiat cu ochi scânteietori care-i stătea alături. Pentru că nu uitase de nefericitul lui bunic căzut în sclavie, îl numise pe copil Solomon Northup Staunton. Când i-am spus cine eram, a fost atât de copleşită de emoţie, încât n-a mai putut scoate nicio vorbă. Apoi Elizabeth a intrat în odaie, iar Anne a sosit în goana mare de la hotel, fiind informată despre sosirea mea. M-au îmbrăţişat şi, cu lacrimile curgându-le pe obraji, s-au agăţat de gâtul meu. Voi trage însă cortina peste o scenă care poate fi mai uşor imaginată decât descrisă.

După ce intensitatea emoţiilor noastre s-a domolit, lăsând locul unei fericiri sacre, când familia s-a strâns în jurul vetrei, ale cărei flăcări îşi trimiteau tihna caldă prin odaie, am discutat despre miile de evenimente care se petrecuseră, despre speranţele şi temerile, fericirile şi tristeţile, încercările şi necazurile pe care le trăisem în decursul lungii noastre despărţiri. Alonzo lipsea, aflându-se în partea de vest a statului. Cu puţin timp înainte îi scrisese mamei sale despre posibilitatea de a obţine suficienţi bani ca să-mi răscumpere libertatea. Din copilărie, acela fusese principalul ţel al preocupărilor şi ambiţiilor sale. Ei ştiau că eram în sclavie. Aflaseră asta din scrisoarea pe care o întocmisem pe bric şi de la Clem Ray însuşi. Nu puteau însă decât să speculeze unde anume mă aflam, până când sosise scrisoarea lui Bass. Odată, Elizabeth şi Margaret se întorseseră de la şcoală – aşa mi-a povestit Anne –, plângând amar. Întrebându-le asupra motivului, ea aflase că, la ora de geografie, atenţia le fusese atrasă de un tablou cu sclavi care munceau pe plantaţii de bumbac, urmăriţi cu biciul de un supraveghetor, şi se gândiseră la suferinţele pe care tatăl lor le putea îndura, şi chiar le îndura, în Sud. Mi-au povestit numeroase asemenea episoade, care au arătat că mă ţinuseră mereu în gândurile lor, însă poate că ele nu prezintă interes suficient pentru cititori ca să le mai reproduc.

•

Povestea mea a ajuns la sfârşit. Nu am comentarii de făcut asupra subiectului Sclaviei. Aceia care citesc cartea de faţă îşi pot forma propriile lor păreri despre această „instituţie aparte”. Nu susţin că ştiu

ce poate fi în alte state; situația din ținutul Râului Roșu este descrisă real și cinstit în aceste pagini. Aceasta nu este o ficțiune și nu există exagerări. Dacă am greșit ceva, atunci am făcut-o acordând un spațiu prea mare părții luminoase a tabloului. Nu mă îndoiesc că sute de oameni au fost la fel de nenorocoși ca mine, că sute de cetățeni liberi au fost răpiți și vânduți în sclavie, și chiar în clipa de față își duc viețile pe plantații din Texas și Louisiana. Mă abțin însă. Cu spiritul temperat și îngenuncheat de suferințele la care am fost supus, și recunoscător Ființei bune prin a cărei milostenie mi s-au redat fericirea și libertatea, sper ca de aici înainte să duc o viață cinstită, chiar dacă modestă, și să mă odihnesc în cele din urmă în curtea bisericii unde doarme tatăl meu.

• Anexa A

CAP. 375

O lege mai eficientă în vederea apărării cetăţenilor liberi ai acestui Stat pentru a nu fi răpiţi sau duşi la sclavie.

[Promulgată 14 mai 1840]

Cetăţenii Statului New York, reprezentaţi în Senat şi Adunare, adoptă următoarele:

§ 1. Dacă Guvernatorul acestui Stat va primi informaţii mulţumitoare potrivit cărora oricare cetăţean liber sau locuitor al acestui Stat a fost răpit sau transportat afară din acest Stat, în orice alt Stat sau Teritoriu al Statelor Unite, în scopul de a fi ţinut acolo în sclavie; sau că un asemenea cetăţean liber sau locuitor este pe nedrept reţinut, închis sau ţinut în sclavie, în oricare din Statele sau Teritoriile din Statele Unite, sub alegaţia sau pretextul că este sclav, fie din cauza culorii pielii sale, fie în conformitate cu alte uzanţe sau prevederi legislative în vigoare în acel Stat sau Teritoriu, este considerat sau luat în vederea sclaviei, sau nu are dreptul la libertatea personală a cetăţeanului, va fi de datoria Guvernatorului amintit să ia măsurile pe care le consideră necesare pentru a asigura restituirea libertăţii persoanei respective şi readucerea sa în acest Stat. Guvernatorul este autorizat să desemneze şi să angajeze unul sau mai mulţi agenţi reprezentanţi după cum va considera necesar pentru restituirea şi readucerea persoanei respective, şi-i va asigura numitului agent acreditările şi instrucţiunile necesare pentru a-şi realiza sarcina pentru care a fost împuternicit. Guvernatorul poate determina compensaţia cu care să fie retribuit agentul pentru serviciile sale, în afară de cheltuielile sale necesare.

§ 2. Un asemenea agent va culege după aceea dovezile corespunzătoare pentru a stabili dreptul persoanei respective la libertate; va întreprinde toate călătoriile necesare, va lua măsurile necesare, va institui procedurile legale, sub conducerea Guvernatorului, aşa cum este necesar pentru ca persoanei respective să-i fie restituită libertatea şi să fie readusă în Statul acesta.

§ 3. Deconturile pentru toate serviciile şi cheltuielile ocazionate de aplicarea acestei legi vor fi auditate de către Revizor, şi plătite de către Trezorier, prin mandatul său din orice sume de bani aflate în trezoreria acestui Stat care nu au fost altfel alocate. Trezorierul poate avansa, cu acceptul Revizorului, unui asemenea agent, suma sau sumele pe care Guvernatorul le va certifica drept avansuri rezonabile pentru a-i permite să-şi realizeze scopurile misiunii, avans pentru care agentul va prezenta documente doveditoare la auditul final al misiunii sale.

§ 4. Această lege va intra în vigoare imediat.

• Anexa B

MEMORIUL ANNEI

Excelenţei Sale, Guvernatorul Statului New York:

Memoriul Annei Northup, din satul Glens Falls, comitatul Warren, Statul mai sus-menţionat, declară cu respect următoarele:

Semnatara acestui memoriu, al cărei nume de fată a fost Anne Hampton, a împlinit patruzeci şi patru de ani în ziua de 14 martie a anului trecut şi a fost căsătorită cu Solomon Northup, pe atunci din Fort Edward, în comitetul Washington şi Statul mai sus-menţionat, în ziua de 25 decembrie 1828 d.Hr., de către Timothy Eddy, pe atunci Judecător de Pace. După căsătorie, numitul Solomon a trăit sub acelaşi acoperiş cu semnatara acestui memoriu în oraşul amintit până în 1830, când s-a mutat împreună cu familia lui în oraşul Kingsbury din comitatul amintit, şi a rămas acolo aproximativ trei ani, pentru ca după aceea să se mute la Saratoga Springs în Statul mai sus-menţionat, şi a continuat să locuiască în amintitul Saratoga Springs şi în oraşul învecinat până în jurul anului 1841, pe cât îmi pot aminti, când Solomon a plecat în oraşul Washington, Districtul Columbia, moment din care semnatara acestui memoriu nu şi-a mai văzut numitul soţ.

Semnatara acestui memoriu mai declară că în anul 1841 a primit informaţii, printr-o scrisoare adresată lui Henry B. Northup, Esq., din Sandy Hill, comitatul Washington, Statul New York, şi purtând ştampila oficiului poştal din New Orleans, că numitul Solomon fusese răpit în Washington, suit la bordul unei ambarcaţiuni, şi că atunci se afla pe ambarcaţiunea respectivă în New Orleans, dar nu a putut spune cum a ajuns în situaţia respectivă şi nici care îi era destinaţia.

De la ultima perioadă menţionată, semnatarei acestui memoriu i-a fost cu totul imposibil să obţină orice informaţie despre locul unde s-ar fi aflat numitul Solomon, până în luna septembrie a anului trecut, când o altă scrisoare a fost primită de la numitul Solomon, purtând ştampila oficiului poştal din Marksville, parohia Avoyelles, Statul Louisiana, care declara că era ţinut acolo ca sclav, declaraţie despre care semnatara acestui memoriu crede că este adevărată.

Numitul Solomon este în vârstă de patruzeci şi cinci de ani şi nu a locuit niciodată în afara Statului New York, în care s-a născut, până când a plecat în oraşul Washington, aşa cum am amintit anterior. Numitul Solomon Northup este cetăţean liber al Statului New York, iar acum este ţinut pe nedrept în sclavie, în Marksville sau în apropiere de acesta, în parohia Avoyelles, Statul Louisiana, unul dintre Statele Unite ale Americii, sub alegaţia sau pretextul că numitul Solomon este sclav.

Semnatara acestui memoriu mai declară că Mintus Northup a fost tatăl numitului Solomon, că a fost negru şi a murit la Fort Edward, în ziua de 22 noiembrie 1829, că mama numitului Solomon a fost mulatră, sau pe trei sferturi albă, şi a murit în comitatul Oswego, New York, în urmă cu cinci-şase ani, aşa cum a fost informată semnatara acestui memoriu, şi că nu a fost niciodată sclavă.

Semnatara acestui memoriu şi familia ei sunt săraci şi incapabili să plătească sau să achite orice parte din cheltuielile de restabilire a libertăţii numitului Solomon.

Excelenţa Voastră este rugată să angajeze agentul sau agenţii care vor fi consideraţi necesari pentru a realiza restituirea libertăţii şi readucerea numitului Solomon Northup, în baza unui act al Legislaturii Statului New York, promulgat pe 14 mai 1840 şi intitulat „O lege mai eficientă în vederea apărării cetăţenilor liberi ai acestui Stat pentru a nu fi răpiţi sau duşi la sclavie”. Semnatara acestui memoriu se va ruga mereu pentru dv.

(Semnat,) ANNE NORTHUP

Datat 19 noiembrie 1852
STATUL NEW YORK:
Comitatul Washington, ss.

Anne Northup din satul Glens Falls, comitatul Warren din Statul amintit, sub prestare de jurământ, a declarat că ea a semnat memoriul de mai sus și că afirmațiile conținute în acesta sunt adevărate.

(Semnat,) ANNE NORTHUP

Subscris și jurat înaintea mea, azi
19 noiembrie 1852
CHARLES HUGHES, Judecător de Pace

Recomandăm ca Guvernatorul să-l desemneze pe Henry B. Northup, din satul Sandy Hill, comitatul Washington, Statul New York, ca unul dintre agenții care să se ocupe de restituirea libertății și readucerea lui Solomon Northup, amintit în memoriul de mai sus al Annei Northup.

Datat la Sandy Hill, comitatul Washington, N. Y „
20 noiembrie 1852

(Semnat,)
PETER HOLBROOK
DANIEL SWEET
B. F. HOAG
ALMON CLARK
CHARLES HUGHES
BENJAMIN FERRIS
E. D. BAKER
JOSIAH H. BROWN
ORVILLE CLARK

STATUL NEW YORK:
Comitatul Washington, ss.

Josiah Hand, din satul Sandy Hill, comitatul amintit, sub prestare de jurământ, a declarat că este în vârstă de cincizeci și șapte de ani, și s-a născut în satul amintit, și a locuit întotdeauna acolo, că i-a cunoscut pe Mintus Northup și pe fiul său Solomon, numiți în memoriul anexat al Annei Northup, încă dinaintea anului 1816, că Mintus Northup atunci, și până în momentul decesului său, a lucrat la o fermă în orașele Kingsbury și Fort Edward, din primul moment în care l-a cunoscut martorul și până la decesul său, că despre numitul Mintus și soția lui, mama numitului Solomon Northup, se știa că erau cetățeni liberi din New York, iar martorul crede că ei erau liberi, că numitul Solomon Northup s-a născut în amintitul comitat Washington, așa cum crede martorul, și s-a căsătorit pe 25 decembrie 1828, în Fort Edward menționat mai sus, și numita lui soție și trei copii – două fiice și un fiu – trăiesc acum în Glens Falls, Comitatul Warren, New York, și că numitul Solomon Northup a locuit întotdeauna în numitul comitat Washington, și în imediata sa vecinătate, până în jurul anului 1841, moment din care martorul nu l-a mai văzut, dar martorul a fost informat în mod credibil și crede că numitul Solomon este în prezent ținut pe nedrept ca sclav în Statul Louisiana. Martorul declară în continuare că i se poate acorda credit Annei Northup, numită în amintitul memoriu, și consideră că afirmațiile cuprinse în memoriul ei sunt adevărate.

(Semnat,) JOSIAH HAND

Subscris și jurat înaintea mea, azi
19 noiembrie 1852
CHARLES HUGHES, Judecător de Pace

STATUL NEW YORK:
Comitatul Washington, ss.

Timothy Eddy, din Fort Edward, în amintitul comitat, sub prestare de jurământ, a declarat că acum este în vârstă de – ani și că a locuit în numitul oraș mai bine de – ani și că l-a cunoscut bine pe Solomon Northup, numit în memoriul anexat de Anne Northup, și pe tatăl său, Mintus Northup, care a fost negru. Soția numitului Mintus a fost mulatră, numitul Mintus Northup și numita lui soție și familia, doi fii, Joseph și Solomon, au locuit în amintitul oraș Fort Edward câțiva ani înainte de anul 1828, iar numitul Mintus a decedat în oraș în anul 1829 d.Hr., după informațiile martorului. În continuare, martorul a declarat că a fost Judecător de Pace în amintitul oraș în anul 1828, și din funcția respectivă i-a unit în căsătorie, pe data de 25 decembrie 1828, pe Solomon Northup și Anne Hampton, care este aceeași persoană care a depus memoriul anexat. Martorul a subliniat că numitul Solomon a fost un cetățean liber al Statului New York și că a trăit întotdeauna în Statul amintit, până în jurul anului 1840 d.Hr., moment din care martorul nu l-a mai văzut, dar a fost recent informat, și crede că este adevărat, că numitul Solomon Northup este pe nedrept ținut în sclavie în Marksville sau în apropiere, în parohia Avoyelles, Statul Louisiana. Martorul a mai declarat că Mintus Northup avea aproape șaizeci de ani în momentul decesului și că fusese în ultimii treizeci de ani ai vieții sale cetățean liber al Statului New York.

Martorul mai declară că Anne Northup, soția numitului Solomon Northup, are caracter și reputație bună, iar declarațiile ei, conținute în memoriul anexat, pot fi pe deplin date crezării.

(Semnat,) TIMOTHY EDDY

Subscris și jurat în fața mea, azi
noiembrie 1852
TIM’Y STOUGHTON, Judecător

STATUL NEW YORK:
Comitatul Washington, ss.

Henry B. Northup, din satul Sandy Hill, din amintitul comitat, sub prestare de jurământ, a declarat că este în vârstă de patruzeci și șapte de ani și că a locuit întotdeauna în amintitul comitat, că l-a cunoscut pe Mintus Northup, numit în memoriul anexat, de la primele sale amintiri și până la momentul decesului său, care s-a petrecut în Fort Edward, în numitul comitat, în anul 1829, că i-a cunoscut pe copiii numitului Mintus, Solomon, respectiv Joseph, că aceștia s-au născut amândoi în comitatul Washington amintit mai sus, după informațiile martorului, că martorul l-a cunoscut bine încă din copilărie pe numitul Solomon, care este aceeași persoană numită în memoriul anexat al Annei Northup, și că numitul Solomon a locuit permanent în numitul comitat Washington și în comitatele vecine până în jurul anului 1841, că numitul Solomon știa să scrie și să citească, că numitul Solomon și mama și tatăl său erau cetățeni liberi ai Statului New York, că în jurul anului 1841 martorul a primit o scrisoare de la numitul Solomon, purtând ștampila oficiului poștal din New Orleans, în care declara că pe când se afla în interes de afaceri în orașul Washington, fusese răpit și-i fuseseră luate actele de om liber, că se afla la

bordul unei ambarcaţiuni, în lanţuri, şi era considerat sclav, şi că nu-şi cunoştea destinaţia, ceea ce martorul consideră a fi adevărat, şi l-a rugat pe martor să-l ajute să-şi redobândească libertatea, că martorul pierduse sau rătăcise amintita scrisoare şi n-o putea găsi, că martorul se străduise după aceea să afle unde se găsea numitul Solomon, dar nu-i dăduse de urmă, până în luna septembrie a anului trecut, când martorul a stabilit pe baza unei scrisori care afirma că ar fi fost întocmită la îndrumarea numitului Solomon, că numitul Solomon era ţinut ca sclav în oraşul Marksville sau în împrejurimile acestuia, în parohia Avoyelles, Statul Louisiana, şi că martorul consideră că informaţia aceea este adevărată şi că numitul Solomon este acum ţinut pe nedrept în sclavie în amintitul Marksville.

(Semnat,) HENRY B. NORTHUP

Subscris şi jurat în faţa mea, azi
noiembrie 1852
CHARLES HUGHES, J. P.

STATUL NEW YORK:
Comitatul Washington, ss.

Nicholas C. Northup, din satul Sandy Hill, în amintitul comitat, sub prestare de jurământ, a depus mărturie că are vârsta de cincizeci de ani şi l-a cunoscut încă de la naştere pe Solomon Northup, menţionat în memoriul anexat al Annei Northup. Martorul a declarat că numitul Solomon este acum în vârstă de patruzeci şi cinci de ani şi s-a născut în comitatul Washington amintit, sau în comitatul Essex, în Statul amintit, şi că a locuit întotdeauna în Statul New York, până în jurul anului 1841, moment din care martorul nu l-a mai văzut şi nici n-a ştiut unde este, până cu câteva săptămâni în urmă, când martorul a fost informat, şi consideră adevărat, că numitul Solomon era ţinut în sclavie în Statul Louisiana. Martorul a mai declarat că numitul Solomon se însurase în oraşul Fort Edward din comitatul amintit, acum douăzeci şi patru de ani, şi că soţia şi cele două fiice şi un fiu locuiesc acum în satul Glens Falls, comitatul Warren, în amintitul Stat New York. Martorul jură de asemenea că numitul Solomon Northup este un cetăţean al amintitului Stat New York şi s-a născut liber, şi din pruncie a locuit în comitatele Washington, Essex, Warren şi Saratoga în Statul New York, şi că numita soţie şi copiii n-au locuit niciodată în afara amintitelor comitate după căsătoria numitului Solomon, că martorul l-a cunoscut pe tatăl numitului Solomon Northup, că numitul tată era negru, cu numele de Mintus Northup, care a decedat în oraşul Fort Edward, în comitatul Washington, Statul New York, pe 22 noiembrie 1829 d.Hr., şi a fost îngropat în cimitirul din amintitul Sandy Hill, că timp de peste treizeci de ani înaintea decesului a locuit în comitatele Essex, Washington şi Rensselaer şi Statul New York, şi a lăsat în urmă o soţie şi doi fii, Joseph şi numitul Solomon, că mama numitului Solomon a fost mulatră, şi acum este decedată, şi a murit, după informaţiile martorului, în comitatul Oswego, New York, acum cinci sau şase ani. Martorul mai declară că mama numitului Solomon Northup n-a fost sclavă în momentul naşterii numitului Solomon Northup, şi nu fusese sclavă în ultimii cincizeci de ani.

(Semnat,) N. C. NORTHUP

Subscris şi jurat în faţa mea, azi 19 noiembrie 1852,
CHARLES HUGHES, Judecător de Pace

STATUL NEW YORK:
Comitatul Washington, ss.

Orville Clark, din satul Sandy Hill, comitatul Washington, Statul New York, sub prestare de jurământ,

a depus mărturie și a spus că el, martorul, are vârsta de peste cincizeci de ani, că în anii 1810 și 1811, sau în majoritatea timpului din anii aceia, a locuit în amintitul Sandy Hill și în Glens Falls, că l-a cunoscut atunci pe Mintus Northup, un negru sau om de culoare, că era pe atunci om liber, așa cum crede și a înțeles dintotdeauna martorul, că soția numitului Mintus Northup, și mama lui Solomon, era femeie liberă, că din anul 1818 până la decesul numitului Mintus Northup, în jurul anului 1829, martorul l-a cunoscut foarte bine pe numitul Mintus Northup, că numitul Mintus Northup a fost un bărbat respectabil în comunitatea în care a locuit și a fost om liber, considerat ca atare și stimat de toate cunoștințele sale, că martorul l-a cunoscut de asemenea pe fiul său, Solomon Northup, din amintitul an 1818, până când el a părăsit această parte din țară, în jurul anului 1840 sau 1841, că numitul Solomon Northup s-a însurat cu Anne Hampton, fiica lui William Hampton, un vecin apropiat al martorului, că numita Anne, soția numitului Solomon, trăiește acum în apropiere, că numitul Mintus Northup și William Hampton erau amândoi oameni cu reputație și stimați în această comunitate, ca bărbați respectabili. Martorul mai declară că din cele mai vechi amintiri și informații ale sale (încă din anul 1810) știe că numitul Mintus Northup și familia sa, numitul William Hampton și familia sa, au fost întotdeauna onorabili, stimați și considerați cetățeni liberi ai Statului New York, așa cum martorul crede că este adevărat. Martorul știe că numitul William Hampton, potrivit legilor acestui Stat, a avut dreptul să voteze la alegerile noastre și crede că numitul Mintus Northup a fost de asemenea îndrituit ca cetățean liber cu drepturile corespunzătoare. Martorul mai declară că numitul Solomon Northup, fiul numitului Mintus și soțul numitei Anne Hampton, era la momentul când a părăsit acest Stat cetățean liber al Statului New York. Martorul mai declară că numita Anne Hampton, soția lui Solomon Northup, este o femeie respectabilă, cu caracter bun și crede declarațiile ei, așa cum crede că faptele expuse în memoriul ei către excelența sa, Guvernatorul, referitor la numitul ei soț, sunt adevărate.

(Semnat,) ORVILLE CLARK

Jurat în fața mea,
19 noiembrie 1852,
U. G. PARIS, Judecător de Pace

STATUL NEW YORK:
Comitatul Washington, ss.

Benjamin Ferris, din satul Sandy Hill, în comitatul amintit, sub prestare de jurământ, a depus mărturie și a declarat că este în vârstă de cincizeci și șapte de ani și a locuit în satul amintit timp de patruzeci și cinci de ani, că l-a cunoscut bine pe Mintus Northup, amintit în memoriul anexat al Annei Northup, din anul 1810 și până la decesul său, care s-a petrecut în Fort Edward în toamna anului 1829, că i-a cunoscut pe copiii numitului Mintus, Joseph Northup, respectiv Solomon Northup, și că numitul Solomon este aceeași persoană amintită în numitul memoriu, că numitul Mintus a locuit în comitatul Washington amintit până la momentul decesului său și în tot acel timp a fost cetățean liber al amintitului Stat New York, așa cum crede cu adevărat martorul, că numita Anne Northup, semnatara memoriului, este o femeie cu caracter bun și că declarația conținută în memoriul ei poate fi dată crezării.

(Semnat,) BENJAMIN FERRIS

Jurat în fața mea,
19 noiembrie 1852
U. G. PARIS, Judecător de Pace

STATUL NEW YORK

Camera Executivă, Albany, 30 noiembrie 1852

Prin prezenta certific că următoarea este copia conformă cu originalul a dovezilor depuse la Departamentul Executiv, pe baza cărora l-am desemnat pe Henry B. Northup ca Agent reprezentant al acestui Stat, care să întreprindă acțiunile necesare în numele lui Solomon Northup, menționat în ele.

(Semnat,) WASHINGTON HUNT

De către Guvernator
J. F. R., Secretar Particular

STATUL NEW YORK
Departamentul Executiv, Albany
WASHINGTON HUNT, *Guvernator al Statului New York pentru toți cei interesați, salutări*:

Întrucât am primit informații sub prestare de jurământ, care sunt satisfăcătoare pentru mine, că Solomon Northup, care este un cetățean liber al acestui Stat, este pe nedrept ținut în sclavie, în Statul Louisiana:

Și întrucât este datoria mea, potrivit legilor acestui Stat, de a lua măsurile pe care le voi considera necesare pentru a asigura oricărui cetățean ținut astfel pe nedrept în sclavie restituirea libertății și readucerea lui în acest Stat:

Să fie cunoscut că, în conformitate cu capitolul 375 al legilor acestui Stat, promulgate în 1840, am desemnat și angajat pe Henry B. Northup, Esquire, din comitatul Washington, din acest Stat, ca Agent reprezentant, cu puteri depline pentru a executa restituirea libertății și readucerea numitului Solomon Northup, iar numitul Agent este autorizat și împuternicit pentru a institui orice proceduri legale și cuvenite, de a culege dovezile necesare, de a se sfătui și în cele din urmă de a lua măsurile cele mai probabile pentru atingerea obiectivului misiunii sale.

El a fost de asemenea instruit să plece în Statul Louisiana cât mai repede convenabil, pentru a executa misiunea primită prin prezenta.

Drept pentru care am semnat prezentul act și am aplicat sigiliul privat al Statului, la Albany, azi 23 noiembrie anul Domnului nostru 1852.

(Semnat,) WASHINGTON HUNT

JAMES F. RUGGLES, Secretar Particular

• Anexa C

STATUL LOUISIANA
Parohia Avoyelles

Înaintea mea, Aristide Barbin, Arhivar al parohiei Avoyelles, s-a prezentat personal Henry B. Northup, din comitatul Washington, Statul New York, care a declarat că, în temeiul misiunii lui ca agent al Statului New York, încredințată de către Excelența Sa, Washington Hunt, Guvernator al amintitului Stat New York, purtând data de 23 noiembrie 1852, prin care numitul Northup era autorizat și împuternicit pentru a urmări și a recupera din sclavie un om liber, de culoare, pe nume Solomon Northup, care este cetățean liber al Statului New York, și care a fost răpit și vândut în sclavie, în Statul Louisiana, iar acum se află în posesia lui Edwin Epps, din Statul Louisiana, parohia Avoyelles, el, numitul agent, care semnează mai jos, recunoaște că numitul Edwin i l-a predat azi agentului pe numitul Solomon Northup, om liber de culoare, așa cum așa cum s-a amintit mai sus, pentru a i se restitui libertatea și a fi readus în amintitul Stat New York, în urma amintitei însărcinări primite, și că numitul Edwin Epps s-a declarat mulțumit de dovezile prezentate de numitul agent, potrivit cărora numitul Solomon Northup este îndrituit la libertate. Părțile au consimțit ca o copie legalizată a numitei procuri să fie anexată acestui act.

Încheiat și semnat la Marksville, parohia Avoyelles, azi, 4 ianuarie 1853, în prezența martorilor semnatari, legali și competenți, care au iscălit de asemenea.

(Semnat,)
HENRY B. NORTHUP
EDWIN EPPS
ADE. BARBIN, Arhivar

Martori
H. TAYLOR
JOHN P. WADDILL

STATUL LOUISIANA
Parohia Avoyelles

Prin prezenta certific că următoarea este o copie corectă și în conformitate cu originalul, care se află îndosariat și arhivat în biroul meu.

Emis sub semnătura mea și ștampila biroului de Arhivă pentru parohia Avoyelles, azi 4 ianuarie 1853 d.Hr.

(Semnat,) ADE. BARBIN, Arhivar

Sfârșit

virtual-project.eu

Notes

[←1]
Din „The Winter Morning Walk”, de poetul englez William Cowper (1731-1800). (n. trad.).

[←2]

Traducerea mai corectă ar fi „baracă”, dar în toată cartea s-a folosit termenul încetățenit în limba română prin romanul *Coliba unchiului Tom.* (n. trad.).

[←3]

William Shakespeare, *Romeo și Julieta*, actul V, scena 1. (n. trad.).

[←4]

Din poemul „Man was made to mourn” de poetul englez Robert Burns (1759-1796). (n. trad.).

[←5]

Din „Night I, I. 1” de poetul englez Edward Young (1681-1765). (n. trad.).

[←6]

Matei 27, 7 (n. trad.).

[← 7]

Ieşirea 13, 21 (n. trad.).

[←8]

Deuteronomul 34, 1 (n. trad.).

[←9]

Plângerile lui Ieremia 1, 2 (n. trad.).

[←10]

Regiune administrativă în statul Louisiana care corespunde comitatului din alte state americane. (n. trad.).

[←11]

Braț mort de râu. (n. trad.).

[←12]

Robert Fulton (1765-1815), inginer și inventator american considerat mult timp constructorul primei nave acționate de forța aburilor. (n. trad.).

[←13]

Indience, în original. (n. trad.).

[←14]

Personaj din secolul al XVIII-lea ale cărui fapte au devenit legendare. (n. trad.).

[←15]

Cartea lui Iov 18, 14. (n. trad.).

[←16]

Jaguar (n. trad.).

[←17]

Isaia 40, 8. (n. trad.).

[←18]

Din „A Destiny” de scriitoarea engleză Caroline Elizabeth Sarah Norton (1808-1877). (n. trad.).

[←19]

Faptele Sfinților Apostoli 9, 1. (n. trad.).

[←20]

Din „Declarația de independență a SUA”. (n. trad.).

[←21]

William Shakespeare, *Romeo și Julieta*, actul I, scena 3. (n. trad.).

[←22]

În limba engleză, „lively” înseamnă „plin de viață, vioi”. (n. trad.).

[←23]

Parafrazarea titlului cărții *Aunt Phillis's Cabin*; *or, Southern Life As It Is/Coliba mătușii Phillis, sau viața în Sud așa cum a fost în realitate* (1852) de Mary Henderson Eastman (1818-1887), romanul anti-*Coliba unchiului Tom* cel mai citit din literatura americană. (n. trad.).

[←24]

William Shakespeare, *Othello*, actul V, scena 2. (n. trad.).

[←25]

Pierre l’Ermite (Petre Sihastrul) (?-1115), preot din Amiens şi lider religios al primei cruciade. (n. trad.).

[←26]

Pildele lui Solomon 13, 24. (n. trad.).

[←27]

William Shakespeare, *Othello*, actul III, scena 3. (n. trad.).

[←28]

Parafrazarea unor versuri din „Byron’s Prayer” (1834) de John Malcolm. (n. trad.).

[←29]

Din „My Heart Leaps Up When I Behold”, de poetul englez William Wordsworth (1770-1850). (n. trad.).

[←30]

Din „The May Queen” de Alfred Tennyson (1809-1892). (n. trad.).

[←31]

A se vedea Anexa A, pag. 211. (n. aut.).

[←32]

A se vedea Anexa B, pag. 213. (n. aut.).

[←33]

Facțiuni ale partidelor Democrat, respectiv Whig, precursorul partidului Republican. (n. trad.).

[←34]

A se vedea Anexa C, pag. 223. (n. aut).